Howard Phillips Lovecraft

Šepot ve tmě

přeložili Jan Balabán, Ludmila Bartošková, Václav Kajdoš, J. F. Pícha-Stockinger a Andrej Stankovič, 1992

Ani po více než půlstoletí, jež nás dělí od jeho předčasné smrti, nepřestává HOWARD PHILLIPS LOVECRAFT (1890—1937) přitahovat čtenáře svérázným literárním odkazem i atmosférou obklopující jeho podivínskou osobnost. Lovecraftova zakladatelská role na poli hororu a makabrózní literatury pronikla do širšího povědomí až posmrtnými knižními soubory jeho próz na přelomu 30. a 40. let, o to silněji však inspirovala řadu pozdějších výrazných osobností žánru hororu a science-fiction (Robert Bloch, Ray Bradbury, Colin Wilson). Lovecraft, od mládí tajnůstkářský samotář se sklony k častým nemocem a nervové labilitě, strávil většinu života v okolí rodné Providence (stát Rhode Island), jejíž starobylá atmosféra spolu se studiem koloniální minulosti a folklóru Nové Anglie byly významnými inspiračními zdroji jeho příběhů. První z několika desítek svých fantastických povídek a novel začal uveřejňovat v časopise *Weird Tales* začátkem 20. let, jejich knižního vydání se však za svého života nedočkal. Lovecraftovy prózy, zprvu psané pod výrazným vlivem lorda Dunsanyho a zejména E. A. Poea, a často využívající tajuplné atmosféry starých měst, osamělých usedlostí a lesů Nové Anglie, prosluly nespoutaností autorovy imaginace, rozpínající se od každodenní reality až k nejzazším hlubinám vesmíru, i výrazným sklonem k morbidní až chorobné fantazii. Lovecraft sám pokládal za předpoklad úspěchu fantastického příběhu pocit „zvláštního a maligního přechodného zrušení nebo potření oněch neměnných přírodních zákonů, jež jsou naší jedinou ochranou před ataky chaosu a démonů nesmírného kosmu“. Základní kánon autorovy literární pozůstalosti představují svazky *The Dunwich Horror and Others* (Hrůza v Dunwichi a jiné příběhy, 1963), *At the Mountains of Madness and Other Novels* (V horách šílenství a jiné romány, 1964) a *Dagon and Other Macabre Tales* (Dagon a jiné makabrózní příběhy, 1965), připravené k vydání Lovecraftovým přítelem a spolupracovníkem Augustem Derlethem. Pozdější vývoj Lovecraftovo dílo překonal a autor neušel kritice pro uměleckou nevyváženost a námětovou jednostrunnost svých prací; jeho zásluhy v oblasti žánrového konstituování hororu a makabrózní prózy, stejně jako inspirační vliv na pozdější generace autorů moderní science-fiction však nelze popřít.

PŘELOŽILI
IVAN ADAMOVIČ, JAN BALABÁN,
LUDMILA BARTOŠKOVÁ, VÁCLAV KAJDOŠ,
J. F. PÍCHA-STOCKINGER
A ANDREJ STANKOVIČ

Translation
© Ivan Adamovič, Jan Balabán, Ludmila Bartošková, František Jungwirth,
Sylva Kajdošová, Andrej Stankovič, Marie Zábranová, 1992
Epilogue
© Josef Škvorecký, 1992

ISBN 80-204-0348-5

Nejstarší a nejsilnější emocí lidstva je strach, a nejstarším a nejsilnějším druhem strachuje strach z neznáma. O těchto faktech může zapochybovat jen málokterý psycholog, a jejich nesporná pravda musí být navěky důkazem o opravdovosti a vážnosti nadpřirozeného hrůzostrašného příběhu jakožto literárního druhu. Jsou proti němu pozdviženy všechny zbraně materialistické sofistiky, doprovázející běžné emoce a jevy okolního světa, i naivně tupého idealismu, odsuzujícího estetické motivy a volajícího po didaktické literatuře, která by „povznesla" čtenáře na patřičný stupeň falešného optimismu. Avšak přes všechnu tuto opozici nadpřirozený příběh přežil, rozvíjel se a dosáhl značného stupně dokonalosti. Je založen na hlubokém a elementárním principu, jehož působení, byť není univerzální, musí být v myslích lidí obdařených potřebnou dávkou vnímavosti pronikavé a dlouhodobé.

Dopad strašidelné literatury je celkově omezený, neboť vyžaduje od čtenáře určitý stupeň představivosti a schopnosti vzdálit se od všedního života. Relativně málo lidí není poutáno zakletím každodenní rutiny, aby mohlo odpovědět na zaklepání odkudsi zvenčí; a příběhy všedních pocitů a událostí (nebo běžných sentimentálních variací takových pocitů a událostí) budou vždy jako první vyhovovat vkusu většiny. Snad právem, neboť tyto všední záležitosti tvoří samozřejmě tu větší část lidských zkušeností. (…)

Jelikož máme bolest a hrozbu smrti na paměti mnohem živěji než příjemné okamžiky, a protože naše představy kladné stránky neznáma byly od prvopočátku zachyceny a formalizovány konvencemi náboženských rituálů, figuruje temnější a zlovolnější strana kosmického mystéria převážně v lidovém nadpřirozeném folklóru. Tato tendence je přirozeně podporována skutečností, že nejistota a nebezpečí jsou vždy v úzké spojitosti; každý neznámý svět se tak stává světem nebezpečí a ďábelských možností. Když se k tomuto pocitu strachu a démonična přidá nevyhnutelná fascinace zvědavostí a údivem, vznikne tak nerozlučitelná směs pronikavých emocí a provokující imaginace, jejíž vitalita bude trvat tak dlouho jako lidstvo samo. Děti se budou vždy bát tmy a lidé s myslí citlivou na tento dědičný impuls se budou vždy chvět strachem při pomyšlení na skryté, bezedné světy podivného života, který může pulsovat v propastech mezi hvězdami nebo se v skrytu krčit na naší planetě v bezbožných prostorech, jež mohou zahlédnout jen mrtví nebo šílení.

H. P. Lovecraft

V HROBCE

Podle mého názoru nemůže být nic absurdnějšího než ustálená představa, že ten, kdo žije prostě, žije zároveň i spořádaně, což, jak se zdá, je názor valné většiny Udí. Začnu-li však své vyprávění líčením amerického venkova, popisem nespolehlivého vesnického hrobníka drsné povahy a nehody, ke které z jeho nedbalosti došlo v hrobce, průměrný čtenář nebude očekávat víc než ukázku veselé až rozverné komedie. Bůh však ví, že příběh, který vám mohu vyprávět díky tomu, že George Birch je už po smrti, má v sobě něco, vedle čeho některé naše nejtemnější tragédie ztrácejí chmurné odstíny.

Birch změnil v roce 1881 zaměstnání, a pokud mohl, nikdy o příhodě, která se mu stala, nemluvil. Stejně tak nikdy nepromluvil jeho starý lékař, doktor Davis, který zemřel už před lety. Všeobecně se mělo za to, že celé to utrpení a šok byly následkem nešťastného uklouznutí, kterým se Birch uvěznil na devět hodin v márnici hřbitova v Peck Valley, odkud se dostal jen za pomoci nešťastně volených a nevybíravých mechanických prostředků; tohle všechno byla nepochybně pravda, ale odehrály se tehdy ještě jiné, hrůznější věci, o kterých mi ten muž šeptával v opileckém deliriu, když se blížil jeho konec. Zpovídal se mi, protože jsem byl jeho lékařem a protože patrně cítil potřebu říct všechno někomu dalšímu, když doktor Davis zemřel. Byl starý mládenec, žádné příbuzné neměl.

Před rokem 1881 byl Birch vesnickým hrobníkem v Peck Valley. Byl hrubý a primitivní, jak už takoví chlapíci bývají. To, co jsem slyšel o jeho práci, by dnes znělo neuvěřitelně, aspoň pro městského člověka; dokonce i Peck Valley by se trochu otřáslo, kdyby vědělo o nenuceném chování mistra hrobaře, které se projevovalo například tím, že si přivlastňoval drahé rubáše, které stejně nebyly pod víkem rakve vidět, a úcta, se kterou se má mrtvé tělo upravovat a očím skryté údy přizpůsobovat dřevěným schránkám, ne vždy zahrnovala obzvláštní ohleduplnost. Bylo zjevné, že Birch je lhostejný, bezcitný a pro svou profesi se nehodí; myslím ale, že nebyl zlý člověk. Měl jenom drsnou povahu i úřad — byl bezstarostný, lajdácký pijan, jak dokazuje ona nehoda, které se mohl lehce vyhnout, a bez zrnka představivosti, která udržuje každého občana v rámci určitých mezí, jež diktuje vkus.

Těžko se rozhoduji, kde se pustit do Birchova příběhu, protože nejsem zkušený vypravěč. Myslím, že bych měl začít studeným prosincem roku 1880, kdy půda zmrzla a kopáči hrobů zjistili, že až do jara se hroby kopat nedají. Vesnice byla naštěstí malá a úmrtí nebylo mnoho, takže bylo možné všechny Birchovy svěřence dočasně umístit v jedné starodávné hrobce, která sloužila jako márnice. Hrobník v tom ledovém počasí zlhostejněl dvojnásob a zdálo se, že překoná sebe sama v nevšímavosti. Do té doby nikdy nestloukal rakve tak chatrné a ubohé, nikdy se tak okázale nevyhýbal opravě zrezivělého zámku u dveří márnice, které s nonšalantní bezstarostností otvíral i zavíral kopancem.

Nakonec přišlo jarní tání a pro devět tichých obětí zubaté, které čekaly v márnici, byly pracně připraveny hroby. Birch, i když se mu do převážení a pohřbívání těl nechtělo, začal plnit tento úkol jednoho nepříjemného dubnového rána; skončil ale už před polednem, protože se spustil liják, který, jak se zdálo, plašil jeho koně, takže Birch stačil uložit k věčnému spánku jen jedno tělo. Byl to Darius Peck, devadesátník, jehož hrob nebyl od márnice daleko. Birch se rozhodl, že druhý den začne s drobným starým Matthewem Fennerem, který měl hrob také blízko; ale nakonec práci odložil o tři dny a do práce se pustil až patnáctého, na Velký pátek. Nebyl pověrčivý a vůbec si nevšiml, co je za den; od té doby ale odmítal v nešťastný pátek dělat cokoli důležitého. Události toho večera dozajista George Birche změnily.

V pátek odpoledne, patnáctého dubna, se tedy Birch vydal k márnici s koněm a vozem, aby převezl tělo Matthewa Fennera. Později se přiznal, že nebyl úplně střízlivý; i když vskutku ohavně se začal opíjet až později, aby určité věci zapomněl. Tehdy se jenom trochu motal, dost na to, aby to vadilo jeho citlivému koni, který, zatímco Birch mizerně kočíroval vůz k márnici, celou dobu řehtal, hrabal kopyty a potřásal hlavou, daleko víc, než když ho naposledy soužil liják. Byl jasný den, ale zvedl se silný vítr; Birch byl rád, že se dostal do závětří, když předtím odemkl železné dveře a vstoupil do sklepem v úbočí kopce. Jiný by si ve vlhké, smrduté komnatě s osmi nedbale rozmístěnými rakvemi neliboval; ale Birch byl v té době naprosto necitelný a zajímalo ho jenom to, aby dostal správnou rakev do správného hrobu. Ještě nezapomněl, jaká vlna výčitek se zvedla, když příbuzní Hannah Bixbyové, kteří se přestěhovali do města a chtěli převézt její tělo na tamější hřbitov, našli pod jejím náhrobkem rakev soudce Capwella.

Uvnitř bylo šero, ale Birch měl dobrý zrak a nedal se splést rakví Asapha Sawyera, i když byla velmi podobná. Původně rakev udělal pro Matthewa Fennera, ale protože byla příliš odbytá a vetchá, odložil ji v záchvatu podivné sentimentality stranou, neboť si vzpomněl, jak laskavý a velkorysý k němu drobný stařík byl, když Birch před pěti roky přišel o všechny peníze. Vynaložil na starého Matta veškerou zručnost, jaké byl schopen, ale byl natolik spořivý, že odložený kousek nevyhazoval a využil ho, když Asaph Sawyer umřel na zlou horkost. Sawyera neměl nikdo rád a hodně se povídalo o jeho skoro nelidské mstivosti a houževnatosti, s jakou si pamatoval křivdy skutečné i domnělé. Birch vůči němu neměl žádné výčitky, když mu určil nedbale stlučenou rakev; nyní ji odstrčil stranou, aby se dostal k Fennerově schránce.

Právě ve chvíli, kdy rozeznal rakev starého Matta, vítr přibouchl dveře, a zanechal ho tak v šeru ještě hustším, než jaké v hrobce vládlo předtím. Úzký světlík propouštěl jen slaboučké paprsky a větrací komín vůbec žádné. Mohl tedy jenom bezbožně klít, když si mezi dlouhými bednami váhavě hledal cestu k závoře. Lomcoval v tom pohřebním přítmí rezivými petlicemi, bušil do železných plátů a divil se, proč jsou masivní dveře náhle tak vzpurné. V šeru si také začal uvědomovat, co se vlastně stalo, a dal se do křiku, jako by kůň venku

mohl dělat něco jiného než řehtat nesoucitnou odpověď. Dlouho zanedbávaný zámek byl zjevně zlomený a lapil nedbalého hrobníka ve sklepení jako oběť jeho vlastní lehkomyslnosti.

To se muselo přihodit asi o půl čtvrté odpoledne. Birch, od přírody povahy flegmatické a praktické, dlouho nekřičel; namísto toho se tápavě vydal pro nějaké nástroje, které, jak si vzpomínal, viděl ležet v rohu márnice. Pochybuji, že se ho dotkla hrůznost a mimořádná zvláštnost postavení, ve kterém se nacházel, ale prostý fakt, že je uvězněn tak daleko od cest, kudy se za dne ubírají lidé, ho stačil důkladně rozrušit. Jeho práce byla žalostně přerušena, a pokud by náhoda nezavedla do jeho blízkosti nějakého tuláka, mohl být nucen zůstat zavřený celou noc nebo i déle. Birch brzy našel hromádku nástrojů, vybral si kladivo a dláto a vrátil se přes rakve ke dveřím. Vzduch uvnitř začal být nepříjemný, ale takovým podrobnostem nevěnoval žádnou pozornost. Lopotil se, napůl podle hmatu, s těžkým zrezavělým kovem zámku. Co by jen dal za svítilnu nebo kus svíčky; ale protože nic takového neměl, mořil se po paměti, jak nejlépe dovedl.

Když pochopil, že nad západkou nezvítězí, aspoň ne s tak ubohými nástroji a v takové tmě, poohlédl se Birch po dalších možnostech úniku. Hrobka byla vykopána do úbočí kopce a úzký větrací komín procházel několika metry půdy, takže o tomto směru se uvažovat nedalo. Ale nade dveřmi se ve výšce rýsovala štěrbina světlíku a cihlová fasáda, kterou procházel, slibovala, že se nechá pilným úsilím rozšířit; jeho oči se k otvoru dlouho upíraly, zatímco mozek týral usilovným pátráním, jak do výšky dosáhnout. V hrobce nebylo nic, co by nahradilo žebřík, a výklenky na rakve vzadu a po stranách, které se Birch málokdy obtěžoval použít, neumožňovaly nad dveře dosáhnout. Jako možné stupně schodiště zůstaly jen samotné rakve, a jakmile ho tohle napadlo, ihned uvažoval, jak nejlépe je uspořádat. Tři výšky rakve, počítal, mu dovolí dosáhnout ke světlíku; ale lepší to bude se čtyřmi. Bedny byly rovné a mohly se naskládat na sebe jako kvádry; začal tedy počítat, jak nejstabilněji postavit těch osm, aby vznikly čtyři stupně. Při svých plánech mohl jen litovat, že dílce zamýšleného schodiště nevyrobil pevnější. O tom, jestli měl dost představivosti na to, aby si také přál, aby byly prázdné, se dá silně pochybovat.

Nakonec se rozhodl, že tři položí jako základy souběžně se zdí, na dvě z nich umístí další dvě a nahoru jedinou, která bude sloužit jako podklad. Po takhle uspořádaných rakvích se dalo vylézt s minimálním nebezpečím a dosáhnout požadované výše. Ještě lepší však by bylo, kdyby použil na základy jenom dvě bedny a jednu by si nechal až nahoru, až se bude doopravdy snažit vylézt ven, protože potom bude muset být ještě výš. A tak se vězeň v šeru lopotil, s pramalou úctou zdvíhal lhostejné pozůstatky smrtelníků a jeho miniaturní babylónská věž stupeň po stupni rostla. Některé rakve začaly při takovém zacházení praskat, a tak si naplánoval, že nahoru si nechá poctivě stlučenou rakev malého Matthewa Fennera, aby měl pod nohama co nejjistější oporu. V pološeru se spoléhal spíše na hmat, když vybíral tu pravou, a skutečně na ni

přišel skoro náhodou, protože ji předtím chybně umístil do třetí vrstvy; vklouzla mu do rukou, jako by ji někdo postrčil.

Nakonec věž dokončil a poté, co svým bolavým rukám dopřál odpočinku ve chvilce, kdy si sedl na prvý stupeň pochmurné stavby, opatrně i s nástroji vystoupil nahoru a ve výšce prsou se ocitl u úzkého světlíku. Okraje otvoru byly celé z cihel a zdálo se, že nic nebrání tomu, aby za chvíli vydlabal dostatečný otvor, kterým by se protáhl. Když se ozvaly první údery kladiva, kůň venku táhle zařehtal tónem, který mohl být jak povzbudivý, tak posměvačný. Obojí bylo na místě, protože namáhavost snadno vyhlížející práce byla vskutku sardonickým komentářem smrtelných nadějí a proměnila se v úkol, jehož provedení si zasluhovalo veškerá možná povzbuzení.

Padající soumrak zastihl Birche v plné práci. Pracoval nyní z větší částí po hmatu, protože připluvší mraky zakryly měsíc; a i když teď pokračoval pomalu, síly mu dodávalo vědomí, že otvor se po stranách i dole podstatně rozšířil. Byl si jistý, že kolem půlnoci bude venku; bylo pro něj ovšem charakteristické, že z této myšlenky nevyvodil žádné děsivé závěry. Tíživá vidina času, místa a společnosti pod jeho nohama ho neznepokojovala, a tak soustředěně štípal kamenné zdivo, klel, když mu odštěpek vlétl do tváře, a smál se, když jeden doletí až na stále neklidnějšího koně, který hrabal kopyty pod cypřišem. Po čase se zdálo, že díra je dost velká, takže se chvílemi pokoušel nasoukat do ní tělo a posunoval se sem a tam, až rakve pod ním skřípaly a praskaly. Zjistil, že nebude muset pokládat nahoru další bednu, protože otvor byl teď v přesně takové výšce, aby se dal použít, jakmile to bude možné.

Musela už být půlnoc, když se Birch konečně rozhodl, že se světlíkem protáhne. Unavený a upocený, přestože často odpočíval, sestoupil na podlahu a sedl si na chvilku na spodní bednu, aby sebral sílu k tomu, až se konečně bude soukat ven a seskočí na zem. Hladový kůň znovu a znovu, skoro zlověstně řehtal a Birch si malátně přál, aby přestal. Zvláštní bylo, že skutečnost, že konečně vyvázne, ho nijak nevzrušovala, a skoro se toho výkonu bál, protože jeho tělo již mělo zavalité tvary počínajícího středního věku. Když znovu vylézal na rozviklané rakve, pronikavě si uvědomoval, jak je těžký; zejména když vystoupil na tu nejvyšší a slyšel stále ostřejší praskot, který prozrazoval, že se štěpí celá prkna. Zdálo se, že jeho plán se obrátí vniveč, když si pod nohy vybral nejpevnější rakev; neboť sotva se na ní znovu plnou vahou ocitl, práchnivějící víko povolilo a on se propadl o dvě stopy níže na cosi, co se ani on neodvažoval si představit. Čekajícího koně ten zvuk, nebo zápach, který se vyvalil do ovzduší, zdivočil a zvíře vydalo šílený skřek, splašeně vyrazilo do noci a vůz za ním bláznivě poskakoval.

Birch se v té příšerné situaci ocitl příliš nízko pod otvorem, než aby se jím mohl bez nesnází vyškrábat, ale napjal všechny síly, aby se o to pokusil. Chytil se pevně okrajů otvoru a přitahoval se vzhůru, když tu si povšiml, že ho cosi podivně zadržuje, jako by ho chytilo za oba kotníky. V příští chvíli poprvé této noci poznal hrůzu; neboť ať sebou zmítal jak chtěl, nemohl se osvobodit z ne-

pochopitelného sevření, které drželo jeho nohy v neúprosném zajetí. Do lýtek mu vystřelila strašlivá bolest, kterou jako by působila krutá poranění, a jeho mysl se proměnila ve vír strachu smíšeného s neústupným materialismem, který napovídal, že to jsou třísky, uvolněné hřebíky nebo něco jiného, co může způsobit praskající dřevěná bedna. Možná křičel. V každém případě kopal a instinktivně, divoce se zmítal, zatímco jeho vědomí bylo téměř zatemněno polovičními mdlobami.

Pudově se prodral světlíkem ven, a poté co dopadl na vlhkou zem, se plazil pořád pryč. Vypadalo to, že nemůže chodit, a vykukující měsíc musel být svědkem hrozné scény, když Birch táhl své krvácející kotníky do hrobařského domku a v bezhlavém spěchu zatínal prsty do černé hlíny, zatímco jeho tělo odpovídalo k zešílení pomalu, jak je tomu u člověka, kterého pronásledují fantomy noční můry. Avšak zcela zjevně ho nikdo nepronásledoval; byl totiž sám a živ, když Armington, obyvatel domku, otevřel na jeho slabé škrábání dveře.

Armington pomohl Birchovi do prázdné postele a poslal svého synka Edwina pro doktora Davise. Postižený muž byl zcela při vědomí, ale mluvil nesouvisle a jen mumlal cosi jako: „Ach, moje kotníky!“, „Nech mě!“ nebo „…zavřený v márnici.“ Pak přišel lékař se svým kufříkem, položil pacientovi několik stručných otázek a svlékl mu svrchní oděv, boty a ponožky. Zranění — oba kotníky byly kolem Achillovy šlachy hrozivě potrhané — jako by starého lékaře velice překvapila a téměř vyděsila. Jeho otázky byly čím dál naléhavější a ruce se mu třásly, když ošetřoval pohmožděné údy, a ovazoval je tak, jako by si přál, aby mu rány zmizely z očí co nejrychleji.

Jak se doktor Davis snažil vytáhnout ze zesláblého hrobníka každičkou podrobnost příšerného zážitku, stával se křížový výslech stále zlověstnějším, a jindy chladnokrevného lékaře jako by jímala posvátná hrůza. Podivné bylo, jak úzkostlivě vyzvídal, jestli si Birch byl jistý — naprosto jistý —, čí byla ta rakev nahoře, jak ji vybral, jak Fennerovu rakev ve tmě poznal a jak ji odlišil od její horší napodobeniny, ve které ležel zloduch Asaph Sawyer. Probořila by se Fennerova rakev tak snadno? Davis, starý vesnický praktik, samozřejmě na obou pohřbech byl a Fennera a Sawyera navštěvoval, když byli naposled nemocní. Při Sawyerově pohřbu ho také udivilo, jak může mstivý farmář rovně ležet v bedně vyrobené na míru maličkému Fennerovi.

Po plných dvou hodinách doktor Davis odešel s důrazným naléháním, aby Birch vždy trval na tom, že jeho zranění způsobily pouze hřebíky a trčící třísky. Koneckonců, dodal, co jiného by se dalo dokázat nebo čemu by se dalo věřit? Bude ale dobře, když o tom bude mluvit co nejméně a nedovolí jinému lékaři, aby se mu na zranění podíval. Birch dbal této rady do konce života a svůj příběh pověděl až mně, a když jsem spatřil jeho jizvy — tehdy již staré a zbělalé —, uznal jsem, že bylo moudré, když rady uposlechl. Zůstal nadále chromý, protože měl zhmožděné velké šlachy; myslím ale, že nejzhmožděnější byla jeho duše. Jeho myšlení, kdysi tak flegmatické a logické, bylo nenapravitelně rozvráceno, a

člověka naplňovalo soucitem, když viděl jeho reakce na náhodné narážky jako „pátek“, „hrobka“, „rakev“ a další slova ne tak zřetelně spojená s jeho zážitkem. Jeho poplašený kůň se vrátil domů, ale Birchovým zdivočelým smyslům se to nikdy nepodařilo. Změnil zaměstnání, ale cosi jej neustále pronásledovalo. Mohl to být prostě strach, a mohl to být strach smíšený s děsivými, opožděnými výčitkami pro krutosti, kterých se kdysi dopustil. Jeho pití samozřejmě jen umocňovalo to, co se snažil utišit.

Když tu noc doktor Davis od Birche odešel, vzal lucernu a vydal se do staré márnice. Měsíc svítil na poházené úlomky cihel a poničenou fasádu a závora u velkých dveří pod dotykem zvenčí ihned povolila. Doktor, dávno obrněný zkušenostmi z pitevny, vstoupil a rozhlédl se, potlačuje nevolnost duševní i tělesnou, kterou pohled i zápach vyvolávaly. Náhle hlasitě vykřikl a hned nato zalapal po dechu způsobem, který byl hroznější než křik. Pak se rozběhl zpátky do domku, porušil všechna pravidla svého povolání, pacienta chytil a třásl s ním, a jeho mrazivé překotné sípáni se vpalovalo do zmatených uší jako syčení vitriolu.

„Byla to Asaphova rakev, Birchi, přesně jak jsem si myslel! Vím, jaké měl zuby, v horní čelisti mu chyběl přední řezák — nikdy, pro Boha živého, neukazujte ta zranění! Tělo už bylo silně rozložené, ale nikdy jsem neviděl na žádném obličeji — bývalém obličeji — strašnější pomstychtivost! … Víte přece, že na odplatu nikdy nezapomněl — že zničil starého Raymonda třicet let po tom, co měli spor o hranice pozemků, že zašlápl štěně, které na něho předloni v srpnu zaštěkalo… Byl to vtělený ďábel, Birchi, a já věřím, že jeho posedlost po pomstě mohla zvítězit nad časem i nad smrtí! Bože, ta jeho zuřivost — nechtěl bych se stát jejím cílem!

Proč jste to udělal, Birchi? Byl to lotr a já vám nemám za zlé, že jste mu dal odloženou rakev, ale vy jste, zatraceně, vždycky zacházel příliš daleko! Na věcech se dá jistě šetřit, ale přece jste věděl, jak malý byl starý Fenner.

Do konce života nezapomenu na ten obrázek. Kopal jste pořádně, protože Asaphova rakev se ocitla až na zemi. Hlavu měl rozbitou, všechno bylo rozházené. Už jsem viděl leccos, ale tohle bylo příliš. Oko za oko! Nebesa, Birchi, dostal jste, co vám patří! Nad tou lebkou se mi obrátil žaludek, ale to druhé bylo horší — *ty kotníky, které jste mu uřezal, aby se vešel do rakve po Mattu Fennerovi!*“

VÝPOVĚĎ RANDOLPHA CARTERA

Znovu vám říkám, pánové, že vaše vyšetřování je zbytečné. Jestli chcete, můžete mě držet ve vazbě navěky, můžete mě uvěznit nebo popravit, jestliže potřebujete oběť, kterou byste uchlácholili svou iluzi spravedlnosti, ale já vám skutečně nemohu říci více, než jsem již řekl. Naprosto otevřeně jsem vám vypověděl vše, co si pamatuji. Nic jsem nezměnil a nezamlčel, a jestliže některé věci přesto zůstávají mlhavé, je to díky temnému mraku, který zastínil moji mysl, díky tomu oblaku neurčité hrůzy, který zastřel mou paměť.

Ještě jednou opakuji, že nevím, co se stalo s Harleyem Warrenem, i když si myslím, nebo alespoň doufám, že odpočívá v klidu a zapomnění, jestli něco tak požehnaného vůbec existuje. Je pravda, že jsem během posledních pěti let byl jeho nejbližším přítelem a že jsem se částečně podílel i na jeho výzkumech věcí neznámých. Nepopírám, i když má paměť je nejistá a nepřesná, že nás váš svědek mohl oné hrozné noci vidět jít po gainsvillské silnici asi o půl dvanácté směrem k Velkému cypřišovému močálu. Potvrdím vám dokonce, že jsme skutečně nesli elektrické svítilny, rýče a podivnou cívku drátu s připojeným přístrojem, poněvadž tyto věci sehrály důležitou roli v hrůzné scéně, která jediná zůstala vypálena v mé otřesené paměti. Co ale následovalo po ní, a proč a jak jsem se ocitl sám a v bezvědomí na okraji močálu, kde mě našli další den ráno, o tom skutečně nevím nic kromě toho, co jsem vám tu už několikrát opakoval. Tvrdíte, že v močále nebo jeho blízkosti není nic, co by odpovídalo popisu místa oné hrůzné události; a mně nezbývá než opakovat, že nevím nic víc než to, co jsem viděl. Přelud či noční můra? Snad. Vroucně doufám, že to jsou jen přeludy a noční můry, ale je to to jediné, nač si vzpomínám, že se stalo během těch několika hodin hrůzy a šoku, které následovaly poté, co jsme se vzdálili od lidí. A proč se Harley Warren nevrátil, to může říci jen on nebo jeho stín, nebo cosi nepojmenovatelného, co prostě nemohu popsat.

Jak jsem již řekl, věděl jsem o tajemných studiích Harleye Warrena a do jisté míry jsem s ním spolupracoval. Věděl jsem i o jeho sbírce podivných a vzácných knih pojednávajících o věcech zapovězených a četl jsem ty, které byly napsány v jazycích pro mne srozumitelných; avšak většina knih byla v jazycích, kterým jsem nerozuměl. Myslím, že hlavně v arabštině; a ta ďáblem inspirovaná kniha, která nás přivedla až k tomuto konci a kterou Warren odnesl v kapse s sebou z tohoto světa, byla napsána písmeny, jaká jsem nikdy nikde neviděl. Warren mi vlastně neřekl, co bylo v knize napsáno. Co se týče povahy našich studií, není snad ani nutné, abych opakoval, že jsem v posledku už přesně nechápal, oč jde. Zdá se mi to docela milosrdné, poněvadž to byla studia hrůzná, a já se jich účastnil puzen spíš nepřekonatelnou zvědavostí než skutečným zájmem. Warren vždy dominoval, někdy jsem se ho i bál. Pamatuji si, jak mě mrazilo při pohledu do jeho tváře, když mi před tou hroznou událostí překotně vysvětloval své dohady o tom, proč se některé mrtvoly nikdy nerozloží a naopak

dokonale zachovalé odpočívají ve svých hrobech tisíce let. Nyní se ho už nebojím; musel zažít hrůzy, které si já ani nedokážu představit. Nyní se bojím o něj.

Ještě jednou opakuji, že nemám přesnou představu o tom, jaký cíl jsme tu noc sledovali. Jistě to mělo mnoho společného s knihou, kterou s sebou Warren nesl — tou prastarou knihou psanou nerozluštitelným písmem. Warren ji obdržel asi měsíc předtím z Indie, ale mohu vám odpřisáhnout, že skutečně nevím, co jsme tu noc chtěli nalézt. Váš svědek říká, že nás viděl půl hodiny před půlnocí jít přes gainsvillskou silnici směrem k Velkému cypřišovému močálu. Je to asi pravda, i když si to přesně nepamatuji. Scéna, jejíž obraz se mi doslova vryl do vědomí, se musela odehrát dlouho po půlnoci, poněvadž srpek ustupujícího měsíce na zataženém nebi byl již velmi vysoko.

Byli jsme na starém hřbitově; až jsem se zachvěl při pohledu na všechny ty připomínky nekonečně dávných časů. Hřbitov se nacházel v hluboké, zavlhlé proláklině zarostlé vysokou trávou, mechem a podivným plazivým bylím, plné neurčitého zápachu, který si moje mdlá fantazie absurdně spojovala s představou hnijícího kamene. Na každém kroku jsme potkávali známky opuštěnosti a rozkladu a trochu mne strašila představa, že Warren a já jsme první dvě lidské bytosti, které pronikly do mrtvého ticha staletí. Nad okrajem prolákliny zářil v nezdravých parách srpek ustupujícího měsíce, v jehož mdlém, mihotavém světle jsem uviděl hrozivou řadu prastarých desek, uren a štítů hrobek, vše rozpadlé, provlhlé, porostlé mechem a částečně ukryté pod hustým porostem nezdravé vegetace.

Svou skutečnou přítomnost v této hrůzné nekropoli jsem si uvědomil, až když jsme se s Warrenem zastavili u těžko rozeznatelného obrysu hrobu a shodili náklad, který jsme s sebou podle všeho přinesli. Až v souvislosti s touto chvílí si nyní vzpomínám, že jsem nesl elektrickou svítilnu a dva rýče a můj přítel byl vybaven podobnou svítilnou a přenosnou telefonní soupravou. Nevyměnili jsme mezi sebou ani slovo, místo a náš cíl nám byly zřejmě známy. Chopili jsme se rýčů a bez dalšího zdržování jsme začali odstraňovat trávu, plevel a naplavenou hlínu z ploché, prastaré umrlčí komory. Odhalili jsme vlastní povrch, skládající se ze tří velikých žulových desek, kousek jsme poodstoupili a přehlíželi takto odhalenou scénu. Zdálo se mi, že Warren o něčem usilovně přemýšlí. Pak se k hrobce vrátil a pomocí rýče se pokoušel vypáčit desku ležící nejblíže kamennému zbytku, který kdysi mohl být pomníkem. Po chvíli bezvýsledného snažení mě pokynem ruky přivolal na pomoc. Spojenými silami jsme kámen uvolnili a odvalili stranou.

Odvalením desky se otevřel černý otvor, z něhož se vyvalil oblak miazmatických plynů tak odporných, že jsme v hrůze ustoupili zpět. Po chvíli jsme však k jámě přistoupili znovu; zápach už nebyl tak nesnesitelný. Paprsky našich svítilen dopadly na vrchol kamenného schodiště pokapaného odpornou jíchou, vytékající snad z nitra země, a stěny podél schodů byly vlhké a potažené ledkem. A tehdy, jak si vzpomínám, jsme spolu poprvé promluvili. Warren

začal zeširoka svým měkkým hlasem, zcela nepoznamenaným hrůzou, jež nás obklopovala:

„Je mi to líto, ale musím vás požádat, abyste zůstal na povrchu," řekl. „Byl by to hřích, nechat jít tam dolů někoho, jehož nervová soustava je tak křehká jako vaše. Z toho, co jste četl nebo co jsem vám říkal, si nedokážete představit věci, které tam dole uvidím, a co tam budu dělat. Chápejte, je to ďábelská věc. Pochybuji, že by ji někdo, kdo nebyl předem zocelen, mohl vůbec spatřit a nezešílet. Nechci vás urazit, bůh ví, že bych vás vzal radši s sebou; ale mám v tomto smyslu určitou zodpovědnost, a nemohu přece vléct uzlíček nervů, jako jste vy, vstříc smrti nebo šílenství. Věřte mi, tu věc si prostě nedokážete představit! Ale slibuji vám, že vás budu po telefonu informovat o každém svém pohybu — vidíte přece, že mám drátu dost až do středu země a zpátky."

Mám ta chladně pronesená slova stále v živé paměti a stále si pamatuji, jak jsem mu odporoval. Byl jsem přesvědčen, že je mou povinností doprovázet svého přítele do hlubin hrobu, ale on zůstal neoblomný. V jedné chvíli dokonce hrozil ukončením celé expedice, když budu na svém požadavku trvat. To rozhodlo, poněvadž pouze on znal klíč ke všem záhadám. Toto vše si pamatuji, i když už nevím, jakou to věc jsme vlastně hledali. Poté co jsem nakonec neochotně souhlasil, Warren uchopil cívku s drátem a nastavil oba přístroje. Na jeho pokyn jsem si vzal jeden z nich a usedl jsem na vybledlý náhrobek poblíž nově otevřeného vstupu. Potom mi potřásl rukou, přehodil si cívku s drátem přes rameno a zmizel v nitru nepopsatelné umrlčí komory.

Ještě minutu jsem viděl záři jeho svítilny a slyšel šustot drátu, který za sebou pokládal, ale záře rázem zmizela jakoby za ohybem kamenného schodiště, a také zvuky umlkly. Byl jsem sám, avšak stále svázán s hlubinami magickými dráty, jejichž zelená izolace se leskla v mdlých paprscích ubývajícího měsíce.

Ve světle elektrické svítilny jsem se neustále díval na hodinky a s horečnatou úzkostí jsem tiskl k uchu sluchátko telefonu, avšak více než čtvrt hodiny nebylo slyšet nic. Potom se v aparátu ozvalo slabé klapnutí a já napjatým hlasem zavolal do mluvítka jméno svého přítele. I když jsem byl pln očekávání, slova vycházející z hloubi tajemného hrobu mne stejně překvapila, neboť nikdy předtím jsem Warrena neslyšel mluvit tak vyděšeně. Před malou chvíli mne chladnokrevně opustil, a nyní zněl jeho roztřesený šepot hrozivěji než nejhlasitější křik:

„Bože! Kdybyste teď viděl to, co já!"

Nebyl jsem s to mu odpovědět. Oněmělý jsem pouze čekal, co bude dál, a pak se mrazivý hlas ozval znovu:

„Cartere, to je příšerné — obludné — neuvěřitelné!"

Tentokrát mne hlas nezradil a překotně jsem spustil do mluvítka celou záplavu otázek. Předěšen jsem opakoval pořád dokola:

„Warrene, co to je? Co to je?"

Hlas mého přítele se ozval ještě jednou, stále zaškrcený strachem a nyní zjevně prosycený zoufalstvím:

„To vám nemohu říct, Cartere, je to úplně nepředstavitelné. To prostě nemohu říct! Žádný člověk by nemohl žít a přitom o tom vědět. Bože můj, to jsem neviděl ani v nejdivočejším snu!“

A opět ticho, do něhož se prodral příval mých vyděšených otázek. Pak se ozval hysterický a zděšený Warrenův hlas znovu:

„Cartere, pro lásku boží, vraťte tu desku zpět a utečte, dokud můžete. Rychle! Nechtě všeho a prchejte, je to vaše jediná šance! Udělejte, co vám říkám, a na nic se neptejte!“

Slyšel jsem, co mi říká, ale to jediné, čeho jsem byl schopen, bylo nepříčetně opakovat svoje otázky. Kolem mne hroby a stíny a temnota, pode mnou nebezpečí přesahující hranice lidského chápání. Ale můj přítel byl ve větším nebezpečí než já, a přes veškeré zděšení jsem cítil neurčitou lítost, že si myslí, že bych ho mohl v takovéto situaci opustit. Další zacvakání přístroje a po chvíli zoufalý Warrenův křik:

„Vypadněte, práskněte do bot, prokristapána, vraťte tu desku zpátky a upalujte!“

Klukovské výrazy, kterých můj zjevně otřesený druh použil, mne probudily z nemohoucnosti. Rázem jsem dospěl k rozhodnutí, které jsem vzápětí zakřičel do telefonu: „Držte se, Warrene! Jdu dolů!“ Avšak v odpověď na tento návrh se ozval výkřik čirého zoufalství:

„Ne! Copak nechápete? Je pozdě! Je to moje chyba. Vraťte tu desku zpět a utečte! Teď už mi nemůžete pomoci, nikdo už mi nepomůže!“

Jeho tón se opět změnil, jako by změkl v zoufalé rezignaci. Avšak stále v něm zůstávala úzkost o můj osud. „Rychle — než bude pozdě!“

Snažil jsem se nedbat toho, co říká, snažil jsem se překonat děs, který mne paralyzoval, a splnit svůj slib vrhnout se dolů příteli na pomoc. Ale zašeptání, které se ozvalo vzápětí, mne zastihlo v netečné strnulosti, spoutaného řetězy absolutní hrůzy.

„Cartere — spěchejte! Nemá to cenu — musíte jít — lépe jeden než dva — desku — desku!“

Pauza, pak cvaknutí a slabý Warrenův hlas:

„Už je skoro pozdě — nedělejte to horší, než to je — zataraste to prokleté schodiště a zachraňte si život — ztrácíte čas — sbohem, Cartere — už se nikdy neuvidíme.“

Zde se Warrenův šepot náhle změnil v křik a ten postupně přerůstal v jek prosycený prastarým děsem:

„Prokletí zplozenci pekel — jsou jich legie — můj bože! Prchejte! Upalujte! UPALUJTE!“

A potom ticho. Nevím, snad uběhly nekonečné věky, zatímco já tam otupěle seděl a šeptal, mumlal, volal a ječel do telefonu. Pořád dokola po celou tu nekonečně dlouhou dobu jsem šeptal, mumlal, volal, křičel a řval: „Warrene! Warrene! Odpovězte, jste tam? Jste tam?“

A pak přišla ta nejhorší hrůza, neuvěřitelná, nemyslitelná věc, která se vzpírá popisu. Jak jsem řekl, zdálo se mi, že od chvíle, kdy dozněl poslední Warrenův výkřik zoufalého varování, uběhly celé věky a hrůzné ticho narušovala jen má vlastní úpěnlivá slova. Avšak po chvíli to ve sluchátku opět zacvakalo. Napjal jsem sluch. Znovu jsem zavolal: „Warrene, jste tam?“ To, co jsem uslyšel v odpověď, zahalilo mou mysl temnotou. Pánové, ani se nechci pokoušet věc vysvětlit, ten hlas, bylo by marné ho detailně popisovat, poněvadž už první slova mne zbavila vědomí, a toto zatmění mysli trvalo až do mého procitnutí v nemocnici. Mám snad říkat, že ten hlas byl hluboký, dutý, rozplizlý, vzdálený, nezemský, nelidský, nehmotný? Co mám říct? Byl to konec mé zkušenosti, konec mého příběhu. Slyšel jsem ho a nic víc nevím. Slyšel jsem ho, sedě na neznámém hřbitově v proláklině mezi rozpadajícími se náhrobky, propadlými hroby zarostlými pýrem v oblacích miazmatických par, slyšel jsem ho z nejvnitrnějších hlubin oné otevřené hrobky, zatímco kolem prokletého srpku měsíce tančily beztvaré stíny mrtvolné morbidity.

A toto mi řekl:

„Ty blázne, Warren je MRTVÝ!“

BARVA Z VESMÍRU

Západně od Arkhamu se zvedá kraj divokých kopců a strmých roklí zarostlý hlubokými, dosud nedotčenými lesy. V temnotách úzkých strží, přikryty stínem nebezpečně nakloněných stromů, zurčí potoky navždy skryté slunečním paprskům. Na povlovnějších svazích mezi kamenitými poli prastarých farem se krčí staré domy porostlé mechem, které pod svými krovy ukrývají dávná tajemství Nové Anglie. Ty domy jsou opuštěné; mohutné komíny se rozpadají a dřevěné stěny se hrozivě vyvracejí pod nákladem mansardových střech.

Starousedlíci odsud odešli a cizinci se tu necítí dobře. Zkoušeli to mnozí: kanadští Francouzi, Italové i Poláci. Přišli a odešli. To, co je hnalo pryč, nebylo nic viditelného, slyšitelného či hmatatelného, byly to představy. Místo je navštěvováno přeludy a lidé, kteří tam žijí, neznají klidný spánek. Asi proto cizinci odcházejí, i když nikdy neslyšeli starého Ammiho Pierce vyprávět o podivných dnech. Ammi, jehož vědomí je už mnoho let poněkud zakaleno, je jediný z původních obyvatel, který tu zůstává, a někdy i promluví o tom, co se tehdy přihodilo; a to si troufá stejně jen proto, že jeho dům je již blízko otevřených polí a užívaných cest do Arkhamu.

Přes vrchy a údolí vedla kdysi cesta přímo do míst, kde se dnes nalézá Prokletý úhor, lidé ji však přestali užívat a raději si založili cestu novou, odklánějící se daleko k jihu. Stopy staré cesty jsou stále patrné i v podrostu navracející se divočiny, a mnohé z nich jistě zůstanou zachovány i po tom, až bude větší část údolí zaplavena vodami přehradní nádrže. Temné lesy budou pak vykáceny a Prokletý úhor přikryjí modré vody, na jejichž zčeřené hladině se bude zrcadlit slunečné nebe. Tajemství podivných dnů pak splyne s tajemstvími hlubin, spojí se s moudrostí praoceánu a prvotní země.

Když jsem do těch kopců a údolí poprvé zamířil jako průzkumník vyměřující novou přehradní nádrž, byl jsem varován, že je to zlé místo. Říkali mi o tom v Arkhamu, městě velice starém a plném čarodějnických legend, a snad proto jsem usoudil, že se jedná o nějaké pověry, které prababy po staletí šeptají svým vnukům. I jméno „Prokletý úhor“ mi připadalo podivné a teatrální a podivoval jsem se, že mohlo mezi puritánským obyvatelstvem vůbec zlidovět. Potom jsem však na vlastní oči uviděl změť roklí a pahorků táhnoucích se k západu, a přestal jsem se podivovat všemu, kromě tajů minulosti tohoto kraje. Přišel jsem tam zrána, nad krajinou však stále visel stín. Stromy rostly hustě vedle sebe a jejich kmeny byly na zdravý novoanglický les až příliš mohutné. Ve stinných alejích panovalo nezemské ticho a půda byla houpavá, porostlá mokrým kobercem mechu, kryjícím měkké vrstvy nesčetných let hniloby a rozkladu.

Na otevřených prostranstvích, většinou v blízkosti staré cesty, stály ve svazích kopců malé farmy; tu a tam byly budovy ještě poměrně zachovalé, jinde už stála jen jedna nebo dvě a na některých místech zbýval jen osamělý komín

nebo propadlý sklep. Vše bylo zarostlé plevelem a trním a z podrostu se ozýval nervózní šustot. Kraj byl utopen v oparu neklidu a úzkosti, v němž bylo přímo cítit dotyk čehosi groteskního a neskutečného, jako by samotný základ šeré perspektivy tohoto místa byl nějak pokřiven. Už jsem se nedivil, že se tu cizinci neusadili, neboť to vskutku nebyl kraj, kde by si člověk troufal spát. Ze všeho nejvíc připomínal krajinu z obrazů Salvátora Rosy či zapovězený hvozd z hrůzného příběhu.

To všechno ale zdaleka nebylo tak zlé jako Prokletý úhor. Poznal jsem jej, jakmile jsem na něj na dně prostorného údolí vstoupil. Žádné jiné jméno jej nemohlo vystihnout lépe, a naopak, nic nemohlo dokonaleji odpovídat tomu jménu. Bylo to, jako by básník vytvořil toto spojení inspirován právě tímto kusem země. Zpočátku jsem se domníval, že se jedná o následky požáru, záhadou však zůstávalo, proč tu vůbec nic neroste. Pět akrů šedé pustiny tu leželo otevřeno nebi jako veliká skvrna vyleptaná kyselinou v lesích a polích. Větší část úhoru se nacházela severně od staré cesty, jen jeden výběžek přesahoval i na druhou stranu. Cítil jsem podvědomý odpor vůbec se k tomu místu přiblížit, a jen povinnost mě přinutila je projít. Na celé ploše nebyla ani stopa po vegetaci, pouze jemný prach či popel, který zřejmě nikdy žádný vítr nerozfouká. Stromy rostoucí poblíž byly nemocné a na samém okraji stálo i leželo mnoho trouchnivějících mrtvých kmenů. Vpravo od cesty jsem si všiml kamenných a cihlových trosek komína a sklepa a zívajícího černého ústí opuštěné studny, nad níž se ve slunečních paprscích podivně tetelily hnilobné páry.

I následující dlouhý a obtížný výstup temným lesem jsem pak přivítal jako příjemnou změnu. Již jsem se přestal divit ustrašeným zvěstem lidí z Arkhamu. Nikde v okolí se nenalézal žádný dům ani ruina; místo muselo být opuštěné a vzdálené už velmi dlouho. Když jsem se navečer vracel, chtěl jsem se neblahému místu vyhnout a dal jsem se raději oklikou, po cestě odkloněné k jihu. Jaksi neurčitě jsem si přál, aby se obloha zatáhla mraky, a do duše se mi vkrádal podivný strach z hlubiny nebe klenoucího se mi nad hlavou.

Večer jsem se v Arkhamu vyptával starých Udí na Prokletý úhor a na význam tolikrát opakovaného označení „podivné dny“. Z odpovědí jsem se však nedozvěděl téměř nic; snad jen to, že tajemné věci se odehrály v podstatě nedávno, což mne velice překvapilo. Nešlo o žádnou legendu, ale o cosi, co proběhlo ještě za života těch, kteří o věci mluvili.

Stalo se to v osmdesátých letech a zmizela či zahynula při tom jedna rodina. Nikdo mi neřekl nic určitého, a snad právě proto, že mě všichni varovali, abych nic nedal na bláznivé povídačky Ammiho Pierce, vyhledal jsem jej hned druhého dne. Od lidí jsem se dozvěděl, že žije sám v prastaré rozpadající se chalupě, právě tam, kde se začínají objevovat první nepřirozeně mohutné stromy. Byla to strašidelně stará budova, zavlhlá a plná slabého miazmatického zápachu, jaký se drží ve starých domech. Musel jsem dlouho tlouci, než jsem starce probudil, a když pak přece jen vyhlédl škvírou pootevřených dveří, nezdál se být potěšen, že mě vidí. Nebyl tak slaboduchý, jak jsem očekával, jen jeho

oči se podivně přivíraly a neudržované šaty a bílý vous mu dodávaly ošuntělého a zanedbaného vzhledu.

Nevěda, jak bych jej nejlépe přiměl k vyprávění, předstíral jsem, že moje návštěva je pracovní. Řekl jsem mu, že provádím průzkum, a položil několik neurčitých otázek týkajících se oblasti. Byl mnohem bystřejší a vzdělanější, než se mi snažili namluvit, a předmětu mé práce porozuměl stejně dobře jako kdokoli jiný z Arkhamu. Nebyl jako ostatní venkované, které jsem poznal v oblastech plánovaných přehradních nádrží. Nijak neprotestoval proti zaplavení celých mil starých lesů a zemědělské půdy, i když bylo pravděpodobné, že jeho domov neleží mimo hranice budoucího jezera. Jediné, co dával najevo, byla naopak úleva nad tím, že konečně zaniknou prastará temná údolí, kterými bloudil po celý svůj život. Bude nejlépe, tvrdil, když zmizí pod vodou; nic jiného si nezaslouží už od podivných dnů. Zde jeho silný hlas poklesl, muž se celý nahrbil a roztřeseně a výhružně mi šermoval před očima ukazovákem pravé ruky.

A potom jsem vyslechl jeho příběh. Starcův hlas se místy zajíkal a jindy zas přecházel v šepot, a přestože byl letní den, znovu a znovu mi po zádech přebíhal mráz. Často jsem jej musel přivolávat zpět k vlastnímu vyprávění, domýšlet si vědecké aspekty události z jeho útržkovitého papouškování toho, „co říkali profesoři“, a tu a tam bylo třeba přemostit mezery způsobené selháním smyslu pro logiku a návaznost. Když vyprávění skončilo, již jsem se nedivil, že jeho vědomí je narušeno, ani že lidé z Arkhamu odmítají mluvit o Prokletém úhoru. Spěchal jsem, abych byl v hotelu ještě před západem slunce; představa, že by mne vycházející hvězdy zastihly v otevřené krajině, byla prostě nesnesitelná. Druhého dne jsem se vrátil do Bostonu a dal výpověď. Již nikdy nebudu moci vstoupit do temného chaosu lesů a roklí a už nepopatřím na šedý Prokletý úhor s černou zející studní a troskami cihel a kamení. Nádrž bude již brzy dobudována a všechna tajemství se skryjí v klínu vod. Ale ani potom nebudu mít mnoho chuti navštívit ta místa za noci — zvláště za svitu zlověstných hvězd; a ani za svět bych se nenapil z nového vodovodu v Arkhamu.

Všechno začalo, řekl starý Ammi, pádem meteoritu. Předtím tu žádné divoké legendy nevznikaly, rozhodně ne od dob čarodějnických procesů, a dokonce i tehdy nebyly lesy na severu zdaleka tak obávané jako ostrůvek v řece Miskatonic, kde prý ďábel přijímal hosty poblíž jakéhosi obětního kamene ještě z předindiánských dob. Toto nebývaly strašidelné lesy a jejich fantastické příšeří nikoho neděsilo, dokud nepřišly ony podivné dny. Pak se tu náhle v tichu poledne objevil bílý mrak, vzduchem zahřměla série výbuchů a z dalekého údolí v lesích se vyvalil sloup dýmu. Ještě toho večera všichni z Arkhamu věděli o velikém kameni, který spadl z nebe a zaryl se do země hned vedle studny na farmě Nahuma Gardnera. To byl ten dům, jenž stál na místě pozdějšího Prokletého úhoru — úpravný, bílý dům Nahuma Gardnera uprostřed bohatých zahrad a sadů.

Nahum se vypravil do města, aby lidem pověděl o kameni, a cestou se zastavil u Ammiho Pierce. Ammimu bylo tehdy čtyřicet let a všechny ty zvláštní věci se mu vryly hluboko do paměti. Příštího rána se on i jeho manželka vydali na cestu ještě se třemi profesory z Miskatonické univerzity, kteří byli velmi žádostivi seznámit se s tajemným návštěvníkem z dalekého kosmu a vzápětí se podivovali, proč jim minulého dne Nahum tvrdil, že kámen je tak velký. Zmenšil se, řekl Nahum a ukázal na velkou nahnědlou hromadu zvedající se z rozryté hlíny a zválené trávy poblíž archaického vahadla studny na dvoře před domem; mužové vědy však prohlásili, že kameny se jen tak nezmenšují. Kámen zůstával stále horký a Nahum tvrdil, že v noci slabě září. Profesoři jej proklepali geologickým kladívkem a zjistili, že je podivně měkký. Ve skutečnosti byl skoro plastický, a proto také vzorek, který odnesli na univerzitu k rozboru, museli spíš utrhnout než odštípnout. Uložili jej do vědra vypůjčeného z Nahumovy kuchyně, poněvadž i onen malý kousek stále odmítal zchladnout. Na zpáteční cestě si chvíli odpočinuli u Ammiho, a když paní Pierceová upozornila, že se fragment zmenšuje a připaluje dno vědra, zamysleli se. Byl skutečně malý; ale snad jen odebrali menší vzorek, než si mysleli.

Na druhý den — vše se odehrálo v červnu 1882 — profesoři s velkým vzrušením vyrazili opět týmž směrem. Když míjeli Ammiho dům, pověděli hospodáři, jaké podivné kousky vzorek vyváděl, a jak posléze zmizel úplně, když byl vložen do skleněné kádinky. Kádinka zmizela také a vědci mluvili o zvláštní afinitě kamene ke křemíku. Kámen se v jejich dobře vybavené laboratoři vůbec choval téměř neuvěřitelně: nevykazoval žádnou reakci a žádné unikající plyny při zahřátí na dřevěném uhlí a měl zcela negativní reakci v boraxu; ukázal se také jako absolutně netěkavý při jakékoliv dosažitelné teplotě i při použití kyslíkovodíkové dmuchavky. Na kovadlině byl shledán vysoce kujným a v tmavém prostředí výrazně světélkoval. Jeho zavilá neochota zchladnout vzrušovala celou univerzitu, a když byl po zahřátí snímán spektroskopem, objevily se světelné čáry barev zcela odlišných od normálního spektra, což se stalo podnětem k mnoha překotným dohadům o nových prvcích, fantastických optických vlastnostech a dalších věcech, které rozjitřenou vědeckou mysl nutně napadají při setkání s něčím zcela neznámým.

Kámen, stále v horkém stavu, byl zkoumán v tyglíku se všemi užívanými reakčními činidly. Ve vodě nedošlo k žádné reakci. V kyselině chlorovodíkové rovněž nic. Kyselina dusičná a dokonce i lučavka královská jenom syčely a prskaly na jeho žhnoucím nezranitelném povrchu. Tato fakta si Ammi vybavoval jen s obtížemi, ale nakonec si vzpomněl na některá rozpouštědla, když jsem mu je jmenoval v běžném aplikačním pořadí. Kámen byl dále vystaven působení amoniaku, kaustické sody, alkoholu, éteru, sirouhlíku a tuctu dalších; avšak i když se jeho hmotnost časem stále zmenšovala a zdálo se, že poněkud vychládá, v rozpouštědlech nedocházelo k žádným změnám, které by prokazovaly jakékoliv narušení vlastní substance. Nepochybně to byl kov. Byl rozhodně magnetický a po ponoření do kyselých rozpouštědel se ukazovaly

slabé stopy Widmänstättenových obrazců jako v meteorickém železe. Když už chladnutí výrazně pokročilo, zkoušky pokračovaly ve skle a nakonec byly všechny odřezky z původního fragmentu uloženy do skleněné kádinky. Druhého dne ráno byly jak nádoba, tak i kusy v ní beze stopy pryč; zůstala po nich jen tmavá skvrna na dřevěné polici.

To všechno řekli profesoři Ammimu, když se u něj zastavili, a on je opět doprovázel za kamenným poslem z hvězd; žena tentokrát zůstala doma. Shledali, že kámen se nyní zcela jistě zmenšil, a ani střízliví profesoři nemohli popřít to, co viděli. Všude kolem zmenšujícího se kusu poblíž studny byl až na propadlou hlínu prázdný prostor; měl-li však kámen předcházejícího dne sedm stop v průměru, nyní to mohlo být stěží pět. Byl stále horký a vědci se zájmem studovali jeho povrch a kladivem a dlátem oddělili další, větší kus. Tentokrát zaťali hlouběji, a když kus vytrhli, viděli, že jádro oné věci není zcela homogenní.

Odkryli cosi, co vypadalo jako bok velké barevné koule obklopené okolní hmotou. Její barvu, která připomínala některé čáry spektra meteoru, šlo jen těžko popsat, a to, že ji vůbec nazývali barvou, bylo v podstatě jen záležitostí analogie. Textura koule byla skelná a poklep prozrazoval křehkost a dutost. Jeden z profesorů jí uštědřil pořádnou ránu kladivem, a koule s drobným nervózním bouchnutím praskla. Nic z ní nevyšlo; s proražením naopak beze stopy zmizela. Zůstal po ní jen dutý kulovitý prostor o průměru asi tří palců a všichni se domnívali, že po dalším odstranění okolní hmoty se snad objeví více takových útvarů.

Tato domněnka však byla mylná, a po marném pokusu najít vrtáním další koule výzkumníci odešli s novým vzorkem, který se však v laboratoři projevil stejně nepřístupně jako jeho předchůdce. Kromě toho, že byl téměř plastický, horký, magnetický, slabě zářící, poněkud chladnoucí v silných kyselinách a dále charakterizovaný neznámým spektrem, ubýváním na vzduchu a napadáním silikonových sloučenin s výslednou vzájemnou destrukcí, nevykazoval vzorek žádné jiné vlastnosti, které by mohly posloužit k jeho identifikaci. Na závěr svého zkoumání se univerzitní vědci museli spokojit se zjištěním, že věc prostě nejsou schopni zařadit. Nepocházela ze země, nýbrž byla součástí vnějšího kosmu a jako taková měla jiné vlastnosti a podléhala jiným zákonům.

Tu noc byla bouřka a hromobití, a když profesoři přišli opět dalšího dne k Nahumovi, čekalo je hořké zklamání. Kámen byl magnetický a musel mít nějaké zvláštní elektrické vlastnosti, protože, jak říkal Nahum, „přitahoval blesky“, a to s jedinečnou vytrvalostí. Starý farmář byl šestkrát během jediné hodiny svědkem toho, jak blesk zasáhl prohlubeň na předním dvoře; když bouře skončila, nezůstalo na místě nic vyjma rozryté jámy poblíž prastaré vahadlové studny napůl zasuté propadlou hlínou. Kopání nepřineslo žádný výsledek, a vědci museli konstatovat totální zmizení. Zklamání bylo úplné; nezbylo než se vrátit do laboratoře a znovu zkoumat mizející fragment, který byl pečlivě uložen do olověné nádoby. Vydržel ještě týden, avšak za tuto dobu již nezjistili nic

podstatného. Když zmizel, nezůstalo po něm žádné residuum, a profesoři časem začínali pochybovat o tom, zda vůbec bdělýma očima viděli onu tajemnou stopu nezměrných proudů vnějšího prostoru, ten jedinečný, tajuplný vzkaz z jiných vesmírů a jiných říší hmoty, síly a jsoucna.

Přirozeně že v arkhamských novinách se o případu a jeho univerzitním průzkumu hodně psalo, k Nahumovi a jeho rodině byli dokonce vysláni reportéři. Nakonec se objevila zmínka i v jednom bostonském deníku a Nahum se přes noc stal jakousi místní celebritou. Byl to hubený přátelský člověk kolem padesátky, který žil se svou ženou a třemi syny na pěkné farmě v údolí. Často se s Ammim navštěvovali, stejně jako jejich ženy, za celá ta léta si jej Ammi mohl jen chválit. Zdálo se, že Nahum se tak trochu pyšní slávou, kterou jeho farma získala, a v následujících týdnech často o meteoritu mluvil. V červenci a srpnu toho roku přišla velká horka; Nahum tvrdě dřel na senoseči na desetiakrové pastvině za Chapmanovým potokem a jeho skřípající vůz vyrýval hluboké brázdy do polní cesty. Práce jej unavovala více než jiná léta a cítil, že se začíná hlásit stáří.

Potom přišel čas sklizně. Hrušky a jablka pomalu těžkly a Nahum přísahal, že jeho sady ještě nikdy nerodily tak bohatě. Ovoce dorůstalo do jedinečných rozměrů s leskem až nepříjemným a v takovém množství, že bylo třeba přiobjednat další sudy, aby nadcházející úroda mohla být vůbec sklizena. Avšak s dozráváním přišlo kruté zklamání, poněvadž ze vší té šťavnaté a barevné nádhery nebylo ani zrníčko k jídlu. Do příjemné chuti hrušek a jablek se vplížila zvláštní hořkost a odporná pachuť, takže i malé sousto způsobovalo dlouhotrvající nechutenství. Stejné to bylo s melouny a rajčaty a Nahum musel smutně konstatovat, že celá úroda je ztracena. Krátce potom prohlásil, že meteorit otrávil půdu, a děkoval bohu za to, že většina ostatní úrody je na výšinách daleko od cesty.

Zima přišla brzy a byla velmi tuhá. Ammi vídal Nahuma méně než dříve a všiml si, že vypadá ustaraně. Také ostatní členové jeho rodiny se stali nemluvnými a jejich účast na nedělních bohoslužbách a jiných venkovských společenských událostech už nebyla zdaleka tak pravidelná. Těžko bylo najít důvod pro tuto rezervovanost či melancholii, i když členové rodiny si tu a tam stěžovali na slabší zdraví a pocity neurčitého neklidu. Nejurčitěji se vyjádřil Nahum, když vyprávěl, jak jej rozrušily jisté stopy ve sněhu. Šlo o běžné stopy veverek, bílých králíků a lišek, avšak farmář tvrdil, že se mu zdají být jaksi v nepořádku, pokud jde o podobu a uspořádání. Nevyjádřil se nikdy zcela jasně, ale zdálo se, že si myslí, že neodpovídaly charakteristické anatomii a zvykům veverek, králíků a lišek tak, jak je znal. Ammi tyto řeči poslouchal bez zájmu, dokud se jednou nevracel na saních z Clark’s Corners kolem Nahumova domu. Svítil měsíc a přes cestu utíkal králík tak dlouhými skoky, že to poplašilo jak Ammiho, tak koně. Kůň by se býval dal jistě na útěk, kdyby jej nezadržely otěže. Po této příhodě věnoval Ammi Nahumovu vyprávění větší pozornost a

často se podivoval, proč jsou Gardnerovi psi každého rána celí ustrašení a rozechvělí. Zdálo se, jako by postupně ztráceli odvahu zaštěkat.

V únoru se McGregorovi chlapci z Meadow Hill vypravili střílet sviště a nedaleko Gardnerovy farmy složili velice zvláštní kus. Jeho tělesné proporce jako kdyby byly pozměněny podivným, těžko popsatelným způsobem, a výraz zvířecí tváře sviště vůbec nepřipomínal. Chlapci byli silně vyděšení a zvíře ihned odhodili, takže se lidem z okolí dostalo jen jejich groteskního vyprávění. Fakt, že se v okolí Nahumova domu plaší koně, se však stal obecně známým, a tak se rychle vytvářel základ pro vznikající okruh pověstí a legend.

Lidé tvrdili, že sníh kolem Nahumova stavení taje dřív než jinde, a počátkem března si už o tom šeptem povídali v Porterově koloniálu v Clark's Corners. Stephen Rice jel jednou kolem Gardnerových a všiml si tchořího zelí vyrůstajícího z bahna v lese za cestou. Ještě nikdy nikdo neviděl rostliny tak velké a vybarvené tak podivnými, nepopsatelnými barvami. Jejich tvar byl monstrózní a kůň s odporem odfrkával, když do jeho chřípí zavanul zápach, jenž byl pro Stephena zcela neznámý. Toho dne tudy projelo několik lidí a každý z nich si oněch abnormálních rostlin všiml. Všichni se shodli na tom, že rostliny takového druhu se ve zdravém světě nevyskytují. Kdosi se také zmínil o zkaženém ovoci z minulého podzimu a od úst k ústům běžela novina, že Nahumova půda je otrávená. Očividně to způsobil meteorit; farmáři si dobře pamatovali, jaké podivné věci o něm zjistili profesoři z univerzity, a několik z nich jim proto podalo zprávu o podivných úkazech na Nahumově farmě.

Profesoři se jednoho dne k Nahumovi vypravili; avšak pro svou nechuť k divokým výmyslům a lidovým pověstem byli ve svých úsudcích velmi zdrženliví. Rostliny byly jistě podivné, ale tchoří zelí dorůstá všelijakých podivných tvarů a zbarvení víceméně vždy. Je možné, tvrdili, že se do půdy dostal nějaký minerální element z meteoritu, ale jistě bude brzy vyplaven. A co se týkalo stop a splašených koní, šlo jistě jen o venkovské povídačky, které se kolem takové události, jako byl dopad meteoritu, musely nutně objevit. Jistě to nebylo nic pro vzdělané lidi; nicméně pověrčiví venkované jsou schopni tvrdit cokoli a věřit čemukoli. A tak během těch podivných dnů stáli profesoři s opovržením stranou. Jen jeden z nich, který asi o půl roku později analyzoval pro policii dvě lahvičky prachu, si vzpomněl, že podivná barva tchořího zelí silně připomínala anomální světelné čáry, které vykazoval meteorický vzorek v univerzitním spektroskopu, a křehkou kouli odkrytou uvnitř masy kamene. Při tomto policejním rozboru vzorky nejdříve rovněž vykazovaly anomální čáry, později však tuto vlastnost ztratily.

Pupeny na stromech kolem Nahumova domu vypučely předčasně a stromy se v noci zlověstně kymácely ve větru. Nahumův druhý syn Thaddeus, patnáctiletý hoch, přísahal, že se kymácejí, dokonce i když žádný vítr nefouká; ale tomu nevěřil ani největší fantasta. Ve vzduchu však byl neustále jakýsi nepokoj. Všichni z Gardnerovy rodiny postupně uvykli pokradmu naslouchat čemusi jen podvědomě tušenému. Jejich naslouchání bylo pravděpodobně

plodem okamžiků, kdy vědomí jako by na chvíli vynechalo. Takové okamžiky přicházely bohužel z týdne na týden častěji, až se začalo mezi lidmi říkat, že „s Gardnerovými je něco v nepořádku“. Když se objevil první lomikámen, měl zase jinak podivnou barvu, trochu jinou než tchoří zelí, ale zcela zjevně příbuznou a neznámou všem, kteří ji viděli. Nahum vzal několik květů do Arkhamu a ukázal je vydavateli místního listu, ale tento hodnostář o nich napsal pouze humorný článek lehce zesměšňující tmářství a ustrašenost venkovanů. Nahum udělal chybu, když o tom, jak se v okolí lomikamene chovali přerostlí motýli černoplášťníci, vyprávěl lhostejnému člověku z města.

V dubnu se mezi venkovany začala šířit hysterie, která vedla k tomu, že lidé se začali cestě vedoucí kolem Nahumova domu vyhýbat, až ji nakonec opustili. Bylo to kvůli vegetaci. Všechny stromy v sadu totiž vykvetly v podivných barvách a na kamenité půdě ve dvoře a na přilehlé pastvině vyrazil bizarní porost, jehož původní příbuznost s květenou tohoto kraje by odhalil snad jen botanik. Člověk tu nezahlédl zdravou a určitou barvu, snad s výjimkou zelené trávy a listí; všude kolem bily do očí ony hektické duhové varianty jakéhosi chorobného spodního zbarvení, zcela neznámého mezi pozemskými odstíny. Srdcovky se změnily přímo v hrozivé monstrum a krvavé kořeny se drze rozrůstaly v záchvatech chromatické perverze. Ammi a Gardnerovi měli dojem, že většina barev se vyznačuje strašidelnou příbuzností, která dle jejich názoru ze všeho nejvíc připomínala barvu křehké koule z meteoritu. Nahum zoral a osel desetiakrovou pastvinu a půdu na výšině, půdu kolem domu však nechal ležet. Věděl, že obdělat ji by nemělo smysl, a doufal, že onen podivný porost vytáhne během léta všechen jed z půdy. Byl již připraven téměř na všechno a také si již zvykl na pocit, jako by někde v jeho těsné blízkosti bylo něco, co by měl už už zaslechnout. Fakt, že sousedé se jeho domu vyhýbají, na něj pochopitelně nedobře působil, mnohem víc však tížil jeho ženu. Chlapci na tom byli lépe, protože byli každý den ve škole, avšak i je strašily šířící se zvěsti. Nejvíce trpěl Thaddeus, který byl velmi citlivý.

V květnu se objevil hmyz a Nahumova farma se změnila v bzučící a lezoucí inferno. Většina tvorů byla nějak deformována, co se týče rodové podoby a pohybu, a jejich noční chování popíralo všechny předcházející zkušenosti. Gardnerovi si zvykli v noci vyhlížet — vyhlíželi všemi směry, bezcílně, a nedokázali říci, co vlastně. Tehdy už tvrdili všichni, že Thaddeus měl se stromy pravdu. Paní Gardnerová si toho všimla jako druhá, když oknem zahlédla, jak se koruna javoru kymácí sem a tam na pozadí měsícem zalitého nebe. Strom se skutečně nakláněl, a přitom bylo bezvětří. Muselo to být mízou. Chování rostlin se nyní podivně měnilo. Další objev však již neučinil nikdo z Nahumovy rodiny. Zvyk už otupil jejich citlivost, a tak přehlédli to, čeho si všiml drobný obchodní cestující z Bostonu, který tudy jednou projížděl bez ohledu na místní pověsti. To, o čem vyprávěl v Arkhamu, se pak objevilo v krátkém odstavci v místních novinách a tam si to také všichni farmáři včetně Nahuma přečetli. Noc byla temná a světla vozu slabá, avšak kolem jedné farmy v údolí — každý si

domyslel, že se jedná o Nahumovu farmu — nebyla temnota zcela neprůhledná. Mdlá, ale zřejmá luminiscence jako by pokrývala veškerou vegetaci, trávu, listy a květy, a v jednom okamžiku se zdálo, že se z ní oddělilo cosi fosforeskujícího a tajemně to vířilo na dvoře nedaleko stodoly.

Tráva se zatím zdála nedotčena a krávy se volně popásaly kolem domu, ale koncem května se mléko zkazilo. Nahum pak krávy vyhnal na výšiny, a problémy přestaly. Zanedlouho se změny na trávě a listí staly viditelnými pouhým okem. Všechna zeleň začala šednout a postupně se stávala nezvykle křehkou. Ammi už byl jediným člověkem, který ta místa navštěvoval, a jeho návštěvy byly čím dál tím řidší. Když skončilo školní vyučování, Gardnerovi zůstali doslova odříznuti od světa; jen čas od času nechali Ammiho, aby vyřídil jejich posílky ve městě. Podivně chátrali fyzicky i mentálně, a když se náhle vynořila zpráva o šílenství paní Gardnerové, nikdo už se nedivil.

Stalo se to v červnu, někdy kolem výročí dopadu meteoru. Ubohá žena ječela cosi o věcech ve vzduchu, které nedokázala popsat. V jejím blouznění se neobjevilo ani jediné podstatné jméno, jen slovesa a zájmena. Ty věci se hýbaly, měnily a třepotaly a do uší se draly impulsy, které nebyly pouhými zvuky. Něco jí brali — někdo z ní něco vysával — něco se na ni přichytilo, něco, co nechce — ať už jí někdo pomůže — v noci není nikdy nic v klidu — stěny a okna se posunovaly. Nahum ženu neposlal do ústavu, ale nechal ji bloudit po domě, dokud neohrožovala sebe a ostatní. Neudělal nic dokonce ani tehdy, když se začal měnit výraz jejího obličeje. Když se jí chlapci však začali bát a Thaddeus téměř omdlel z toho, jaké obličeje na něj dělala, rozhodl se, že ji zamkne na půdě. V červenci přestala mluvit a už lezla jen po čtyřech. Koncem měsíce učinil Nahum šílené zjištění, že z ní ve tmě vychází slabá luminiscence, zjevně stejná jako u vegetace kolem domu.

Nedlouho předtím se splašili koně. Něco je v noci rozrušilo a jejich rzání a bušení kopyt ve stájích bylo příšerné. Byli k neutišení, a když Nahum otevřel vrata stáje, vyrazili odtamtud jako štvaná zvěř. Trvalo čtyři dny, než je všechny vystopovali, a pak stejně zjistili, že jsou zcela neovladatelní a k nepotřebě. Jako by jim něco vlezlo do mozku; nakonec je museli všechny zastřelit, a tak zkrátit jejich utrpení. Nahum si na senoseč půjčil koně od Ammiho, shledal však, že kůň se prostě nepřiblíží ke stodole. Plašil se, vzpínal a ržál, a nakonec nezbylo než dojet jen do dvora, odtud museli muži tlačit těžký vůz až k seníku vlastními silami. Rostliny kolem mezitím stále šedly a křehly. Dokonce i květiny, jejichž barvy byly tak zarážející, začínaly šednout a ovoce se rodilo šedivé, zakrnělé a nechutné. Astry a zlatobýl kvetly šedě a květy se rozpadaly, a růže, cínie a slézy na dvoře vypadaly tak ohavně, že je Nahumův nejstarší syn Zenas raději posekal. Podivně zbytnělý hmyz začal tou dobou umírat; dokonce i včely opustily své úly a odletěly do lesů.

V září se už veškerá vegetace rychle měnila v šedavý prach a Nahum se začal strachovat, že stromy uhynou dříve, než se jed dostane z půdy. Jeho žena tehdy trpěla záchvaty příšerného jeku a on i chlapci byli ve stavu stálého

nervového napětí. Začali se stranit lidí, a když začala škola, chlapci do ní nepřišli. Byl to však Ammi, kdo si na jedné ze svých řídkých návštěv uvědomil, že voda ve studni je zkažená. Byla nechutná, jako by slabě zapáchala a bylo v ní cítit sůl. Ammi svému příteli radil, aby vykopal jinou studnu výš ve svahu a používal ji, dokud se půda opět neozdraví. Nahum však varování nedbal; byl tou dobou už k podivným a nepříjemným věcem lhostejný. On i synové užívali zkaženou vodu dál a pili ji stejně nevšímavě a bez rozmyslu, jako jedli hubená, špatně uvařená jídla a bez radosti se monotónně protloukali prázdnými dny. Byla v nich ve všech jakási fatální rezignace, jako by už kráčeli napůl v jiném světle špalírem bezejmenných stráží k jisté a známé záhubě.

Thaddeus zešílel v září poté, co se vrátil od studny. Odešel s vědrem a vrátil se s prázdnýma rukama, křičel a divoce gestikuloval, a mezi záchvaty nepřítomného smíchu šeptal cosi o „barvách víncích tam dole“. Už dva z rodiny byli těžce zasaženi, Nahum to však nesl statečně. Nechal hocha týden volně běhat, a teprve když začal zakopávat a zraňovat se, zavřel jej do půdního pokoje naproti místnosti, v níž byla zamčena matka. Bylo hrozné, jak na sebe ti dva přes zavřené dveře ječeli, a těžce to doléhalo zvláště na malého Merwina, kterému se zdálo, že mluví jakýmsi příšerným, nezemským jazykem. Trápily jej hrůzné představy a jeho stav zhoršovalo ještě to, že bratr, se kterým si nejvíce hrával, byl nyní uvězněn.

V podstatě v téže době začala vymírat domácí zvířata. Drůbež zešedla a pomřela velmi rychle, její maso bylo suché a při rozříznutí odporně páchlo. Vepři nezřízeně ztloustli a vzápětí začali prodělávat ohavné změny, které nedokázal nikdo vysvětlit. Jejich maso bylo samozřejmě nepoživatelné, a Nahum byl se svým rozumem v koncích. Žádný venkovský veterinář by se k jeho farmě ani nepřiblížil a městský veterinář z Arkhamu byl očividně zmaten. Prasata začala šednout a křehnout a doslova se rozpadala ještě dříve, než pomřela, a jejich oči a rypáky se měnily v nezvyklé novotvary. Bylo to nevysvětlitelné, poněvadž vepři nebyli nikdy krmeni zbarvenou vegetací. Potom došlo na krávy. Určité části nebo i celé tělo se jim z ničeho nic začalo svrašťovat či tuhnout, což bylo většinou provázeno krutými záchvaty a rozpadem tkáně. V posledním stadiu — které vždy končilo smrtí — nastalo šedivění a křehnutí podobně jako u prasat. Zde už nebylo možno mluvit o otravě, poněvadž ke změnám docházelo vždy v zamčené neporušené stodole. Nemohlo jít ani o viry přenesené kousnutím, neboť žádné zvíře nemohlo proniknout pevnými zdmi. Muselo jít o organickou chorobu, nikdo však netušil, která z chorob by mohla mít takové následky. Když přišla sklizeň, na celé farmě nebylo živého zvířete; dobytek a drůbež pomřeli a psi utekli. Zmizeli všichni tři jedné noci a víc o nich nikdo neslyšel. Pět koček odešlo už předtím, ale nikdo si toho ani nevšiml; zdálo se, že tu beztak nejsou žádné myši, a kromě paní Gardnerové se s kočičkami nikdo nemazlil.

Devatenáctého října se Nahum přihnal k Ammimu s hrůznou novinou. Thaddeus ve svém půdním pokoji zemřel, a způsob, jakým se to stalo, se vzpíral

jakémukoliv popisu. Nahum vykopal na malém ohrazeném pozemku za farmou hrob a uložil do něj to, co zbylo. Chlapce nemohlo napadnout nic zvenčí, neboť zamřížované okénko a zamčené dveře zůstaly nedotčeny; podobalo se to v mnohém umírání dobytka ve stodole. Ammi se ženou se snažili otřeseného muže utěšit, jak jen mohli, ale sami byli při tom celí nesví. Kolem Gardnerových a všeho, čeho se dotkli, jako by se šířil děs, už pouhá přítomnost jednoho z nich v domě působila jako závan z cizího hrůzného světa. Ammi doprovodil Nahuma domů jen s velkou neochotou a marně se pak snažil utišit pláč malého Merwina. Zenas žádné konejšení nepotřeboval. V poslední době už nedělal nic, jen zíral do prázdna a poslouchal otcovy příkazy; Ammi si pomyslel, že osud je vlastně k němu milosrdný. Čas od času se v odpověď na Merwinův křik ozývalo z půdy jakési sténání a Nahum polekanému příteli vysvětlil, že to je hlas jeho ženy, která poslední dobou velmi zeslábla. S přibližující se nocí se Ammi chystal pryč; ani přátelství jej nemohlo přesvědčit, aby zůstal na místě, až se rostliny rozzáří tlumeným světlem a stromy se budou kymácet v bezvětří. Měl vlastně štěstí, že jeho představivost nebyla příliš rozvinutá. Věci mu už tak, jak byly, jitřily mysl, a kdyby byl býval schopen dát si do souvislosti všechna hrozivá znamení kolem sebe, jistě by zešílel. Šerým večerem spěchal k domovu a v uších mu zněl jekot šílené ženy a křik zděšeného dítěte.

O tři dny později se Nahum brzy z rána objevil v Ammiho kuchyni a za nepřítomnosti hostitele ze sebe vykoktal další hrozivý příběh. Paní Pierceová mu naslouchala sevřená hrůzou. Tentokrát šlo o malého Merwina. Zmizel. Pozdě večer šel s lucernou a s vědrem pro vodu a už se nevrátil. Již několik dní se hroutil, už snad ani nevěděl, či je, na všechno jen křičel. Ze dvora se ozval nepříčetný jek, ale dříve než se otec dostal ke dveřím, chlapec byl pryč. Světlo lucerny, kterou s sebou Merwin měl, zmizelo a po dítěti ani stopy. Nahum si v tu chvíli myslel, že lucerna a vědro zmizely také, avšak když se za rozbřesku trmácel zpět z celonočního pátrání v lesích a polích, našel u studny velmi podivné věci. Ležel tam kus rozbité a očividně roztavené železné hmoty, která byla kdysi lucernou; ohnuté držadlo a zkroucené železné obruče, napůl stavené dohromady, připomínaly zbytky vědra. To bylo vše. Nahum nevěděl, co si o tom myslet, paní Pierceová jako by ztratila řeč a Ammi, když dorazil domů a vyslechl ten příběh, rovněž nebyl s to vyslovit jedinou domněnku. Merwin byl pryč a nemělo smysl to oznamovat ostatním, kteří se Gardnerovým už tak vyhýbali. Bylo rovněž nesmyslné říkat to lidem z Arkhamu, kteří se všemu jen vysmívali. Thad byl pryč, a nyní byl pryč i Merwin. Cosi se plížilo kolem a čekalo, až to někdo uvidí a uslyší. Nahum věděl, že jeho čas se blíží, a žádal Ammiho, aby se postaral o jeho ženu a o Zenase, kdyby jej přežili. Věřil, že jde o nějaký trest, i když si nedokázal představit zač, vždyť on, alespoň pokud věděl, vždycky kráčel zpříma po božích cestách,

Ammi Nahuma neviděl déle než dva týdny; pak se začal strachovat, co se mohlo stát. Nakonec se vzdor svému strachu rozhodl Gardnerovu farmu

navštívit. Z mohutného komína nestoupal kouř a host se chvíli obával nejhoršího. Celá farma vypadala příšerně — šedivá, rozpadající se tráva a listí na zemi, křehké zlomky révy spadané z prastarých zdí a štítů a velké holé stromy drásající šedé listopadové nebe s nepřirozenou zlovolností, která, jak se Ammi mohl jen domnívat, pramenila ze sotva znatelně změněného pohybu větví. Nahum byl však přece jen naživu. Byl slabý a ležel na pohovce v kuchyni pod nízkým stropem, byl však dokonale při vědomí, dokonce schopný udílet jednoduché příkazy Zenasovi. V místnosti byla hrozná zima, a když se Ammi viditelně roztřásl, hostitel chraplavě zakřičel na Zenase, aby donesl více dřeva. Dříví bylo vskutku zapotřebí; dutina krbu byla vyhaslá a prázdná a jen mrak sazí vířil ve studeném větru, který proudil dolů komínem. Nahum se otázal, zda se teď, když se přiložilo, cítí pohodlněji, a tu si Ammi uvědomil, co se stalo. I ten nejpevnější provaz nakonec povolil. Ubohá farmářova mysl se uzavřela před dalším zoufalstvím.

Ammi se opatrně vyptával, kam zmizel Zenas, ale nedozvěděl se nic určitého. „Ve studni — žije ve studni —“ bylo vše, co mu byl pomatený otec schopen říci. A tu si Ammi vzpomněl na Nahumovu šílenou manželku a začal se tedy vyptávat tímto směrem. „Nabby? Proč, vždyť je tady!“ zněla překvapená Nahumova odpověď, a Ammimu došlo, že musí pátrat sám. Zanechal bezmocného a mumlajícího farmáře na pohovce, sňal z hřebíku vedle dveří klíče a vystoupil po skřípajících schodech nahoru na půdu. Nahoře bylo velmi dusno a těsno, a úplné ticho. Ze čtyř dveří před ním byly zamčeny pouze jedny, a Ammi na nich vyzkoušel různé klíče z přineseného svazku. Třetí klíč se ukázal jako správný, a po chvilce tápání Ammi nízké bílé dveře otevřel.

Uvnitř bylo poměrně tmavo, poněvadž okno bylo malé a ještě zčásti zakryté hrubými dřevěnými mřížemi. Na podlaze ze širokých prken nebylo nic. Zápach k nevydržení. Dříve než Ammi postoupil dále, musel se vrátit do jiné místnosti a naplnit si plíce dýchatelným vzduchem. Když opět vstoupil, zahlédl v rohu cosi tmavého, a když se na to podíval zblízka, vyjekl hrůzou. Jak vykřikl, zdálo se mu, že okno na chvíli zastínil mrak, a o sekundu později cítil, že se o něj otírá jakýsi nenávistný proud par. Před očima se mu roztančily podivné barvy, a kdyby jej hrůza neochromila, snad by si vzpomněl na kouli uvnitř meteoru, jíž roztříštilo geologické kladívko, a na morbidní vegetaci, která vyrazila na jaře. Avšak v té chvíli si uvědomoval pouze tu nelidsky zuboženou věc před sebou, která až příliš zjevně sdílela nepochopitelný osud mladého Thaddea a domácích zvířat. Ale co bylo na té hrůzné věci nejhoršího: při svém postupujícím rozkladu se ještě velmi pomalu, avšak patrně pohybovala.

Ammi už mi neřekl, co udělal, ale vyrozuměl jsem jasně, že ta věc v rohu se už dál nehýbala. Zřejmě nemohl jinak. Jsou věci, o kterých nelze mluvit, a skutek provedený z čistě humánních pohnutek je někdy zákonem krutě souzen. Pochopil jsem, že v půdní místnosti nezůstalo nic, co by se mohlo hýbat, a že zanechat tam něco, co by se ještě hýbat mohlo, by byl zločin stejně hrůzný jako odsoudit jakoukoli chápající bytost k věčnému trápení. Jiný člověk než

flegmatický farmář by zřejmě omdlel nebo zešílel, Ammi se však vrátil nízkými dveřmi při dokonalém vědomí a zamkl za sebou ono prokleté tajemství. Teď bylo potřeba něco udělat s Nahumem; nakrmit jej, opatřit a převézt na jiné místo, kde by jej bylo možno opatrovat.

Když sestupoval Ammi ze schodů, uslyšel dole jakési žuchnuti. Měl dojem, jako by zaslechl i výkřik, který byl náhle umlčen, a s nervozitou si vzpomněl na lepkavou páru, která se o něj otírala v tom hrůzném pokoji nahoře. Co asi způsobil jeho výkřik a vůbec jeho vstup? Zadržen neurčitým strachem poslouchal další zvuky ozývající se zezdola. Nepochybně tam docházelo k vláčení nějaké těžké věci a ozýval se nechutný mlaskavý zvuk jakéhosi pekelně hnusného sání. Představivost měl rozpálenu horečnatými vizemi a neřízené myšlenky se znovu vracely k tomu, co viděl nahoře. Dobrý bože! Do jakého hrůzného světa snů vstoupil? Neodvažoval se pohnout dopředu ani dozadu, a tak stál a třásl se v zákrutu obedněného schodiště. Každá podrobnost oné scény se mu vpalovala do mozku. Zvuky, pocit příšerného očekávání, temnota, příkrost úzkých schodů — a bože smiluj se! — slabá, avšak patrná luminiscence trámů a dřevěných stěn kolem.

Potom zvenku zaznělo divoké zaržání Ammiho koně a po něm klapot kopyt prozrazující zběsilý útěk. V příštím okamžiku byl kůň i s vozem z doslechu, zanechávaje vyděšeného muže na schodišti jeho vlastním dohadům o tom, jaká hrůza jej přiměla k útěku. To ale nebylo všechno. Zvenku se ozval ještě jiný zvuk. Znělo to jako šplouchání nějaké tekutiny — vody —, muselo to být ve studni. Zanechal Hrdinu neuvázaného blízko ní, a kolo vozu mohlo narazit na obrubeň a shodit dovnitř kámen. Slabé světlo na prastarém, odporném dřevě stále zářilo. Bože, jak starý ten dům vlastně byl? Větší část byla postavena před rokem 1670 a mansardová střecha nejpozději roku 1730.

Jasně uslyšel slabé zaškrábání dole na podlaze a pevněji sevřel těžkou hůl, kterou popadl na půdě, nevěda přesně proč. Postupně přemáhaje strnulost, sestoupil ze schodů a vykročil odvážně ke kuchyni. Avšak nedošel, poněvadž to, co hledal, už tam nebylo. Vyšlo mu to vstříc a bylo to stále jakýmsi způsobem živé. Ammi nemohl říct, zda to lezlo či zda to bylo vlečeno nějakými vnějšími silami, ale smrt již po tom sahala. Všechno se udalo během poslední půlhodiny; zhroucení, šednutí a rozpad již značně pokročily. Bylo to děsivě křehké; suché fragmenty se již odlupovaly. Ammi se toho neodvážil dotknout, ale zděšen hleděl na rozpadající se karikaturu toho, co bylo kdysi tváří. „Co se stalo, Nahume, co se stalo?“ zašeptal. Rozpraskané rty byly ještě schopny zaskřehotat poslední odpověď.

„Nic… vůbec… jenom barva… pálí to… chladný a mokrý, ale pálí… žilo to ve studni… viděl jsem to… takový jakoby kouř… jako ty kytky loni na jaře… studna v noci svítila… Thad a Merwin a Zenas… všechno živý… ze všeho vysává život… muselo to bejt v tom kameni… prolezlo to celou farmu… nevím, co to chce… ta kulatá věc, kterou vědátoři vytloukli z toho kamene… rozmlátili ji… byla to ta samá barva… stejná jako květiny a rostliny… muselo jich bejt

víc… semen, víš… semena, rozrostly se… tenhle tejden jsem to viděl poprvý… mělo to dost síly i na Zenase… silnýho kluka, plnýho života… utluče to tvou duši, a pak tě má… spálí tě… ve vodě ze studny… měls pravdu… zlá voda… Zenas se nikdy nevrátil od studny… nemůžeš utýct… táhne tě… víš, že se něco děje, ale je ti to na nic… viděl jsem to tu a tam od tý doby, co zmizel Zenas… co je s Nabby, Ammi? … Už mi to nemyslí… nevzpomenu si, kdy jsem ji naposled krmil… jestli nedáme pozor, dostane ji to… jen ta barva… obličej se jí tak někdy večer zbarvuje… a pálí to a saje… pochází to odněkud, kde věci nejsou tak, jak je to tady… to řek jeden z těch profesorů… měl pravdu… dej si pozor, Ammi, bude to pokračovat… vysaje to život…“

To bylo vše; ten, který mluvil, už mluvit nemohl; ta věc jej zcela pohltila. Ammi jen přikryl červeným ubrusem to, co zbylo, a zadním vchodem vyrazil do polí. Vyšplhal se na desetiakrovou pastvinu a klopýtal domů severní cestou přes lesy. Netroufal si jít kolem studny, od níž utekl jeho kůň. Díval se na ni oknem a jasně viděl, že v obrubni žádný kámen nechybí. Odjíždějící vůz tam tedy nic nesvrhl — šplouchalo tam cosi jiného, cosi, co uteklo do studny poté, co téměř vysálo život z ubohého Nahuma …

Když Ammi dorazil domů, vůz s koňmi už tam byl a žena tonula v úzkostech. Uklidnil ji a bez dlouhého vysvětlování vyrazil do Arkhamu uvědomit úřady o tom, že Gardnerova rodina už neexistuje. Neudal žádné detaily, jen oznámil smrt Nahuma a Nabby (o Thaddeovi se už vědělo) a vysvětlit, že příčinou je zřejmě nějaká podivná nemoc, která vybila i dobytek. Podal také zprávu o tom, že Merwin a Zenas zmizeli. Na policejní stanici mu kladli mnoho otázek a nakonec jej přiměli, aby na Gardnerovu farmu doprovodil skupinu tří úředníků spolu s ohledávačem mrtvol, lékařem a veterinářem, který už měl nemocná zvířata v péči. Šel jen velmi nerad, poněvadž odpoledne se již klonilo k večeru a obával se, že je na místě zastihne noc. Jistou útěchou mu bylo jen to, že s ním šlo tolik lidí.

Šest mužů v bryčce jelo za Ammiho vozem; na zničenou farmu dorazili kolem čtvrté hodiny odpolední. I když úředníci vypadali jako muži zvyklí na leccos, ani jeden nezůstal klidný při pohledu na to, co našli na půdě a pod červeným kostkovaným ubrusem dole na podlaze. Celkový vzhled zešedlé a zmořené farmy byl hrůzný, ale ony dva rozpadlé předměty překračovaly hranice čehokoli myslitelného. Nikdo se na ně nevydržel dlouho dívat, a dokonce i lékař připustil, že je tu velmi málo k vyšetřování. Bylo samozřejmě možno analyzovat vzorky, a tak se zaměstnával jejich odběrem — a pozdější výsledky rozborů v univerzitní laboratoři, kam byly ony dvě lahvičky prachu zaslány, byly velmi matoucí. Pod spektroskopem vykazovaly oba vzorky neznámé spektrum, v němž mnoho podivných čar připomínalo přesně spektrum meteoru, který byl zkoumán minulý rok. Schopnost vysílat toto spektrum po měsíci zmizela a prach se pak skládal převážně z alkalických fosforečnanů a uhličitanů.

Kdyby byl Ammi věděl, co muži podniknou, nikdy by jim o studni nic neříkal. Slunce již zapadalo a on toužil jen po tom, být už pryč. Ale stále se

musel ohlížet po kamenné obrubni u velkého vahadla, a když se jej jeden z detektivů zeptal, připustil, že Nahum se obával něčeho tam dole, a to tak, že se dokonce ani nepokoušel hledat tam Merwina nebo Zenase. Po tom nezbylo než vyprázdnit studnu a ihned ji prozkoumat. Roztřesený Ammi musel čekat, zatímco ze studny vytahovali jedno vědro páchnoucí vody za druhým a vylévali je na rozměklou zemi. Muži nad tou břečkou zhnuseně odfrkávali a nakonec si museli ucpat nosy před zápachem, který odkrývali. Netrvalo to tak dlouho, jak se obávali, poněvadž vody ve studni bylo výjimečně málo. Není snad třeba popisovat příliš podrobně to, co našli. Merwin a Zenas tam byli oba, částečně v rozkladu; spíš jenom kostry. Byl tam také malý jelen a velký pes v podobném stavu a mnoho kostí menších živočichů. Mazlavé bahno a sliz na dně byly nevysvětlitelně pórovité a plné bublin; muž, který sestoupil dolů po stupačkách a dlouhým břevnem zkoumal hloubku bahna, nenarazil na nic pevného, ať nořil břevno sebehlouběji.

Všude se rozhostilo šero a z domu byly přineseny lucerny. Když už bylo jasné, že ze studny víc získat nelze, šli všichni dovnitř projednat celou věc v prastarém obývacím pokoji, zatímco strašidelné měsíční světlo si pohrávalo na všem tom rozpadu venku. Celý případ uváděl vyšetřovatele do rozpaků, neboť nemohli najít žádný společný prvek, který by spojoval podivný vzrůst zeleniny, neznámou nemoc dobytka a lidí a nepochopitelnou smrt Merwina a Zenase v zamořené studni. Pravda, slyšeli známé venkovské povídačky, ale nemohli přece věřit všemu, co zjevně odporovalo přírodním zákonům. Meteorit nepochybně otrávil půdu, avšak nemoc a smrt lidí a zvířat, kteří nejedli nic, co bylo na této půdě vypěstováno, to byla druhá věc. Byla to studniční voda? Bylo to pravděpodobné; možná by bylo vhodné ji analyzovat. Ale jaké zvláštní šílenství mohlo vést oba chlapce ke skoku do studny? Jejich počínání si bylo tak podobné — a zbytky dokazovaly, že oba trpěli smrtelným šednutím a křehnutím. Proč bylo všechno tak šedé a křehké?

Ohledávač mrtvol, který seděl blízko okna a díval se do dvora, si jako první všiml záře vystupující ze studny. Byla již úplná noc a celé to odpudivé okolí se zdálo být lehce luminiscentní, trochu víc než jen osvětlené měsíčními paprsky, nicméně tato nová záře byla čímsi určitým a rozlišitelným; zdálo se, že vyráží z černé jámy jako tlumený paprsek lucerny a odráží se v malých kalužinkách vody rozlité kolem. Záře měla velmi podivnou barvu, a když se všichni shromáždili u okna, Ammi se skutečně vyděsil, protože ten podivný paprsek vycházející z ohavné hniloby měl zbarvení, které mu nebylo neznámé. Viděl je v té odporné křehké kouli v aerolitu před dvěma léty, viděl je v šílené vegetaci na jaře a domníval se, že je viděl také v jednom okamžiku předešlého rána proti zamřížovanému okénku v přísterném půdním pokoji, kde se odehrávaly nevyslovitelné věci. Zasvítilo na vteřinu a jeho ovanul lepkavý a nenávistný proud par — také chudák Nahum byl napaden něčím z toho světla. Rozhodně to říkal, říkal, že to bylo jako ta koule a jako ty rostliny. Pak to uteklo na dvůr a

šplouchalo ve studni a nyní studna zářila do noci bledým, záludným paprskem téhož démonického odstínu.

Ammiho mysl byla náhle tak vybuzena, že byl i v tomto vypjatém momentě schopen uvažovat o víceméně vědeckém aspektu jevu. Nemohl se než divit, že má stejný zrakový dojem z par, které zahlédl přes den proti oknu nebo za ním, a z nočních výparů, které se jevily jako fosforescentní mlha proti sežehlé temné krajině. To nebylo správné, to bylo proti přírodě — znovu musel myslet na hrozná poslední slova utýraného přítele: „Pochází to odněkud, kde věci nejsou tak, jak je to tady, to řek jeden z těch profesorů…“

Všichni tři koně uvázaní venku u dvou uschlých stromků u cesty teď již rzali a zběsile tloukli kopyty. Kočí vyrazil ke dveřím, že s nimi něco udělá, ale Ammi mu položil roztřesenou ruku na rameno. „Nechoď tam,“ zašeptal. „Je tam něco, co neznáme. Nahum říkal, že prej ve studni žije cosi, co ti vysaje život. Říkal, že to muselo nějak vyrůst z toho kulatýho, co jsme viděli v tom meteoru, co sem dopad loni v červnu. Říkal, že to saje a pálí, a je to jen oblak barvy jako támhleto světlo, který skoro nevidíš, vůbec nevidíš, vůbec nevíš, co to je. Nahum myslel, že se to živí na všem živým a je to pořád silnější. Říkal, že to viděl minulej tejden. Musí to být něco z daleka, z nebe, jak to říkali loni ti chlapi z univerzity o tom meteoritu. Podle toho, jak se to chová a co to dělá, tak to není z tohohle božího světa. Je to něco odjinud.“

A tak muži zůstali nerozhodně stát, zatímco světlo plynoucí ze studny sílilo a uvázaní koně tloukli kopyty a rzali v narůstajícím děsu. Byla to vskutku ohavná chvíle v tom hrůzném, prastarém, prokletém domě, kde vzadu v přístěnku byly uloženy příšerné pozůstatky čtyř lidí, dvoje nalezené v domě a dvoje ze studny, a před okny stoupal ze slizkých hlubin nezemský duhový sloup. Ammi zabránil kočímu v provedení jeho záměru, jako by zapomněl, že sám, když se o něj v půdním pokoji ráno otřel závan barevných par, zůstal v podstatě nezraněn, ale možná že i tak to bylo lepší. Nikdo se nikdy nedozví, co se tu noc venku dělo; a i když ona hrůza z hlubin zatím neublížila člověku, jehož mysl nebyla oslabena, nebylo možné říci, co udělá právě v této chvíli, kdy její síla zjevně roste; proč se tak děje, se mělo brzy vyjevit pod napůl zataženým nebem zalitým měsíční září.

Jeden z detektivů u okna se náhle hlasitě zajíkl. Ostatní na něj pohlédli a potom sledovali jeho upřený pohled. Nebylo třeba slov. Co se v místních pověstech jevilo jako sporné, už sporným nebylo, a snad právě kvůli této věci, kterou později každý ze skupiny šeptem potvrdil, se v Arkhamu o podivných dnech nemluví. Je třeba předeslat, že v tu večerní hodinu vůbec nefoukal vítr. Později se zvedl, ale v tu chvíli bylo úplné bezvětří. Dokonce ani suché, šedé a drolící se vrcholky živého plotu, ani lem střechy stojící bryčky se nepohnuly. A přesto se v tom napjatém a zlém klidu pohybovaly ve výši holé koruny všech stromů na dvoře. Morbidně a křečovitě sebou škubaly, v jakémsi záchvatu šílenství drásaly měsícem postříbřené mraky, naprázdno tepaly nezdravý

vzduch, jako by jimi škubal jakýsi cizí nehmotný nerv, nějaké spojení s podzemními děsy šílícími v hloubi pod jejich černými kořeny.

Na několik vteřin všichni zadrželi dech. Potom hustý mrak zastínil měsíc a obrysy svíjejících se větví se na chvíli ztratily. A tu se ze všech stran ozval přidušený křik plný hrůzy. Neboť onen běs se zároveň s obrysy neztratil a v děsuplné chvíli hlubší tmy všichni viděli ve výšce korun stromů vířit tisíce tlumeně světélkujících bodů, označujících každou větev jako Eliášův oheň nebo jako plameny, které sestoupily na hlavy apoštolů na letnice. Byla to obludná konstelace nepřirozeného světla, podobná početnému roji mrchožravých světlušek tančících v pekelném kole nad zakletým močálem; a barvou toho světla bylo opět ono vetřelecké cizí zbarvení, které Ammi tak dobře znal a jehož se děsil. Světelný sloup proudící ze studny byl čím dál jasnější a naplňoval vědomí shromážděných mužů obludným katastrofickým pocitem. Světlo už nezářilo, ale tryskalo, a zdálo se, že beztvarý proud nepopsatelné barvy se valí ze studny přímo na nebe.

Roztřesený veterinář se zvedl a zajistil přední dveře ještě jednou závorou. Ammi se třásl také, a když chtěl něco poznamenat k sílícímu světélkování stromů, ztrácel kontrolu nad svým hlasem. Rzáni vzpínajících se koní bylo příšerné, ale nikdo ze skupiny skryté ve starém domě by se za nic na světě nepohnul vpřed. Světélkování stromů sílilo každým okamžikem a neklidné větve jako by byly silou vzpínány do svislé polohy. Dřevo vahadla studny zářilo a jeden z policistů beze slova ukázal na dřevěné přístřešky a včelí úly poblíž západní zdi. Začínaly světélkovat také, jen povozy návštěvníků se zdály být nedotčeny. Na cestě nastal jakýsi divoký pohyb a ozval se klapot kopyt. Ammi zhasil lampu, aby lépe viděli, a tu jim došlo, že spřežení splašených sedáků se podařilo zlomit stromek, k němuž bylo připoutáno, a vyrazilo na útěk i s policejní bryčkou.

Útěk koní jako by lidem rozvázal jazyk, takže si začali ustrašeně šeptat. „Rozšiřuje se to na všechno organické v okolí," šeptal lékař. Nikdo neodpověděl, jen muž, který byl ve studni, naznačil, že jeho tyč se tam musela dotýkat něčeho neskutečného. „Bylo to hnusné," dodal. „Žádné dno, jen bahno a bubliny a pocit, že tam dole pod tím něco číhá." Ammiho kůň venku na cestě ještě stále hrabal kopyty a vyrážel ohlušující řev, který trhal slabounkou nit úvah jeho pána, jenž si tu mumlal své neutříděné myšlenky: „Pochází to z toho kamene — vyrostlo to tam dole — žralo to všechno živý — požíralo to jejich duši i tělo — Thada a Merwina a Zenase a Nabby — Nahum byl poslední — všichni pili tu vodu — napáslo se to na nich a zesílilo — pochází to odjinud, kde věci nejsou tak, jak je to tady — a teď se to vrací domů."

V té chvíli sloup neznámého světla zazářil náhle silněji a rozvlnil se do fantastických tvarů, které potom každý z diváků popisoval jinak. Uvázaný Hrdina vyrazil takový zvuk, jaký ještě nikdo od koně neslyšel. Všichni muži, schoulení pod nízkým stropem obývacího pokoje, si zacpávali uši a Ammi se přemožen hrůzou a hnusem odvrátil od okna. Slova nemohla vyjádřit, co se

dělo; když Ammi znovu vyhlédl z okna, nebohé zvíře leželo zhrouceno a bez hnutí mezi zpřelámanými ojemi vozu. To byl Hrdinův konec; zůstal tak až do druhého dne, kdy ho pohřbili. Ale v té chvíli nebyl čas na nářky, protože právě tehdy jeden z detektivů upozornil na něco podivného přímo v místnosti. Při zhasnuté lampě bylo náhle jasně vidět, že bledá záře se začíná rozšiřovat po domě samotném. Zářila na širokých prknech na podlaze a na kusu hadrového koberce, tetelila se na závěsech podél dělených oken, běhala nahoru a dolů po odhalených rohových sloupech, blyštila se na poličkách a na krbové římse a zasahovala i dveře a nábytek. Bylo zřejmé, že záření každou minutou sílí a že každá normální lidská bytost odtud musí okamžitě pryč.

Ammi ukázal mužům zadní dveře a cestu mezi poli na desetiakrovou pastvinu. Šli a klopýtali jako ve snu a neodvažovali se ohlédnout, dokud nedosáhli vzdálené výšiny. Byli rádi, že nalezli tuto cestu; přední cestou kolem studny by jít nemohli. Bylo dost hrozné projít jenom kolem zářící stodoly a přístřešků a dále sadem světélkujících a ohavně zkroucených stromů, jejichž větve byly v té chvíli díky bohu ohnuty největší silou vzhůru. Když přecházeli po venkovské lávce přes Chapmanův potok, měsíc byl schován za velmi hustými mraky a muži zcela potmě tápali do otevřených luk.

Když se ohlédli zpět do údolí a ke vzdálené Gardnerově farmě na jeho dně, naskytl se jim úděsný pohled. Celá farma zářila oním podivným, neznámým zbarvením; stromy, budovy, a dokonce i tráva a rostlinstvo, které nebylo zasaženo smrtelnou šedou křehkostí. Koruny stromů byly vzepjaty vzhůru, na koncích větví hořely nezdravé plameny a blikající cáry týchž plamenů se plazily po trámech domu, stodoly a přístřešků. Byla to scéna z Fuseliho vizí a korunou vší té vřavy amorfní luminiscence byla nepřátelská, nezměřitelná duha tajemného jedu vystupujícího ze studně — světlo kypělo, hmatalo, vyskakovalo, šlehalo, sršelo, vzpínalo se a zlovolně bublalo ve svém kosmickém, nepochopitelném chromatismu.

A potom ta podivná věc z ničeho nic vypálila svisle vzhůru k obloze jako raketa nebo meteorit a beze stopy zmizela okrouhlým a podezřele pravidelným otvorem v mracích, dříve než kdokoliv mohl vzdechnout či vykřiknout. Nikdo z diváků ten pohled nikdy nezapomene; Ammi tupě zíral na souhvězdí Labutě s Denebem blyštícím se nad všemi ostatními ve směru, kterým se neznámá barva propalovala Mléčnou dráhou. Jeho pohled se však rychle vrátil zpět na zem, a to díky praskotu dole v údolí. Bylo to tak, jen trhání a praskání dřeva, žádná exploze, jak později mnozí tvrdili. Avšak výsledek byl stejný. V jednu kaleidoskopickou vteřinu se zatracená a prokletá farma rozbouřila v kataklyzma nepřirozených jisker a substancí, jež zcela zastřelo pohled oněch několika diváků a stoupalo k zenitu v podobě prskající oblačné bouře trosek sršící barvami, které vskutku nemohly pocházet z našeho vesmíru. Mezi rychle se zatahujícími parami stačili ještě sledovat náhlý rozpad, který nastal v příští vteřině, a v další chvíli zmizelo vše. Tam dole zůstala pouze tma, do níž se muži neodvážili vrátit, a všude kolem vířil vítr, jehož temné závany jako by

přicházely až z mezihvězdného prostoru. Ječel a skučel a bičoval pole a zničené lesy v šíleném kosmickém děsu, až si třesoucí se společnost uvědomila, že nemá smysl čekat, až měsíc osvětlí, co zbylo z Nahumova domova.

Vraceli se do Arkhamu severní cestou, sedm roztřesených mužů, poděšených tak, že si netroufali vyslovit ani náznak vysvětlení. Ammi na tom byl hůř než ostatní a prosil, aby s ním odbočili z cesty a doprovodili jej až domů do kuchyně. Netroufal si projít sám pustými, větrem bičovanými lesy až ke svému domovu na hlavní cestě. Neboť utrpěl ještě jeden šok, kterého ostatní byli ušetřeni, a navěky byl zdrcen do hloubky zaťatou hrůzou, o níž si po mnoho následujících let netroufal ani hlesnout. Když už se všichni, kteří to viděli z bouřlivého vrchu, vrátili na cestu, Ammi se ohlédl ještě jednou do zastíněného údolí zkázy, které ještě nedávno bylo domovem jeho nešťastného přítele. A tu si všiml, že z onoho vzdáleného a zničeného místa něco povylétlo a vzápětí opět sjelo do země, přesně tam, odkud odletěla do nebes ona obrovská beztvará příšera. Byla to jen barevná skvrna — avšak odstínu, jaký nenalezneš ani na zemi, ani na nebi. A protože Ammi tu barvu rozpoznal a pochopil, že její poslední zbytek musí stále číhat někde dole ve studni, již nikdy nenalezl klid.

Ammi se k tomu místu pak už nikdy nepřiblížil. Od dob všech těch hrůz uběhlo čtyřicet čtyři let, ale nikdy ta místa nenavštívil a bude jen rád, až nová nádrž všechno přikryje. Já budu také rád, poněvadž se mi vůbec nelíbilo, jak sluneční svit měnil své zbarvení nad ústím opuštěné studny, kolem které jsem procházel. Doufám, že voda tam bude vždycky velmi hluboká, ale stejně ji nikdy nebudu pít. Tři z mužů, kteří tam tehdy byli s Ammim, se vrátili druhého dne prozkoumat trosky za denního světla, ale v podstatě žádné nenalezli. Pouze zbytky cihel z komína a kamenů ze sklepa, tu a tam neurčité minerální a metalické fragmenty a obrubeň osudné studny. Kromě Ammiho mrtvého koně, kterého odvlekli kus dál a pohřbili, a vozu, který mu byl vrácen, zmizelo cokoliv živého. Zůstalo jen pět tajemných akrů šedé pustiny, na níž od té doby nic nevyrostlo. Dodnes se tam rozprostírá otevřená nebi jako velká skvrna vypálená kyselinou v polích a lesích, a těch několik, kteří se na ni vzdor pověstem odvážili pohlédnout, ji nazvalo „Prokletý úhor“.

Venkovské pověsti jsou podivné. A mohly by být ještě podivnější, kdyby se lidé z města a univerzitní chemici zabývali analýzou vody z neužívané studny a prachu, který, jak se zdá, žádný vítr nerozfouká. Také botanici by měli studovat umírající flóru na okrajích té skvrny, a tak by mohli vnést světlo do všeobecných dohadů, že skvrna se šíří, prý velmi pomalu, možná jen palec za rok. Lidé tvrdí, že barva okolní vegetace není na jaře úplně v pořádku, a v lehkém zimním sněhu prý je možno nalézt stopy podivných tvorů. Také sněhová pokrývka je prý na Prokletém úhoru tenčí než jinde. Koně, kterých již v tomto motorovém věku mnoho nezbylo, se prý v tom tichém údolí stávají neklidnými a lovci se prý v blízkosti skvrny šedého prachu nemohou spolehnout na své psy.

Říká se, že místo působí špatně i na psychiku. Po Nahumově smrti mnozí obyvatelé zpodivínštěli a nikdo z nich nedokázal kraj opustit. Zdravější lidé do

jednoho odešli a jen cizinci se snažili uchytit se v rozpadajících se budovách. Nevydrželi však, a jeden se až diví, jak hluboký vhled vykazují jejich divoké pověsti a šeptaná magická tajemství. Argumentují, že se jim v tom groteskním kraji v noci zdají příšerné sny, a skutečně už pouhý pohled na ono temné království probouzí morbidní fantazii. Žádný cestovatel procházející místní hluboké rokle neunikl pocitu čehosi divného a malíře mrazí, když zobrazuje husté lesy, jejichž tajemnost je stejně duchovní jako optická. Já sám jsem překvapen intenzitou dojmu, který jsem získal jen z jediného dlouhého pochodu předtím, než mi Ammi vyprávěl svůj příběh. Když se začalo šeřit, tak nějak neurčitě jsem si přál, aby se obloha zatáhla mraky, poněvadž se mi do duše vkrádal podivný strach z hlubiny nebe klenoucího se mi nad hlavou.

Neptejte se mne na můj názor. Nevím, a to je všechno. Jediný, koho se můžete zeptat, je Ammi, protože lidé z Arkhamu o podivných dnech nemluví a tři profesoři, kteří viděli meteorit a jeho barevnou kouli, jsou už mrtví. Koulí bylo více. To je podstatné. Jedna se zřejmě nasytila a unikla, a byla tu zřejmě ještě jedna, pro kterou bylo tehdy příliš brzy. Ta je nepochybně ještě stále ve studni. Vím, že sluneční svit v miazmatických parách nad okrajem studny byl podivný. Venkované říkají, že se skvrna šíří asi o palec za rok; možná že tu znova dochází k růstu a sycení. Nicméně ať už se tam líhne jakýkoliv démon, musí být k něčemu připoután, jinak by se šířil rychle. Je snad přichycen ke kořenům stromů, které drásají vzduch? Jedna z dnešních arkhamských pověstí vypráví o tlustých dubech, které září a v noci se nepřirozeně pohybují.

Co to vlastně je, ví bůh. Podle kategorií hmoty je to, co Ammi popisoval, zřejmě plynem, avšak tento plyn podléhal zákonům, které nejsou z našeho vesmíru. Nepocházel ze sluncí a světů, které září do teleskopů a na fotografické desky v našich observatořích. Nebyl to dech nebe, jehož pohyby a rozměry naši astronomové měří nebo považují za nezměrné. Byla to skutečná barva z vesmíru, děsivý posel z dosud nezformovaných říší nekonečna mimo přírodu, kterou známe, jehož pouhá existence omračuje mozek a otupuje nás černými proudy z hlubin, které se náhle otevírají před našima zděšenýma očima.

Silně pochybuji, že by mi Ammi vědomě lhal, a také si nemyslím, že by jeho příběh byl jen výstřelkem šílenství, jak mě varovali lidé z města. Spolu s meteoritem přišlo do kopců a údolí něco hrozného, a něco hrozného, i když nevím v jakém rozsahu, tam zůstalo. Budu rád, až uvidím vodu stoupat. Doufám, že se zatím Ammimu nic nestane. Viděl toho tolik a ta věc působila tak zákeřně. Proč se nikdy neodstěhoval? Jak jasně si vybavil slova umírajícího Nahuma: „… Nemůžeš utýct… táhne tě… víš, že se něco děje, ale je ti to na nic…“ Chudák starý Ammi. Až budou pracovní čety nasazeny do práce na nádrži, musím napsat hlavnímu inženýrovi, aby na něj dával bedlivý pozor. Nerad bych si jej představoval jako šedé, zhroucené a křehnoucí monstrum, které čím dál častěji navštěvuje moje sny.

HRŮZNÝ STAŘEC

Angelo Ricci, Joe Czanek a Manuel Silva se rozhodli vykonat návštěvu u hrůzného starce. Bydlel docela sám ve zchátralém domě nedaleko přístavu, ve Water Street, a lidé o něm říkali, že je velice bohatý, ale také velice nemocný a sešlý. Oba tyto předpoklady byly pro pány Ricciho, Czanka a Silvu neobyčejně lákavé, neboť to byli kumpáni zabývající se činností, kterou soud zpravidla kvalifikuje jako krádež nebo loupež.

Obyvatelé městečka Kingsportu o hrůzném starci vykládají a rozšiřují spoustu nejrůznějších pověstí, které ho chrání před přílišnou pozorností ze strany lidí, jako je Silva a jeho kolegové. Přesto však je jisté, že v tom svém plesnivém příbytku má stařec někde ukryto nesmírné jmění. Je to podivín a kdysi prý býval kapitánem velké plachetnice, brázdící vlny Indického oceánu. Dnes ale už je tak starý, že se nenajde člověk, který ví něco o jeho mládí, a tak zamlklý, že se najde jen pár lidí, kteří vědí, jak se vlastně stařec jmenuje. Na zahradě před jeho domem stojí pod mohutnými stromy několik podivně otesaných balvanů. Jsou pestře pomalované a seskupené tak, že připomínají sochy známé z některých indických chrámů. Tato exotická sbírka nahání strach skoro všem klukům z okolí, kteří se jinak hrůznému starci pošklebují kvůli jeho dlouhým bílým vlasům a dobře mířenými kameny mu občas vytloukají okna. Existují tu však ještě jiné okolnosti, které odpuzují a děsí i starší zvědavce, když se někdy přiblíží k oknům domu a pokusí se nahlédnout dovnitř. Tito zevlouni tvrdí, že v přízemí, v místnosti, která je jinak dočista prázdná, stojí na stole řádka kuriózních lahví a v každé je na šňůrce zavěšen kousek olova, takže to připomíná kyvadlo hodin. Hrůzný stařec prý s těmi lahvemi rozmlouvá a oslovuje prý je jmény, jako Jack, Dlouhý Tom, Joe Španělák, Peters nebo kormidelník Ellis. Jakmile je osloví, pohybují prý se ty kousky olova sem a tam, jako by mu chtěly odpovědět.

Nikdo z těch, kdo toho vyzáblého, hrůzného starce při některém z podobných hovorů pozorovali, neodvážil se už k jeho domu ani přiblížit. Angelo Ricci, Joe Czanek a Manuel Silva však nebyli místní občané, patřili k těm četným návštěvníkům, kteří v poslední době vždy na krátký čas zaplavují poklidná městečka Nové Anglie. Hrůzný stařec pro ně byl jenom neduživý, skoro bezmocný dědoušek, těžce se pohybující s pomocí hole, kterou křečovitě svíral v třaslavé ruce. Svým způsobem jim bylo toho osamělého a neoblíbeného starce vlastně líto, poněvadž mu každý uhýbal z cesty, a dokonce i psi po něm poštěkávali, když se pomalu šoural ulicí. Jenomže kšeft je kšeft a každý lupič, který si na sobě trochu zakládá, neomylně cítí, že je v sázce jeho čest, když má co dělat se starým a zdravím právě nepřekypujícím mužem bez bankovního konta, který při nákupu nejnutnějších životních potřeb platí španělskými zlaťáky a stříbrňáky raženými před dvěma sty lety.

Pánové Ricci, Czanek a Silva si ke své návštěvě zvolili noc na jedenáctého dubna. Pan Ricci a pan Silva měli za starým džentlmenem zajít, zatímco pan Czanek měl čekat na lup v autě zaparkovaném v Ship Street, před vraty ve zdi, která vroubila zadní část zahrady. Toto nezbytné opatření jim mělo zaručit včasný únik, kdyby se snad náhodou přece jen odněkud vynořila policie.

Podle předběžné domluvy se ti tři rozdělili už dřív, aby vyloučili jakékoli pozdější domněnky a podezření. Pan Ricci a pan Silva si dali schůzku ve Water Street u předního vchodu do starcova domu, a třebaže jim bylo poněkud nápadné, jak přízračně a zlověstně se odráží měsíční světlo, pronikající mezi větvemi stromů, od pestře pomalovaných balvanů, měli hlavu natolik plnou jiných starostí, že je ani nenapadlo zabývat se nějakými fantaziemi či pověrami. Obávali se, že je čeká zdlouhavá a nepříjemná práce, než se jim z toho hrůzného starce podaří vymáčknout, kde má ukryté své poklady, neboť je všeobecně známo, že vysloužilí kapitáni námořní plavby se vyznačují obzvláštní tvrdošíjností a umíněností. Utěšovala je však poněkud okolnost, že *tenhle* kapitán je už starý, hotový věchýtek, a že ho jdou navštívit dva. Pan Ricci a pan Silva měli jisté zkušenosti s tím, jak rozvázat jazyk i těm nejzamlklejším zatvrzelcům, a také výkřiky starce slabého jako moucha nebude obtížné umlčet. Přiblížili se k jedinému osvětlenému oknu a uslyšeli, jak se hrůzný stařec žvatlavě a naprosto dětinsky baví s řádkou lahví stojících na stole. Poté si nasadili na tváře černé škrabošky a zdvořile zaklepali na omšelé dubové dveře.

Panu Czankovi, sedícímu za volantem auta zaparkovaného se zhasnutými světly v Ship Street, utíkal čas velice pomalu. Byl to neobyčejně citlivý člověk, a proto to s ním přece jen trochu trhlo, když krátce po okamžiku stanoveném k návštěvě zaslechl z domu strašlivé výkřiky. Upozorňoval přece kolegy, aby s tím starým a třaslavým dědulou jednali v rukavičkách, ne? Nervózně civěl na vrátka v zahradní zdi. Pak se znova podíval na hodinky a znepokojeně začal uvažovat o tom, co mohlo ty dva tak dlouho zdržet.

Neumřel snad stařec dřív, než mohl prozradit úkryt, a nemuseli teď kvůli tomu obracet naruby celý dům? Panu Czankovi nepůsobilo přílišné potěšení, že musí čekat tak dlouho na tak opuštěném místě a navíc uprostřed nevlídné noci. Konečně přece jen zaslechl za zdí loudavé kroky a spatřil, jak se jedno křídlo vrat otevřelo do zahrady. V kalném světle vzdálené pouliční lucerny se marně pokoušel rozeznat, co kolegové přinášejí z toho temného domu, který se hrozivě rýsoval v pozadí. Oči se mu rozšířily děsem, když uviděl něco, co věru nečekal. Ve vratech nestál ani jeden z jeho kumpánů, ale… hrůzný stařec! Opíral se o hůl a usmíval se. Pan Czanek si nikdy dřív nepovšiml barvy jeho očí: teď viděl, že jsou žluté.

Na malém městě vyvolá nepřiměřený rozruch každá maličkost; jen tím si lze vysvětlit, proč kingsportští občané mluvili na jaře a ještě v létě pořád dokola o třech zohavených mrtvolách, které příliv vyplavil na pobřeží. A někteří lidé se

dokonce zmiňovali i o dalších bezvýznamných věcech, jako například o tom, že se v Ship Street našlo opuštěné auto, nebo že zaslechli několik nelidských výkřiků.

Pověsti kolující po městě však hrůzného starce nezajímaly. Od přírody byl ke všemu značně rezervovaný, a když člověk zestárne a je nucen se potýkat se stařeckými neduhy, stává se z něho ještě větší morous a tajnůstkář než zamlada. Ostatně, takový vysloužilý kapitán námořní plavby zažil jistě za dlouhých let své služby mnohem tajemnější a záhadnější příhody, než byla tahle.

Navíc do jeho sbírky přibyly další tři láhve, o které stařec musel bděle pečovat.

HUDBA ERICHA ZANNA

I když jsem plány města prozkoumal s největší pečlivostí, Rue d'Auseil jsem na nich nenašel. Nebyly to jen mapy nové; vím, že se jména ulic mění, a tak jsem velmi zevrubně prostudoval i starobylé listiny a osobně jsem prošel každou oblast, která alespoň trochu připomínala ulici, již jsem znával pod jménem Rue d'Auseil. Všechny mé snahy nicméně skončily jen ponižujícím zjištěním, že prostě nejsem schopen znovu najít dům, ulici nebo alespoň ten kout, kde jsem během posledních měsíců chudobného života studenta metafyziky slýchal hudbu Ericha Zanna.

Nedivím se, že mi paměť vypovídá službu, neboť mé tělesné i duševní zdraví bylo během pobytu v oné ulici vážně narušeno, a vím jistě, že jsem tam nikdy nezavedl nikoho ze svých známých. Fakt, že to místo nemohu znovu najít, je přece jen podivný a matoucí, nacházelo se totiž necelou půlhodinu chůze od budovy univerzity a bylo natolik zvláštní, že ten, kdo tam jednou byl, na ně těžko může zapomenout. Nikdy jsem nepotkal člověka, který byl v Rue d'Auseil.

Rue d'Auseil ležela za černou řekou vroubenou osleplými cihlovými budovami skladů a překlenutou těžkým mostem z tmavého kamene. Kolem řeky bylo stále šero, jako by kouř ze sousedních továren navždy odklonil sluneční paprsky. Řeka sama čpěla podivnými pachy, jaké jsem snad nikde jinde nezaznamenal, a možná to bude právě jejich nezaměnitelný závan, který mi jednou pomůže ta místa znovu najít. Za mostem se klikatí úzké dlážděné uličky s kolejemi, pak se země zdvíhá napřed povlovně a vzápětí strmě, a právě tam začíná Rue d'Auseil.

Nikdy předtím jsem neviděl ulici tak úzkou a strmou. Byl to spíš útes, uzavřený všem vozidlům a na několika místech stoupající příkrým schodištěm. Na vrcholu ulice končila vysokou zdí porostlou břečťanem. Její dláždění bylo nepravidelné, kočičí hlavy se střídaly s kamennými dlaždicemi a tu a tam i holou zemí porostlou zoufalou, šedavě zelenou vegetací. Domy tam byly vysoké, s lomenými střechami, neobyčejně staré a bláznivě se nakláněly dopředu, dozadu či do stran. V některých místech se střechy protilehlých domů ve výši téměř dotýkaly jako klenba a zcela zastiňovaly ulici dole. Ulici také překračovalo několik příčných můstků z domu do domu.

Zvláště mě zaujali lidé, kteří tam žili. Snad pro svou tichost a uzavřenost, ale hlavně proto, že byli všichni velmi staří. Ani nevím, jak to přišlo, že jsem se tam usadil. Vystřídal jsem tehdy mnoho chudých míst, vždy znovu vystěhováván díky své beznadějné nouzi, a tak jsem se nakonec ocitl v Rue d'Auseil v domě na spadnutí, který spravoval ochrnutý Blandot. Byl to třetí dům směrem od vršku ulice, a rozhodně nejvyšší ze všech.

Můj pokoj se nalézal ve čtvrtém patře a představoval tam jedinou obývanou místnost; dům byl totiž skoro prázdný. Tu noc, kdy jsem se nastěhoval, jsem z

podkroví nad sebou slyšel zvláštní hudbu. Hned druhý den ráno jsem se na to zeptal Blandota a ten mi vysvětlil, že tam bydlí německý violista, podivínský, němý člověk, který se podepisuje Erich Zann a který po večerech hrává v nevalném divadelním orchestru. Dodal, že právě Zannona záliba hrát v noci po návratu z divadla byla důvodem, proč si k bydlem zvolil izolovanou, do výše čnící podkrovní mansardu, jejíž štítové okno bylo jediným místem v ulici, odkud bylo možno dohlédnout za slepou zeď na vrcholu a uvidět panorama za ní.

Slýchal jsem Zanna potom každou noc a tajemné tóny jeho violy mne doslova děsily, i když jsem byl úplně bdělý. Něco málo jsem o umění věděl a bylo mi jasné, že jeho harmonie nemají vůbec nic společného s hudbou, kterou jsem znal z dřívějška. To mne vedlo k přesvědčení, že Zann je skladatel velmi originálního nadání. Čím déle jsem naslouchal, tím více jsem byl jeho hrou přitahován, a tak jsem se nakonec asi po týdnu rozhodl, že se se starým pánem seznámím.

Zastavil jsem jej na chodbě, když se jednou večer vracel z práce, a řekl jsem mu, že bych jej rád poznal a ocenil bych možnost být přítomen jeho hraní. Byl to člověk malý, vychrtlý a shrbený, groteskní, jakoby satyrské tváře s hlavou téměř bezvlasou. Když jsem jej oslovil, vypadal pohněvaně a zděšeně zároveň, ale mé otevřené přátelství jej nakonec obměkčilo a váhavě mi pokynul, abych ho následoval po vratkých skřípajících schodech nahoru na půdu. Jeho pokoj, jeden ze dvou v ostře zkoseném podkroví, se nacházel na západní straně, přímo proti zdi ukončující ulici. Byl velmi prostorný a díky prázdnotě a zanedbanosti působil dojmem ještě rozlehlejším. Veškerý nábytek představovala jen úzká železná postel, nepříliš čistý stojan s umyvadlem, stolek, velká knihovna, železný stojánek na noty a tři staromódní židle. Všude kolem po podlaze se povalovaly stohy notových papírů. Stěny z holých prken zřejmě nikdy nepoznaly omítku a díky hojnému prachu a pavučinám působilo to místo spíš pustě než obydleně. Na první pohled bylo zřejmé, že svět krásy Ericha Zanna se nachází kdesi jinde, někde ve vzdáleném vesmíru imaginace.

Můj němý společník mne usadil na židli, zavřel dveře, zajistil je těžkou dřevěnou závorou a rozsvítil ještě jednu svíčku. Potom vyjmul z pouzdra prožraného moly svou violu a posadil se s ní na nejtvrdší ze tří židlí. Stojánku na noty nebylo třeba, neboť Zann mi hrál zpaměti a podle svého výběru. Více než hodinu hrál melodie, jaké jsem ještě nikdy neslyšel; musely to být jeho vlastní kompozice. Člověk nezasvěcený do hudby může jen těžko popsat jejich charakter. Připomínaly fugu, v níž se opakovaly velmi úchvatné a dojímavé věty, avšak překvapilo mne, že tu naprosto chyběly ony tajemné názvuky, které jsem v jeho hře slýchával při jiných příležitostech.

Ty podivné melodie mi uvízly v paměti a často jsem si je sám pro sebe nedokonale pobrukoval nebo pohvizdoval; když hudebník přece jen odložil smyčec, požádal jsem jej tedy, aby mi některou z nich zahrál. Jakmile pochopil, co po něm chci, výraz povzneseného klidu, který se během hraní rozhostil na

jeho tváři, byl náhle ten tam a z jeho očí na mne hleděl úzkostný vztek jako tehdy, když jsme se setkali poprvé. Zprvu jsem to považoval jen za senilní rozmar a snažil jsem se ho přesvědčit; ve snaze znovu navodit onu tajemnou náladu jsem mu dokonce zapískal některé z těch melodií, které jsem si ještě pamatoval z předešlého večera. Musel jsem však okamžitě přestat, poněvadž ve chvíli, kdy němý hudebník rozeznal notu, již jsem pískal, se jeho vrásčitý obličej roztřásl nepopsatelným rozrušením a dlouhá, kostnatá stařecká ruka vylétla proti mým ústům, aby je umlčela a uťala tu krutou imitaci. Ze jeho chování je vskutku podivné, ukazoval i kradmý ustrašený pohled, který vyslal směrem k zataženému oknu, jako by odtud snad čekal vpád nějakého vetřelce. Bylo to nesmyslné, uvážíme-li, že podkroví čnělo vysoko nad všechny přilehlé střechy a že se jednalo o ono nepřístupné okno, o kterém mi domácí řekl, že pouze z něj je vidět přes vrcholek zdi.

Starcovo kradmé ustrašené ohlédnutí mi připomnělo Blandotovu poznámku a já náhle pocítil rozmarnou chuť podívat se na závratné panorama měsícem ozářených střech a pouličních světel, na panorama, které si ze všech obyvatel Rue d'Auseil osoboval pro sebe pouze tento nerudný muzikant. Přešel jsem k oknu a právě jsem chtěl rozhrnout závěsy, když tu se na mne můj němý společník vrhl v rozčilení ještě divočejším než před chvílí. Hlavou ukazoval ke dveřím a oběma rukama se mě tam snažil dostrkat. Zcela znechucen tímto chováním jsem mu přikázal, ať mě pustí, že odejdu sám a ihned. Jeho sevření povolilo, a když si všiml mého pobouření a znechucení, opadl i jeho hněv. Znovu sevřel mou paži, tentokrát však přátelsky, a usadil mne zpátky na židli. Potom usedl ke stolu a překotně začal psát dlouhý vzkaz v neobratné cizinecké francouzštině.

Žádal mne o toleranci a pochopení pro starého osamělého hudebníka, který v souvislosti se svou hudbou a dalšími věcmi trpí těžkými nervovými záchvaty. Psal rovněž, že můj zájem o jeho hudbu pro něj mnoho znamená a že uvítá, když zase někdy přijdu a nebudu se pohoršovat nad jeho podivínstvím. Musím však vzít na vědomí, že skutečně nemůže nikomu jinému hrát ony zmíněné tajemné melodie, a také je pro něj nepředstavitelné, aby se někdo cizí v jeho pokoji čehokoli dotýkal. Do našeho prvního rozhovoru prý netušil, že jsem ve svém pokoji nucen poslouchat jeho hraní, a požádal mne, zda bych si nemohl s Blandotem vyjednat nájem nějakého bytu ve spodnějším patře, kde by mě jeho hudba nerušila. Byl dokonce ochoten uhradit mi rozdíl v nájemném.

Seděl jsem tam a luštil tu bídnou francouzštinu a najednou mi bylo starého pána spíš líto. Byl obětí nervových záchvatů stejně jako já, a moje studia metafyziky mě přece měla vést k dobrotě a vlídnosti. V tichu, které se v místnosti rozhostilo, se náhle od okna ozval jakýsi zvuk; v nočním větru se asi zachvěla okenice. Ani nevím, proč jsem se toho šramotu vylekal stejně jako Erich Zann. Sotva jsem si přečetl jeho vzkaz, raději jsem se zvedal k odchodu. Potřásl jsem svému hostiteli rukou a rozešli jsme se jako přátelé.

Druhého dne mi Blandot pronajal dražší byt ve druhém patře mezi bytem starého lichváře a pokojem zavedeného čalouníka. Ve třetím patře nebydlel nikdo.

Nedlouho potom jsem zjistil, že Zannova touha po mé společnosti není zdaleka tak silná jako tehdy, když mě přesvědčoval, abych se odstěhoval ze čtvrtého patra. Nikdy mne nepožádal, abych ho navštívil, a když jsem tak učinil sám od sebe, choval se upjatě a hrál bez zájmu. Bylo to vždycky jen v noci, přes den spal a neotvíral nikomu. Nijak zvlášť jsem si ho neoblíbil, ale podkrovní pokoj a tajuplná hudba mne stále přitahovaly. Stále jsem také toužil vyhlédnout z toho okna a podívat se přes zeď na dosud neviditelný svah lesknoucích se střech a věží. Jednou jsem vystoupil do podkroví v době, kdy byl jeho nájemník v divadle, ale dveře byly zamčeny.

Úspěšnější jsem byl v poslechu nočních koncertů němého starce. Zpočátku jsem si troufal pouze zpět do svého čtvrtého patra, ale posléze jsem sebral odvahu k výstupu po sténajícím a skřípajícím schodišti až nahoru do špičatého podkroví. Zde, v úzké síňce za zamčenými dveřmi, v nichž i klíčová dírka byla zakryta, jsem často slýchal zvuky, které mne naplňovaly neurčitou hrůzou z tajemství a temnoty. Nebylo to tím, že by melodie byly odpudivé, právě naopak; jejich vibrace však nepřipomínaly nic na této kulaté zemi a navíc někdy nabývaly forem natolik symfonických, až jsem se zdráhal uvěřit, že by všechny ty zvuky mohly vycházet z jediného nástroje. Erich Zann musel být jistě génius vládnoucí divokými silami. S přibývajícími týdny se jeho hudba stávala čím dál divočejší, zatímco jeho fyzická postava jako by byla spalována horečnatou úzkostí. Nyní už mě k sobě nevpouštěl vůbec a na schodišti se mi vyhýbal.

Jednou večer jsem opět poslouchal za dveřmi, a tu se náhle kvílení violy vzdulo a vzápětí vybuchlo v babylónském zmatení zvuků. V pekelné vřavě, která následovala, jsem již začal pochybovat o své vlastní příčetnosti, avšak dostalo se mi až příliš naléhavého ujištění, že hrůza kolem je skutečná. Za zavřenými dveřmi se ozval hrozný, neartikulovaný řev, řev, jaký se snad může vydrat jen z úst němého, výkřik člověka týraného děsem. Zabušil jsem na dveře. Žádná odpověď. Čekal jsem v temné předsíni rozechvělý zimou a strachem, až jsem po chvíli uslyšel, jak se ubohý hudebník uvnitř snaží postavit se za pomoci židle na nohy. Doufal jsem, že už je snad po záchvatu konečně při smyslech, a znovu jsem začal tlouci na dveře; pro ujištění jsem vykřikoval své jméno. Pak jsem slyšel, jak se Zann belhá napřed k oknu a zavírá okenici i samotné okno, a teprve potom ke dveřím, na nichž třesoucíma se rukama uvolnil závoru a vpustil mne dovnitř. Tentokrát bylo vidět, že je skutečně rád, že jsem přišel; prozrazovala to viditelná úleva zračící se v jeho tváři i to, jak se mne chytil za kabát a držel se ho jako dítě matčiny sukně.

Ještě celý rozechvělý a dojatý mne usadil na židli a sám si sedl na druhou, vedle níž ležely pohozeny jeho viola a smyčec. Chvíli jen seděl a pokyvoval hlavou a zdálo se mi, že s úzkostným soustředěním naslouchá všem zvukům kolem. Potom jakoby uklidněn vstal, přešel ke stolu a napsal mi krátký vzkaz.

Podal mi ho a opět se ke stolu vrátil a rychlým usilovným rukopisem začal psát nějakou delší zprávu. Vzkaz mne zapřísahal, abych ho pro všechno na světě neopouštěl a zůstal, kde jsem, že se mi vzápětí dostane odpovědí na všechny otázky, jen co mi v němčině vypíše všechny divy a hrůzy, které jej pronásledují. Čekal jsem tedy, zatímco jeho tužka šustila po papíře.

Čekal jsem nečinně asi hodinu, zatímco na stole starého hudebníka se vršily další a další chvatně popsané stránky, když tu jsem si všiml, že už je zase vyděšený, jako by každou chvíli očekával nějaký hrozný úder. Bylo mimo vši pochybnost, že neustále pokukuje směrem k zabedněnému oknu a ustrašeně naslouchá. A pak se mi zazdálo, jako bych sám uslyšel nějaký zvuk. Nebyl to zvuk hrozný, jen poněkud příliš hluboký, nekonečně cize znějící hudební tón. Zdálo se, že jeho původce musí být v některém ze sousedních domů nebo někde za tou vysokou zdí, za níž mi nikdy nebylo dovoleno se podívat. V té chvíli přestal být Zann sám sebou. Upustil tužku, vyskočil od stolu, popadl svou violu a rozezněl temnou noc tóny, při nichž tuhla krev v žilách, nejdivočejší hudbou, jakou jsem z jeho nástroje kdy slyšel. Hroznější snad byla jen ona smršť, kterou jsem vyposlechl téhož večera přes zavřené dveře.

Nemělo by smysl snažit se popsat, jak hrál Erich Zann té strašné noci. Bylo to mnohem děsivější než cokoli, co jsem vyposlechl dříve. Pohled do starcovy tváře mi napověděl, že motivem jeho hry je jen a pouze strach. Snažil se dělat hluk; něčemu se bránil, něco chtěl vyhnat ven. Co? Nedokázal jsem si to představit, jenom jsem tušil něco příšerného. Jeho hraní bylo úžasné, bylo to delirium a hysterie, avšak do poslední chvíle neztrácelo punc nejvyšší geniality, kterou byl starý muž zřejmě obdařen. Poznal jsem i melodii, kterou hrál; byl to divoký, tehdy populární maďarský tanec, a jako v záblesku jsem si uvědomil, že je to poprvé, co slyším Zanna hrát dílo jiného skladatele.

Hlasitěji a hlasitěji a stále divočeji se rozléhalo kvílení a jek zoufalé violy. Hráč už byl zmáčen potem, podivně se kroutil a jeho tvář, stažená v zoufalý opičí škleb, se stále obracela k zataženému oknu. V jeho děsivých melodiích mi před očima tančily a vířily temné postavy satyrů a bakchantů padající do bezedných propastí kypících mraků a sršících blesků. A potom jako bych zaslechl pronikavější a pevnější nápěv, který nevycházel z jeho violy; klidnou, přesně zacílenou, výsměšnou melodii linoucí se z veliké dálky od západu.

V tu chvíli se okenice rozklepala ve skučícím poryvu nočního větru, který se venku zvedl jakoby v odpověď na šílený koncert uvnitř. Zannova viola teď překonávala sebe samu, napodobujíc zvuky, o nichž jsem netušil, že by kdy z violy mohly vycházet. Okenice se uvolnila a hlasitě tloukla do okna. Sklo se pod opakovanými nárazy roztříštilo, vítr vnikl do místnosti, rozkomíhal plameny svíček a zašustil v papírech na stole, kde se Zann před chvílí pokoušel vypsat své hrůzné tajemství. Pohled na starého hudebníka se stal pohledem do tváře šílenství. Modré oči měl vypoulené, skelné a osleplé, a jeho frenetická hudba se změnila v bezcílnou, mechanickou a zmatenou orgii, jakou žádné pero nikdy nepopíše.

Náhlý, neobyčejně silný závan větru doslova uchvátil Zannův rukopis a unášel jej směrem k oknu. Zoufale jsem se hnal za letícími stránkami, ale když jsem doběhl k rozbitým okenním tabulím, byly už dávno pryč. Tehdy jsem si vzpomněl na svou nenaplněnou touhu vyhlédnout z toho okna, jediného v Rue d'Auseil, odkud bylo možno spatřit svah za zdí a do dálky ubíhající město. Bylo velice tmavo, lampy ve městě však byly jistě rozsvíceny a já čekal, že je i ve větru a dešti uvidím. Když jsem však vyhlédl z nejvyššího ze všech štítů, zatímco plaménky svíček skomíraly a šílená viola ječela v nočním větru, spatřil jsem namísto do dálky ubíhajícího panoramatu a přátelských světel ozařujících známé ulice temnotu prostoru bez hranic, nepředstavitelný vesmír obživlý pohybem a hudbou. Ten pohled nepřipomínal nic pozemského. Jak jsem tam stál ztuhlý hrůzou, vítr uhasil obě svíčky ozařující starobylé podkroví a já se ocitl v divoké, neproniknutelné tmě s chaosem ďábelského víření před očima a démónským, noc rvoucím šílenstvím violy za zády.

Ustupoval jsem zpět do tmy. Bez možnosti znovu zažehnout světlo jsem narazil do stolu, převrhl jsem židli a tápavě si hledal cestu k místu, kde se temnota svíjela vřískáním nepříčetné hudby. Chtěl jsem se alespoň pokusit zachránit sebe i Zanna ze spárů neznámých sil. V jednu chvíli jsem vykřikl v úleku, když po mně přejelo něco studeného, ale můj výkřik zcela zanikl ve zvucích neviditelného nástroje. Náhle mne udeřil jako kosa svištící smyčec a já věděl, že Zann je na dosah. Natáhl jsem ruku a dotkl se opěradla starcovy židle. Nahmatal jsem jeho rameno a zatřásl jím ve snaze probudit jej z šoku.

Nereagoval a jeho viola kvílela dál stejně jako předtím. Zachytil jsem rukou jeho zmítající se hlavu a křičel mu do ucha, že oba musíme ihned prchnout ze spáru toho nočního děsu. Neodpověděl mi ani nezvolnil tempo svého nepopsatelného sóla, přičemž se celé temné podkroví zmítalo v tanci neznámých větrných proudů. Moje ruka se dotkla jeho ucha a já se nevěda proč roztřásl. Proč, to jsem pochopil, když jsem pod prsty ucítil jeho obličej; ledově studenou a bezdechou tvář s očima skelně vypoulenýma do prázdna. Jen zázrakem jsem našel dveře a uvolnil těžkou závoru. Divoce jsem pádil pryč od té hrůzy třeštící oči do tmy, od jeku prokleté violy, jejíž zuřivost s mým útěkem snad ještě získala na síle.

Letěl jsem a padal dolů nekonečným temným schodištěm a jako smyslů zbavený jsem se vyřítil do úzké ulice hroutících se domů. Po přerývaných schodištích a kočičích hlavách jsem klopýtal do níže položených ulic k páchnoucímu kaňonu řeky tekoucí mezi zdmi a bez dechu jsem přeběhl přes černý most do širších a zdravějších ulic a bulvárů, které všichni známe. A tu se končí všechny mé hrůzné vzpomínky, které mne snad nikdy neopustí. Vzpomínám si už jen, že tu noc nefoukal vůbec vítr, že svítil měsíc a v ulicích se mihotala světla.

Prese všechno mé co nejpečlivější pátrání a výzkumy jsem do ulice Rue d'Auseil již nikdy nevstoupil. Musím však přiznat, že toho příliš nelituji; ani té

ulice, ani těch v nevýslovných propastech ztracených, chvatně popsaných stránek, které jediné mohly vysvětlit hudbu Ericha Zanna.

ŠEPOT VE TMĚ

//

Mějte stále na paměti, že jsem nakonec nic doopravdy hrůzného neviděl. Avšak tvrdit, že příčinou mých dohadů byl nervový otřes

— poslední kapka, kterou pohár přetekl —, který mě vyštval uprostřed noci z opuštěné Akeleyho farmy na překotný útěk mezi divokými oblými vermontskými kopci ve vypůjčeném voze

— to znamená ignorovat nejjasnější fakta a události, které jsem prožil. Bez ohledu na otřesné skutečnosti, kterých jsem byl svědkem a které na mně nepochybně zanechaly živý dojem, nemohu dokázat ani teď, zda mé nejtemnější dohady byly správné či ne. Neboť Akeleyho zmizení koneckonců samo o sobě nic neznamená. Lidé v jeho domě nenašli nic neobvyklého kromě stop po výstřelech, a to jak uvnitř, tak i venku. Vypadalo to, jako by si prostě vyšel na procházku do kopců a nevrátil se zpět. Nebyla rovněž nalezena nejmenší známka toho, že by ho někdo navštívil, v pracovně nezůstala ani stopa po uskladněných válcích a přístrojích. Ani skutečnost, že se k smrti bál stísněných zelených kopců s nekonečně šumícími potoky, kde se narodil a vyrostl, nic neznamená, neboť podobnými úzkostmi trpí tisíce lidí. Ostatně jeho zvláštní jednání a způsob uvažování v poslední době se mohou považovat za projev jisté povahové výstřednosti.

Celá záležitost začala, alespoň pokud mě se týká, nebývalými záplavami ve Vermontu 3. listopadu 1927. Přednášel jsem tehdy, stejně jako dnes, literaturu na Miskatonické univerzitě v Arkhamu ve státě Massachusetts a zároveň jsem nadšeně amatérsky studoval národopis Nové Anglie. Krátce po povodni se v novinách mezi zprávami o utrpení, strádání a organizované pomoci objevily podivné historky o neznámých předmětech, které byly spatřeny ve vlnách vzdutých řek; mnozí z mých přátel se pustili do zvědavých diskusí a naléhali na mě, abych i já projevil svůj názor. Cítil jsem se polichocen, že má národopisná studia jsou brána tak vážně, a dělal jsem, co jsem mohl, abych zmírnil ony divoké, neurčité povídačky, které zjevně vycházely ze starých venkovských pověr. Pobavilo mě přitom, když jsem zjistil, že několik vzdělaných osob tvrdí, že pověsti mohou mít sice tajemné a překroucené, ale v zásadě pravdivé jádro.

Zvěsti, které upoutaly mou pozornost, ke mně přicházely většinou prostřednictvím novinových výstřižků. Pouze jeden divoký příběh jsem zaslechl v ústním podání; dozvěděl se ho můj přítel v dopise od matky, která bydlela v Hardwicku ve Vermontu. Ve všech případech se jednalo v podstatě o totéž, ačkoli se zdálo, že k událostem dochází ve třech oddělených oblastech — jedna se nacházela okolo řeky Winooski poblíž Montpelieru, další oblast přiléhala k

West River ve Windhamském okrese za Newfane a třetí měla střed okolo Passumpsicu v kaledonském okrese nad Lyndonville. Přestože mnohé z tajemných zpráv se zmiňovaly ještě o dalších oblastech, při bližším pohledu se zdálo, že rozhodující význam mají zmíněné tři. Tamní vesničané hlásili, že v kypících vodách, jež přitékaly z pustých kopců, spatřili jeden nebo více podivných předmětů, které nahánějí strach, a měli sklon dávat je do souvislosti s primitivními, napůl zapomenutými a šeptanými legendami, které při té příležitosti staří lidé probudili k životu. Vesničané vyprávěli, že spatřili organické útvary, které se nepodobaly ničemu, co kdy předtím viděli. V té tragické době řeky přirozeně spláchly mnoho lidských těl; ale ti, kdo podivné útvary popisovali, si byli jisti, že se přes jistou podobnost ve velikosti a částečně i tvaru o lidi nejednalo. Nemohlo to být, říkali svědkové, ani žádné zvíře, které ve Vermontu žije. Útvary byly narůžovělé, asi pět stop dlouhé; korovitá těla nesla pár velkých hřbetních ploutví nebo blanitých křídel a několik souborů článkovaných končetin, a tam, kde obyčejně bývá hlava, se nacházel zvláštní, elipsoidu podobný útvar, pokrytý množstvím kratičkých tykadel. Bylo vskutku pozoruhodné, do jaké míry se zprávy z různých zdrojů shodovaly; ačkoli tento div mírnil fakt, že staré legendy, jež v minulosti vládly celým krajem, poskytovaly morbidně barvitý obraz, který docela dobře mohl ovlivňovat představivost svědků. Měl jsem za to, že tito svědkové — v každém případě naivní a prostí lidé z míst, kde lišky dávají dobrou noc — zahlédli ve víru vod pouze otlučená a nafouklá těla utopených lidí nebo dobytka ze statků, a vykládal jsem si věc tak, že zpola zapomenuté pověsti opatřily tyto žalostné pozůstatky fantastickými atributy.

Ony starobylé mýty, i když temné, mlhavě a současnou generací z větší části zapomenuté, byly nezvyklého druhu a zjevně odrážely vliv ještě starších indiánských pověstí. I když jsem ve Vermontu nikdy nebyl, znal jsem je dobře z pozoruhodné monografie Eliho Davenporta, která shrnuje materiál z doby do roku 1839, kdy ještě koloval v ústním podání mezi nejstaršími pamětníky ve státě. Tyto mýty se do značné míry shodovaly se zkazkami, které jsem osobně slyšel od starších vesničanů v New Hampshire. Stručně řečeno, ve všech se mluvilo o tajemné rase zvláštních bytostí, které měly žít mezi odlehlými kopci — v hustých lesích na nejvyšších vrcholech a v temných údolích s bystřinami prýštícími z neznámých pramenů. Bytosti jen zřídka kdo zahlédl, ale lidé, kteří se odvážili vyšplhat po úbočích hor výš, než bylo obvyklé, nebo sestoupili do hlubokých, příkrých strží, kterým se vyhýbali i vlci, přinášeli důkazy o jejich přítomnosti.

V bahnitých březích potoků a na nepoužívaných stezkách se našly zřetelné otisky nohou či tlap a existovaly i zvláštní druhy kamenů, kolem nichž byla tráva sedřená a jejichž tvary a rozmístění vůbec nebudily dojem, že by byly pouhým dílem přírody. V úbočích kopců se prý také nacházely neprozkoumané jeskyně s ústím zavaleným kameny způsobem stěží náhodným, před nimiž se opět našlo velké množství stop, vedoucích dovnitř i ven — pokud se směr otisků

vůbec dal odhadnout. Nejděsivější však byly věci, které největší odvážlivci zahlédli čas od času v šeru zapadlých nejopuštěnějších údolí a v hustých lesích vysoko nad hranicí, kam lidé běžně vystupují.

Celá věc by nevzbuzovala takové znepokojení, kdyby se všechny roztříštěné zprávy do značné míry neshodovaly. Jak se zdálo, většina pověstí měla řadu společných bodů; stvoření podle nich byla jakýmsi druhem velkého, světle červeného kraba s několika páry nohou a se dvěma velkými netopýřími křídly na zádech. Někdy chodila po všech svých nohách, jindy jen po nejzadnějším páru, zatímco ostatní páry používala k přenášení velkých předmětů neurčité povahy. Jednou prý byl spatřen větší počet těchto tvorů, přičemž jedna ze skupin kráčela podél lesní říčky po dvojicích v uspořádaném útvaru. Jiné z těchto stvoření viděli dokonce létat — v noci vzlétlo z vrcholu holého, osamělého kopce a zmizelo na obloze, když se předtím jeho velká pleskající křídla na okamžik mihla proti úplňku měsíce.

Mělo se za to, že bytosti nechávají lidi na pokoji; i když se jim občas kladlo za vinu zmizení některých odvážlivců — obzvlášť osob, které si postavily dům příliš blízko určitým údolím nebo vysoko v horách. O řadě míst bylo známo, že není radno se na nich usazovat, a to ještě dlouho poté, kdy byla příčina už dávno zapomenuta. Lidé vzhlíželi ke strmým horám se zachvěním, i když si už nevzpomínali, kolik starousedlíků se ztratilo a kolik statků na mírnějších svazích pochmurných zelených kopců lehlo popelem.

Zatímco podle nejstarších legend se stvoření objevovala, jen aby ztrestala ty, kdo vstoupili do jejich soukromí, později se rozšířily zprávy o tom, že jsou na lidi zvědavá a že se pokoušejí založit ve světě lidí tajná stanoviště. Povídalo se o podivných stopách, které se objevovaly ráno pod okny statků, a o dalších nevysvětlitelných zmizeních i mimo hranice zjevně nebezpečných míst. Mluvilo se o bzučivých hlasech, napodobujících lidskou řeč, které překvapovaly osamělé pocestné na cestách a pěšinách vedoucích hlubokými lesy, a o dětech k smrti vyděšených čímsi, co zahlédly nebo zaslechly tam, kde se okraj lesa tiskl ke dvoru. V posledním okruhu legend — bezprostředně předcházejícím období, kdy pověry začaly upadat a obávaná místa přestala být navštěvována —, se objevují šokující zmínky o poustevnících a osamělých farmářích, kteří najednou jako by prodělali jakousi odpudivou duševní proměnu a jichž se lidé stranili s tvrzením, že ti nešťastníci se zaprodali tajemným tvorům. V jednom ze severovýchodních okresů se kolem roku 1800 stalo všeobecným zvykem obviňovat podivínské a neoblíbené samotáře, že jsou spojenci nebo pověřenci obávaných bytostí.

V otázce, o jaké bytosti se vlastně jednalo, se vysvětlení přirozeně lišila. Obecně se jim říkalo „tamti“, nebo „staří“; jiná označení se používala místně nebo jen přechodně. Puritánští osadníci je podle všeho považovali rovnou za ďáblovy společníky a vedli o nich teologické disputace, které je naplňovaly bázní. Ti, v jejichž žilách kolovala krev prosycená keltskými legendami — především Skotové a Irové z New Hampshire a jejich příbuzní, kteří dostali od

guvernéra Wentwortha pozemky ve Vermontu — je volně spojovali se svými duchy a skřítky z bažin a starých hradů své domoviny a chránili se úryvky starých zaříkadel, jež se předávaly z generace na generaci. Ale indiánské pověsti byly ze všech nejfantastičtější. I když se kmenové legendy lišily, jejich víra se v určitých bodech pozoruhodně shodovala; jednoznačně prohlašovali, že bytosti nepocházejí ze Země. Mýty Pennacooků, nejpitoresknější a nejúplnější, učily, že Okřídlení přišli ze souhvězdí Velké medvědice a v našich pozemských kopcích mají doly, kde dobývají jakýsi kámen, který nemohou získat na žádné jiné planetě. Mýty říkají, že tady nežijí, jen tu udržují základny a s ohromnými náklady kamene létají zpátky ke svým hvězdám na severu. Ubližují jen těm pozemšťanům, kteří se k nim příliš přiblíží nebo kteří je sledují. Zvířata se jich straní instinktivně, nikoli proto, že by byla pronásledována. Okřídlení nemohou pojídat pozemské plody ani maso a přivážejí si potravu z hvězd. Není radno přibližovat se k nim, a mladí lovci, kteří se vydali daleko do kopců, se často nevrátili. Stejně nedobré je podle legendy naslouchat tomu, co v noci v lese šeptají hlasy, které bzučí jako včely a pokoušejí se napodobit lidskou řeč. Okřídlení znají řeči všech Udí — Pennacooků, Huronů, lidí Pěti národů —, ale nezdá se, že mají nebo potřebují vlastní řeč. Dorozumívají se hlavou, která různě mění barvy tak, aby vyjádřila, co chce sdělit.

Všechny legendy, ať bělošské nebo indiánské, samozřejmě během devatenáctého století odumřely a objevovaly se nadále jen v ojedinělých přežívajících enklávách. Životní způsoby Vermonťanů se ustálily; a poté, co se stavba cest a obydlí podřídila určitému plánu, uvědomovali si lidé méně a méně, jaké hrůzy a obezřelost je kdysi přiměly vytvořit jej, a nakonec na ně zapomněli úplně. Nesli v paměti, že jisté oblasti v horách jsou nezdravé, nevýnosné, a život tam by nepřinesl štěstí; čím dále od nich se člověk zdržoval, tím lépe se mu vedlo. Síla zvyku a potřeba úspěšného hospodaření nakonec lidi zcela zbavila důvodů opouštět vymezená místa, a tak bylo spíše dílem náhody než vědomého záměru, že obávané oblasti zůstaly pusté. Až na výjimky si o bytostech žijících v horách špitaly jenom pověrčivé stařeny a pamětníci starých časů; a dokonce i oni připouštěli, že lidé se teď už nemusejí příliš bát, protože „tamti“ si na lidská obydlí už zvykli a vědí, že lidé nechají jejich území na pokoji.

To všechno jsem znal už dávno z četby a z některých lidových zkazek sebraných v New Hampshire; když se tedy v době povodní začaly objevovat zvláštní zvěsti, lehce jsem si dovedl představit, z jakých zdrojů vzešly. Stálo mě hodně sil, abych to přátelům vysvětlil, a byl jsem patřičně pobaven, když několik svárlivých duší přesto trvalo na tvrzení, že na zprávách může být zrnko pravdy. Zdůrazňovali, že význačným rysem raných legend je pozoruhodná stálost a jednotnost, a že vzhledem k tomu, že vermontské hory jsou v podstatě neprobádané, nelze s jistotou říci, co tam může či nemůže žít; neumlčelo je ani mé ujištění, že všechny mýty odpovídají dobře známému vzoru, společnému většině lidstva a ovlivněnému ranou imaginativní zkušeností, která vytváří vždy stejný typ klamu.

Bylo zhola zbytečné dokazovat, že vermontské mýty se svou podstatou jen málo liší od běžného typu legend vycházejících z personifikace přírodních jevů, legend, které zalidnily starý svět dryádami, fauny a satyry, připomínají *kallikanzarai* v novověkém Řecku, obohatily Wales a Irsko temnými bajkami o malých skrytých národech troglodytů a tvorů, kteří žijí v podzemí. Zbytečně jsem poukazoval na pozoruhodnou shodu s vírou nepálských kmenů v obávaného *Mi-Go* neboli „ohavného sněžného muže“, který se údajně skrývá mezi ledovými a kamennými vrcholy Himalájí. Mí oponenti obrátili tento důkaz proti mně a prohlásili, že starověké báje určitě obsahují kousek historie; že poukazují na skutečnost, že na Zemi existovaly starší rasy, které se musely skrýt poté, co přišli a svět ovládli lidé, a které mohly docela dobře v menším počtu přežít do nedávné doby — a možná že až do dneška.

Čím více jsem se těmto teoriím smál, tím pevněji stáli mí zatvrzelí přátelé na svém; dodávali, že i bez dědictví legend jsou nedávné zprávy příliš jasné, jednotné, podrobné a věcné, než aby mohly být ponechány bez povšimnutí. Dva či tři fanatičtí extrémisté zašli dokonce tak daleko, že poukazovali na možný výklad starých indiánských pověstí, které přisuzují tajemným bytostem mimozemský původ; citovali přitom fantastické knihy Charlese Fořta, podle nichž návštěvníci z jiných světů a vzdáleného vesmíru Zemi odedávna často navštěvovali. Většinu mých protivníků však tvořili obyčejní romantici, kteří se usilovně snažili uvést v život vybájený svět skřítků, který se stal populární díky velkolepé hororové fikci Arthura Machena.

/III/

Za těchto okolností bylo jen přirozené, že se tyto ostré debaty posléze objevily v tisku ve formě dopisů listu *Arkham Advertiser*; některé z nich pak byly převzaty i novinami z vermontských oblastí, odkud pověsti přicházely. *Rutland Herald* věnoval půl strany úryvkům z dopisů, zatímco *Brattleboro Reformer* otiskl ve čtenářské rubrice celou jednu mou historickou a mytologickou studii; doprovázel ji komentář, který mé skeptické závěry podpořil a uvítal. Na jaře roku 1928 jsem byl ve Vermontu poměrně známou postavou, přestože jsem do tohoto státu nohou nevkročil. Pak přišly ony zpochybňující dopisy Henryho Akeleyho, které na mě tak hluboce zapůsobily a přiměly mě poprvé a naposledy navštívit tu kouzelnou říši nespočetných zelených roklí a šumících lesních bystřin.

Většinu z toho, co jsem o Henry Wentworthovi Akeleym věděl, jsem zjistil z korespondence s jeho sousedy a jeho jediným synem, žijícím v Kalifornii, až po tom, co jsem zažil na jeho opuštěné farmě. Dozvěděl jsem se, že byl posledním potomkem starého, významného rodu právníků, správců a statkářů. Sám se však odrodil — místo praktickým záležitostem se věnoval čistému studiu; na vermontské univerzitě byl vynikajícím studentem matematiky, astronomie,

biologie, antropologie a národopisu. Předtím jsem o něm nikdy neslyšel a ve svých dopisech se o svém životě mnoho nezmiňoval; od počátku jsem ale věděl, že se jedná o muže čestného, vzdělaného a inteligentního, i když samotářského a světa málo znalého.

Přestože jeho tvrzení byla neuvěřitelná, nemohl jsem se ubránit tomu, abych Akeleyho od počátku nebral vážněji než ostatní odpůrce svých názorů. Za prvé proto, že měl sledované jevy na dosah, a za druhé proto, že velmi toužil, jako pravý muž vědy, aby jeho názory nepřekročily rámec dohadů. V jeho výzkumu nemělo místo nic osobního a vždy se dal vést tím, co považoval za nezvratný důkaz. Myslel jsem si od počátku samozřejmě, že se mýlí, ale uznával jsem, že se mýlí inteligentně; nikdy jsem, jako někteří z jeho přátel, netvrdil, že jeho úvahy a strach z opuštěných zelených kopců prozrazují šílenství. Chápal jsem, že ten muž má velký kus pravdy, a věděl jsem, že to, o čem píše, určitě povstalo z podivných okolností, které si zasluhují podrobné zkoumání, jakkoli málo mohou mít společného s fantastickými příčinami, které naznačoval. Později jsem od něj obdržel jisté materiální důkazy, které postavily celou záležitost do jiného, až neuvěřitelně bizarního světla.

Nejlépe bude, když přepíšu v plném znění, pokud to bude možné, dlouhý dopis, kterým se mi Akeley představil; tento dopis je důležitým mezníkem ve vývoji mého vlastního vědomí. Nevlastním ho už, ale v mé paměti zůstává téměř každé slovo jeho zlověstné zprávy; a znovu se ujišťuji o důvěře ve zdravý rozum muže, který ho psal. Zde je text; zaskočil mě archaicky vyhlížejícím, těžko rozluštitelným rukopisem člověka, který zjevně za svého usedlého života vědce nepřišel příliš do styku se světem.

Townshend, okr. Windham, Vermont
5. května 1928

Vážený pan
Albert N. Wilmarth
118 Saltonstall St.,
Arkham, Massachusetts

Vážený pane,

s velkým zájmem jsem si přečetl Váš článek, který otiskl *Brattleboro Reformer* (23. dubna 1928), týkající se pověstí o podivných tělech, která byla loni na podzim spatřena v našich rozvodněných řekách, v němž píšete o lidových pověstech, které se s těmito dohady tak dobře shodují. Je snadné pochopit, proč jste jako cizinec zaujal takové stanovisko, a proč dokonce i redaktor s Vámi souhlasí. Je to názor, který přijali obecně všichni vzdělaní lidé ve Vermontu i mimo něj, a byl také mým názorem, dokud jsem byl mladý (teď je mi 57 let), a než mě má všeobecná studia i studia Davenportova díla dovedla k průzkumům části hor zde v okolí, které není běžně navštěvováno.

K těmto studiím mě přivedly záhadné pověsti, které jsem slýchával od starých nevzdělaných farmářů, ale nyní si vyčítám, že jsem nenechal celou záležitost v klidu. Mohu říci, při vší skromnosti, že antropologie a národopis mi zdaleka nejsou cizí. Hodně jsem je studoval na univerzitě a dobře znám většinu klasických autorit, jakými jsou Tylor, Lubbock, Frazer, Quatrefages, Murray, Osborn, Keith, Boule, G. Elliot Smith a další. Není pro mě žádnou novinou, že pověsti o rasách ukrývajících se před lidmi jsou staré jako lidstvo samo. Četl jsem Vaše dopisy a také dopisy těch, kdo s Vámi souhlasí, otištěné v *Rutland Heraldu*, a myslím, že jsem s probíhající polemikou dosti dobře obeznámen.

Chtěl bych nyní říci, že se obávám, že Vaši odpůrci jsou blíže pravdě než Vy, ačkoli se zdá, že vše mluví pro Vás. Jsou blíže pravdě víc, než sami tuší — protože samozřejmě uvažují pouze teoreticky a nemohou znát to, co vím já. Kdybych věděl tak málo jako oni, cítil bych se ve své neznalosti stejně spokojen. Byl bych zcela na Vaší straně.

Vidíte, že se k podstatě věci dostávám jen pomalu, asi proto, že se podstaty ve skutečnosti obávám; *věc se má ale zhruba tak, že mám spolehlivé důkazy o tom, že v lesích vysoko v kopcích, kam nikdo nechodí, skutečně žijí nestvůry.* Neviděl jsem v řece žádnou z těch věcí, o nichž se psalo, *ale viděl jsem cosi jim podobného* za okolností, které se bojím popsat. Viděl jsem stopy, nedávno dokonce blíže svému domu (žiji ve starém domě Akeleyů jižně od Townshendu na úbočí Dark Mountain), než se odvážím říci. Nadto jsem v lese zaslechl hlasy, jejichž popis nesvěřím ani papíru.

Na jednom místě jsem je slýchal tak často, že jsem jednou vzal s sebou fonograf s přípojkou na diktafon a s čistým voskovým válečkem; pokusím se zařídit, abyste si poslechl nahrávku, kterou jsem získal. Přehrával jsem ji několikrát starým lidem zde v okolí, a jeden z těch hlasů je vystrašil až k smrti, neboť se velmi podobal hlasu (tomu bzučivého hlasu z lesa, který připomíná Davenport), o němž si vyprávěly už jejich báby a který jim uměly napodobit. Vím, co si většina lidí pomyslí o člověku, který říká, že „slyšel nějaké hlasy“, ale dřív než učiníte závěry, poslechněte si tu nahrávku a zeptejte se některého staršího Člověka odněkud ze zapadlé oblasti, co si o ní myslí. Pokud na ní neshledáte nic neobvyklého, nuže dobrá; ty hlasy ale musejí mít nějaký původ. *Ex nihilo nihil fit*, jak víte.

Důvod, proč Vám píši, netkví v tom, že se chci přít, ale abych Vám poskytl informace, které, jak si myslím, mohou muže Vašich zálib zaujmout. *Píši Vám soukromě. Na veřejnosti jsem na Vaší straně*, protože jsem zjistil, že není dobré, když lidé o těchto záležitostech vědí příliš mnoho. Výzkum provádím nyní zcela tajně a ani mě nenapadne veřejně říci cokoli, co by mohlo přivábit cizí pozornost a způsobit, že by lidé začali navštěvovat místa, která jsem zkoumal. Je pravda — otřesná pravda — že *jsou zde nelidská stvoření, která nás neustále pozorují*, mají mezi námi své špehy a ti shromažďují informace. Vím to od jednoho nešťastníka, který, pokud byl při smyslech (a já myslím, že ano), *byl jedním z jejich špehů*, a jeho zásluhou jsem získal mnoho klíčů k záhadě.

Později si vzal život, ale mám důvod domnívat se, že na jeho místo nastoupili další.

Ta stvoření přišla z jiné planety, jsou schopna žít v mezihvězdném prostoru a létat v něm pomocí těžkopádných, silných křídel, která využívají v éteru, ale která jsou na Zemi tak uboze nemotorná, že jim tu nejsou k velkému užitku. Povím Vám o tom později, pokud mě rovnou nezavrhnete jako blázna. Přilétají sem, aby získávala kovy z dolů, ležících hluboko v nitru hor, *a já myslím, že vím, odkud přicházejí.* Neublíží nám, pokud je necháme na pokoji, ale nikdo nedokáže odhadnout, co se stane, budeme-li příliš zvědaví. Samozřejmě, že by jejich hornickou kolonii dokázala silná armáda vyhladit. Toho se oni bojí. Ale kdyby se to stalo, *zvenčí* by přišli další — v jakémkoli počtu. Snadno by mohli Zemi dobýt, ale zatím se o to nepokusili, protože to nepotřebují. Raději nechávají věci tak, jak jsou, aby se vyhnuli nepříjemnostem.

Myslím, že se mě chtějí zbavit pro to, co jsem objevil. V lese na Round Hill, východně odtud, jsem našel velký černý kámen s neznámými hieroglyfy, napůl setřenými; od té doby, kdy jsem ho přinesl domů, všechno se změnilo. Pokud si myslí, že tuším příliš mnoho, buď mě zabijí, *nebo mě unesou ze Země tam, odkud přišli.* S oblibou tak čas od času získávají muže vědy, aby byli informováni o věcech pozemského světa.

To mě přivádí k druhému důvodu, proč se na Vás obracím — chci Vás totiž naléhavě požádat, abyste probíhající diskusi spíše tlumil než podněcoval. *Lidé nesmějí do těchto kopců přijít;* proto by se jejich zvědavost neměla zvyšovat. Nebesa vědí, že i tak jsou velkým nebezpečím různí podnikavci a boháči, kteří zaplavují Vermont stády výletníků a zamořují divočinu lacinými chatami.

Uvítal bych, kdybychom zůstali ve styku, a pokusím se zaslat Vám ten fonografický záznam a černý kámen (je tak omšelý, že na fotografiích není nápis vidět), jestli máte zájem. Říkám „pokusím se“, protože mám za to, že ty stvůry dovedou zasáhnout do běhu událostí. Bydlí tu jeden tajnůstkářský chlapík, mrzout, jmenuje se Brown, je z farmy poblíž vesnice, a myslím, že je jejich špehem. Pomalu, ale jistě se snaží odříznout mě od světa, protože už vím příliš mnoho o jejich světě.

Dovedou nejúžasnějšími způsoby zjistit, co dělám. Možná tento dopis nedostanete. Myslím, že jestli se věci dále zhorší, budu muset zdejší kraj opustit a odjet k synovi do San Diega v Kalifornii, ale není snadné opustit místo, kde jste se narodil a kde vaše rodina žila po šest generací. Farmu se teď také sotva odvážím někomu prodat, když jí ty stvůry věnují takovou pozornost. Zdá se, že se pokoušejí dostat zpátky ten černý kámen a zničit fonografický záznam — ale to já nedopustím, pokud se jim budu moci bránit. Moji velcí policejní psi je vždycky dokáží zadržet, protože těch stvůr tu nyní není moc a jsou neobratné. Jak jsem už říkal, jejich křídla nejsou právě vhodná pro kratší pozemské lety. Nápis na kameni jsem už téměř rozluštil — a dalo mi to hodně práce — a Vy s Vaší znalostí folklóru snad dokážete doplnit chybějící řádky do té míry, aby nápis dostal smysl. Předpokládám, že znáte všechny strašidelné mýty o době,

kdy ještě nebyl na Zemi člověk — myslím cykly o Yog-Sothothovi a Cthulhu — o kterých se zmiňuje *Necronomicon.* Kdysi se mi dostal do rukou a slyšel jsem, že ve vaší univerzitní knihovně máte také jeden výtisk, držený pod zámkem.

Závěrem bych chtěl podotknout, pane Wilmarthi, že naše dosud oddělená studia si mohou být vzájemně velmi prospěšná. Nechci Vás vystavovat jakémukoli ohrožení a myslím, že bych Vás měl varovat, protože nebudete v úplném bezpečí, když budete mít u sebe ten kámen a nahrávku; myslím ale, že budete ochoten nést každé riziko, pokud tím prospějete vědě. Vše, oč mě požádáte, bych poslal z Newfane nebo Brattlebora, protože tamější poštovní úřady jsou důvěryhodnější. Měl bych říci, že teď žiji úplně sám, protože si nemohu držet žádnou čeleď. Nikdo tu nevydrží kvůli těm stvůrám, které se v noci pokoušejí dostat se k domu a na něž psi pořád štěkají. Jsem rád, že jsem se do téhle záležitosti nezapletl, když ještě byla manželka naživu, protože by ji to dohnalo k šílenství.

Doufám, že Vás příliš neobtěžuji, že se rozhodnete navázat se mnou styky a neodhodíte můj dopis do koše jako výplod chorobného mozku.

Se srdečným pozdravem
Henry W. Akeley

P. S. Udělám několik kopií snímků, které, jak si myslím, mohou dokázat něco z toho, co jsem naznačil. Staří lidé nepochybují o jejich hrůzné pravdivosti. Zašlu Vám je co nejdřív, pokud máte zájem.

H. W. A.

Stěží bych dokázal popsat, s jakými pocity jsem poprvé četl tento podivný dokument. Podle všeho očekávání bych se takovým výstřelkům měl smát hlasitěji než daleko mírnějším teoriím, které mě pobavily dříve. Cosi v tónu tohoto dopisu mě však přimělo, abych se jím zabýval se vší vážností. Nikoli proto, že bych jen na chvíli uvěřil v tajemnou rasu přicházející z hvězd, o které hovořil pisatel listu, ale proto, že po počátečních pochybnostech jsem cítil podivnou jistotu, že Akeley má zdravý rozum a píše upřímně, a že se skutečně setkává s určitým, i když ojedinělým a nezvyklým jevem, který nedokáže vysvětlit jinak než fantastickým způsobem. Zdálo se, že ten člověk je čímsi velmi rozrušený a vystrašený, ale stěží se dalo říci, že k tomu nemá vůbec žádný důvod. V jistém směru byla jeho tvrzení velmi specifická a logická — a koneckonců, vyprávění se překvapivě shodovalo s některými starými mýty — dokonce i s těmi nejdivočejšími indiánskými legendami.

To, že v kopcích zaslechl znepokojivé hlasy a že našel černý kámen, bylo docela dobře možné, až na bláznivé závěry, ke kterým došel — inspiroval ho k nim pravděpodobně muž, který o sobě prohlásil, že je spojencem mimozemských bytostí a později se zabil. Nebylo těžké si domyslet, že ten člověk byl nejspíše šílený a že jeho zvrácená logika přiměla Akeleyho — už

ovlivněného folklórním studiem —, aby jeho povídačkám věřil. A co se týče nejnovějšího vývoje událostí — zdálo se, že není-li schopen udržet si nájemné pomocníky, jsou jeho prostí venkovští sousedé přesvědčení stejně jako on, že v noci jeho dům obléhají neznámé bytosti. Psi určitě štěkali. A pak ta záležitost s fonografickou nahrávkou, o které jsem musel věřit, že ji získal tak, jak tvrdil. Něco na ní muselo být; snad se jednalo o hlasy zvířat připomínající lidskou řeč, nebo to byl hlas zdivočeného člověka, ukrývajícího se v lese, který zdegeneroval na úroveň nižšího živočicha. Odtud se moje myšlenky vrátily k černému kameni pokrytému hieroglyfy. A co ty fotografie, které mi zamýšlel poslat a které na staré lidi tak přesvědčivě zapůsobily?

Když jsem znovu pročítal těžko čitelný rukopis, pocítil jsem silněji než kdy předtím, že mluví ve prospěch mých lehkověrných oponentů víc, než jsem si připouštěl. Koneckonců, v těch zapomenutých kopcích skutečně mohli žít nějací podivní a snad dědičně znetvoření vyvrženci, i když by se nejednalo o nestvůry z hvězd, jak hlásaly pověsti. A pokud tam byli, pak by přítomnost podivných těl v rozvodněných řekách nebyla úplně vyloučena. Bylo příliš opovážlivé předpokládat, že staré legendy a nedávné zvěsti měly v sobě díl reality? Sotva však ve mně vzklíčily tyto pochybnosti, zastyděl jsem se, že je mohlo vyvolat něco tak bizarního jako rozrušený dopis Henryho Akeleyho.

Nakonec jsem na Akeleyho dopis odpověděl v tónu přátelského zájmu a dožadoval jsem se dalších podrobností. Odpověď přišla téměř obratem pošty; obsahovala, jak mi slíbil, několik kodakových fotografií scenérií a předmětů, které ilustrovaly předchozí dopis. Jakmile jsem na snímky vyňaté z obálky pohlédl, zachvěl jsem se podivným strachem a pocítil jsem, že jsem blízko čehosi zakázaného; přestože většina fotografií nebyla zřetelná, měly jakousi záhadnou sugestivní moc, kterou posiloval fakt, že se jednalo o skutečné snímky — opravdové optické spojení s tím, co zobrazovaly; byly výsledkem neosobního sdělovacího procesu, do kterého nezasáhl žádný předsudek, klam nebo lež.

Čím déle jsem si je prohlížel, tím více jsem si uvědomoval, že nebylo tak úplně neoprávněné, když jsem Akeleyho vyprávění bral vážně. Obrázky vskutku přinášely přesvědčivý důkaz o tom, že ve vermontských kopcích existuje cosi, co je — mírně řečeno — na hony vzdáleno okruhu běžných znalostí a víry. Nejděsivější byl otisk chodidla — snímek odkudsi z opuštěné vrchoviny, kde slunce osvěcovalo blátivou stezku. Na první pohled jsem viděl, že nejde o žádnou levnou napodobeninu; ostře zabírané kaménky a stébla trávy poskytly jasné měřítko a zcela vyloučily možnost, že se jedná o podvod dvojitou expozicí. Řekl jsem, že to byl „otisk chodidla“, ale „otisk tlapy“ by byl lepší. Ani teď ho nedokážu řádně popsat, snad jen mohu říci, že v něm bylo cosi podivně krabího, a nebylo tak docela jasné, kam směřuje. Otisk nebyl nijak hluboký ani čerstvý, a zdálo se, že je velký asi jako průměrné lidské chodidlo. Z bříška uprostřed vybíhaly dvojice spárů zubatých jako pila, směřující

protilehlými směry — mátly mě, co se týče jejich funkce; možná se ani nejednalo o pouhý pohybový orgán.

Na další fotografii — zjevně s dlouhou expozicí, zabírané v hlubokém stínu — bylo ústí jeskyně v lese, jejíž vchod ucpal pravidelně zaoblený balvan. Před ním na holé zemi jsem rozeznával hustou síť zvláštních stop; když jsem se na ně pomocí lupy pozorně zahleděl, zneklidnilo mě zjištění, že stopy jsou podobné té na první fotografii. Na třetím obrázku byl druidský kruh z kamenů vztyčených na vrcholu pusté hory. Kolem mystického kruhu byla tráva hodně zdupaná a sedřená, ačkoliv jsem neobjevil žádné stopy ani za pomoci lupy. To, že místo je obzvláště opuštěné, bylo patrné z pohledu na nekonečné moře neobydlených kopců, které tvořily pozadí a rozpínaly se až k zamženému obzoru.

Jestliže mě však ze všech fotografií nejvíc znepokojila ta s otiskem, pak největší dojem na mě udělal snímek velkého černého kamene, který byl nalezen v lese na Round Hill. Kámen při fotografování zjevně ležel v Akeleyho pracovně na stole, protože v pozadí bylo vidět police s knihami a Miltonovu bustu. Kámen, alespoň jsem se domníval, byl obrácen k aparátu kolmo a měl nepravidelný, zakřivený povrch. Byl vysoký stopu nebo dvě; tvrdit cokoliv určitého o povrchu nebo celkovém jeho tvaru se téměř vzpíralo možnostem jazyka. Jaké fantastické principy geometrie řídily jeho opracování — protože byl určitě uměle otesán — jsem se vůbec neodvážil hádat; nikdy předtím jsem neviděl nic, co by na mě v tomto světě dýchalo tak podivnou a nepochybnou cizotou. Rozeznal jsem jen velmi málo hieroglyfů a i ty mnou otřásly. Jistěže mohly být falešné, protože konečně i jiní četli příšerný *Necronomicon* šíleného Araba Abdula Alhazreda; přesto jsem se zachvěl, když jsem poznal ideogramy, jejichž studium mě naučilo hledat souvislostí s ďábelským a do morku kostí mrazícím šepotem bytostí, které zde v jakémsi šíleném položivotě existovaly dřív, než byla stvořena Země a ostatní světy sluneční soustavy.

Z pěti zbývajících snímků tři zachycovaly bažiny a kopce, které patrně nesly známky skrytého pobytu strašidelných obyvatel. Na dalším byla podivná stopa v půdě blízko Akeleyho domu, kterou prý vyfotografoval ráno po noci, kdy psi štěkali divočeji než obvykle. Obrázek byl velmi nezřetelný, nedalo se z něj nic usuzovat; byla zde ale ďábelská podobnost s oním druhým otiskem nohy nebo tlapy, kterou fotografoval v opuštěných horách. Na posledním snímku bylo Akeleyho sídlo; upravený bílý dům se dvěma podlažími a podkrovím, starý zhruba jedno a čtvrt století, s udržovaným trávníkem a dlážděnou cestičkou vedoucí k umně vyřezávaným gregoriánským dveřím. Na trávníku bylo vidět několik velkých policejních psů, kteří seděli kolem příjemně vyhlížejícího muže s krátkým šedivým vousem, což byl asi sám Akeley — šlo zřejmě o jeho vlastní snímek, jak jsem hádal podle balónku spouště se spojovacím lankem v jeho pravé ruce.

Od fotografií jsem se obrátil k objemnému, hustě psanému dopisu, a další tři hodiny mě omýval proud nepřekonatelné hrůzy. Tam, kde Akeley událostí dříve jen naznačoval, teď popisoval podrobnosti každé chvilky; přepisoval slova,

která v noci zaslechl v lese, a uváděl dlouhé popisy monstrózních růžových těl zahlédnutých za šera v houštinách na kopcích; nebyl jsem ušetřen ani hrozného vyprávění o kosmu, které vzniklo smísením hlubokého, rozsáhlého vzdělání s dnes již umlčenými kletbami šíleného samozvaného špeha, který si vzal život. Uvědomil jsem si, že se setkávám se jmény a názvy, které jsem slyšel už dříve v těch nejhroznějších souvislostech — Yuggoth, Velký Cthulhu, Tsathoggua, Yog-Sothoth, R'lyeh, Nyarlathotep, Azathoth, Hastur, Yian, Leng, jezero Hali, Bethmoora, Žluté znamení, L'mur-Kathulos, Bran a Magnum Innominandum — a přenesl jsem se bezejmennými eóny a nepředstavitelnými vzdálenostmi do světů starší, cizí entity, o níž se šílený autor *Necronomiconu* mohl jen neurčitě dohadovat. Dozvěděl jsem se o zřídlech původního života a o bystřinách, které z nich proudily; a nakonec o jednom praménku, který se od jedné z bystřin oddělil a spojil se s osudem naší Země.

Hlava se mi točila; tam, kde jsem se dříve pokoušel věci bagatelizovat, jsem teď začal věřit v nevšední a neuvěřitelné divy. Rada důkazů byla proklatě dlouhá a celého mě pohltila; chladný, vědecký Akeleyho přístup — na hony vzdálený dementnímu, fanatickému, hysterickému nebo spekulativnímu třeštění — obrovsky zapůsobil na mé myšlení a úsudek. Než jsem odložil strašný dopis stranou, pochopil jsem všechny hrůzy, které mi Akeley předestíral, a byl jsem připraven udělat cokoli, co bylo v mých silách, abych lidi do těch divokých, znepokojivých hor nepustil. Ještě teď, kdy čas už zahladil mé zážitky a zpochybnil zkušenosti a strašné dohady, jsou v Akeleyho dopise věci, které bych se neodvážil citovat ani o nich psát. Jsem skoro rád, že dopis, nahrávka a fotografie zmizely, a přál bych si, aby nová planeta za Neptunem nebyla bývala objevena; brzy objasním proč.

Po přečtení dopisu jsem o vermontských hrůzách přestal veřejně diskutovat. Argumenty odpůrců zůstaly bez odpovědi nebo jsem je s neurčitými sliby odložil, a neshody upadly v zapomenutí. V druhé polovině května a v červnu jsem s Akeleym udržoval čilou korespondenci, ačkoli se tu a tam některý dopis ztratil, takže jsme se museli ve svých úvahách vracet a pořizovat pracné kopie. Celkově jsme se snažili porovnat poznámky týkající se mytologie a najít jasnější souvislost mezi vermontskými hrůzami a jádrem primitivních světových legend.

Shodli jsme se například v tom, že zdejší zvláštní jevy a obávaný himalájský *Mi-Go* jsou ztělesněním jedné noční můry. Objevily se také tak zajímavé zoologické dohady, že bych o nich měl referovat profesoru Dexterovi z mé univerzity, ale na Akeleyho přísný zákaz jsem o věci nikomu nic neříkal. Pokud se zdá, že se teď chovám v rozporu s tímto zákazem, je to jen proto, že si myslím, že v tomto stadiu bude pro bezpečnost veřejností prospěšnější, budu-li namísto mlčení varovat před dalekými vermontskými kopci — a před himalájskými vrcholy, ke kterým se neodvratně blíží smělí výzkumníci. Zvlášť jsme se soustředili na rozluštění hieroglyfů na černém kameni — rozluštění, které nás mohlo uvést do závratných hloubek tajemství, kam dosud nikdo nenahlédl.

/III/

Ke konci června přišla fonografická nahrávka — odeslaná z Brattlebora, protože Akeley nedůvěřoval jinému spojení. Rostl v něm pocit, že je sledován, v čemž ho utvrzovala skutečnost, že se některé dopisy ztratily; mnohokrát se zmiňoval o zákeřnostech, jichž se dopustili lidé, které považoval za nástroje a agenty skrytých bytostí. Nejvíce ze všech podezříval mrzoutského farmáře Waltera Browna, který bydlel na samotě na svahu kopce blízko hlubokého lesa a kterého často viděl v Brattleboru, Bellows Falls, Newfane a South Londonderry, kde se potloukal nanejvýš podezřele a zjevně bez příčiny. Akeley byl přesvědčen, že Brownův hlas je jedním z těch, které jednou za zvláštních okolností zaslechl; jednou také poblíž Brownova domu našel otisk nohy nebo spárů, což mohlo znamenat nejhorší. Otisk byl pozoruhodně blízko Brownových stop — a ty byly obráceny směrem k cizím.

Nahrávka byla tedy dopravena z Brattlebora, kam Akeley jezdil ve své fordce po opuštěných, odlehlých vermontských silnicích. V přiloženém psaní přiznal, že se těch cest začíná bát a že už nebude jezdit ani do Townshendu pro zásoby, pokud nebude plné denní světlo. Znovu a znovu opakoval, že se nevyplácí vědět příliš mnoho, není-li člověk dost daleko od těch tichých a znepokojivých kopců. Co nejdříve se chystal za synem do Kalifornie, i když mu bylo zatěžko opustit místo, kde žili jeho předkové a kterému patřily všechny jeho vzpomínky.

Dříve než jsem záznam přehrál na přístroji, který jsem si půjčil z univerzity, pozorně jsem prošel veškerá vysvětlení, která jsem v Akeleyho dopisech nalezl. Tuto nahrávku, psal, získal asi v jednu hodinu ráno 1. května 1915, poblíž vchodu do jeskyně, kde se z Leeovy bažiny zvedá zalesněný svah Dark Mountain. Místo bylo vždycky zamořené podivnými hlasy, a tak si s sebou vzal kromě přikrývky ještě fonograf a diktafon. Z dřívějších zkušeností věděl, že předvečer prvního května — podle temných evropských pověstí strašidelná noc sabatu — přinese pravděpodobně lepší výsledky než jiné dny, a nebyl zklamán. Stálo však za zmínku, že na tom místě už pak nikdy žádné hlasy neslyšel.

Na rozdíl od většiny hlasů, které v lese slyšel, odříkávaly ty na nahrávce jakýsi rituál, a byl mezi nimi i jeden zřejmě lidský hlas, jehož původce Akeley nikdy nenašel. Brown to nebyl, zdálo se, že je to kultivovanější člověk. Avšak byl tu ještě další hlas; a v něm bylo jádro věci — bylo to zvláštní bzučení, které se vůbec nepodobalo ničemu lidskému, až na slova, která hlas tvořil v gramaticky správné angličtině a se škrobeným přízvukem.

Fonograf s diktafonem nepracoval dobře celou dobu a Akeley měl navíc nevýhodu, že rituál slyšel tlumeně a z dálky, takže skutečnou řeč zachytil jen v útržcích. Akeley mi poslal přepis toho, o čem se domníval, že jsou to mluvená slova; znovu jsem do něho nahlédl, zatímco jsem si připravoval přístroj. Text

byl spíše temně mystický než přímo strašidelný, ačkoli když si člověk uvědomil jeho původ a hodinu, kdy byl pořízen, získala slova na hrozivosti. Uvedu je zde co nejúplněji, pokud se pamatuji — a já věřím, že je má paměť uchovala věrně, neboť jsem měl přepis a také záznam jsem si přehrával stále znovu. Takovou věc člověk jen tak nezapomene.

(nezřetelné zvuky)

(kultivovaný mužský hlas)

… je Pán lesa, a také… a dary lidu Leng… z hlubin noci do víru prostoru, a z víru prostoru do hlubin noci, chvalme Velkého Cthulhu, Tsathogguu a Jeho, který nemá být jmenován. Nechť jsou chváleni a nechť je hojnost dopřána Černé koze z lesů, Iä! Shub-Niggurath! Koze s tisícem Mladých!

(bzučivé napodobování lidské řeči)

Iä! Shub-Niggurath! Černé koze z lesů s tisícem Mladých!

(lidský hlas)

A stalo se, že přišel Pán lesů, který… sedm a devět, po onyxových stupních… (ho)ld Jemu ve Víru, Azathothovi, Jemu, od Něhož jsi nás Ty učil zázra(kům) … na křídlech noci mimo prostor, mimo… k Těm, ze kterých Yuggoth je nejmladším dítětem kolébajícím se o samotě v temném éteru na okraji…

(bzučivý hlas)

… tak vyjděte mezi lid a najděte cestu, kterou On ve Víru snad zná. Nyarlathotepovi, Mocnému poslu, musí se všechno říci. A On vezme na sebe podobu lidí, skryje se pod voskovou maskou a šaty a sestoupí ze světa Sedmi sluncí, aby oklamal…

(lidský hlas)

… (Nyarl)athotep, Mocný posel, ten, který prázdnotou přináší zvláštní radost Yuggothu, Otci miliónu Vyvolených, Tomu, který hledá mezi…

(řeč je přerušena, protože nahrávka končí)

To byla slova, která jsem měl slyšet, když jsem zapnul fonograf. Pomalu ve mně rostl strach a nechuť, stiskl jsem páčku, poslouchal praskání safírové jehly

a byl jsem rád, že první slabá, útržkovitá slova pronáší lidský hlas — příjemný, kultivovaný hlas, snad s bostonským přízvukem, který určitě nepatřil žádnému domorodci z vermontských kopců. Když jsem s úsilím napínal sluch, abych rozeznal slabé předříkávání, zdálo se mi, že Akeleyho pečlivý přepis souhlasí s tím předříkávajícím, něžným bostonským hlasem… „Iä! Shub-Niggurath! Koze s tisícem Mladých!“

A pak jsem uslyšel *druhý hlas*. Ještě dnes se chvěji, když si vzpomenu, jak na mě zapůsobil, i když mě na něj Akeley připravil. Ti, kterým jsem nahrávku popisoval, ji považovali za laciný podvod nebo bláznovství; *kdyby ale měli tu proklatou věc přímo u sebe* nebo si přečetli svazek Akeleyho korespondence (obzvlášť ten druhý, encyklopedický dopis), jsem si jist, že by pak uvažovali jinak. Je nakonec škoda, že jsem Akeleyho poslechl a záznam nikomu nepřehrával — obrovská škoda je také dopisů, které jsem všechny ztratil. Mně, který jsem slyšel ty zvuky na vlastní uši a znal všechny okolnosti, zněl ten hlas strašlivě. Plynule skandoval rituální odpovědi, ale v mé fantazii se měnil v morbidní ozvěnu přilétající sem přes nezbadatelné propasti z nepředstavitelných, neznámých pekel. Dnes už to jsou víc než dva roky, co jsem voskový váleček přehrával, ale i v této chvíli si dokážu vybavit slabé, ďábelské bzučení, tak jak jsem je slyšel poprvé.

„*Iä! Shub-Niggurath! Černé koze z lesů s tisícem Mladých!*“

Ale i když mi ten hlas zní stále v uších, nejsem schopen analyzovat ho tak dobře, abych ho mohl popsat. Podobal se bzukotu odporného, gigantického hmyzu, těžkopádně napodoboval řeč jemu cizího živočicha, a jsem si naprosto jist, že orgány, ze kterých zvuk vycházel, se nepodobaly hlasovému ústrojí člověka ani žádného savce. Zvláštnosti zabarvení, rozsahu a tónu řadily hlas zcela mimo sféru lidstva a pozemského života. Když se ozval poprvé, zůstal jsem jako omráčen, a zbytek nahrávky jsem vyslechl v jakémsi omámení. Když přišla dlouhá pasáž, ostře ve mně zesílil pocit blízkosti bezmezné rouhavosti, který mě přepadal už při poslechu předchozích slov. Nahrávka končila náhle, uprostřed nezvykle jasné řeči, kterou pronášel onen lidský hlas s bostonským přízvukem. Seděl jsem s nepřítomným pohledem ještě dlouho poté, kdy se stroj automaticky zastavil.

Nemusím říkat, že jsem si šokující záznam mnohokrát přehrával, do vyčerpání jsem se jej pokoušel analyzovat a srovnávat své a Akeleyho poznámky. Bylo by jak neužitečné, tak znepokojivé opakovat zde všechny naše závěry; mohu ale naznačit, na čem jsme se shodli — získali jsme klíč ke zdroji některých odporných primitivních zvyklostí ve starších mystických náboženstvích. Zdálo se, že mezi skrývajícími se bytostmi a některými příslušníky lidské rasy existují staré a složité vazby. Nedokázali jsme odhadnout, jak rozsáhlé jsou tyto styky a jak silné jsou dnes oproti dřívějším dobám; zde bylo místo nanejvýš pro dohady. Vypadalo to, že mezi člověkem a bezejmenným nekonečnem bylo v určitých obdobích hrůzné, prastaré spojení. Rouhání, které se na Zemi objevilo, jak jsem naznačil, přišlo z temné planety

Yuggoth, která se nachází na okraji sluneční soustavy; byla obydlena strašnou mezihvězdnou rasou, jejíž původ asi patří daleko za Einsteinovo časoprostorové kontinuum či známý vesmír.

Mezitím jsme pokračovali v diskusi o černém kameni a o tom, jak ho nejlépe dopravit do Arkhamu — Akeley se domníval, že není radno, abych ho v dějišti děsivých výzkumů navštěvoval. Z jakýchsi důvodů se Akeley bál svěřit věc veřejné dopravě. Nakonec připadl na myšlenku, že balík odveze až do Bellows Falls a pošle ho prostřednictvím sítě Boston & Maine, která prochází přes Keene a Winchendon a Fitchburg, i když bude muset jet ještě opuštěnějšími silnicemi prodírajícími se zalesněnými kopci, než byla cesta do Brattlebora. Psal, že když mi posílal fonogram, všiml si na poštovním úřadě jakéhosi muže, jehož jednání a vzhled budily pramalou důvěru. Muž nechtěl s úředníky mluvit a po chvíli nasedl do vlaku, do kterého byla naložena i nahrávka. Akeley přiznal, že měl o zásilku strach až do doby, než jsem mu sdělil, že jsem ji v pořádku obdržel.

Někdy v té době — druhý týden v červenci — se ztratil další můj dopis, jak jsem vyrozuměl ze stísněného Akeleyho sdělení. Potom mi přikázal, abych mu už nepsal do Townshendu, ale abych všechno posílal na hlavní poštu do Brattlebora, kam prostě bude častěji zajíždět autem nebo autobusem, který nedávno nahradil pomalou železniční osobní dopravu. Viděl jsem, že má stále větší strach, protože čím dál podrobněji popisoval častější štěkot psů za bezměsíčných nocí a čerstvé otisky spárů, které ráno občas nalézal na cestě a v blátě vzadu na pozemku. Jednou mi vyprávěl o úplném zástupu otisků seřazených před stejně hustým a nesmlouvavým šikem stop psů, a poslal mi hrůznou fotografii, aby své tvrzení doložil. To bylo po noci, za které psi štěkali a vyli jako nikdy dosud.

Ve středu ráno osmnáctého července jsem z Bellows Falls dostal telegram, ve kterém mi Akeley oznamoval, že černý kámen odeslal prostřednictvím B. & M. vlakem č. 5508, který vyjíždí z Bellows Falls ve 12.15 místního času a měl by přijet na Severní nádraží v Bostonu v 16.12. Počítal jsem, že by měl být v Arkhamu nejpozději příští den v poledne. Ve čtvrtek jsem tedy od rána čekal. Poledne přišlo a minulo, aniž zásilka dorazila, a když jsem telefonoval do kanceláře, dozvěděl jsem se, že pro mě nic nepřišlo. S rostoucím neklidem jsem se rozhodl meziměstsky zatelefonovat příslušnému úředníkovi na Severním nádraží v Bostonu; byl jsem však nemile překvapen, když jsem se dozvěděl, že se tam zásilka neobjevila. Vlak číslo 5508 ve středu ráno přijel s pouhým pětatřicetiminutovým zpožděním, ale nevězí žádný balík s mou adresou. Úředník mi nicméně slíbil, že zahájí pátrání; já zakončil den tím, že jsem Akeleymu poslal noční telegram, kde jsem vylíčil situaci.

Následující odpoledne mě s chvályhodnou rychlostí zastihla zpráva z bostonské kanceláře; úředník telefonoval hned, jakmile se dozvěděl fakta. Průvodčí rychlíku č. 5508 si vzpomněl na nepříjemnost, která mohla mít se ztrátou něco společného: pohádal se totiž s mužem prazvláštního hlasu,

hubeným a nazrzlým, který vypadal jako venkovan; vlak zrovna čekal v Keene v New Hampshire, krátce po jedné hodině místního času.

Onen muž, sdělil mi, byl hrozně rozrušený kvůli balíku, který prý čekal, ale který nebyl ani ve vlaku, ani nebyl zanesen v knihách. Představil se jako Stanley Adams a měl divně zastřený, bzučivý hlas, až z něho na průvodčího padla malátnost a únava. Průvodčí si už nepamatuje, jak rozhovor skončil, ale úplně se probral, až když se vlak rozjížděl. Bostonský úředník dodal, že průvodčí je mladý člověk, naprosto spolehlivý a důvěryhodný, velmi dobrých vlastností, a u společnosti pracuje už dlouho.

Týž večer jsem jel do Bostonu, abych si s průvodčím promluvil osobně; jméno a adresu jsem dostal v kanceláři. Byl to otevřený, příjemný člověk, ale nemohl mi říci nic dalšího. Zvláštní bylo, že nevěděl, jestli by podivného stěžovatele poznal. Když jsem zjistil, že mi už nemá co říci, vrátil jsem se do Arkhamu a až do rána jsem psal dopisy Akeleymu, dopravní společnosti, policii a přednostovi v Keene. Cítil jsem, že muž s podivným hlasem, který tak zvláštně zapůsobil na průvodčího, má v té neblahé záležitosti rozhodující úlohu; doufal jsem, že zaměstnanci nádraží v Keene a záznamy telegrafní kanceláře vypoví něco o něm i o tom, jak, kdy a kde muž podnikal své pátrání.

Musím přiznat, že veškeré mé vyšetřování vyšlo vniveč. Muže se zvláštním hlasem si na nádraží v Keene brzy dopoledne 18. července skutečně povšimli a zdálo se, že se k němu připojil jakýsi pobuda s těžkou krabicí; vůbec ho ale neznali a nikdy dřív ani později ho neviděli. V telegrafní kanceláři nebyl, a pokud bylo známo, nedostal žádný telegram, a jiná zpráva, ve které snad mohla být zmínka o tom, že černý kámen se veze vlakem č. 5508, nepřišla ani pro jiného adresáta. Akeley se ke mně přirozeně v pátrání přidal, a dokonce se osobně vydal do Keene, aby se vyptal lidí kolem nádraží; jeho přístup k celé záležitosti byl ale fatalističtější než můj. Ztrátu balíku považoval za zlověstné a hrozivé naplnění neodvratného běhu věcí a vůbec nedoufal, že se kámen někdy najde. Hovořil o telepatických a hypnotických schopnostech bytostí z hor a jejich agentů, a v jednom dopise se zmínil o tom, že nevěří, že je kámen ještě na Zemi. Pokud se mě týče, byl jsem velmi rozčilený, protože jsem cítil, že nám unikla šance dozvědět se ze starých nezřetelných hieroglyfů důležité a vzrušující věci. Příhoda by mě dlouho trápila, kdyby další Akeleyho dopisy vzápětí nezahájily novou etapu hrozných událostí, které okamžitě zaujaly celou mou pozornost.

/IV/

Akeley psal stále roztřesenějším písmem, že se kolem domu začala neodvratně stahovat síť čehosi neznámého. Psi v noci znovu hrozně štěkali, když se měsíc schoval za mraky nebo byl v novu, a také se ho cosi pokoušelo obtěžovat, když za dne projížděl osamělými cestami. Druhého srpna, když jel do

vesnice, padl napříč cesty kmen stromu zrovna v místech, kde cesta vede nejhlubším lesem; měl s sebou dva velké psy a jejich divoký štěkot jasně napovídal, co asi číhá poblíž. Neodvážil se hádat, co by se stalo, kdyby tam psi nebyli, ale od té doby chodil ven aspoň se dvěma ze své věrné a silné smečky. Další nehody při cestování ho postihly pátého a šestého srpna; jednou mu auto škrábla kulka, podruhé ho štěkot psů upozornil, že je v okolním lese cosi zlého. Patnáctého srpna jsem dostal rozrušený dopis, který mě velmi zneklidnil, a já zatoužil, aby Akeley odložil svou zdrženlivost a požádal o pomoc zákon. V noci z 12. na 13. se děly strašné věci, kolem farmy se střílelo a Akeley ráno našel tři z dvanácti psů mrtvé. Na cestě bylo množství otisků, mezi nimi i stopy Waltera Browna. Akeley chtěl telefonovat do Brattlebora, aby mu poslali další psy, ale než stačil něco říct, telefon ohluchl. Později zajel do Brattlebora autem, a tam se dozvěděl, že opraváři nalezli hlavní kabel čistě přeříznutý zrovna v místech, kde probíhá opuštěnými kopci severně od Newfane. Vracel se však domů se čtyřmi novými krásnými psy a několika krabicemi střeliva. Dopis byl napsán na poště v Brattleboru a došel ke mně bez zpoždění.

Můj přístup k věci se v té době pronikavě změnil; už nebyl chladně vědecký, ale velmi osobní. Bál jsem se o Akeleyho na jeho osamělé farmě, a trochu jsem se bál i o sebe, protože teď jsem byl s konečnou platností spjat s tajemstvím kopců. Zasáhlo i mě. Vtáhne mě do sebe a pak vyplivne? Když jsem Akeleymu odpovídal na dopis, naléhal jsem, aby vyhledal pomoc, a naznačil jsem, že něco mohu udělat i já, pokud nemůže on. Mluvil jsem o tom, že osobně navštívím Vermont, i když si to nepřeje, a že mu pomohu vysvětlit situaci úřadům. V odpověď jsem však obdržel telegram z Bellows Falls, ve kterém stálo:

VAZIM SI VASEHO POSTOJE ALE NEMOHU NIC DELAT NIC NEPODNIKEJTE PROTOZE BYSTE MOHL UBLIZIT NAM OBEMA CEKEJTE VYSVETLENI

HENRY AKELEY

Ale události se dál zamotávaly. Když jsem odpověděl na telegram, dostal jsem od Akeleyho roztřesený lístek s překvapivou novinkou, že žádný telegram neposílal a že ode mě nedostal ani dopis, na který telegram odpovídal. Akeley okamžitě pátral v Bellows Falls a zjistil, že zprávu odesílal podivný nazrzlý muž se zvláštním, zastřeným, bzučivým hlasem, nic se ale o něm nedozvěděl. Úředník mu ukázal původní text, který odesílatel tužkou načmáral, ale rukopis mu nic neřekl. Všiml si, že podpis byl nesprávný — AKELY, bez druhého E. Vysvětlení bylo nabíledni, Akeley ale ani v této krizi nepřestal nový poznatek rozpracovávat.

Psal o smrti dalších psů o tom, že koupil jiné; o přestřelkách, které už neodmyslitelně patřily k bezměsíčným nocím. Mezi otisky spárů na cestě a za farmou teď pravidelně nacházel Brownovy stopy a otisky bot několika dalších lidí. Akeley uznával, že věci vypadají velmi zle, a smiřoval se s tím, že brzy asi

bude muset odjet k synovi do Kalifornie, ať už farmu prodá nebo ne. Nebylo ale jednoduché opustit domov. Psal, že musí ještě vydržet, a že možná vetřelce zazené, zvlášť když dá otevřeně najevo, že zanechal pokusů odhalit jejich tajemství.

Okamžitě jsem Akeleymu odepsal, znovu nabídl pomoc a znovu se zmínil o tom, že ho navštívím a pomohu mu přesvědčit úřady o tom, v jakém hrozném nebezpečí se nachází. Zdálo se, že je proti tomuto plánu zaujatý už méně než dříve, odpověděl ale, že by s tím ještě rád počkal — tak dlouho, než si dá věci do pořádku a smíří se s myšlenkou, že odejde z rodného domu, který až chorobně miloval. Lidé na jeho studia a dohady hleděli úkosem a domníval se, že bude lepší, když v tichosti odejde, aniž by v kraji šířil rozruch a zavdával příčinu k pochybnostem o svém zdravém rozumu. Přiznával, že už má všeho dost, chtěl ale odejít pokud možno důstojně.

Tento dopis mě zastihl 28. srpna a já připravil a odeslal odpověď, kterou jsem mu dodával odvahy, pokud jsem mohl. Zjevně jsem měl úspěch, protože Akeley mi pak o prožitých hrůzách psal už méně. Nebyl ale příliš optimistický a vyjádřil se, že nejspíš jenom úplněk dokáže stvůry zadržet. Doufal, že nebude v noci zataženo, a neurčitě se zmiňoval, že v Brattleboru vsedne na loď, až začne měsíce ubývat. Znovu jsem mu napsal povzbudivý dopis, ale 5. září přišlo nové sdělení, které se zřejmě s mým dopisem minulo; pak už mě nenapadala žádná povzbudivá odpověď. Vzhledem k závažnosti dopisu myslím, že bude lépe citovat ho celý — budu se snažit vybavit si v paměti třaslavé písmo co nejlépe. V podstatě mi sděloval toto:

Milý Wilmarthi,

Pondělí

toto je trochu zarážející P. S. k mému poslednímu dopisu. Minulou noc bylo úplně zataženo — i když nepršelo —, měsíc nesvítil ani trochu. Bylo to moc špatné a já si myslel, že už se blíží

konec, přes to všechno, v co jsme doufali. Po půlnoci cosi přistálo na střeše. Všichni psi vyskočili a běželi se podívat, co to je. Slyšel jsem, jak pobíhají okolo a cvakají čelistmi, a pak se jednomu podařilo vyskočit na střechu. Nahoře začal strašlivý boj, slyšel jsem děsivé bzučení, na které nikdy nezapomenu. A pak se všude rozlil odporný puch. V tu chvíli oknem zasvištěly kulky — málem mě dostaly. Myslel jsem, že se hlavní voj těch stvůr dostal k domu, když se psi rozdělili kvůli tamtomu na střeše. Co nahoře bylo, nevím, ale bojím se, že se ty příšery učí lépe zacházet se svými kosmickými křídly. Zhasnul jsem světlo, okna přeměnil ve střílny a pálil z kulovnice kolem domu tak vysoko, abych nezranil psy. Zdálo se, že tím to skončilo, ale ráno jsem na dvoře našel velké kaluže krve a zároveň čehosi zeleného a slizkého, co vydávalo ten nejodpornější zápach, jaký jsem kdy cítil. Pět psů bylo zabito — obávám se, že jednoho jsem zastřelil já, když jsem mířil příliš nízko, protože byl zasažen zezadu. Teď

zasklívám okna, která rozbily kulky, a zajedu do Brattlebora pro další psy. Ten člověk v psinci si asi bude myslet, že jsem se zbláznil. Brzy se zase ozvu. Předpokládám, že během týdne či dvou budu připraven k odjezdu, i když jenom pouhé pomyšlení na to mě zabíjí.

Ve spěchu Akeley

Nebyl to však jediný Akeleyho dopis, který minul můj. Další ráno, 6. září, přišel další; tentokrát to byla příšerná škrábanice, která mě rozrušila tak, že jsem vůbec nevěděl, co říci nebo co dál dělat. Opět bude nejlépe, když text ocituji tak věrně, jak mi paměť dovolí.

Úterý

Mraky se neprotrhly, takže jsme byli opět bez měsíce — stejně ubývá. Zavedl bych do domu elektřinu a instaloval reflektor, kdybych nevěděl, že by přeřezávali kabely stejně rychle, jak bych je opravoval.

Myslím, že blázním. Možná že všechno, co jsem vám psal, byl jenom sen nebo šílenství. Už dřív to bylo dost zlé, ale teď je toho příliš. *Minulou noc na mě mluvili* — mluvili tím hrozným bzučivým hlasem a říkali mi věci, *které se neodvažuji opakovat*. Jasně jsem je slyšel přes štěkání psů a jednou, když byli přehlušeni, *jim pomáhal lidský hlas*. Jděte od toho, Wilmarthi — je to horší, než jsme předpokládali. *Teď už mi nedovolí odejít do Kalifornie — chtějí mě dostat živého nebo ve stavu, který označují jako teoreticky a duševně živý* — chtějí mě dostat nejen na Yuggoth, ale ještě dál — pryč z galaxie *a možná za nejkrajnější hranice vesmíru*. Řekl jsem jim, že nepůjdu tam, kam chtějí, *aspoň ne tak, jak mi nabízejí*, ale bojím se, že to bylo k ničemu. Bydlím tak osaměle, že budou moci zanedlouho přijít stejně tak ve dne jako v noci. Zabito šest psů; jejich přítomnost jsem cítil všude v lese kolem cesty, když jsem dnes jel do Brattlebora.

Udělal jsem chybu, když jsem se pokusil poslat Vám tu nahrávku a černý kámen. Radši nahrávku zničte dřív, než bude pozdě. Zítra Vám napíšu pár řádek, pokud tady ještě budu. Kéž by se mi podařilo dostat své věci a knihy do Brattlebora a nalodit se tam. Utekl bych i jen tak, bez ničeho, ale cosi mě tu drží. Mohu odjet do Brattlebora, kde bych měl být v bezpečí, ale cítím se tam jako vězeň, podobně jako doma. A myslím, že bych se pryč stejně nedostal, i kdybych tu všechno nechal. Je to strašné — držte se raději dál.

Váš Akeley

Po tomhle hrozném dopisu jsem vůbec nespal a přemýšlel jsem, jestli si Akeley udržel zdravý rozum. Jeho sdělení bylo v podstatě šílené, i když styl — s ohledem na předchozí události — byl pochmurně přesvědčivý. Nepokoušel jsem se odpovídat; měl jsem za to, že bude lépe, když počkám, až bude mít Akeley čas odpovědět na můj poslední dopis. Odpověď skutečně přišla hned

druhý den, vůbec ale nereagovala na to, co jsem psal. Zde je text, jak si ho pamatuji, naškrábaný a s kaňkami, psaný v horečném spěchu.

W.,

Středa

dostal jsem Váš dopis, ale nemá už smysl dál pokračovat. Úplně jsem rezignoval. Je zázrak, že mi zbylo tolik vůle, abych je ještě odrážel. Nemohu utéci, i kdybych tu chtěl všechno nechat a běžet. Dostanou mě.

Včera mi od nich přišel dopis — donesl ho pošťák, zatímco jsem byl v Brattleboru. Napsaný a odeslaný z Bellows Falls. Popisují, co se mnou chtějí udělat — nemůžu to opakovat. Dávejte na sebe pozor! Zničte tu nahrávku. V noci je pořád zataženo a měsíc dál ubývá. Proč se bojím hledat pomoc? Mohlo by mě to posílit — ale každý, kdo by sem přišel, by mě označil za blázna, dokud bych nepředložil nějaký důkaz. Nemůžu sem zvát lidi jen tak — už řadu let nemám s nikým spojení.

Ale ještě jsem Vám neřekl to nejhorší, Wilmarthi. Seberte odvahu k dalšímu čtení, protože to pro Vás bude šok. Budu ale mluvit pravdu. Tak tedy — *viděl jsem jednu z těch stvůr a dotkl se jí.* Bože, byla to hrůza! Byla mrtvá, samozřejmě. Zabil ji jeden pes; našel jsem ji dnes ráno poblíž psince. Zkusil jsem ji schovat v kůlně, abych přesvědčil lidi, ale během několika hodin se úplně rozložila. Nezbylo vůbec nic. Jak víte, v řekách byly ty věci vidět jenom první ráno po povodni. A teď přijde to nejděsivější. Pokoušel jsem se ji pro vás vyfotografovat, ale když jsem film vyvolal, *nebylo vidět nic kromě kůlny.* Z čeho ta věc může být? Viděl jsem ji a dotýkal se jí, a všechny po sobě nechávají stopy. Určitě jsou hmotné, ale z jaké hmoty? Podoba se nedá popsat. Byl to velký krab a v místech, kde by měl člověk hlavu, měl množství masitých kroužků nebo uzlů z hustého, slizkého materiálu, a ty byly pokryty tykadly. Ta zelenavá mazlavá tekutina je jejich krev nebo šťáva. Na Zemi jich každou chvíli má být víc.

Walter Brown zmizel — neviděli ho nikde v okolí. Určitě jsem ho dostal při některé přestřelce; vypadá to, že ty stvůry své mrtvé a raněné odvlékají pryč.

Dojel jsem dnes odpoledne do města bez potíží, ale bojím se, že se drží zpátky jenom proto, že jsou si mnou jisti. Píši z pošty v Brattleboru. Může to být rozloučení; pokud se se mnou něco stane, napište mému synovi — jmenuje se George Goodenough Akeley, 176 Pleasant Street, San Diego, Kalifornie, *sem ale nejezděte.* Chlapci napište, jestli se Vám do týdne neozvu, a sledujte také zprávy v novinách.

Vynesu teď své poslední dvě karty — pokud mi zbude vůle. Nejdřív zkusím otravný plyn (sehnal jsem patřičné chemikálie a připravil masky pro sebe i pro psy), a pokud to nevyjde, řeknu všechno šerifovi. Můžou mě strčit do blázince, když budou chtít — bude to lepší než to, co chtějí se mnou udělat ty stvůry. Snad bych mohl upozornit na otisky kolem domu — jsou slabé, ale nacházím je

každé ráno. Předpokládám ale, že by si policie myslela, že je nějak obelhávám; všichni říkají, že jsem divná povaha.

Musím se pokusit přimět některého policistu, aby tu strávil noc a viděl všechno na vlastní oči — ačkoli se může stát, že se o tom stvůry dozvědí a nechají mě zrovna na pokoji. Přeruší vedení vždy, když se v noci pokouším telefonovat — opravářům je to moc divné a mohou svědčit v můj prospěch, pokud je nenapadne, že to třeba dělám já sám. Teď už je to týden, kdy jsem nechával linku opravit.

Několik prostých lidí by mi mohlo dosvědčit, že ta hrůza existuje, ale každý se mi směje a stejně se všichni vyhýbají mému domu už tak dlouho, že o posledních událostech nic nevědí. Nedostanu žádného z farmářů blíž než na míli od domu, nepřijdou ani ze sousedské náklonnosti, ani pro peníze. Pošťák poslouchá, co si o mně povídají, a dělá na mě vtipy — Bože! Kéž bych se odvážil mu říct, jak hrozná je pravda! Zkusím mu ukázat stopy, ale chodí až odpoledne a to už jsou většinou smazané. Jestli na některou přiklopím hrnec nebo krabici, aby se udržela, bude si určitě myslet, že jsem stopu sám nastrojil nebo že si dělám legraci.

Lituji, že jsem se stal takovým samotářem a že sem lidé nechodí jako dřív. Nikdy jsem se neodvážil nikomu ukazovat černý kámen nebo fotografie a záznam jsem přehrával jenom několika obyčejným lidem. Ostatní by řekli, že jsem si všechno vymyslel, a jenom by se smáli. Můžu ale zkusit fotografie. Ukazují otisky spárů jasně, i když jejich původci se fotografovat nedají. Jaká škoda, že nikdo neviděl tu *stvůru* dnes ráno dřív, než se rozpustila!

Nevím ale, jestli mě to ještě zajímá. Po tom, co jsem prožil, je blázinec stejně dobrý jako každé jiné místo. Doktoři mi pomůžou, abych myslel na něco jiného než na dům, a to mě zachrání.

Napište mému synovi Georgeovi, jestli o mně brzy neuslyšíte. Sbohem, zničte nahrávku, a do ničeho nezasahujte.

Váš Akeley

Po tomto dopisu jsem prožíval nejčernější hrůzu. Nevěděl jsem, co odpovědět, naškrábal jsem pár nesouvislých rad a povzbuzení a poslal je doporučeným dopisem. Znovu jsem naléhal na Akeleyho, aby se okamžitě přestěhoval do Brattlebora a požádal úřady o ochranu; dodal jsem, že do města přijedu s fonografickou nahrávkou a pomohu mu přesvědčit soudy, že je při zdravém rozumu. Myslím, že jsem tehdy napsal, že je čas zburcovat lidi proti tomu, co mezi námi žije. Je vidět, že v té vypjaté chvíli jsem věřil všemu, co Akeley říkal, i když jsem si myslel, že jeho neúspěch s fotografováním mrtvé příšery nezavinil výstřelek přírody, ale jeho vlastní nedbalost, v rozrušení pochopitelná.

/V/

8. září, v sobotu odpoledne, evidentně míjeje můj nesouvislý list, mě pak zastihl úplně odlišný a uklidňující dopis, čistě psaný na novém stroji; zvláštní pozvání, plné jistoty, muselo znamenat zázračnou proměnu v příšerném dramatu, které se odehrávalo v osamělých kopcích. Znovu budu citovat zpaměti — zvlášť se budu snažit zachovat styl. Razítko bylo z Bellows Falls a podpis stejně jako celý dopis byl psán strojem — což často dělají začátečníci v psaní na stroji. Text byl ale na začátečníka dobře napsaný; došel jsem k závěru, že Akeley musel stroj někdy dříve používat — snad na univerzitě. Musím přiznat, že mi dopis přinesl úlevu, pod ní se však stále skrýval neklid. Jestli byl Akeley při smyslech v té hrůze, je při smyslech i teď ve svém vysvobození? A co znamenalo to „zlepšení vztahů“, o kterém se zmiňoval? Byl to zásadní obrat v Akeleyho dosavadních názorech! Ale zde je to nejdůležitější z textu, opsáno z paměti, na kterou snad mohu být pyšný.

Townshend, Vermont,
čtvrtek, 6. září 1928

Vážený pan
Albert N. Wilmarth
Miskatonická univerzita
Arkham, Massachusetts

Drahý Wilmarthi,

jsem velmi potěšen, že Vás mohu uklidnit, pokud se týče všech těch hloupostí, které jsem Vám psal. Říkám-li „hlouposti“, mám tím ale na mysli své zděšení, a ne určité jevy. Ty jevy existují a jsou důležité; chybu jsem udělal v tom, že jsem si na ně utvořil nesprávný názor.

Myslím, že jsem se zmiňoval o tom, že moji podivní návštěvníci se mnou začínají komunikovat a snaží se navázat styk. Minulou noc jsme spolu mluvili. Dostal jsem znamení, na které jsem do domu pozval posla Těch Zvenčí — také lidskou bytost; to spěchám zdůraznit. Řekl mi tolik věcí, na které bychom se ani neodvážili pomyslet, a ukázal mi jasně, jak velmi jsme se mýlili v dohadech o účelu tajné kolonie, kterou si Ti Zvenčí na této planetě drží.

Ďábelské legendy o jejich rozmluvách s lidmi a o jejich přáních v souvislosti se Zemí jsou výsledkem špatného, ignorantského chápání alegorické řeči — řeči utvářené kulturním zázemím a myšlenkovými návyky, které se nesmírně liší od všeho, co známe. Uznávám, že mé závěry byly úplně mylné, stejně jako dohady nevzdělaných farmářů a divošských Indiánů. To, co jsem považoval za morbidní, ostudné a hanebné, je ve skutečnosti úctyhodné, mysl povznášející a dokonce *nádherné* — mé dřívější názory byly pouhým projevem věčné lidské tendence všechno *naprosto odlišné* nenávidět, bát se toho a odvracet se.

Nyní lituji násilí, kterého jsem se na těch cizích a neuvěřitelných bytostech při našich nočních střetech dopustil. Kéž bych byl s nimi nejdříve mírně a rozumně promluvil! Nechovají ke mně ale žádnou zášť; jejich způsob myšlení se zcela liší od našeho. Naštěstí je v tom, že jejich lidští agenti ve Vermontu jsou velmi podřadnými jedinci — například ten poslední, Walter Brown. To kvůli němu jsem měl proti nim takové předsudky. Ve skutečnosti není známo, že by lidem škodili, zato náš druh jim krutě ubližoval a špehoval je. Existuje dokonce tajný kult zločinců (člověk, který je jako Vy vzdělán v mystice, porozumí, když naznačím souvislost s Hasturem a Žlutým znamením), kteří zasvětili život tomu, aby Cizince vystopovali a zničili za pomoci tajemných sil z jiných dimenzí. Proti těmto agresorům — nikoli proti normálním lidem — jsou namířena drastická opatření Těch Zvenčí. Příležitostně jsem se dozvěděl, že naše ztracené dopisy nekradli Ti Zvenčí, ale vyslanci právě těchto škodlivých kultů.

Vše, co Ti Zvenčí od lidí požadují, je mír, nevměšování a možnost navazovat intelektuální kontakty. Je to nezbytné, protože naše vynálezy a pomůcky stále rozšiřují lidské znalosti a duševní obzory, a tím je pro Ty Zvenčí stále těžší udržet svá stanoviště na této planetě *v tajnosti*. Cizinci touží poznat lidstvo hlouběji a chtějí se více dozvědět o vedoucích filozofických a vědeckých osobnostech. Takovou výměnou zkušeností by pominulo veškeré nebezpečí a nastal by přijatelný *modus vivendi*. Myšlenka, že se pokoušejí lidstvo *zotročit* nebo *ponížit*, je směšná.

Pro začátek si Ti Zvenčí přirozeně vybrali mě — znám je už dobře — jako svého prvního mluvčího na Zemi. Minulou noc mi hodně řekli — byla to překvapivá fakta, otevřela mi oči — a dozvím se ještě mnoho dalšího, ústně i písemně. Zatím mě na žádný výlet *ven* nepozvali, ačkoli si to pravděpodobně budu později sám *přát* — překonám tím všechno, co přesahuje běžnou lidskou zkušenost. Můj dům už nebudou obléhat. Všechno se vrátilo do starých kolejí, psi už nebudou mít co na práci. Strach nahradilo poznání a intelektuální dobrodružství, které se mnou může sdílet jen málo smrtelníků.

Bytosti Zvenčí jsou patrně nejobdivuhodnějšími organismy v prostoru a čase i mimo ně — patří ke kosmické rase, vůči níž jsou ostatní formy života pouze jejími degenerovanými variantami. Jsou charakteru spíše rostlinného než animálního, pokud se tyto pojmy dají použít pro materii, ze které jsou utvořeny, a mají houbovitou strukturu; obsahují látky podobné chlorofylu a mají velmi jednoduchý vegetativní systém, což je od opravdových hub odlišuje. Tento druh je utvořen z hmoty, která je v naší části vesmíru zcela cizí — její elektrony se pohybují odlišnou rychlostí. Proto tyto bytosti nemůže zachytit běžný fotografický film a desky, i když je naše oči vidí. Se správnými znalostmi by ovšem kterýkoli dobrý chemik dokázal vyrobit fotografickou emulzi, která by jejich podobu zachytit mohla.

Tento druh má ojedinělou schopnost překonat mezihvězdnou prázdnotu bez potřeby tepla i vzduchu, jen ve své tělesné schránce; některé varianty druhu tak

mohou učinit pouze za pomoci mechanických zařízení nebo zvláštních chirurgických úprav. Jen málo druhů má křídla k létání v éteru, která jsou charakteristická pro vermontskou variantu. Ti, kteří osídlovali některé opuštěné vrcholy ve Starém světě, se sem dostali jinak. Vnější podoba se zvířaty a se strukturou, kterou chápeme jako materiální, je výsledkem spíše paralelní evoluce nežli blízkého příbuzenství. Jejich mozková kapacita převyšuje jakoukoli jinou formu života, ačkoli okřídlený druh, který žije v našem hornatém kraji, rozhodně nepředstavuje nejvyšší stadium jejich vývoje. Telepatie je jejich obvyklým dorozumívacím prostředkem, ačkoli máme zbytky hlasových orgánů, které po nepatrném zásahu (neboť neuvěřitelně propracovaná chirurgie je u nich běžnou záležitostí) mohou zhruba napodobit řeč těch organismů, které ji dosud používají.

Jejich *nejbližším* hlavním sídlem je dosud neobjevená planeta na okraji sluneční soustavy, na které je skoro úplná tma — za Neptunem, devátá v pořadí od Slunce. Je to, jak jsme dovodili, objekt, který se v některých prastarých a zapomenutých spisech mysticky nazývá Yuggoth; jeho obyvatelé brzy soustředí pozornost na náš svět a budou se snažit navázat duševní kontakt. Nepřekvapilo by mě, kdyby naši astromové tento myšlenkový proud pocítili a Yuggoth objevili, až si to Ti Zvenčí budou přát. Ale Yuggoth je pouhým odrazovým můstkem. Hlavní masa těchto bytostí obývá jiný, zvláštně uspořádaný vesmír, zcela mimo dosah lidské představivosti. Časoprostorová koule, kterou považujeme za veškerou kosmickou entitu, je pouhým atomem ve skutečném nekonečnu, které patří jim. *A tolik z toho nekonečna, kolik může pojmout lidský mozek, mi bude umožněno poznat, což se stalo ne více než padesáti lidem za celou dobu existence lidstva.*

Nejprve si asi řeknete, Wilmarthi, že blouzním, ale časem poznáte, o jakou ohromující příležitost jsem klopýtl. Chci, abyste ji spolu se mnou využil, a proto Vám musím sdělit tisíce dalších věcí, které však nemohu svěřit papíru. V minulosti jsem Vás varoval před tím, abyste mě navštěvoval. Nyní je tu už bezpečno, a tak s radostí své varování ruším a zvu Vás k sobě.

Nemohl byste si ke mně udělat výlet, než Vám začne nový semestr? Bylo by to báječné. Přivezte s sebou ten fonografický záznam a všechny mé dopisy, abychom mohli údaje zkonzultovat — budeme je potřebovat, až budeme dávat dohromady tu ohromující historii. Mohl byste také přivézt fotografie, myslím totiž, že jsem negativy i se snímky v tom nedávném rozrušení někam založil. Jaké bohatství faktů mohu připojit k tomu tápavému materiálu plnému dohadů — *a jaký báječný přístroj doplní moji laboratoř!*

Neváhejte — už mě nikdo nesleduje a Vy se nesetkáte s ničím nepřirozeným či zneklidňujícím. Jen přijeďte, počkám na Vás s vozem u nádraží v Brattleboru — a zůstaňte, jak dlouho budete moci; čekají na Vás večery plné diskusí o věcech, o kterých člověk nemá ani tušení. Nikomu přirozeně nic neříkejte; tahle záležitost se nesmí dostat na veřejnost.

Vlakové spojení do Brattlebora je docela dobré — v Bostonu se můžete podívat do jízdního řádu. Jeďte s B. & M. do Greenfieldu, pak si přesedněte. Navrhuji, abyste vyjel v 16.10 místního času z Bostonu. V Greenfieldu budete v 19.35 a ve 21.19 odtud vyjíždí vlak, který je v Brattleboru ve 22.01. Tohle spojení je ve všední dny. Oznamte mi datum a já počkám na nádraží s vozem.

Omlouvám se, že jsem tento dopis psal na stroji, ale v poslední době, jak víte, mám hrozně roztřesený rukopis, a myslím, že bych delší psaní nezvládl. Tuhle novou Coronu jsem si koupil včera v Brattleboru — zdá se, že píše docela dobře.

Očekávám Vaši odpověď a doufám, že Vás brzy uvidím i s fonografickou nahrávkou a všemi mými dopisy — a fotografiemi.

S nadějí,
Henry W. Akeley

Nedokáži popsat, s jakými pocity jsem znova a znova pročítal a zkoumal tento podivný a nečekaný dopis. Už jsem říkal, že jsem cítil úlevu a zároveň neklid, ale tím vyjadřuji jen velmi přibližně odstíny nejrůznějších a většinou podvědomých pocitů. Nejvíce mě zarazilo, jaký to byl najednou protiklad dosavadního řetězce hrůz — čirý strach se proměnil v chladnou samolibost a dokonce nadšení tak nečekaně, že se podobalo blesku z jasného nebe! Zdráhal jsem se uvěřit, že jediný den dokázal tak proměnit duševní stav někoho, kdo ve středu napsal tu šílenou zprávu, i kdyby ten jediný den přinesl kdovíjak potěšitelné objevy. Chvílemi jsem měl pocit zvláštní neskutečnosti, takže jsem začal uvažovat, zda celý souboj fantastických mocností, o kterém jsem se na dálku dovídal, nebyl jen snem, který se odvíjel v mé hlavě. Pak jsem si vzpomněl na fonograf a trochu jsem se uklidnil.

Dopis se tak lišil od všeho, co jsem mohl očekávat! Když jsem zpytoval své dojmy, zjistil jsem, že prošly dvěma fázemi. Za prvé, Akeley byl a je při smyslech, pak ale je změna situace příliš rychlá a neuvěřitelná. Za druhé, změna v Akeleyho chování, názorech a vyjadřování je příliš nepřirozená a neočekávaná. Zdálo se, že celá osobnost toho muže prošla vnitřní proměnou — proměnou tak hlubokou, že jsem stěží mohl předpokládat, že Akeley zůstal úplně příčetný. Výběr slov, pravopis — všechno bylo tak trochu jiné. A za pomoci mého akademického citu pro styl jsem vystopoval hluboké odlišnosti v nejzákladnějších reakcích a rytmu. Citové kataklyzma nebo ulehčení muselo být obrovské, když způsobilo tak zásadní obrat! Na druhou stranu se mi zdálo, že dopis je pro Akeleyho docela charakteristický. Stejná vášeň pro nekonečno — stejné vědecké zaujetí pro výzkum. Nemohl jsem ani na chvíli — nebo ne déle než na chvíli — uvěřit, že se jedná o přetvářku nebo podvrh. Nedokazovalo snad pozvání — přání, abych se o pravdě přesvědčil osobně — pravost dopisu?

V sobotu v noci jsem neodpočíval; seděl jsem a přemýšlel o stínech a podivnostech, které se skrývaly za dopisem. Hlava mě bolela z rychle se střídajících monstrózních představ, se kterými jsem se musel v uplynulých

čtyřech měsících vyrovnat, a mozek se opět pokoušel zpracovat nový překvapivý materiál, pohybuje se v kruhu pochybností a souhlasu stejně jako dříve, kdy se setkal s jinými zvláštnostmi; až před úsvitem začaly původní změť nahrazovat rozhořívající se zájem a zvědavost. Ať už byl Akeley bláznivý nebo příčetný, proměněný nebo jen uklidněný, došlo pravděpodobně v jeho hazardním výzkumu k ohromnému zvratu; ke zvratu, který okamžitě zažehnal pocit nebezpečí — skutečného nebo domnělého — a otevřel nové závratné vyhlídky kosmických a nadlidských vědomostí. Sám zapálen pro vše neznámé, zatoužil jsem to vidět; pocítil jsem, že jsem zasažen nákazou, která zhoubně rozbíjí zábrany. Setřást tak únavná a rozčilující pouta času, prostoru a přírodních zákonů — spojit se s ohromným vnějším kosmem, přiblížit se temným a propastným tajemstvím nekonečna a věčnosti — taková věc bez pochyby stála za to, aby člověk kvůli tomu riskoval život, duši i rozum! A Akeley řekl, že už žádné nebezpečí nehrozí — pozval mě, abych ho navštívil, už mě neodrazoval jako dřív. Zachvěl jsem se při pomyšlení, co by mi teď všechno mohl povědět; skoro mě ochromovala představa, jak sedím v osamělém a donedávna obléhaném statku s mužem, který mluvil s opravdovými emisary z vesmíru; a že tam sedíme se strašidelnou nahrávkou a hromádkou dopisů, ve kterých Akeley shrnul své předchozí zprávy.

V neděli před polednem jsem tedy telegrafoval Akeleymu, že se s ním setkám v Brattleboru příští středu — 12. září —, pokud se mu to bude hodit. Pouze v jednom ohledu jsem se odchýlil od jeho návrhů, a to ve výběru spojení. Upřímně řečeno, nebylo by mi po chuti přijet do neklidného Vermontu pozdě v noci; zatelefonoval jsem na nádraží a rozhodl se pro jiný vlak. Plánoval jsem, že když vstanu brzy ráno a stihnu odjet v 8.07 do Bostonu, chytím vlak v 9.25 do Greenfieldu; tam přijedu ve 12.22. Odtud přesně navazoval spoj, který byl v Brattleboru ve 13.08 — což byla oproti 22.01 daleko příjemnější hodina pro setkání s Akeleym a následnou cestu do tísnivých, tajuplných kopců.

V telegramu jsem se zmínil o době příjezdu a byl jsem rád, že v odpovědi, která večer přišla, jsem se setkal s pochopením svého budoucího hostitele. Telegram zněl:

SPOJENI VYHOVUJE SEJDEME SE U VLAKU V JEDNU NULA OSM VE STREDU NEZAPOMENTE NA NAHRAVKU A DOPISY A SNIMKY O CILI CESTY POMLCTE OCEKAVEJTE PREKVAPIVE OBJEVY

AKELEY

Skutečnost, že Akeley odpověděl přímo na můj telegram — který určitě doručoval zřízenec z Townshendu do Akeleyho domu osobně nebo telefonicky —, rozptýlila zbytek podvědomých pochyb, které jsem snad měl o autorství překvapivého dopisu. Spadl mi kámen ze srdce — ulevilo se mi víc, než bych čekal; všechny obavy jsem pochoval ještě hlouběji. Tu noc jsem spal tvrdě a dlouho a zbývající dva dny jsem měl plné ruce práce s přípravou na cestu.

/VI/

Ve středu ráno jsem vyrazil, jak jsme se dohodli, s kufříkem plným nezbytností a vědeckých záznamů, včetně oné hrůzné fonografické nahrávky, snímků a s celým svazkem Akeleyho korespondence. Na jeho žádost jsem nikomu neřekl, kam jedu; pochopil jsem, že celá věc vyžaduje největší utajení. Pomyšlení, že jsme ve skutečném spojení s cizími bytostmi z kosmu, ohromovalo i můj trénovaný a připravený mozek; jaké by to pak mělo následky na široké masy neinformovaných laiků? Nevím, jestli mě vzrušovalo očekávání nebo strach, když jsem v Bostonu přesedal a vydal se na dlouhou cestu na západ, pryč ze známých krajin do míst, která jsem znal jen povrchně. Waltham — Concord — Ayer — Fitchburg — Gardner — Athol —

Do Greenfieldu jsem dojel se sedmiminutovým zpožděním, ale přípoj na sever čekal. Přesedal jsem ve spěchu a cítil, jak se mi podivně nedostává dechu, když vagóny zarachotily v časném odpoledním slunci do krajiny, o které jsem zatím jen četl, ale kterou jsem dosud nikdy nenavštívil. Věděl jsem, že jedu do Nové Anglie staromódnější a původnější, než jsou průmyslové, urbanizované oblasti na pobřeží a na jihu, kde jsem strávil celý svůj život; do nedotčené, starobylé Nové Anglie bez cizinců a dýmu továren, plakátů a betonových silnic, neposkvrněné moderní dobou. Očekával jsem, že v ní naleznu zvláštní, nenarušeny národní život, jehož kořeny tkví hluboko v krajině — život, jenž udržuje podivné prastaré vzpomínky a je živnou půdou pro stinné, tajuplné a jen kradmo vyslovované pověry.

Tu a tam jsem zahlédl modrou Connecticut River, třpytící se ve slunci, a za Northfieldem jsme ji přejeli. Před námi byly hrozivé, tajemné kopce, a když přišel průvodčí, dozvěděl jsem se, že jsem konečně ve Vermontu. Řekl mi, abych si hodinky posunul o hodinu nazpět, protože kopcovitá země na severu se se zavedením letního času neobtěžovala. Když jsem tak učinil, zdálo se mi, jako by se kalendář vrátil zpět o celé století.

Jeli jsme podle řeky, za níž, už v New Hampshire, jsem viděl blížící se svah strmého Wantastiquetu, ke kterému se váží jedinečné staré legendy. Pak se po levé straně objevily ulice a napravo se v proudu ukázal zelený ostrůvek. Vlak zastavil a já vstoupil na dlouhé zastřešené nástupiště nádraží v Brattleboru.

Přehlížel jsem řadu čekajících vozů a uvažoval, který by mohl být Akeleyho fordkou, ale byl jsem poznán dříve, než jsem vyvinul nějakou iniciativu. Určitě to ale nebyl Akeley, kdo se to ke mně blížil s napřaženou rukou a měkce vyslovenou otázkou, zda jsem pan Albert N. Wilmarth z Arkhamu. Muž vůbec nebyl podobný vousatému, prošedivělému Akeleymu z fotografie; byl mladší a vypadal městsky, módně oblečen, pod nosem pouze malý, tmavý knírek. Jeho kultivovaný hlas ve mně vyvolával neurčitou, zvláštní, téměř zneklidňující vzpomínku, neupamatoval jsem se ale jakou.

Zatímco jsem si ho prohlížel, vysvětloval mi, že je přítelem mého hostitele a že přijel z Townshendu místo něho. Prohlásil, že Akeley dostal náhlý astmatický záchvat a není natolik zotaven, aby vycházel na čerstvý vzduch. Není to ale nic vážného, na mé návštěvě není nutno nic měnit. Nedokázal jsem odhadnout, do jaké míry je pan Noyes — tak se představil — seznámen s Akeleyho výzkumy a objevy, podle jeho nenucených způsobů se mi ale zdálo, že zasvěcen nejspíš není. Připomněl jsem si, jakým poustevníkem Akeley byl, a trochu mě překvapilo, že si tak rychle dokázal najít přítele; překvapení mě však neodradilo od toho, abych nastoupil do vozu, ke kterému mi pokynul. Nebylo to malé staré auto, které jsem očekával podle Akeleyho popisu, ale velký a dokonalý vůz nejnovější značky — zjevně patřil Noyesovi a měl massachusettskou poznávací značku. Dohadoval jsem se, že můj průvodce je určitě v Townshendu na letním bytě.

Noyes nasedl do auta vedle mě a okamžitě vyjel. Byl jsem rád, že není nijak řečný, protože jakési napětí ve vzduchu mi bránilo mluvit. Město v odpoledním slunci vypadalo velmi příjemně. Vyjeli jsme do svahu a zatočili doprava na hlavní ulici. Město dřímalo jako všechna starší města Nové Anglie, která si člověk pamatuje z dětství, a obrysy střech, věžiček, komínů a cihlových zdí se v mém nitru dotýkaly struny nostalgie. Stanul jsem na prahu krajiny napůl očarován kouzlem neporušených starých časů; byl to kraj, kde vzpomínky na minulost trvaly a rozvíjely se, protože je nikdy nic neodvanulo.

Jak jsme Brattleboro opouštěli, můj pocit nevolnosti a zlé předtuchy sílil. Kolem byla krajina plná kopců, jejichž zelené a žulové svahy se hrozivě tyčily jeden vedle druhého a upozorňovaly na temná tajemství a pradávné obyvatele, kteří mohou nebo nemusí být lidstvu nebezpeční. Chvíli jsme jeli podle široké, mělké řeky, která přitékala z neznámých kopců na severu, a já se zachvěl, když mi můj průvodce řekl, že to je West River. Připomněl jsem si, že podle zpráv z novin byly právě v této řece spatřeny odporné, krabům podobné bytosti.

Krajina kolem nás se postupně stávala divočejší a opuštěnější. Starobylé kryté mosty mezi kopci spočívaly tajuplně zapomenuty v minulosti, a opuštěná železnice běžící podle vody jako by vydechovala skoro viditelný mlžný opar melancholie. Mezi zdvíhajícími se kopci se ostře klikatila údolí, skrz zeleň skrývající hřebeny probleskovala strohá šeď čisté novoanglické žuly. Roklemi hučely divoké potoky, odnášející do řeky nezbadatelná tajemství tisíce vrcholů, na které lidská noha dosud nevkročila. Tu a tam se ukázaly úzké zanedbané cesty, které se prodíraly hustou masou lesa, jehož nižší větve mohly docela dobře schovávat celé armády duchů. Při tom pohledu jsem si vzpomněl na Akeleyho, kterého sužovali neviditelní špehové právě na této cestě, a vůbec jsem už nepochyboval, že se to mohlo stát.

Svérázná pěkná vesnička Newfane, kam jsme dojeli za necelou hodinu, byla posledním poutem s tímto světem; světem, který člověk dobyl a obsadil. Pak jsme opustili všechno spolehlivé, hmatatelné a času podléhající a vstoupili do fantastického světa mlčenlivého neskutečna, kudy se kroutila cesta uzoučká jako

pentle a padala a zdvíhala se jako živá mezi neobydlenými vrcholy a téměř opuštěnými údolími. Kromě hluku motoru a zvuků z několika osamělých farem, které jsme občas míjeli, jsem zaslechl jenom tajemné hučení vody z nespočetných neviditelných pramenů ve stinném lese.

Důvěrná blízkost vysokých, oblých kopců brala dech. Byly strmější a přísnější, než jsem si představoval podle toho, co jsem o nich slyšel, a neměly nic společného s všedním, neosobním světem, jaký známe. Hluboké, tiché lesy na nepřístupných svazích mohly hostit neznámá, neuvěřitelná stvoření, a já cítil, že samotný obrys kopců skrývá nějaký podivný, eóny zapomenutý smysl, jako by to byly obrovské hieroglyfy stvořené bájnou rasou obrů, jejichž moc už patří jen snům. Staré legendy a ohromující objevy, o kterých mi Henry Akeley psal, mi vypluly na povrch paměti a pocit napětí a nebezpečí vzrostl. Účel mé návštěvy a hrozné okolnosti, které jí předcházely, se mi vmžiku s mrazením připomněly a téměř zvrátily mé nadšení pro tajemný výzkum.

Průvodce si mého znepokojení určitě všiml; čím divočejší a neupravenější byla cesta a čím pomaleji jsme jeli, změnily se jeho příležitostné poznámky v plynulý proud konverzace. Mluvil o krásách a tajuplnosti krajiny a ukázalo se, že je trochu obeznámen s folklórními studiemi mého hostitele. Z jeho zdvořilých otázek jsem vyrozuměl, že ví, že jsem přijel z vědeckých důvodů a že přivážím jakési důležité údaje; nenaznačil však, že by mu bylo známo, jak hluboké a strašné poznatky Akeley nakonec získal.

Choval se tak srdečně, pokojně a městsky, že mě jeho poznámky měly uklidnit; kupodivu jsem byl ale stále neklidnější, jak jsme pronikali po točité cestě do neznámé divočiny kopců a lesů. Chvílemi se zdálo, jako by se snažil vyzvídat, co vím o strašlivých tajemstvích toho místa, a s každou další větou jako by mi byl jeho hlas jakýmsi neurčitým, dráždivým a matoucím způsobem povědomější. Nebyl to však, navzdory příjemnosti a kultivovanosti, příjemný dojem. Hlas jako by se mi spojoval s už zapomenutými nočními můrami, a já cítil, že bych zešílel, kdybych jej poznal. Kdybych měl v tu chvíli nějakou vhodnou omluvu, asi bych se vrátil. Nemohl jsem to ale dost dobře udělat — a zdálo se mi, že když si po příjezdu s Akeleym chladnokrevně vědecky pohovoříme, pomůže mi to trochu se sebrat.

Kromě toho hypnotizující krajina, kterou jsme šplhali a pronikali, měla v sobě podivně uklidňující, kosmickou krásu. Čas se ve zdejším labyrintu ztratil a kolem nás se prostíraly jen kvetoucí vlny pohádkové nádhery dávno minulých staletí — věkovité háje, nedotknuté pastviny lemované pestrými podzimními květy, a tu a tam malá hospodářství uhnízděná mezi obrovskými stromy, pod příkrými svahy zarostlými vonnými keři a luční travou. Dokonce i slunce zářilo tak nadpozemsky, jako by celou krajinu pokrývala zvláštní atmosféra či opar. Něco podobného jsem dosud viděl snad jen v kouzelných panoramatech, která na pozadí svých obrazů malovali italští mistři. Sodoma a Leonardo malovali takové průhledy pod klenbami renesančních arkád. Prodírali jsme se teď přímo

středem toho obrazu a mně se zdálo, že v jeho nekromancii nalézám cosi, co jsem instinktivně znal a co jsem dosud marně hledal.

Náhle, jen co jsme na vrcholu stoupání projeli mírnou zatáčkou, automobil zastavil. Po mé levé straně, za dobře udržovaným trávníkem, který se prostíral až k cestě a honosil se lemováním z deštěm omytých kamenů, se zdvíhal bílý patrový dům s podkrovím, v této oblasti neobvykle velký a elegantní, a kolem byly v oblouku postaveny chlévy a vpravo vzadu větrný mlýn. Ihned jsem ho poznal podle fotografie, kterou jsem dostal, a nebyl jsem překvapen, když jsem na pozinkované poštovní schránce u cesty spatřil jméno Henryho Akeleyho. Kousek za domem se prostíral kus bažinaté půdy s řídkým porostem a vedle se zdvíhalo příkré, hustě zalesněné úbočí, které ohraničoval ostrý hřeben. Byl to, jak jsem věděl, vrchol Dark Mountain, do jejíž poloviny jsme se právě vyšplhali.

Noyes vystoupil z vozu, vzal můj kufřík a požádal mě, abych počkal, zatímco on půjde a oznámí Akeleymu, že jsem přijel. On sám, dodal, má nějakou práci a nemůže se dlouho zdržovat. Rychle vykročil po cestičce k domu a já vystoupil z vozu, abych si trochu protáhl nohy, než se usadíme k rozhovoru. Byl jsem nervózní a pocit napětí maximálně vzrostl, když jsem teď skutečně stál na scéně morbidního obléhání, tak strašidelně popsaného v Akeleyho dopisech, a já se opravdu bál nadcházející rozmluvy, která mě měla seznámit s cizími, zakázanými světy.

Setkání s čímsi vrcholně bizarním často spíše ochromuje, než aby inspirovalo, a mě vůbec nepovzbudilo pomyšlení, že právě na této cestě se po bezměsíčných nocích plných hrůzy a smrti objevily hrozné stopy a smrdutá zelená jícha. Maně jsem si uvědomil, že tu není žádný z Akeleyho psů. Prodal je snad okamžitě, když s ním Cizinci uzavřeli smír? Ač jsem se snažil, jak jsem mohl, nevěřil jsem v hloubku a opravdovost smíru, který Akeley hlásal ve svém posledním, tak podivně odlišném dopise. Byl to koneckonců vlastně dosti prostý člověk, málo znalý světa. Co když se pod povrchem spojenectví skrývá nějaký hluboký, zlověstný spodní proud?

Vedeny těmito myšlenkami, sklouzly mé oči k prachu cesty, který skrýval tak hrozné svědectví. V posledních dnech bylo sucho a na cestě se křižovaly všemožné stopy vozidel, přestože se jednalo o opuštěný okres. S neurčitou zvědavostí jsem začal zkoumat obrysy různorodých otisků a snažil se zahnat makabrózní představy, které to místo a vzpomínky vyvolávaly. Cosi hrozivého a zneklidňujícího bylo v tom hřbitovním tichu, tlumeném, jemném šumu vzdálených bystřin a v nespočetných zelených vrcholcích a zalesněných svazích, které zahlcovaly úzký obzor.

A pak mi náhle do vědomí vtrhl vjem, vedle něhož všechny dosavadní neurčité hrozby a představy vyhlížely krotce a nevýznamně. Už jsem řekl, že jsem zkoumal rozmanité otisky na cestě s jistou dávkou ledabylé zvědavosti — ale ta okamžitě a děsivě zmizela pod závanem náhlé hrůzy. Protože i když stopy v prachu byly zmatené a překrývaly se a při zběžném pohledu by neupoutaly

pozornost, můj neklidný zrak zachytil určité detaily poblíž místa, kde se cesta napojovala na silnici; nade vši pochybnost či naději jsem poznal hrůzyplné podrobnosti. Bože, nikoli nadarmo jsem strávil hodiny nad snímky stop Cizinců, které mi Akeley poslal. Příliš dobře jsem znal otisky všech odporných spárů a dojem neurčitosti směru jejich pohybu, jenž budil takovou hrůzu; nezbyla žádná milosrdná možnost, že jsem se zmýlil. Zde, objektivně, před mými vlastními zraky a určitě ne starší než několik hodin, se rýsovaly mezi množstvím rozmazaných otisků vedoucích k Akeleyho statku a zpět přinejmenším tři stopy. *Byly to pekelné stopy živoucích hub z Yuggothu.*

Včas jsem se vzpamatoval natolik, abych zadržel výkřik. Mohl jsem zde snad očekávat něco jiného, pokud jsem skutečně věřil Akeleyho dopisům? Řekl, že s nimi uzavřel mír. Proč by pak bylo divné, že někteří z nich navštěvují jeho dům? Ale strach byl silnější než takové ujišťování. Copak by se člověk mohl bez pohnutí dívat na stopy bytostí z hlubin vzdáleného vesmíru? V té chvíli jsem zahlédl Noyese, jak vychází ze dveří a blíží se ke mně rychlým krokem. Přiznávám, že jsem se musel silně ovládat, protože bylo možné, že ten člověk neví nic o Akeleyho hlubokých a úžasných výzkumech neznáma.

Noyes mi spěchal oznámit, že Akeley mě rád uvítá; pouze náhlý záchvat astmatu mu prý brání, aby byl den nebo dva vzorným hostitelem. Záchvaty jsou dosti silné, tvrdil Noyes, a vždycky je provází vysilující horečka a celková slabost. Během záchvatu je na tom Akeley dost špatně — může mluvit jen šeptem a obtížně se pohybuje. Chodidla a kotníky mu otekly, takže si je musel ovázat. Dnes je mu poněkud hůře, víceméně se budu muset o sebe postarat sám; Akeleymu však prý nic neubralo na touze po vědeckém rozhovoru. Najdu ho v pracovně vlevo od haly — je to ten pokoj s uzavřenými okenicemi. Během nemoci se musí vyhýbat slunci, protože má velmi citlivé oči.

Když se se mnou Noyes rozloučil a odjel vozem směrem na sever, vydal jsem se pomalu k domu. Dveře zůstaly pootevřené; než jsem k nim ale přistoupil a vešel, pátravě jsem se rozhlédl po okolí ve snaze uhodnout, co mě tak zneklidňuje. Chlévy a kůlny byly běžně upravené; všiml jsem si také Akeleyho otlučené fordky v prostorném, neuzamčeném přístřešku. Pak jsem se dovtípil. Bylo to úplné ticho. Na farmě bývá přece obyčejně slyšet dobytek, ale tady chyběly jakékoli známky života. A co slepice a prasata? Krávy, o kterých Akeley psal, mohly být třeba na pastvě a psi už asi byli prodáni; ale že tu nebylo slyšet žádné kdákání a chrochtání, to bylo zvlášť podivné.

Nezdržoval jsem se však dlouho na cestě, rezolutně jsem vešel do dveří a zavřel je za sebou. Stálo mě určité duševní úsilí, abych to udělal, a ve chvíli, kdy jsem za sebou zavřel, jsem na okamžik zatoužil ozlomvaz prchat. Napohled tu nebylo nic zvláštního; naopak, půvabná hala v pozdně koloniálním stylu se mi zdála velmi upravená a uspořádaná a já obdivoval vkus muže, který ji zařizoval. Snad až na ten zvláštní zápach, který jsem cítil — ačkoli jsem dobře věděl, jak páchnou i ty nejlepší staré farmy.

/VIII/

Nedovolil jsem, aby se mě zmocnily pochyby. Připomněl jsem si tedy Noyesovy pokyny a otevřel šestidílné bílé dveře s mosaznou klikou po mé levici. Pokoj za nimi byl tmavý, na což jsem byl upozorněn. Když jsem vstoupil, všiml jsem si, že podivný zápach je tu silnější. Jako by se tu také ve vzduchu projevil jakýsi sotva postihnutelný jemný rytmus nebo vibrace. Chvíli jsem kvůli zavřeným okenicím skoro nic neviděl, ale pak jakési omluvné pokašlávání nebo šepot upoutaly mou pozornost ke křeslu ve vzdálenějším, tmavém rohu místnosti. V přítmí jsem zahlédl bledý jas lidského obličeje a rukou; a v dalším okamžiku jsem vykročil, abych pozdravil muže, který se pokoušel promluvit. I když zde bylo světla nepatrně, pochopil jsem, že je to můj hostitel. Studoval jsem přece mnohokrát jeho fotografie, a co se týče toho pevného, větrem ošlehaného obličeje s krátce střiženým šedivým vousem, nemohl jsem se mýlit.

Když jsem se ale podíval znovu, vmísil se do mého poznání smutek s obavami; neboť ta tvář patřila muži velmi nemocnému. Cítil jsem, že za tím napjatým a nehybným, ztuhlým výrazem a strnulým skelným pohledem musí být něco víc než astma; poznal jsem, jak hrozně na něho muselo zapůsobit napětí a nedávno prožité hrůzy. Copak by to nezlomilo kteroukoli lidskou bytost i mladšího muže, než byl tento neohrožený badatel? Podivná a náhlá úleva, jak jsem se obával, přišla příliš pozdě, než aby ho zachránila od celkového zhroucení. Bezvládné, nehybné ruce, spočívající v klíně, budily soucit. Měl přes sebe přehozený velký župan a kolem hlavy a vysoko ke krku si omotal jasně žlutý šál.

A pak jsem pochopil, že se snaží mluvit stejným kašlavým šepotem, jakým mě zdravil. Šepotu šlo zprvu těžko rozumět, protože šedivý knír skrýval pohyb rtů, a cosi v jeho zabarvení mě mátlo; když jsem se ale soustředil, porozuměl jsem slovům. Neměl vůbec venkovský přízvuk a jeho jazyk byl snad ještě vybranější, než jsem podle dopisů mohl očekávat.

„Předpokládám, že jste pan Wilmarth? Musíte mě omluvit, že nevstávám, jsem nemocný, jak vám pan Noyes určitě řekl; nemohl jsem si ale odepřít vaši návštěvu. Víte, co jsem vám naposledy psal — tolik vám toho musím zítra říci, to už mi bude lépe. Nemohu ani vyjádřit, jak jsem rád, že vás vidím osobně po všech těch dopisech. Máte je s sebou, viďte? A snímky a nahrávku? Noyes dal váš kufřík do haly — asi jste ho tam viděl. Obávám se, že dnes večer se budete muset obsloužit sám. Váš pokoj je nahoře, přímo nad mým — dveře do koupelny uvidíte otevřené přímo naproti schodišti. V jídelně máte nachystané občerstvení — to jsou tyto dveře vpravo — poslužte si, kdykoli budete chtít. Zítra budu lepším hostitelem — ale teď jsem pro slabost úplně bezmocný.

Chovejte se jako doma — mohl byste vytáhnout dopisy a snímky a nahrávku a položit je tady na stůl, než půjdete nahoru. Budeme o nich mluvit zde — tam v rohu vidíte můj fonograf.

Ne, děkuji — není třeba, abyste mi s něčím pomáhal. Já tyhle záchvaty dávno znám. Jenom prosím na chviličku přijďte, než půjdete spát. Budu odpočívat zde — možná tu budu spát celou noc, což často dělám. Ráno mi bude mnohem lépe. Jistě si uvědomujete, o jakou úžasnou věc se tu jedná. Nám, stejně jako jen několika málo lidem na Zemi, se otevře propast času a prostoru a znalostí mimo veškerou koncepci lidského vědění a filozofie.

Víte, že Einstein nemá pravdu a že jisté předměty a síly *mohou* dosáhnout rychlosti vyšší, než je rychlost světla? Věřím, že s pomocí určitých přístrojů mi umožní pohybovat se v čase dopředu i zpět a skutečně *vidět a cítit*, jak vypadala Země v minulých epochách a jaká bude v těch budoucích. Nedovedete si představit, na jaký stupeň ty bytosti dovedly vědu. Neexistuje nic, co by nedokázaly s myslí a tělem živého organismu. Věřím, že navštívím jiné planety a možná i jiné hvězdy a galaxie. Nejprve Yuggoth, nejbližší z těch, které jsou Cizinci obydleny. Je to zvláštní, temná oběžnice na samém okraji sluneční soustavy — našim astronomům zatím neznámá. Ale o tom jsem vám už určitě psal. Až přijde čas, Cizinci nasměrují proud myšlenek k nám a způsobí, že planeta bude objevena — nebo některý z jejich lidských spojenců vědcům napoví.

Na Yuggothu jsou veliká města — řady terasovitých věží, postavených z černého kamene, stejného, jako byl ten kus, který jsem se vám snažil poslat. Přišel z Yuggothu. Slunce tam nesvítí o nic víc než hvězda, ale oni nepotřebují světlo. Mají jiné, jemné smysly a v jejich velkých domech a chrámech nejsou okna. Světlo jim dokonce ubližuje, překáží jim a mate je, protože v černém kosmu mimo čas a prostor, odkud původně přišli, světlo není. Návštěva Yuggothu by přivedla slabocha k šílenství — ale přesto se tam vypravím. Smolně černé řeky, plynoucí pod mysteriózními kyklopskými mosty — postavenými starší rasou, která vyhynula a byla zapomenuta dřív, než Cizinci přišli na Yuggoth z nekonečné prázdnoty — by z kteréhokoli člověka učinily Danta nebo Poea, pokud by zůstal při smyslech tak dlouho, aby pak mohl vyprávět, co viděl.

Ale pamatujte si — ten temný svět zahrad a měst bez oken vůbec není hrozný. To jenom nám se tak jeví. Je pravděpodobné, že stejně hrozný připadal náš svět jim, když ho poprvé zkoumali. Byli zde totiž dávno předtím, než minula vrcholná epocha Cthulhu, a pamatují si všechno o potopeném R'lyehu, když byl ještě nad vodami. Byli také uvnitř Země — existují vchody, o kterých lidé nemají ponětí — některé jsou přímo tady ve vermontských kopcích — a tam dole jsou veliké světy, plné neznámého života; modře osvětlený K'n-yan, rudě osvětlený Yoth a černý N'kai, prostý světla. To z N'kai přišel hrozný Tsathoggua — amorfní, ropuše podobná nestvůra, o které se zmiňují *Pnakotické rukopisy* a *Necronomicon* a cyklus mýtů Commorion uchovávaný nejvyšším atlantským knězem Klarkash-Tonem.

Ale o tom budeme mluvit později. Už musí být čtyři nebo pět hodin. Měl byste si vybalit zavazadla a něco sníst; pak si můžeme v klidu pohovořit."

Pomalu jsem se otočil, abych hostitele uposlechl; zašel jsem pro kufřík, vytáhl z něj žádané předměty, položil je na stůl, a nakonec jsem vyšel do přiděleného pokoje. Stále jsem měl na paměti otisky stop na cestě, takže Akeleyho šeptaný proslov na mě zapůsobil podivně; a důvěrný tón, s jakým mluvil o neznámém světě s houbovitými bytostmi — o cizím Yuggothu — mi naháněl husí kůži. Bylo mi Akeleyho líto pro jeho nemoc, ale musím přiznat, že jeho chraplavý šepot ve mně budil jak soucit, tak odpor. Kdyby jen o Yuggothu a jeho černých tajemstvích nemluvil s takovým uspokojením!

Můj pokoj byl velmi příjemný a hezky zařízený, zcela bez zápachu plísně a zneklidňujícího pocitu vibrace; odložil jsem kufřík a znovu sestoupil dolů, abych se najedl. Jídelna byla hned vedle pracovny, za jídelnou byla také kuchyňka. Na stole mě očekávala hojnost obložených chlebů, sušenek a sýra, a termoska s hrníčkem svědčily, že na horkou kávu se také nezapomnělo.

Po dobrém jídle jsem si nalil plný šálek, ale zjistil jsem, že v tomto bodě došlo ke kulinářskému lapsu. Hned první lžička prozradila nepříjemně trpkou chuť, takže jsem si víc nevzal. Při jídle jsem myslel na Akeleyho, sedícího vedle v temném pokoji, tichého, ponořeného ve velikém křesle. Jednou jsem za ním zašel, abych se s ním o svačinu rozdělil, ale zašeptal, že zatím jíst nemůže. Později, než půjde spát, si prý vezme trochu slazeného mléka — jediné jídlo za celý den.

Po jídle jsem trval na tom, že talíře uklidím a umyji v dřezu — při té příležitosti jsem vylil kávu, kterou jsem nemohl pozřít. Pak jsem se vrátil do pracovny, přitáhl si židli k hostiteli a připravil se na rozhovor. Dopisy, snímky a nahrávka byly stále na velkém stole uprostřed místnosti, ale zatím jsme si jich nevšímali. Brzy jsem zapomněl na nepříjemný pach a zvláštní dojem vibrací.

Říkal jsem, že v Akeleyho dopisech — zejména v tom druhém a nejobjemnějším — byly věci, které bych se neodvážil citovat a vůbec svěřit papíru. Podobnou opatrnost vyžadují snad s ještě větší naléhavostí zprávy, které jsem vyslechl v tom temném pokoji mezi osamělými strašidelnými kopci. Nemohu ani naznačit, jaké kosmické hrůzy přede mnou rozestřel ten šeptavý hlas. Akeley dospěl už dřív k hrůzným poznatkům, ale to, co se dozvěděl od té doby, kdy uzavřel pakt s Cizinci, by zdravý rozum nesnesl. Dokonce i teď odmítám uvěřit, co mi říkal o zákonitostech nekonečna, juxtapozici rozměrů a o hrozivém postavení nám známého kosmu s jeho prostorem a časem v nekonečném řetězci kosmů — atomů, které se skládají v kosmos, tvořený křivkami, úhly a hmotnou a polohmotnou elektronovou organizací.

Nikdy nebyl příčetný člověk tak nebezpečně blízko tajemství jsoucna — nikdy nebyl organický mozek blíže celkovému zničení v chaosu, který se vymyká veškeré formě a síle a symetrii. Dozvěděl jsem se, jak Cthulhu přišel *poprvé* a proč polovina tehdejších velkých hvězd kdysi vzplanula. Domýšlel jsem se — z narážek, při kterých se i můj informátor plaše odmlčel — tajemství, která skrývají Magellanova mračna a kulovité mlhoviny, a černou pravdu, kterou halí nesmrtelná alegorie Tao. Akeley jednoduše odkryl podstatu, i když

ne původ, Doelů a Psů z Tindalu. Legenda o Yigovi, Otci hadů, ztratila na pouhé symboličnosti a mně se činilo nevolno, když jsem se dozvěděl o monstrózním jaderném chaosu vládnoucím mimo zakřivený vesmír, který *Necronomicon* milosrdně označil jménem Azathoth. Bylo šokující, jak se nejodpornější tajemné mýty vyjasňovaly konkrétními pojmy a jak jejich chladná, morbidní nenávist předčila i ty nejsmělejší dohady starověkých a středověkých mystiků. Nevyhnutelně jsem docházel k přesvědčení, že ti, kteří si první začali šeptat prokleté báje, se museli setkat s Akeleyho Cizinci, a snad i navštívit kosmické říše, jak teď zamýšlel i Akeley.

Vyprávěl mi o černém kameni a jeho významu a já byl rád, že se ke mně kámen nedostal. Mé dohady o tom, co hieroglyfy znamenají, byly až příliš správné! Přesto se zdálo, že Akeley je teď úplně smířený s celým tím ďábelským systémem, na který narazil; smířený a dychtivý dál zkoumat hrozivou propast. Zajímalo mě, s jakými bytostmi mluvil od té doby, co mi psal naposledy, a jestli je hodně z nich podobno lidem jako ten první vyslanec, o kterém se zmiňoval. Napětí v mé hlavě nesnesitelně stoupalo a já spřádal nejdivočejší teorie o podivném, vytrvalém zápachu a vnitřních vibracích, které ve ztemnělé místnosti panovaly.

Snášel se večer, a když jsem si připomněl, co mi Akeley o předchozích nocích psal, zachvěl jsem se při pomyšlení, že nebude svítit měsíc. Stejně tak se mi nelíbilo, jak je farma usazena v závětří obrovského zalesněného svahu, který stoupal k neviditelnému hřebeni Dark Mountain. S Akeleyho svolením jsem rozsvítil malou petrolejovou lampu, stáhl knot a postavil ji na vzdálenou knihovnu vedle přízračné Miltonovy busty; vzápětí jsem však zalitoval, že jsem to udělal, protože napjatý, nehybný obličej a apatické ruce mého hostitele ve světle lampy vypadaly hrozně nepřirozeně a mrtvolně. Zdálo se, že Akeley je skoro neschopný pohybu, ačkoli jsem viděl, jak občas prkenně přikývne.

Po tom, co mi řekl, jsem si stěží dokázal představit, jaká větší tajemství si nechává na zítřek; přinejmenším to znamenalo, že příští den bude hlavním tématem jeho odlet na Yuggoth a dál — *a možnost mé spoluúčasti.* Určitě se bavil tím, jakou hrůzu ve mně vyvolala představa kosmického cestování, protože když jsem dal najevo strach, s úsilím pokýval hlavou. Potom mi laskavě vysvětlil, jak mohou lidské bytosti uskutečnit — a několikrát již uskutečnily — zdánlivě nemožný let mezihvězdnou prázdnotou. *Řekl, že cestu nevykonává celé lidské tělo;* skvělé chirurgické, biologické, chemické a technické znalosti Cizinců prý našly způsob, jak přepravovat lidské mozky bez tělesných schránek.

Existoval bezpečný způsob, jak extrahovat mozek a jak udržet organické zbytky naživu bez jeho přítomnosti. Holá, kompaktní mozková hmota se pak ponořila do fluida, kterým se naplnil vzduchotěsný válec vyrobený z kovu, jenž se těží na Yuggothu; elektrody zavedené dovnitř byly schopny za pomoci složitých přístrojů nahradit tři životní funkce — zrak, sluch a řeč. Pro okřídlené houbovité bytosti bylo snadné přepravovat vesmírem válce s mozkem bez poškození. Na každé planetě osídlené jejich civilizací nacházely dostatek

přístrojů vhodných k napojení na uvězněný mozek, takže po menších úpravách mohly tyto cestující inteligence žít plným smyslovým životem — i když bez těla a pouze mechanicky — v kterémkoli stadiu cestování časoprostorovým kontinuem i mimo ně. Bylo to stejně prosté jako vzít fonografický záznam a přehrát ho kdekoli, kde je k dispozici fonograf. O úspěchu nebylo třeba mít pochyb. Akeley se nebál. Copak se to už častokrát nestalo?

Tehdy poprvé se jedna z netečných, neužitečných rukou zdvihla a ztuha ukázala na vysokou polici u vzdálenější stěny pokoje. Tam, v úhledné řadě, stálo více než tucet kovových válců, kterých jsem si dříve nevšiml; byly asi stopu vysoké s o něco menším průměrem a na přední vypouklé straně měly tři zvláštní zdířky posazené do rovnoramenného trojúhelníku. Jeden z nich byl dvěma zdířkami napojen na pár podivně vyhlížejících přístrojů, které stály v pozadí. O jejich účelu mi nemusel nikdo nic říkat; zachvěl jsem se jako v zimnici. Pak jsem uviděl, že ruka ukazuje do bližšího rohu, kde byly nakupeny složité přístroje se šňůrami a zástrčkami, některé podobné těm dvěma zařízením na polici za válci.

„Jsou tam čtyři druhy přístrojů, pane Wilmarthi," zasípal hlas. „Čtyři druhy — u každého tři funkce — dohromady dvanáct kusů. Vidíte, že existují čtyři odlišné druhy bytostí, které jsou skryty ve válcích nahoře. Tři lidé, šest houbovitých bytostí z Neptunu (Bože! Kdybyste uviděl ta těla, která měly na své planetě!), zbytek jsou bytosti z jeskyní obzvláště zajímavé temné hvězdy daleko za galaxií. V hlavním stanovišti předsunuté hlídky v Round Hill byste našel více válců a přístrojů — válců s mimokosmickými mozky a se smysly, které se liší od všeho, co známe — jsou to spojenci a badatelé z nejvzdálenějšího, vnějšího vesmíru. Jsou tam i zvláštní přístroje, které jim zprostředkovávají dojmy a vjemy několika cestami, které jsou jim zvlášť přizpůsobeny. Round Hill, podobně jako většina hlavních stanovišť Cizinců, je kosmopolitním místem. K experimentům mi zapůjčili jen ty nejobvyklejší typy.

Vezměte ty tři přístroje, na které ukazuji, a postavte je na stůl. Ten vysoký se dvěma skleněnými čočkami vpředu — pak krabici s elektronkami a rezonanční deskou — a teď ten s kovovým diskem nahoře. Teď běžte pro válec s nálepkou ‚B-67'. Vezměte si to windsorské křeslo, ať tam dosáhnete. Těžké? To nic! Přesvědčte se, jestli je to B-67. Nevšímejte si toho nového lesklého válce, který je napojen na dva kontrolní přístroje — je na něm mé jméno. Postavte B-67 na stůl vedle přístrojů — a podívejte se, jestli jsou spínače na všech třech otočeny doleva.

Teď zapojte šňůru od přístroje s čočkami do horní zásuvky ve válci — tam! Připojte přístroj s elektronkami k levé dolní zásuvce a aparát s diskem do zbývající. Teď otočte všechny spínače na přístrojích úplně doprava — nejprve u stroje s čočkami, pak u toho s diskem a nakonec s elektronkami. Dobře. Měl bych vám říci, že se jedná o člověka — jednoho z nás. Zítra vám předvedu další."

Dodneška nevím, proč jsem ty sípavé příkazy poslouchal jako otrok a jestli byl Akeley šílený nebo příčetný. Po tom, co předcházelo, bych měl být připraven na všechno. Ta mechanická maškaráda vypadala jako typický vrtoch bláznivého vynálezce a vědce, ale právě ona udeřila na strunu pochybnosti, kterou nerozechvěla ani předchozí debata. Tomu, co mi šepot předestíral, člověk vůbec nemohl věřit — ale což tomu tak nebylo i s jinými věcmi, méně absurdními, právě proto, že neexistoval hmatatelný konkrétní důkaz?

Jak se má mysl zmítala ve zmatku, uvědomil jsem si skřípot a bzučení vycházející ze tří přístrojů napojených na válec. Zvuky brzy utichly. Co se bude dít? Uslyším hlas? A kdyby, jaký budu mít důkaz, že to není jen dovedně upravené rádio, kterým bude hovořit ukrytý, avšak nablízku bdící mluvčí? Ani teď nechci přisahat na to, co jsem slyšel, nebo jaký jev se přede mnou odehrával. Něco se ale dělo určitě. Krátce a jednoduše, přístroj s elektronkami a rezonanční deskou začal mluvit, a to s takovým důrazem a inteligencí, že mě nenechal na pochybách, že ten, kdo promluvil, je skutečně s námi a pozoruje nás. Byl to zvučný, kovový, neživý, čistě mechanický hlas. Nevyjadřoval pohnutí nebo city, ale skřípal a chrastil s mrtvou precizností a neústupností.

„Pane Wilmarthi," řekl, „doufám, že vás neděsím. Jsem lidská bytost jako vy, i když mé stále živé tělo teď odpočívá v bezpečí v Round Hill asi jednu a půl míle východně odtud. Jsem zde s vámi, můj mozek je v tomto válci a já vidím, slyším a mluvím pomocí elektronických vibrátorů. Za týden budu putovat prázdnotou, jak jsem učinil již mnohokrát, a doufám, že se budu těšit ze společnosti pana Akeleyho. Stejně tak doufám ve vaši přítomnost; znám vás totiž od vidění a podle pověsti a sledoval jsem vaši korespondenci s přítelem Akeleym. Jsem samozřejmě jedním ze spojenců Cizinců, kteří navštívili naši planetu. Poprvé jsem je potkal v Himalájích a různě jsem jim pomáhal. Na oplátku mi umožnili zažít něco, co pozná jen málo lidí.

Uvědomujete si, co to znamená, když říkám, že jsem byl na třiceti sedmi různých nebeských tělesech — planetách, vyhaslých hvězdách a jiných nepopsatelných objektech — včetně osmi mimo naši galaxii a dvou mimo náš zakřivený prostor a čas? To vše mi ani v nejmenším neublížilo. Můj mozek byl oddělen od těla tak zručně, že by bylo velmi hrubé říkat tomu chirurgická operace. Cizinci mají metody, které tyto operace činí snadnými a téměř běžnými — a tělo nestárne, když je mozek oddělen. Mozek je s přídavnými mechanickými zařízeními a při minimální péči, kterou představuje občasná výměna ochranného fluida, vlastně nesmrtelný.

Doufám z celého srdce, že se rozhodnete cestovat s panem Akeleym a se mnou. Cizinci dychtí poznat muže našich vědomostí a ukázat nám ohromné propasti, o kterých většina z nás jen sní. Snad vám setkaní s nimi bude zprvu připadat podivné, ale já vím, že se nad své pocity povznesete. Myslím, že pan Noyes půjde s námi také — to je ten člověk, který vás sem přivezl vozem. Je jedním z nás už roky — předpokládám, že jste jeho hlas poznal na nahrávce, kterou vám pan Akeley poslal."

Prudce jsem sebou trhl a mluvčí se na chvilku odmlčel, než uzavřel.

„Takže, pane Wilmarthi, nechám vše na vás; snad jen dodám, že takový milovník záhad a folklóru jako vy by neměl propást šanci. Není čeho se bát. Všechny přechody jsou bezbolestné a je spousta radovánek i v plně mechanizovaném vnímání. Když se elektrody odpojí, člověk prostě upadne do spánku s obzvláště živými a fantastickými sny.

A teď, jestli vám to nevadí, bychom mohli naši schůzku přerušit do zítřka. Dobrou noc — otočte spínači doleva; nezáleží na pořadí, mohl byste ale nechat na konec přístroj s čočkami. Dobrou noc, pane Akeley — dobře se o našeho hosta starejte! Jste s těmi spínači připraven?“

To bylo všechno. Mechanicky jsem uposlechl a vypnul všechny tři spínače, omámený vším, co se tu dělo. Hlava se mi točila, zatímco jsem naslouchal Akeleyho šeptavému hlasu, který mi sděloval, že mohu aparáty nechat na stole, tak jak jsou.

Nijak nekomentoval, co se právě odehrálo, a po pravdě řečeno žádný komentář by nepronikl do mé rozbouřené mysli. Slyšel jsem, jak mi říká, že si mohu do pokoje vzít lampu, a vyvodil jsem z toho, že si přeje odpočívat. Byl už čas, neboť odpolední a večerní diskuse by vyčerpala i silného muže. Stále omámený, popřál jsem hostiteli dobrou noc a odešel s lampou nahoru, i když jsem měl u sebe výkonnou kapesní svítilnu.

Byl jsem rád, že už jsem venku z pracovny plné puchu a neurčitého chvění, i když jsem se vůbec nezbavil strašného pocitu nebezpečí, hrůzy a kosmické abnormality, který ve mně vyvolávaly úvahy o místě, kde jsem se ocitl, a silách, se kterými jsem se setkal. Divoký, osamělý kraj, černé, zalesněné kopce tyčící se blízko u domu, stopy na cestě, nemocný, nehybný, šeptající muž ve tmě, ďábelské válce a přístroje a navíc pozvání k podivné operaci a ještě podivnějšímu cestování, to vše, tak nové a nečekané, na mě zaútočilo spojenými silami, podkopávalo mou vůli a téměř zničilo mou fyzickou sílu.

Zjištění, že můj průvodce Noyes byl oním lidským celebrantem při monstrózním sabatu z fonografické nahrávky, pro mě znamenalo šok, i když jsem už dřív cítil, že je mi jeho hlas neurčitě, odpudivě povědomý. Další zvláštní otřes mi způsobil můj vlastní názor na hostitele; neboť stejně jako jsem ho měl rád v dopisech, naplňoval mě nyní ve skutečnosti nechutí. Jeho nemoc by ve mně měla budit soucit; namísto toho jsem se otřásl. Byl tak strnulý a nehybný a mrtvolný — a ten nepřetržitý šepot, tak odporný a nelidský!

Připadalo mi, že ten šepot se liší od všeho, co jsem dosud slyšel; vycházel z nehybných rtů schovaných za knírem a skrýval v sobě tajenou sílu, pozoruhodnou u astmatika. Bylo mu rozumět přes celou místnost a několikrát se mi zdálo, že slabé, ale pronikavé sípání není znakem vysílení, ale sebeovládání — neuhodl jsem proč. Od začátku jsem v něm cítil cosi zneklidňujícího. Teď když jsem se snažil všechno promyslit, jsem měl za to, že můj dojem vychází ze stejného podvědomého zdroje, podle kterého mi připadal zlověstně povědomý i

hlas Noyesův. Ale kde a kdy jsem se s ním setkal, to bylo víc, než jsem dokázal uhodnout.

Jedna věc byla jistá — další noc jsem na místě nehodlal strávit. Můj vědecký zápal se rozplynul v hrůze a hnusu a cítil jsem jenom touhu utéci z této sítě morbidností a nepřirozených odhalení. Už jsem věděl dost. Určitě je pravda, že existují podivná kosmická spojení — ale obyčejné lidské bytosti nejsou určeny k tomu, aby se jimi zabývaly.

Zdálo se, že mě obklopují ďábelské intriky a dusí mé smysly. Spánek, uvažoval jsem, bude nemyslitelný; zhasl jsem jen lampu a vrhl se na lůžko, plně oblečen. Nepochybně to nemělo smysl, ale připravil jsem se na jakési neznámé nebezpečí; v pravé ruce jsem svíral revolver, který jsem si přivezl, a v levé jsem držel svítilnu. Zdola se neozval žádný zvuk a já si představoval, jak můj hostitel sedí ve tmě, mrtvolně ztuhlý.

Kdesi se ozýval tikot hodin a já byl vděčný za ten normální zvuk. Ačkoli mi připomínal další věc, která mě děsila — že tu nejsou žádná zvířata. Určitě tu nebyl dobytek, a teď jsem si všiml, že chybí i běžný křik nočních zvířat. Až na zlověstné hučení vzdálených potoků bylo ticho nezvyklé — meziplanetární — a já se ptal, jaký to mezihvězdný, nehmotný opar se vznáší nad krajem. Připomněl jsem si, že podle starých legend psi a ostatní zvířata Cizince nenáviděli, a přemýšlel jsem, co by mohly znamenat ty stopy na cestě.

/VIII/

Neptejte se, jak dlouho jsem přes všechna očekávání spal, nebo kolik z toho, co následovalo, bylo pouhým snem. Když vám řeknu, že jsem se probudil, a popíšu, co jsem slyšel a viděl, odpovíte pouze, že jsem se tedy neprobudil, a že to vše byl sen až do chvíle, kdy jsem vyběhl z domu, dopotácel se do kůlny, ve které jsem zahlédl fordku, a ujížděl s tím starým vozidlem strašidelnými kopci, až jsem skončil — po hodinách kodrcání a motání lesním labyrintem — v jakési vesnici; ukázalo se, že je to Townshend.

Samozřejmě pak také zneváží te celé mé vyprávění a prohlásíte, že všechny snímky, nahrávky, hlasy z válců a podobné důkazy byly podvodem, kterého se na mně dopustil zmizelý Henry Akeley. Možná i naznačíte, že se spojil s jinými individui, aby provedl ten hloupý a pracný žert — že odcestoval expresní lodí z Keene a že přiměl Noyese, aby pořídil tu hroznou nahrávku. Je ale podivné, že Noyes zatím nebyl identifikován; neznal ho nikdo v žádné vesnici okolo Akeleyho farmy, i když se musel v kraji pohybovat dost často. Škoda že jsem se nezastavil, abych si zapamatoval číslo jeho vozu — ale snad je lepší, že jsem to neudělal. Protože já, ať si říkáte co chcete, a přes to, co občas zkouším namluvit sám sobě, vím, že tam v těch neznámých kopcích se skrývá cosi odporného — a to cosi má své špióny a vyslance ve světě lidí. Zůstat jim pokud možno z dosahu — to je vše, co si ještě od života přeji.

Když se na mé nesouvislé naléhání vydal na farmu šerif s oddílem, byl Akeley pryč, aniž zanechal stopu. Velký župan, žlutý šál a obvazy ležely v pracovně na podlaze v rohu poblíž křesla a nedalo se poznat, jestli zmizelo nějaké oblečení. Psi a dobytek tu skutečně nebyli a na vnějších zdech domu stejně jako na některých zdech uvnitř byly stopy po výstřelech; kromě toho se ale nepřišlo na nic zvláštního. Žádné válce ani přístroje, žádný z důkazů, které jsem přivezl v kufříku, žádný podivný zápach nebo pocit chvění, žádné stopy na cestě, žádná z těch problematických věcí, které jsem zahlédl úplně nakonec.

Po útěku jsem zůstal týden v Brattleboru a vyptával se různých lidí, kteří Akeleyho znali; výsledky mě přesvědčily, že se nejedná o výplod snu nebo halucinací. Akeleyho zvláštní skupování psů, munice a chemikálií a přerušování jeho telefonních drátů, to vše je zaznamenáno; všichni, kdo ho znali — včetně syna v Kalifornii — připouštěli, že se často zmiňoval o podivných výzkumech. Spořádaní občané věřili, že je blázen, a bez váhání všechno označovali za žert provedený prohnaným šílencem, kterého snad podporovali výstřední společníci; prostí venkované ale jeho prohlášení podpořili v každém směru. Některým z nich dříve ukazoval fotografie a černý kámen a přehrával jim hrůzyplný záznam; všichni pak řekli, že stopy a bzučivé hlasy byly tytéž jako ve starobylých legendách.

Říkali také, že po tom, co Akeley našel černý kámen, si všimli, že se kolem jeho domu dějí podezřelé věci, a že se tomu místu vyhýbali všichni kromě pošťáka a některých otrlejších jedinců. Temný Round Hill byl známý tím, že tam straší, a nenašel se nikdo, kdo by se tam odvážil. Vědělo se, že se tu občas někdo ztratí, jako se ztratil tulák Walter Brown. Narazil jsem dokonce i na farmáře, který během záplav zahlédl ve West River jedno z těch zvláštních těl, ale jeho vyprávění bylo příliš zmatené, než aby mělo skutečnou cenu.

Když jsem odjel z Brattlebora, rozhodl jsem se, že se nikdy do Vermontu nevrátím, a cítím jistotu, že své rozhodnutí dodržím. Ty divoké kopce jsou skutečně výspou jakési hrozivé rasy — pochybuji o tom tím méně, že jsem se dočetl, že byla objevena devátá planeta za Neptunem, tak jak bylo předpovězeno. Astronomové ji s příhodností, o které nemají potuchy, nazvali Pluto. Cítím, že je to nepochybně temný Yuggoth — a chvěji se při pouhém pomyšlení, *proč* si jeho strašní obyvatelé přáli, aby byla poznána právě v tuto dobu. Marně se snažím sám sebe přesvědčit, že ty démonické stvůry nesměřují k nějakým krutým zásahům vůči Zemi a jejím všedním obyvatelům.

Ale musím ještě dopovědět konec té hrozné noci na farmě. Jak jsem říkal, usnul jsem; byl to spánek napěchovaný sny plnými monstrózních krajinných výhledů. Nemohu říci, co mě probudilo, ale jsem si jist, že jsem se neprobudil sám od sebe. V první chvíli jsem měl zmatený dojem, že v hale za mými dveřmi pokradmu skřípou prkna v podlaze a že slyším neobratný, tlumený šramot západky. Tyto zvuky ale ihned ustaly; jasně jsem vnímal až hlasy z pracovny pode mnou. Zdálo se, že tam mluví několik lidí, a vypadalo to, že se o něčem dohadují.

Několik vteřin jsem naslouchal, a to už jsem byl úplně vzhůru, protože hlasy další spánek nepřipouštěly. Jejich tón se Ušil a nikdo, kdo naslouchal té proklaté fonografické nahrávce, by neměl pochyb o tom, komu nejméně dva z nich patří. Ačkoli ta myšlenka byla strašná, věděl jsem, že jsem pod jednou střechou s bezejmennými Cizinci z propastí prostoru, neboť ty dva hlasy nepochybně ďábelsky bzučely způsobem, jejž užívali Cizinci v hovoru s lidmi. Oba hlasy se vzájemně lišily — v posazení, přízvuku, tempu —, patřily ale stejnému prokletému druhu.

Třetí hlas byl mechanický — to nepochybně mluvil stroj, který byl napojen na jeden z mozků uložených ve válcích. Pochyboval jsem o něm stejně málo jako o bzučení, neboť hlasitý, kovový, neživý hlas z předchozího večera, s jeho bezcitným, bezvýrazným skřípáním a chrastěním, s neosobní dokonalostí a neústupností, byl nezapomenutelný. Chvilku jsem přemýšlel o tom, zda inteligence skrytá za skřípáním je stejná jako ta, která se mnou předtím rozmlouvala; za chvíli jsem si ale uvědomil, že jakýkoli mozek by měl stejný hlas, kdyby byl napojen na stejného mechanického řečníka; jediné možné rozdíly mohly být v jazyce, rytmu, rychlosti a výslovnosti. Tajemné kolokvium doplňovaly dva skutečné lidské hlasy — jeden byl hrubý a zjevně patřil venkovanovi; druhý, s nasládlým bostonským přízvukem, byl Noyesův.

Jak jsem se snažil pochytit slova, která důkladná podlaha tlumila, uvědomil jsem si také, že v dolním pokoji se cosi hýbe, štrachá a škrábe; nemohl jsem se zbavit dojmu, že je tam plno živých bytostí — daleko více než těch několik, které mluvily. Co to bylo za pohyb, je velmi těžké popsat, protože by se dal přirovnat jen k velmi málo věcem. Předměty jako by se pohybovaly sem a tam po místnosti jako rozumné bytosti; zvukem jejich kroků bylo jakési tvrdé klapání — jakoby rohoviny nebo tvrdé gumy. Bylo to, abych použil konkrétní, ale méně výstižné přirovnání, jako by se někdo ve velkých, hrubě opracovaných dřevácích belhal a motal po nablýskané podlaze. O tom, jak vypadají a co jsou zač ti, kteří ty zvuky vydávají, jsem neuvažoval.

Zanedlouho jsem poznal, že nebude možné rozeznat celý rozhovor. Jednotlivá slova — včetně mého a Akeleyho jména — tu a tam vyplula na povrch, zvláště ta, která produkoval mechanický mluvčí. Jejich opravdový smysl jsem ale ztratil, protože chyběl kontext. Dnes podle nich odmítám dělat závěry a dokonce i hrozný dojem, jaký na mě udělala, jsem si asi spíše představoval. Cítil jsem s jistotou, že pode mnou se koná nějaká hrozná a nepřirozená schůzka; nedokázal jsem ale říct, z čeho tak usuzuji. Bylo zvláštní, jak ve mně rostl pocit nebezpečí, přestože mě Akeley ujišťoval o přátelství Cizinců.

Trpělivě jsem naslouchal a brzy jsem začal hlasy jasně rozeznávat, i když jsem z řečeného mnoho nepochytil. Zdálo se mi, že u některých řečníků vyciťuji emoce. Například jeden z bzučivých hlasů měl nespornou autoritu, zatímco mechanický hlas, bez ohledu na svou umělou hlasitost a pravidelnost, byl patrně podřízený a bránil se. Noyesův tón se pokoušel vytvořit smířlivou atmosféru.

Ostatní jsem se nepokoušel vyložit. Neslyšel jsem známý Akeleyho šepot, ale věděl jsem, že takový zvuk by pevnou podlahou pokoje nepronikl.

Pokusím se vypsat jednotlivá slova a zvuky, které jsem zachytil, mluvčí budu popisovat co nejvhodnějšími výrazy. Nejprve jsem pochytil několik slov od mluvícího stroje.

(mluvící stroj)

„… to je moje zásluha… dostal zpátky dopisy i nahrávku… skončit s tím… patří k tomu… vidí a slyší… zatraceně… koneckonců přírodní síla… nový lesklý válec… Pane Bože…“

(první bzučivý hlas)

„… čas přestat… malý a lidský… Akeley… mozek… říká…“

(druhý bzučivý hlas)

„… (řekl nějaké nevyslovitelné slovo nebo jméno, snad N’gah-Kthun) … neškodný… klid… pár týdnů… teatrální… říkal jsem vám už…“

(první bzučivý hlas)

„… žádný důvod… původní plán… následky… Noyes bude hlídat… Round Hill… nový válec… s Noyesovým vozem…“

(Noyes)

„… dobře… všechny vaše… tady dole… odpočinu… místo…“

(několik hlasů najednou)

(kroky včetně zvláštního šoupání nebo klepání)

(podivné pleskání)

(zvuk startujícího a odjíždějícího vozu)

(ticho)

Asi tolik jsem slyšel, když jsem nehnutě ležel na posteli na té strašidelné farmě mezi ďábelskými kopci, úplně oblečen, v pravé ruce revolver a v levé svítilnu. Byl jsem dokonale vzhůru, přesto jsem ale zůstal ležet v jakési

strnulosti, v klidu, dokud neutichly poslední zvuky. Slyšel jsem, jak kdesi dole rozvážně tikají staré hodiny, a nakonec jsem rozeznal i nepravidelné chrápání. Akeley musel po schůzce usnout; věřil jsem, že to potřeboval.

Já se však nemohl rozhodnout, co si mám myslet ani co dělat. Slyšel jsem koneckonců něco víc než věci, které se daly po předchozích informacích očekávat? Copak jsem nevěděl, že bezejmenní Cizinci teď mají na farmu volný přístup? Akeleyho však nečekaná návštěva nepochybně překvapila. Cosi v tom útržkovitém rozhovoru mě mrazilo a vyvolávalo hrozné pochyby, takže jsem si přál, abych se konečně probudil a aby se ukázalo, že to všechno byl jenom sen. Myslím, že mi v podvědomí uvízlo něco, co si mé vědomí dosud neujasnilo. Ale co Akeley? Nebyl snad mým přítelem? Nebránil by mě snad, kdyby mi hrozilo nebezpečí? Mírumilovné chrápání jako by ukazovalo, jak je všechen můj náhlý strach směšný.

Bylo možné, že Akeley byl oklamán a zneužit jako návnada, aby mě dostali sem do kopců s dopisy, snímky a nahrávkami? Chtěly ty bytosti uvrhnout do zkázy nás oba, protože jsme se dozvěděli příliš mnoho? Znovu jsem si připomněl, jak náhlá musela být změna, ke které došlo před posledním Akeleyho dopisem. Instinkt mi napovídal, že se stalo něco hrozného. Všechno bylo jinak, než se zdálo. Ta trpká káva, kterou jsem nevypil — co když se ji někdo pokusil otrávit? Rozhodl jsem se, že musím znovu promluvit s Akeleym a probudit v něm soudnost. Zhypnotizovali ho sliby kosmických objevů, teď ale bude muset poslechnout zdravý rozum. Musíme se odtud dostat dřív, než bude pozdě. Jestli by neměl dost vůle, aby uprchl se mnou, byl jsem odhodlán mu vůli dodat. A kdybych ho k odchodu nepřesvědčil, odejdu sám. Věřil jsem, že mi dovolí vypůjčit si fordku a nechat ji v garážích v Brattleboru. Všiml jsem si jí v kůlně — dveře nebyly zamčené, protože nebezpečí už zmizelo — a já věřil, že je pojízdná. Chvilková nechuť, kterou jsem vůči Akeleymu cítil během večerního rozhovoru a po něm, byla ta tam. Byl v podobném postavení jako já, museli jsme držet spolu. Věděl jsem, v jak špatném je stavu, a vůbec se mi nechtělo ho budit, ale musel jsem. Za takových okolností jsem tam až do rána zůstat nemohl.

Konečně jsem cítil, že jsem schopný činu, a rázně jsem se protáhl, abych znovu získal vládu nad svaly. Impulzivně jsem vstal, našel jsem a nasadil si klobouk, vzal kufřík a se svítilnou se vydal po schodech dolů. Jak jsem byl nervózní, v pravé ruce jsem stále svíral revolver a v levé jsem dokázal udržet jak kufřík, tak svítilnu. Nevím vlastně, proč jsem byl tak ostražitý; šel jsem přece pouze vzbudit druhého obyvatele domu.

Jak jsem po špičkách scházel do haly, slyšel jsem spáče jasněji a všiml jsem si, že bude v místnosti po levé straně — obývacím pokoji, kam jsem dosud nevstoupil. Po pravé ruce zela temnota pracovny, odkud jsem předtím slyšel hlasy. Strčil jsem do nezamčených dveří, vydal se cestou vyznačenou světlem ke spáči a nakonec jsem zdvihl proud světla k jeho obličeji. V příští vteřině jsem ho ale spěšně odvrátil a chvátal jako kočka do haly s opatrností, kterou mi

nařizoval jak mozek, tak instinkt. Neboť spáč na pohovce vůbec nebyl Akeley, ale můj někdejší průvodce Noyes.

Teď jsem se v situaci vůbec nevyznal; rozum mi ale napovídal, že nejbezpečnější bude vyzvědět co nejvíc, aniž bych někoho probudil. Přešel jsem halu a tiše zavřel a zamknul dveře do obývacího pokoje; tím jsem zmenšil možnost, že Noyese probudím. Opatrně jsem vstoupil do tmavé pracovny, kde jsem doufal, že najdu Akeleyho, ať už spícího nebo bdícího, v rohu v jeho oblíbeném křesle. Jak jsem se blížil, paprsky mé svítilny zachytily velký stůl uprostřed místnosti, na něm jeden z těch ďábelských válců, napojený na sluchové a zrakové přístroje, a vedle řečový přístroj, připravený kdykoliv k napojení. To je určitě ten mozek, pomyslel jsem si, který jsem slyšel mluvit na té hrozné schůzce; na okamžik mě posedla zvrácená touha zapojit přístroj a poslechnout si, co by řekl.

Určitě si uvědomuje i teď, že tu jsem, pomyslel jsem si, protože zraková a sluchová zařízení určitě zaznamenala paprsky mé svítilny a slabé vrzání podlahy. Ale nakonec jsem se neodvážil s věcí něco provádět. Maně jsem si uvědomil, že je to právě ten nový lesklý válec s Akeleyho jménem, který jsem předchozí večer zpozoroval na polici a o kterém mi hostitel řekl, že si ho nemám všímat. Při vzpomínce na něj mohu teď jen litovat své bojácnosti a přát si, abych tehdy beze strachu nechal přístroj mluvit. Bůhví jaká tajemství, děsivé pochyby a otázky mi mohl objasnit! Možná je však dobře, že jsem ho nechal na pokoji.

Od stolu jsem stočil světlo do rohu, kde jsem si myslel, že bude Akeley. Ale k mému překvapení bylo křeslo prázdné. Ze sedadla na zem splýval velký župan a poblíž, na podlaze, ležel žlutý šál a chuchvalce obvazů, které mi připadaly dřív tak podivné. Jak jsem váhal, pokoušeje se uhodnout, kde by Akeley mohl být a proč se tak najednou zbavil svého nemocenského oděvu, zpozoroval jsem, že v pokoji už nic nepáchne ani nepociťuji chvění. Co asi bylo příčinou? Připadalo mi, že jsem si těchto jevů povšiml jen v Akeleyho přítomnosti. Nejsilnější byly tam, kde seděl, a zápach byl cítit pouze v jeho pokoji nebo těsně u dveří. Zastavil jsem se, nechal světlo klouzat po temné pracovně a mučil mozek bádáním, jaký obrat události vzaly.

Proč jen jsem z místnosti tiše neodešel dřív, než světlo dopadlo na prázdné křeslo! Můj odchod rozhodně nebyl tichý; můj zdušený výkřik musel vyrušit spícího hlídače v hale, i když ho asi zcela neprobudil. Ten výkřik a Noyesovo spokojené chrápání byly posledními zvuky, které jsem slyšel na té strašidelné farmě v černých lesích — v tom ohnisku transkosmické hrůzy uprostřed opuštěných zelených kopců s potoky drmolícími kletby.

Jen zázrakem jsem v divokém úprku neupustil svítilnu, kufřík ani revolver. Podařilo se mi dostat se z místnosti a z domu, aniž bych nadělal další hluk. Dostal jsem se i s věcmi bezpečně do fordky a přiměl stařičký vůz k pohybu někam do bezpečí, které se skrývalo neznámo kde, v černé, bezměsíčné noci. Cesta, která následovala, byla deliriem jako od Poea, Rimbauda nebo z Dorého kreseb, ale nakonec jsem se dostal do Townshendu. To je všechno. Pokud jsem

si uchoval příčetnost, mám štěstí. Někdy se bojím, co přinesou další roky, zvlášť od té doby, kdy byla za tak zvláštních okolností objevena planeta Pluto.

Jak jsem říkal, zakroužil jsem světlem po místnosti a znovu posvítil na prázdné křeslo; teprve tehdy jsem si povšiml předmětů na sedadle, které zakrýval záhyb županu. Ty tři předměty vyšetřovatelé později nenašli. Jak jsem v úvodu naznačil, nic hrozného jsem vlastně neviděl. Horší bylo, co se z toho, co jsem spatřil, dalo vyvodit. I teď ještě chvílemi pochybuji — a já jsem dočasně ochoten přijmout skepsi těch, kdo tvrdí, že to všechno byl jen sen, otřesené nervy a halucinace.

Ty tři předměty byly zatraceně umně vyrobeny a opatřeny drobnými kovovými přezkami, kterými se daly připojit k organickým útvarům, o nichž zde nebudu vznášet žádné domněnky. Doufám — zbožně doufám —, že to byl pouhý voskový výrobek umělce-mistra, ať už mi má vnitřní hrůza našeptává cokoliv. Pane Bože! Ten šepot ve tmě, ten morbidní pach a chvění! Vyslanec pekel, vetřelec, vyděděnec… to hrozivé potlačované bzučení… a celou tu dobu na polici, v tom novém, lesklém válci… chudák… „Skvělé chirurgické, biologické, chemické a technické znalosti…“

Neboť na křesle, dokonalé i v nejjemnějších podrobnostech podoby — nebo totožnosti — ležely tvář a ruce Henryho Wentwortha Akeleyho.

RYTINA

Ti, kdo vyhledávají hrůzu, pátrají na tajuplných, odlehlých místech. Pro ně jsou určeny katakomby Ptolemaiovců a honosná mauzolea v děsivých krajích. Vylézají na měsícem ozářené věže pobořených rýnských zámků a klopýtají po černých schodech plných pavučin do hlubin pod rozvalinami zapomenutých měst v Asii. Jejich svatyněmi jsou strašidelné lesy a opuštěné kopce a libují si v blízkosti zlověstných monolitů na neobydlených ostrovech. Ale opravdový labužník hrůzy, pro něhož je vzrušení nevýslovného děsu hlavním smyslem a oprávněním existence, ocení ze všeho nejvíce prastaré, opuštěné farmy hluboko v lesích Nové Anglie; neboť tam se temné přísady síly, osamělosti, podivností a lhostejnosti mísí v cosi dokonale odporného.

Hrůzný pohled skýtají ty malé, nenatřené dřevěné domy, vzdálené od všech užívaných cest. Obyčejně se krčí na vlhkém, travnatém úbočí nebo se opírají o obrovitý výčnělek skály. Dvě stě a více let se tam tak krčily nebo opíraly, zatímco divoké víno se rozplazilo a stromy se bujně rozrostly. Domy jsou teď už téměř skryty v neuspořádané bohaté zeleni a pod ochrannými krovy stínů; ale okna z malých tabulek se stále nepříjemně dívají, jako by pomrkávala ze smrtelné strnulosti, která jediná odhání šílenství, protože dokáže otupit úděsné vzpomínky.

V takových domech bydlely generace podivných lidí, zcela nepodobných zbytku světa. Jejich předkové, posedlí temnou a fanatickou vírou, která je vyhnala ze středu vlastního rodu, odešli do divočiny, aby získali svobodu. Tam potomci dobyvačné rasy skutečně užívali svobody, neomezováni svými druhy, ale hrbili se v hrůzném otroctví ponurých přeludů, které se zjevovaly jejich myslím. V odloučení od osvícenského působení civilizace proudila síla těchto puritánů jinými koryty; v izolaci, morbidní zdrženlivosti a boji o přežití s nelítostnou přírodou se v nich projevily temné, utajené rysy z prehistorických hlubin jejich chladného severského dědictví. Z nutnosti praktičtí a povahou tvrdí, páchali tito lidé nehezké hříchy. Hřešili stejně jako všichni smrtelníci, jejich tuhé zákony je však nutily nepravosti přísně skrývat, až posléze ztratili schopnost o svém chování střízlivě uvažovat. Jen ty mlčenlivé, ospalé domy s prázdným pohledem uprostřed lesů by mohly říci, co všechno od raných dob tají; vyprávějí ale nerady, protože nejsou ochotné setřást dřímotu, která jim pomáhá zapomenout. Někdy má člověk pocit, že by bylo milosrdné je strhnout, neboť se jim určitě často zdají sny.

Právě v takovém léty omšelém domě jsem se ocitl jednoho listopadového odpoledne v roce 1896, protože se spustil tak nepříjemně studený liják, že jsem vzal zavděk jakýmkoli přístřeším. Cestoval jsem jistou dobu mezi obyvateli Miskatonického údolí, vyhledávaje jisté genealogické údaje; a protože plán mé cesty byl klikatý, mířil daleko a vůbec byl nejistý, usoudil jsem, že bude vhodné použít bicyklu, i když bylo už téměř po sezóně. Nalézal jsem se tedy na zcela

opuštěné silnici, kterou jsem si vybral jako nejkratší cestu do Arkhamu a kde mě bouře zastihla daleko od všech měst, takže se mi neskýtala žádná možnost úkrytu kromě starého, nevábného dřevěného stavení, které pomrkávalo zakalenými okny mezi dvěma ohromnými, již opadanými jilmy na úpatí kamenité hory. I když stálo dost daleko od rozbité silnice, přesto na mě zapůsobilo nepříjemně ihned, když jsem je spatřil. Počestné, spořádané domy se nedívají na pocestné tak úskočně a dychtivě, a já jsem při svých genealogických výzkumech narazil na legendy z minulého století, které ve mně vyvolaly vůči takovým místům nedůvěru. Avšak živly mě přinutily přemoci předsudky a já neváhal řídit svůj stroj po zarostlé cestě k zavřeným dveřím, které vypadaly vyzývavě a tajemně zároveň.

Považoval jsem jaksi za samozřejmé, že dům je prázdný, ale jak jsem se k němu blížil, přestával jsem si tím být tak jist, protože i když chodníky byly zarostlé plevelem, byly stále příliš zřetelné, takže nesvědčily o úplné opuštěnosti. Proto jsem dřív, než jsem zkusil dveře, zaklepal, a přitom jsem pocítil úzkost, kterou stěží mohu vysvětlit. Když jsem čekal na mechem porostlém balvanu, který sloužil jako schod, pohlédl jsem do oken po stranách a na tabulky světlíku nahoře a všiml jsem si, že i když jsou staré, rozviklané a skoro neprůhledné špínou, nejsou rozbité. Stavení tedy muselo být obydleno, i když bylo tak osamělé a celkově zanedbané. Avšak na moje klepání nepřišla žádná odpověď, a tak jsem po chvíli vzal za zrezivělou kliku a zjistil, že dveře nejsou zamčené. Uvnitř byla síňka, z jejíchž zdí padala omítka, a otevřenými dveřmi zavanul slabý, ale podivně nepříjemný zápach. Vstoupil jsem s bicyklem po boku a zavřel za sebou dveře. Vzhůru mířilo úzké schodiště, po straně byla malá dvířka, vedoucí pravděpodobně do sklepa, zatímco napravo a nalevo byly zavřené dveře, které vedly do místností v přízemí.

Opřel jsem bicykl o stěnu, otevřel dveře vlevo a vstoupil do malého pokoje s nízkým stropem, spoře osvětleného dvěma zaprášenými okny a zařízeného nejprostším, nejprimitivnějším možným způsobem. Zdálo se, že je to jakýsi obývací pokoj, protože tam byl stůl, několik židlí a obrovský krb, na jehož římse tikaly starobylé hodiny. Bylo tu velmi málo knih a novin a v šeru, které zde panovalo, jsem nedokázal ihned rozeznat jejich tituly. Co mě ale zaujalo, bylo ovzduší starobylosti, která byla patrná v každém detailu. Mnohé domy v této oblasti byly bohaté na památky minulosti, ale zde byla starobylost neobyčejně úplná; neboť v celé místnosti jsem nemohl objevit jediný předmět, který by zcela určitě patřil do doby po revoluci. Kdyby zařízení nebylo tak skrovné, byl by tu sběratelský ráj.

Zkoumal jsem podivné obydlí a cítil, jak ve mně roste odpor, který na začátku vzbudil pustý vzhled domu. Ale to, čeho jsem se bál nebo co jsem si ošklivil, jsem nemohl nijak určit; ovzduší jako by bylo prosáklé bezbožnými časy, nepříjemnou obhroublostí a tajemstvími, která by měla být zapomenuta. Neměl jsem chuť posadit se, procházel jsem se tedy místností a prohlížel si předměty, kterých jsem si povšiml. Prvním předmětem mého zájmu se stala

středně velká kniha ležící na stole, která vyhlížela tak starobyle, až jsem se podivil, že ji spatřuji zde, a nikoli v nějakém muzeu nebo knihovně. Byla vázaná v kůži s kovovými přezkami a byla skvěle zachovaná; bylo neobvyklé narazit na podobný svazek v tak prostém prostředí. Když jsem ji otevřel na titulní straně, můj údiv ještě vzrostl, protože se ukázalo, že se nejedná o nic méně vzácného než Pigafettův popis krajiny Konga, napsaný latinsky podle poznámek námořníka Lopexe a vytištěný ve Frankfurtu v roce 1598. Často jsem o tomto díle, opatřeném zvláštními ilustracemi bratrů De Bryových, slýchal, takže v touze obracet listy, které jsem měl před sebou, jsem na chvíli zapomněl na svou tíseň. Rytiny byly skutečně zajímavé; byly provedeny jen podle fantazie a neúplných popisů a znázorňovaly černochy s bílou kůží a bělošskými rysy. Brzy bych knihu zavřel, nebýt obzvláště nápadné okolnosti, která vyburcovala mé znavené nervy a oživila pocit neklidu. Znepokojovalo mě, že kniha se vytrvale samovolně otvírá u Vyobrazení XII, které s příšernými podrobnostmi ukazovalo řeznictví u kanibalů. Pocítil jsem stud, že mě rozčilí taková maličkost, ale ilustrace mě přesto zneklidňovala, zejména v souvislosti s některými sousedními pasážemi, které popisovaly gastronomii tamějšího kmene.

Obrátil jsem se k vedlejší polici a zkoumal její nuzný literární obsah — bible z osmnáctého století, „Poutníkova cesta“ ze stejné doby, ilustrovaná zvláštními dřevoryty a vytištěná vydavatelem kalendářů Izaiášem Thomasem, plesnivý svazek „Magnalia Christi Američana“ od Cottona Mathera a několik málo dalších knih podobného stáří —, když tu mou pozornost vzburcoval nepochybný zvuk kroků v místnosti nad mou hlavou. Překvapením jsem sebou trhl, protože jsem si uvědomoval, že na moje klepání nikdo neodpověděl, ale vzápětí jsem došel k závěru, že ten, kdo se nahoře prochází, se právě probudil z tvrdého spánku, a klidněji jsem naslouchal krokům, které zazněly na skřípajících schodech. Krok byl těžký, ale byl jaksi zvláštně ostražitý, což se mi líbilo ještě méně. Když jsem předtím vstoupil do pokoje, zavřel jsem za sebou dveře. Teď, po chvilce ticha, během kterého si příchozí patrně prohlížel můj bicykl v chodbě, jsem zaslechl šátrání po klice a uviděl, jak se dveře znovu otevírají.

Stál mezi nimi člověk tak neobvyklého zjevu, že jen dobrá výchova mi zabránila, abych hlasitě nevykřikl. Vzezření starého, bělovousého a otrhaného hostitele vyvolávalo údiv a zároveň úctu. Nebyl vyšší než šest stop a přes celkový dojem vysokého věku a chudoby byl statný a přiměřeně silný. Jeho obličej, téměř ukrytý pod dlouhým vousem, který vyrůstal vysoko na lících, vypadal neobvykle zdravě růžový a byl méně vrásčitý, než by se dalo očekávat; přes vysoké čelo spadala kštice bílých vlasů, jen málo prořídlá věkem. Modré oči, ačkoli se skrývaly v krví podlitých štěrbinách, vypadaly nevysvětlitelně bystře a zářivě. Nebýt té hrůzné zanedbanosti, mužův zjev by byl stejně vznešený jako působivý. Avšak jeho neupravenost odpuzovala. Z čeho sestávalo jeho oblečení, mohu těžko říci, protože mi připadalo jako pouhá změť cárů vršících se nad párem vysokých, těžkých bot; nedostatek čistoty se vymyká jakémukoliv popisu.

Vzhled toho muže a instinktivní strach, který budil, mě připravil na cosi nepřátelského; ale překvapení a pocit nevysvětlitelné nepatřičnosti mě opustily, když mi pokynul k židli a oslovil mě slabým, tenkým hlasem, který přetékal lísavou úctou a úslužnou pohostinností. Jeho řeč byla velmi zvláštní; byl to čistý dialekt rodáků z Nové Anglie, o kterém jsem si myslel, že dávno zanikl. Pozorně jsem dialekt studoval, když si sedl naproti mně a zahájil rozhovor.

„Chytnul vás déšť, co?“ uvítal mě. „Štěstí, že jste byl blízko baráku a napadlo vás skovat se. Počítám, že sem usnul, jinač bych vás slyšel — to víte, v tomhle věku už si člověk potřebuje tu a tam zdřímnout. Jedete daleko? Už sem na tyhle cestě dlouho neviděl člověka, co zrušili v Arkhamu zastávku.“

Odpověděl jsem, že jedu do Arkhamu, a omluvil jsem se, že jsem tak nezdvořile vtrhl do jeho domácnosti, ale to už pokračoval.

„Jsem rád, že vás vidím, mladej pane — tady jsou nový tváře vzácný a v poslední době užiju málo veselí. Řek bych, že jedete z Bostingu, jo? Já tam nikdy nebyl, ale městskýho člověka poznám na první pohled — v osumačtyřicátým jsme tu měli učitele, ale najednou se vypařil a vod tý doby vo něm nikdo neslyšel —“ na tomto místě se muž rozkašlal a nic dál nevysvětloval, i když jsem se ptal. Vypadal, že je ve výborné náladě, přestože byl výstřední, jak bylo patrné z jeho vzhledu. Chvíli mluvil s téměř horečnou bodrostí, když tu mě napadlo zeptat se ho, jak přišel k tak vzácné knize, jako bylo „Regnum Congo“ od Pigafetty. Účinek, jaký na mě kniha měla, ještě neminul a promluvil jsem o ní s určitou váhavostí, ale zvědavost zvítězila nad všemi nejasnými obavami, které se ve mně stále hromadily od chvíle, kdy jsem dům spatřil poprvé. Ulevilo se mi, že moje otázka nevypadala nemístně, protože stařec odpověděl ochotně a bez zábran.

„To myslíte tu knížku vo Africe? Tu mi v osumašedesátým prodal kapitán Ebenezer Holt — ten, co ho zabili ve válce.“ Když vyřkl jméno Ebenezera Holta, prudce jsem vzhlédl. Narazil jsem na to jméno při své genealogické práci, ale v dokumentech z doby po revoluci se neobjevilo. Zajímalo mě, jestli by mi hostitel mohl pomoci v úkolu, na kterém jsem pracoval, a rozhodl jsem se, že se ho na to později vyptám. Pokračoval.

„Ebenezer byl v Salemu léta obchodníkem a v každým přístavu koukal po zvláštních věcech. Tohle měl asi z Londýna — rád nakupoval po vobchodech. Viděl jsem tu knížku, když jsem u něho tam na kopci byl jednou s koňma. Líbily se mi ty vobrázky, tak mně ji dal na výměnu. Je to divná knížka — počkejte, vemu si brejle —“ Stařec zašátral v hadrech a vytáhl špinavé a neuvěřitelně starobylé brýle s malými osmihrannými čočkami a ocelovými obroučkami. Když si je nasadil, sáhl po svazku na stole a láskyplně obracel listy.

„Ebenezer si v tom možná trochu čet — je to latinsky — ale to já neumím. Kousek mi z toho četli dva nebo tři páni učitelé, a taky pastor Clark, ten co se prej utopil v rybníku — vy byste tomu rozuměl?“ Řekl jsem mu, že ano, a pro radost jsem mu přeložil odstavec kousek od začátku. Pokud jsem dělal chyby,

nebyl natolik vzdělaný, aby mě opravil; byl mou anglickou verzí nadšen jako dítě. Jeho vtíravost mě začínala obtěžovat, ale neviděl jsem žádný způsob, jak uniknout, aniž bych ho urazil. Byl jsem zmaten dětským zájmem toho prostého starce o obrázky v knize, kterou nemohl přečíst, a zajímalo mě, zda by lépe dokázal přečíst těch několik anglických knih, které zdobily místnost. Poznání, jak je prostý, potlačilo velkou část nejasných pocitů, které jsem cítil, a usmál jsem se, když můj hostitel brumlal dál:

„Divný, jak ty vobrázky nutěj člověka přemejšlet. Vemte si tenhle. Viděl jste někdy takovýhle stromy, s tak velkejma splihlejma listama? A ty lidi — nevypadaj moc jako negři. Jsou spíš jako indiáni, i když to má bejt v Africe. Některý z těch zvířat vypadaj jak vopice, nebo půl člověka půl vopice, ale vo tomhle jsem teda v životě neslyšel.“ Ukázal na pohádkové zvíře, které by se dalo popsat snad jako drak s krokodýlí hlavou.

„Ale teď vám ukážu to nejlepší — tadyhle uprostřed —“ Hlas starého muže maličko zesílil a jeho oči jasněji zazářily; neobratné ruce, zdánlivě roztřesenější než předtím, s jistotou hledaly svůj cíl. Kniha se rozevřela skoro sama, jako by v tom místě byla často otvírána, u odpudivého dvanáctého vyobrazení, které ukazovalo jatka u kanibalů. Můj pocit neklidu se vrátil, i když jsem ho nedal najevo. Obzvlášť bizarní bylo, že umělec vypodobnil Afričany jako bělochy — končetiny a rozčtvrcená těla visící u zdí krámu byly příšerné a řezník se sekerou odpudivý. Ale zdálo se, že ten pohled mého hostitele přitahuje, jako mě odpuzoval.

„Co si vo tom myslíte — už jste někdy něco takovýho viděl? Když jsem to uviděl já, povídám Ebovi Holtovi: ‚Tohle teda člověka napruží a rozfofruje to krev.‘ Já když čeť v bibli vo zabíjení — třeba jak byli povražděný ty Midjánci — tak jsem vo tom přemejšlel, ale vůbec jsem si to neuměl představit. Tady máte tělo, jak doopravdy vypadá — asi je to hřích, ale copak nejsme všichni v hříchu zrozený? Tohle mě veme pokaždý, když to vidím — musel jsem vám na to furt koukat — vidíte, jak mu ten řezník usek nohy? Tohle na lavici je jeho hlava, s kusem ramena, druhý rameno je na druhý straně ještě celý.“

Zatímco muž v otřesném vytržení mumlal, výraz jeho vousatého, obrýleného obličeje se stal nepopsatelným, ale hlas mu spíše klesal, než aby se zvyšoval. Mé vlastní pocity mohu jen stěží popsat. Veškerá hrůza, kterou jsem předtím nezřetelně pociťoval, mě zachvátila nezadržitelně a v plné síle, a bylo mi jasné, jak nesmírně si hnusím tu starou a odpudivou stvůru, která seděla tak blízko mne. Jeho šílenství, nebo alespoň perverze, se zdálo nepopiratelné. Teď už skoro šeptal; jeho chroptění bylo děsivější než křik a já se třásl, když jsem mu naslouchal.

„Jak říkám, je divný, jak ty vobrázky nutěj člověka přemejšlet. Tenhle mě, mladej pane, teda úplně dostal. Když mně tu knížku Eb dal, pořád jsem se na to musel koukat, hlavně v neděli, když jsem si poslech kázání pastora Clarka. Jednou jsem vyzkoušel takovou věc — nemyslete si, koukal jsem na to akorát, když jsem zabíjel ovce na trh — a zabíjet ty ovce mě víc bavilo, když jsem

předtím koukal na ten vobrázek —“ Hlas starce nyní klesl hluboko a chvílemi zněl tak slabě, že slovům bylo stěží rozumět. Naslouchal jsem hučení lijáku a drnčení kalných oken, a všiml jsem si, že se blíží dunění hromu, tak nezvyklé v tuto roční dobu. V jednu chvíli se objevil děsivý záblesk a zahřmění otřáslo křehkým stavením až do základů, ale sípající vypravěč jako by si toho ani nevšiml.

„Jako by mě to víc bavilo — a víte, jako by vám mě to *uspokojovalo*. Divný, jak vás posedne žádost — jestli milujete Všemohoucího, mladej pane, tak to nikomu neříkejte, ale přisámbohu, že mě z těch vobrázků *posed hlad po jídle, který jsem si nemoh vypěstovat ani koupit* — copak je vám, jen seďte — nic sem ne*udělal*, jenom jsem přemejšlel, jaký by to bylo, kdybych to udělal — říká se, že z masa roste krev a tělo, dává sílu, tak jsem přemejšlel, jestli by člověk moh’ žít dýl, kdyby mu to maso, který jí, bylo *víc podobný* —“ Ale šepot už dál nepokračoval. Nepřerušila ho má hrůza ani rychle sílící bouře, která mi ve své zuřivosti otevřela pohled na zašlé, opuštěné, zčernalé ruiny. Ukončila ho prostá, ale neobyčejná událost.

Kniha ležela rozevřená mezi námi, s vyobrazením odpudivě obráceným k nám. Když stařec zašeptal slova „*víc podobný*“, zaslechl jsem slabé šplíchnutí a na zažloutlém papíru otevřeného svazku se cosi objevilo. Pomyslel jsem na déšť a děravou střechu, ale déšť není červený. Na obrázku kanibalského řeznictví se leskla malá, rozpíjející se červená skvrna, která hrůznou rytinu přiváděla k životu. Stařec to uviděl a ztichl ještě dřív, než ho zadržel můj zděšený výraz; rychle zvedl zrak ke stropu, tam, kde byla místnost, kterou před hodinou opustil. Sledoval jsem jeho pohled a přímo nad námi na oprýskané omítce jsem spatřil velkou nepravidelnou, vlhce rumělkovou skvrnu, která se šířila přímo před očima. Nevykřikl jsem ani jsem se nepohnul, jen jsem zavřel oči. V příští chvíli udeřil titánský blesk; roztříštil ten prokletý dům plný nevýslovných tajemství a přinesl mi zapomnění, které jediné zachránilo mou mysl.

CHLADNÝ VZDUCH

Požádal jste mne, abych vám vysvětlil, proč se bojím, když zavane ledový průvan; proč se zachvěji silněji než druzí, vstoupím-li do studené místnosti, a proč mne odpuzuje a budí ve mně pocit nevolnosti první závan večerního chladu plížící se do tepla vlídného podzimního dne. Jsou takoví, co tvrdí, že reaguji na chlad tak jako jiní na nepříjemný zápach, a já jsem poslední, kdo by to popíral. Co učiním, bude, že vám vylíčím nejhrůznější okolnosti, v nichž jsem se kdy ocitl, a nechám na vás, abyste posoudil, zda to vysvětluje onu mou zvláštnost.

Je chybné představovat si, že hrůza se nezbytně asociuje s tmou, tichem a samotou. Já se s ní setkal za prudkého odpoledního slunce, uprostřed lomozu metropole a banální špíny přeplněného penziónu s prozaickou majitelkou a dvěma hřmotnými chlapíky po boku. Na jaře roku 1923 jsem získal jakousi monotónní, málo placenou práci pro jistý časopis v New Yorku; a jelikož jsem nebyl s to zaplatit vyhovující byt, začal jsem se vláčet od jednoho levného nájmu k druhému a snažil se najít si pokoj, který by v sobě spojoval kvality přiměřené čistoty, snesitelného vybavení a rozumné ceny. Brzy jsem odhalil, že jen volím mezi různými zly, ale po čase jsem narazil na dům v Západní Čtrnácté ulici, který mi byl méně odporný než jiné, do nichž jsem nahlížel.

Bylo to třípatrové honosné obydlí z hnědého dekorativního pískovce asi z konce čtyřicátých let minulého století, uvnitř s dřevěným obkládáním a mramorem, jehož potřísněná nádhera zkaženého lesku potvrzovala úpadek vysokých nároků vkusu plynoucího ze zámožnosti. V pokojích, velikých a vznosných, vyzdobených nemožnými tapetami a směšně vyumělkovanými štukovými římsami, se udržovala tísnivá zatuchlost se stopovou příměsí pachů z obskurní kuchyně; pokoje však byly čisté, povlečení v mezích přijatelnosti a horká voda tekla málokdy vlažná, natož aby vůbec netekla, takže jsem došel k náhledu, že pokud tu člověk nemůže trvale žít, lze tu alespoň nějakou dobu Ńhibernovat. Domácí, ušmudlaná, takřka vousatá Španělka, která se jmenovala Herrerová, mě neobtěžovala vykládáním drbů ani tím, že by mi vyčítala, že u mne v předním pokoji v druhém patře do noci svítí elektrické světlo. Mí spolubydlící — většinou šlo o Španěly jen o málo lepší než té nejsprostší a nejprimitivnější sorty — byli tak klidní a nekomunikativní, jak si jen člověk může přát. Jedinou vážnou obtíží byl hluk pouliční dopravy na vozovce venku před domem.

Byl jsem tam asi tři týdny, když došlo k první podivné příhodě. Jednoho večera okolo osmé jsem uslyšel, jak něco kape na podlahu, a náhle jsem si uvědomil, že cítím už nějakou dobu pronikavý zápach čpavku. Rozhlédnuv se, spatřil jsem, že strop je vlhký a prokapává; promáčet se zřejmě začal v rohu směrem k ulici. Abych tomu učinil přítrž rovnou u zdroje, spěchal jsem do přízemí povědět to bytné. Ujistila mne, že věc hned uvede do pořádku.

„Doktorr Muñoz,“ volala, jak přede mnou běžela nahoru po schodech, „brryndá svou drrogerrii. Je moc chorrý, aby se sám kurrýrroval — chorrý furrt víc a víc — ale od drruhýho nechce pomoc. On je s tou chorrobou hrrozně prraštěnej — celej den berre ty srrandovní smrradlavý koupele a nemůže se prrobrrat ani zahřát. Celou domácnost si prro sebe obstarrává — mrrňavej pokojík má plnej flaštiček a přístrrojů a doktorra nedělá. Ale bejval dobrrej. Můj padrre v Barrceloně o něm slyšel — a teďkonc akorrát srrovnal rruku jednomu klempířovi, co si ji zrrovna zrranil. Von vůbec nepřijde ven, akorrát na střechu, a můj kluk, Esteban, mu nosí strravu a prrádlo a medicíny a chemikálie. Bože můj, to je ten salmiak, kerrej ten chlap používá, aby vydrržel takhle studenej!“

Paní Herrerová zmizela na schodišti do třetího patra a já se vrátil do svého pokoje. Amoniak přestal kapat, a když jsem vytíral, co nakapalo, a otevíral okno, abych vyvětral, slyšel jsem nad sebou těžké kroky bytné. Doktora Muñoze jsem nikdy neslýchal, neboť našlapoval měkce a tiše, jen nějaké zvuky jakoby od jakéhosi benzínem poháněného mechanismu ke mně doléhaly. Na chvíli jsem strnul v údivu nad tím, jakou to podivnou chorobou může trpět a zdali jeho posedlé odmítání pomoci zvenčí nemůže být důsledkem nějaké bezdůvodné výstřednosti. Je v tom kus bezhraničného patosu, došel jsem k banálnímu závěru, když v tomhle stavu schází ze světa druhdy význačná osobnost.

S doktorem Muñozem bych se možná nikdy neseznámil, kdybych jednoho dopoledne, když jsem seděl ve svém pokoji a psal, nedostal najednou srdeční záchvat. Lékaři mě na nebezpečí těchto záchvatů upozorňovali, a tak jsem věděl, že nesmím ztrácet čas. Když jsem si tedy připomněl invalidovu pomoc zraněnému řemeslníkovi, o níž vyprávěla bytná, dovlekl jsem se po schodech nahoru a zaklepal chabě na dveře nad mými. Na klepání se z pokoje odněkud zprava ozval nezvyklý hlas a dobrou angličtinou se otázal na mé jméno a důvod příchodu; když jsem odpověděl, otevřely se druhé dveře vedle těch, před nimiž jsem stál.

Uvítal mne závan ledového vzduchu, a ačkoliv byl jeden z nejparnějších dnů konce června, otřásl jsem se, když jsem přes práh vcházel do velkého apartmá, jehož bohaté a vkusné zařízení mne uprostřed tohoto sprostého a zchátralého hnízda šokovalo. Rozkládací pohovka zde teď plnila roli denního sofa a mahagonový nábytek, přepychové závěsy, staré obrazy a regály s vyrovnanými knihami, to vše prozrazovalo spíše studovnu gentlemana než nájemnou ložnici v penziónu. Pochopil jsem, že pokoj nad mým — onen „mrňavý pokojík“ s láhvemi a přístroji, o němž se zmiňovala paní Herrerová — byl pouze lékařovou laboratoří, a že jeho hlavní obydlí se nacházelo v prostorném pokoji sousedním, v němž příhodné výklenky a velká přilehlá koupelna doktorovi umožňovaly ukrýt všechny šatníky a jiná, až obtížně nápadná, leč užitečná zařízení. Doktor Muñoz byl tedy bezpochyby dobrého původu, vzdělání a vkusu.

Člověk, který stál přede mnou, byl menší, ale znamenitě vyvážených proporcí, oblečený poněkud formálně do společenského oděvu dokonalého

střihu a švihu. Kultivované tváři pánovitého, nikoli však arogantního výrazu dodával na přitažlivosti krátký, ocelově šedý plnovous a staromódní cvikr clonil, velké tmavé oči a částečně překrýval orlí nos, jenž vtiskoval poněkud maurský nádech fyziognomii jinak převážně keltsko-iberské. Husté, dobře udržované vlasy, které svědčily o pravidelnosti holičových návštěv, byly nad vysokým čelem elegantně rozčísnuty; celkově to byl obraz vynikající inteligence, vznešené krve a prvotřídního chování.

Nicméně jakmile jsem spatřil doktora Muñoze v onom závanu ledového vzduchu, pocítil jsem antipatii, již nemohlo ospravedlnit nic v jeho vzezření. Pouze téměř popelavý odstín jeho pleti a chlad jeho doteku mohly skýtat fyzikální základ tomuto pocitu, přičemž i tyto věci byly omluvitelné, uvážíme-li, co jsem věděl o jeho invaliditě. Mohl to také být onen zvláštní chlad, jenž mi ho odcizoval; neboť taková mrazivost byla v tak horkém dni nenormální, a abnormální vždycky vzbuzuje nechuť, nedůvěru a obavy.

Ale nechuť brzy pominula a proměnila se v obdiv, poněvadž neobyčejné schopnosti tohoto podivného lékaře byly navzdory ledovému chladu a třesu jeho bezkrevně vyhlížejících rukou okamžitě patrný. Evidentně už prvním pohledem seznal, co potřebuji, a věnoval se mým obtížím s mistrovskou zručností. Mezitím mne jemně modulovaným, jakkoli divně dutým a nezvučným hlasem ujišťoval, že je nejrozhořčenějším ze zapřisáhlých nepřátel smrti a že vložil veškeré jmění do celoživotního bizarního experimentu zasvěceného jejímu zmaru a vykořenění, během něhož ztratil všechny přátele. Byl v něm asi kus nezištného nadšence; bezmála mnohomluvně přeskakoval od jedné myšlenky k druhé a přitom poslouchal mé srdeční ozvy a míchal vhodný lék z drog, jež přinášel z laboratoře v menším pokoji. Zřejmě shledával společnost někoho, kdo pocházel z lepší rodiny, v tomto pochybném prostředí báječnou novinkou, a jak ho ve vlnách zaplavovaly vzpomínky na lepší časy, měly ho k neobvyklé řečnosti.

Jeho hlas, jakkoli prapodivný, působil přinejmenším konejšivě; dokonce jsem ani nepostřehl, že by se nadechoval, když pronášel se zdvořilým důrazem své uhlazené věty. S ohledem na můj stav se snažil odvést mou mysl jinam a vyprávěl o svých teoriích a experimentech; vzpomínám si, jak taktně mě utěšoval stran srdeční slabosti. Naznačoval, že vůle a vědomí jsou silnější než organický život sám, takže byla-li tělesná schránka původně zdravá a dobře udržovaná, je možno pomocí vědeckého rozhojnění těchto schopností uchovat si jistý druh nervové čilosti navzdory nejvážnějším poškozením a defektům, dokonce i tehdy, chybí-li některý z jejích specifických orgánů. Může mě, pravil napůl v žertu, jednoho dne ba i naučit žít — nebo minimálně mě obmyslit nějakým druhem vědomé existence — aniž bych měl srdce vůbec! Co se jeho týkalo, byl postižen komplexem nemocí vyžadujících přesné dodržování velmi přísného režimu, stálý chlad v to počítaje. Jakýkoli zaznamenatelný vzestup teploty ho mohl, trval-li by déle, fatálně ovlivnit; chlad jeho obydlí — nějakých padesát pět či padesát šest stupňů Fahrenheita — byl docilován absorpčním

systémem ochlazování na bázi čpavku. Benzínový motor pump tohoto absorpčního systému jsem často slýchal ve svém pokoji dole.

Jelikož se můj stav ve chvíli zázračné krátké zlepšil, opustil jsem to husí kůži nahánějící místo jako oddaný následovník a ctitel toho mnoha talenty obdařeného poustevníka. Poté jsem ho začal, teple oblečen, často navštěvovat; naslouchal jsem a on mi vyprávěl o tajných výzkumech a jejich téměř děsivých výsledcích. Chvěje se poněkud, listoval jsem neobvyklými, úžasně starobylými svazky z jeho knihovny. Mohu k tomu připojit, že jsem byl nakonec, díky jeho dovedné péči, ze své choroby skoro vyléčen. Zdálo se, že neopovrhoval ani zaříkáváním středověkých praktiků a věřil, že tyto kryptické formule obsahují vzácné psychologické stimuly, které možná mohou mimořádně ovlivnit základy nervového systému, z něhož vyprchaly organické pulsace. Udělala na mě dojem jeho zpráva o letitém dr. Torresovi z Valencie, jenž se podílel na Muñozových dřívějších experimentech a ošetřoval ho před osmnácti lety při těžké chorobě, která pokračovala nynějšími potížemi. Vzápětí poté, co zachránil svého kolegu, tento ctihodný praktický lékař sám podlehl nelítostnému nepříteli, proti němuž bojoval. Snad bylo jeho vypětí příliš veliké; neboť, jak šeptem — ačkoli ne detailně — objasnil doktor Muñoz, použité léčebné metody byly nanejvýš nezvyklé a zahrnovaly i fáze a postupy staromódním a konzervativním následovatelům Galenovým nevítané.

Jak týdny míjely, pozoroval jsem s lítostí, že můj nový přítel — naznačovala to už paní Herrerová — sice pomalu, ale neodvratně tělesně chátrá. Zsinalost jeho tváře se stupňovala, hlas se stával stále dutějším a nezřetelnějším, svalová koordinace se zhoršovala a mysl i vůle projevovaly méně pružnosti a iniciativy. Beze všech pochyb si nebyl těchto smutných změn vědom, a přece jeho výraz i hovor poznenáhlu nabývaly na strašlivé ironii, která ve mně oživovala něco z toho sotva patrného odporu, jejž jsem vůči němu původně cítil.

Osvojil si některé podivné vrtochy, včetně záliby v exotickém koření a egyptském kadidlu, až jeho pokoj páchnul jako hrobka faraóna v Údolí králů. Současně potřeboval stále víc studeného vzduchu, a s mou pomocí zmnožil trubky čpavkové aparatury ve svém pokoji a upravil pumpy a napájení tak, že mohl udržovat teplotu na pouhých třiceti čtyřech až čtyřiceti stupních Fahrenheita a nakonec jen na dvaceti osmi. V koupeme a v laboratoři ovšem musela být teplota vyšší, aby nezamrzla voda a ony chemické procesy se nepřerušily. Nájemník s ním sousedící si stěžoval na ledový průvan táhnoucí ze spojovacích dveří, a tak jsem mu pomohl nainstalovat těžký závěs, který tomu zamezil. Zdálo se, že na doktora padá stále větší hrůza, hrůza bizarního, morbidního odstínu. Nepřetržitě hovořil o smrti, ale jakmile uslyšel byť jen jemnou narážku na pohřeb či cokoliv s ním spojené, dutě se tomu smál.

Celkem vzato, stal se znepokojivým až příšerným společníkem; já jsem mu nicméně vděčil za léčbu a nemohl jsem ho dost dobře opustit a nechat na holičkách mezi cizími lidmi, a tak jsem každodenně uklízel a utíral prach v jeho pokoji a obstarával, co potřeboval, zachumlaný v těžkém dlouhém zimníku,

který jsem zakoupil speciálně k tomu účelu. Podobně jsem mu pořizoval většinu nákupů a zajíkal se ve zmatku nad názvy některých z chemikálií, které si objednával u drogistů či z obchodů zásobujících laboratoře.

Kolem jeho obydlí, tak mi to alespoň připadalo, houstla ničím nevysvětlitelná atmosféra paniky. Jak už jsem říkal, celý dům zatuchle páchl; zápach v jeho pokoji byl však ještě horší, a vzdor všemu koření a kadidlu a chemikáliím, čpícím z nyní neustálých koupelí, při nichž si zakazoval jakoukoli pomoc, jsem si uvědomil, že to musí být ve spojitosti s jeho onemocněním. Zachvěl jsem se při myšlence, co že to může být za nemoc. Jakmile ho znovu spatřila paní Herrerová, pokřižovala se a bez dalšího mi ho přenechala; ani svému synovi Estebanovi už nedovolovala, aby pro něj vykonával posílky. Když jsem navrhl konzultovat věc s jinými lékaři, trpitel vzplanul takovým hněvem, jaký si jen ve svém stavu mohl dovolit. Bylo patrno, že se bojí fyzického dopadu silných emocí, nicméně jeho vůle a to další, co ho pohánělo, spíše sílilo než ochabovalo a on odmítal být upoután na lůžko. Malátnost dřívějších dnů jeho nemoci uvolnila místo zanícenému záměru, takže se zdálo, jako by vrhal vzdornou výzvu démonu smrti, přestože ho ten dávný nepřítel již již uchvacoval. Předstírání, že jí, neboť jídlo pro něj i dřív bylo jakousi formalitou, prakticky zcela zanechal; byla to jen pouhá mentální síla, jež ho podle všeho chránila před definitivním kolapsem.

Pojal zvyk psát všelijaké dlouhé písemnosti. Pečlivě je pečetil a provázel přísnými příkazy stran odeslání po jeho smrti jistým osobám, které jmenoval — z největší části jakýmsi východoindickým esoterikům, avšak i kdysi proslulému francouzskému lékaři, o němž se nyní obecně soudilo, že je mrtev, a jenom šeptem se o něm šířily ty nejneuvěřitelnější pověsti. Náhodou se stalo, že jsem tyto dokumenty spálil, aniž bych je doručil či otevřel. Jeho vzhled, o hlasu nemluvě, se stával nanejvýš děsivým a být v jeho blízkosti už bylo nesnesitelné. Jednoho zářijového dne si řemeslník, který přišel opravit elektrickou stolní lampu, přivodil pouhým pohlédnutím na něj epileptický záchvat, proti němuž doktor Muñoz naordinoval účinný lék, zatímco sám se držel ku prospěchu věci z dohledu. Elektrikář, což je zvláštní, přitom prošel hrůzami světové války, aniž by byl jimi tak absolutně šokován.

A pak, uprostřed října, s omračující prudkostí přišla hrůza všech hrůz. Jedné noci okolo jedenácté se pumpa chladicího zařízení porouchala, takže během tří hodin byl proces chlazení na bázi čpavku nemožný. Doktor Muñoz mě přivolal bušením na podlahu a já zoufale pracoval, abych poruchu opravil, zatímco můj hostitel klel tónem, jehož neživotná chrčivá prázdnota vzdoruje popisu. Moje amatérské úsilí se však ukázalo být k ničemu, a když jsem přivedl mechanika ze sousední garáže s celonočním provozem, dozvěděli jsme se, že se až do rána, kdy je nutno obstarat nový píst, nedá nic dělat. Hněv a smrtelná hrůza umírajícího poustevníka, nabývající groteskních proporcí, jako by otřásaly tím, co zbývalo z jeho chátrající tělesné schránky; pak ho náhlá křeč donutila zaclonit si

oči a vřítit se do koupelny. Tápavě odtamtud vyšel s tváří pevně zabandážovanou a v životě jsem mu už znovu do očí nepohlédl.

Mráz v obydlí nyní citelně polevoval a okolo páté ráno se doktor uchýlil do koupelny s příkazem, abych ho zásoboval vším ledem, který se podaří sehnat z dragstórů a kaváren s nočním provozem. Když jsem se navracel z chvílemi deprimujících pochůzek a vykládal ho před zavřenými dveřmi koupelny, slýchal jsem zevnitř nervózní šplíchání a zastřený hlas krákající příkaz: „Více — více!“ Konečně po noci nastal teplý den a obchody se jeden po druhém otevíraly. Požádal jsem Estebana, aby mi buď pomohl se sháněním ledu, zatímco já bych obstaral píst k pumpě, nebo aby sehnal píst, mezitímco já budu dál nosit led; on však, instruován matkou, rozhodně odmítl.

Nakonec jsem si zjednal ošumělého pobudu, kterého jsem náhodně potkal na rohu Osmé avenue, aby pacienta zásoboval ledem z obchodu, kam jsem ho zavedl. Já sám se věnoval horlivě úkolu sehnat píst k pumpě a najmout řemeslníky, kteří by ho dovedli namontovat. Připadalo mi, že úkol nebere konce, a já zuřil téměř se stejnou vervou jako onen samotář, když jsem viděl, jak hodiny míjejí v bezděčném chvatu, zatímco jsem o hladu marně telefonoval a štval se z místa na místo, sem a tam, podzemní drahou i tramvajemi nahoře v ulicích. Teprve okolo poledne, až daleko v centru města, jsem narazil na dobře zásobený obchod a přibližně v půl druhé toho odpoledne dorazil do penziónu s nezbytným vybavením a dvěma zdatnými a šikovnými mechaniky. Udělal jsem vše, co se dalo, a doufal jsem, že včas.

Avšak předešla mne ta nejčernější hrůza. Dům byl ve stavu naprostého zmatku a nad brebentěním vystrašených hlasů jsem slyšel kohosi se modlit hlubokým basem. Ďábelské věci byly ve vzduchu a nájemníci drmolili růženec, jak zacítili pach linoucí se zpoza zamčených doktorových dveří. Povaleč, kterého jsem najal, jak se ukázalo, uprchl s vřískáním a vytřeštěnýma očima nedlouho po své opakované donášce ledu; snad to byl následek přílišné zvědavosti. Ovšemže za sebou nemohl zamknout; ale nyní byly dveře uzavřeny, podle všeho zevnitř. Uvnitř bylo naprosté ticho, až na nepojmenovatelné pomalé a těžké odkapávání.

Po krátké poradě s paní Herrerovou a řemeslníky a vzdor neurčitému strachu, který hlodal v hloubi mé duše, jsem doporučil dveře vyrazit. Bytná však přišla na způsob, jak otočit klíčem zvenčí pomocí jakéhosi drátěného instrumentu. Předtím jsme otevřeli dveře všech ostatních pokojů vedoucích do haly a úplně dokořán i okna. Pak, s nosy chráněnými kapesníky, jsme s rozechvěním vnikli do toho prokletého pokoje obráceného k jihu, který se teď koupal v horkém slunci časného odpoledne.

Jakási temná slizovitá stopa vedla z otevřených dveří koupelny ke dveřím do haly a potom k psacímu stolu, kde se utvořila děsivá loužička. Cosi tam bylo načmáráno naslepo tužkou hrůzu nahánějícím škrabopisem na kousku papíru, ohavně umatlaném jakoby týmiž pařáty, které s obtížemi načrtly ta spěšná poslední slova. Pak stopa vedla k pohovce, kde — nevýslovně — končila.

Co bylo či bývalo na pohovce, tu nemohu a ani nemám odvahu vypovědět. Avšak tady je, co jsem v rozechvění vyluštil z papíru potřísněného lepkavou mastnotou, nežli jsem škrtnul sirkou a spálil jej na škvarek; co jsem s hrůzou vyrozuměl, zatímco bytná a oba mechanikové prchali z toho ďábelského hnízda, aby pak vyblábolili své nesouvislé příběhy na nejbližší policejní stanici. K zvracení nutkající slova se zdála takřka neuvěřitelná v té žluté sluneční záři, za rachocení a řinčení tramvají a naklaďáků stoupajícího lomozivě z rušné Čtrnácté ulice. Přiznávám se ale, že jsem jim tenkrát uvěřil. Jestli jim věřím i dnes, nemohu na mou duši říci. Existují věci, o nichž je lépe neuvažovat, a tak mohu jen konstatovat, že nenávidím zápach čpavku a při kromobyčejně chladných závanech vzduchu jdou na mne mdloby.

„Konec," stálo v té odporně páchnoucí škrábanici, „je tu. Už nemám led — ten člověk se podíval a utekl. Každou minutou je tepleji a tkáně nemohou vydržet. Tuším, že vy jste věděl — co jsem říkal o vůli a nervech a uchování těla po tom, co orgány přestaly pracovat. Byla to dobrá teorie, ale udržitelná nikoli neomezeně. Nastalo postupné chátrání, jež jsem nepředvídal. Dr. Torres to pochopil, a šok z toho ho zabil. Nedokázal udělat, co měl. Když už uposlechl mého dopisu a vyléčil mě, měl mě uložit na zvláštní místo, co nejvíc tmavé. A orgány by znovu nikdy nepracovaly. Muselo se to udělat mou metodou — umělou konzervací — *protože, víte, já zemřel už tenkrát před osmnácti lety.*"

DIVÁK

Té noci hradní pán měl těžké sny
a jeho hostům do rána se zdálo
o rakvích, strašidlech a umrlcích …[*)]
KEATS

Nešťasten ten, jemuž vzpomínky z dětství přinášejí pouze úzkost a smutek. Politováníhodný, komu se vybavují jen siré hodiny, líně se vlekoucí v rozlehlých zasmušilých komnatách se zahnědlými záclonami a s nekonečnými řadami starobylých knih přivádějícími k šílenství, či tísnivé výhledy na groteskní, gigantické, psím vínem obrostlé stromy v soumračném houští, jež tiše rozpínají do šíře své pokroucené větve. Takový los bohové určili mně — ošálenému a zklamanému, prázdnému a zlomenému. A přece mají pro mne tyto vyprahlé vzpomínky podivuhodnou obsažnost a zoufale na nich, ubohých, ulpívám, kdykoli má mysl hrozí vymknout se mé vůli a dojít — k *tamtomu*.

Nevím, kde jsem se narodil, vím jen, že to byl nesmírně starý a nekonečně děsivý zámek plný temných průchodů a s vysokými stropy, na nichž zabloudivší pohled nacházel jen pavučiny a stíny. Zdálo se, že kameny rozpadávajících se chodeb jednou provždy ohavně mokvají a všude se vznáší nepříjemný pach jakoby zetlelých nakupených těl dávno odešlých generací. Nebylo tam nikdy doopravdy světlo, takže jsem občas rozsvěcel svíce a pro útěchu upřeně zíral do jejich plamene; a ani slunce tam nemělo přístupu, poněvadž obrovité stromy rozkládaly své větve vysoko i nad tou nejvyšší z věží, na niž by se dalo vystoupit. Pravda, byla tam jedna černá věž pronikající až nad stromy k neznámé vnější obloze, ale ta byla zčásti zborcená a nemohla být zlezena než téměř krkolomným šplháním vzhůru po kolmé stěně, z kamene na kámen.

Musel jsem tam žít celé roky, neumím však ten čas změřit. Kdosi se o mě musel starat, nicméně nedokážu si vybavit nikoho jiného než sebe sama; ba, nepamatuji ani živáčka, s výjimkou pavouků, netopýrů a krys nehlučných stejně jako já. Myslím, že ať už o mne pečoval kdokoli, musel být neskutečně stár, protože moje první ponětí o živé bytosti bylo představou čehosi jakoby mne imitujícího, ale pokřiveného, scvrklého a rozpadajícího se jako zámek sám. Nespatřoval jsem tedy nic groteskního ani v kostech i celých skeletech, jež vystýlaly některé z kamenných krytů hluboko dole v základech. V neskutečném světě, v němž jsem byl, se mi tyto věci spojily s každodenními událostmi: připadaly mi koneckonců přirozenější než barevné obrázky živých bytostí, na něž jsem narážel ve zpuchřelých knihách z regálů. Z těchto a podobných knih pochází veškeré mé nynější vědění. Nevedl mne a nepovzbuzoval žádný učitel, a nepamatuji se z těch let na žádný lidský hlas — ani hlas svůj; protože i když

[*)] Překlad Jiřiny Haukové.

jsem o řeči čítal, nikdy mi prostě nenapadlo, abych se pokusil promluvit nahlas. Stejně nemyslitelné bylo, abych se zajímal o svůj vzhled, neboť v zámku nebylo jediného zrcadla, a tak jen instinktivně jsem se v duchu připodobňoval k mladým zjevům, jež jsem vídával vyobrazeny v knihách. Připadal jsem si mladý: pamatoval jsem tak málo!

Venku, za hnilobou naplněným vodním příkopem pod temným němým stromovím, jsem často lehával a snil celé hodiny, o čem jsem četl v knihách; toužebně jsem si přitom představoval sám sebe uprostřed veselých zástupů za těmi nikde nekončícími lesy. Jednou jsem se pokusil z lesa uprchnout, ale čím dál jsem se ocital od zámku, tím víc stíny houstly a vzduch se plnil náhlou tísní, takže jsem pádil slepě zpět, abych snad nezabloudil v onom labyrintu tíživého ticha černého jak noc.

A tak jsem snil a čekal v pokročilém soumraku, jehož konec však byl v nedohlednu; i když nač vlastně čekám, jsem dobře nevěděl. Posléze však v onom osamění mezi stíny se moje touha po světle stala tak nezadržitelnou, že jsem už nemohl čekat déle, a vztahoval jsem prosebně paže k té jediné černé pobořené věži, která čněla vysoko nad lesem k neznámé venkovní obloze. A potom konečně jsem se rozhodl ji zdolat, i když mi hrozil smrtelný pád; lépe však zahlédnout jediný pablesk oblohy, byť i sebenepatrnější, než nadále žít aniž kdy uhlídat den.

Vlhkým a ztuchlým příšeřím jsem stoupal po ohlazených věkovitých kamenných stupních schodů, dokud jsem nedošel tam, kde přestávaly, a pak jsem se odvážně přimknul k malým výstupkům vedoucím vzhůru. Hrůzně zsinalý byl ten mrtvý, hladký komín skály; černý, zborcený, opuštěný; zlověstný svými netopýry, kteří překvapeně vylétali na svých bezzvučných křídlech. Ale mnohem hrozivější byla zřejmá pomalost, s níž pokračoval můj výstup; neboť ač jsem šplhal, seč jsem mohl, temnota nade mnou ani trochu neřídla; z neodbytně vtíravého pocitu posvátné bázně se do mne nejnověji dala zimnice. Chvěl jsem se při pomyšlení, že stále ještě nedosahuji světla. A dolů podívat bych se byl neodvážil. Vyděsil jsem se, že mne tak z ničeho nic přepadla noc. Marně jsem šátral volnou rukou, hledaje výklenek okna, jímž bych mohl vyhlédnout a posoudit, jak vysoko jsem vystoupil.

Celou věčnost jsem se zděšeně a slepě soukal vzhůru tou zužující se štěrbinou, v níž jsem se mohl čehokoli nadít. A pak jsem najednou hlavou narazil na cosi tvrdého, a pochopil, že zřejmě už musím být pod krovem nebo přinejmenším na dosah nějaké pevné přepážky či podlahy. V temnotě jsem pozvedl volnou ruku a ohledával jí strop nad sebou. Zdál se být z kamene a nešel v tom místě odsunout ani zvednout. Opsal jsem kruh krkolomným šplhem po vnitřním obvodu věže a chňapal po jakýchkoli záchytech, jež slizká stěna mohla poskytnout, až má tápající ruka nalezla místo, v němž bariéra ustoupila a já se mohl znovu pustit vzhůru, vytlačuje hlavou desku či dveře — protože teď už jsem se opatrně přidržoval oběma rukama. Nahoře nebylo o nic světleji, ale jak jsem se vysunul výše, zjistil jsem, že pro tento okamžik je můj výstup u

konce: deska nebyla nic jiného než padací dveře v otvoru prořízntém do hladkého kamenného plato, jehož obvod byl větší než základna věže dole; a bezpochyby tu šlo o podlahu nějaké vznosné a prostranné komnaty s dalekým výhledem. Prolezl jsem opatrně otvorem, snaže se zabránit tomu, aby těžké víko sklouzlo zpět do svého lůžka; to se mi ovšem nepodařilo. Jak jsem tam zůstal vyčerpán ležet na kamenné podlaze, naslouchal jsem ponurým ozvěnám jeho pádu. Doufal jsem však, že až to bude třeba, jistě víko uzvednu znovu.

Poháněn přesvědčením, že už musím být nesmírně vysoko nad proklatými větvemi hvozdu, plazil jsem se s vypětím vší vůle po podlaze, abych mohl už co nejdřív poprvé pohlédnout na oblohu, měsíc a hvězdy, o kterých jsem dosud jen četl. Ale byl jsem v každém směru zklamán, neboť vše, co jsem hmatem našel, byly jen široké mramorové stupně, na nichž byly umístěny prapodivné podlouhlé schrány znepokojujících rozměrů. Stále více mne zneklidňovala myšlenka, jaká asi prastará tajemství může v sobě ukrývat tento honosný nadoblačný pokoj, tolika eóny oddělený od dolejších zámeckých prostor? A v tom momentu se má ruka náhodou setkala s nejroztodivněji, ale současně hrubě opracovaným kamenným portálem s veřejemi dveří. Zkusil jsem dveře otevřít. Jakmile se to podařilo, uchvátila mne nejčistší extáze, jakou jsem kdy zažil, poněvadž konejšivým svitem se přes tepané ozdoby železných mříží linulo na krátké kamenné schodiště stoupající od nich vzhůru světlo zářícího měsíčního úplňku; úplňku, jaký jsem nikdy předtím nespatřil, vyjma snad ve snách a zmatených pobloudilostech, jež si ani netroufám označit za vzpomínky.

Domníval jsem se, že teď musím mít na dosah místo, kam lze v zámku vystoupit nejvýše, a tak jsem se snažil rychle udělat těch několik potřebných kroků. Jenže měsíc zmizel za mrakem a já — opět v temnotě — jen klopýtavě nacházel cestu. Byla stále ještě tma, když jsem dotápal k mříži, kterou jsem zevrubně ohledal a ujistil se, že se dá otevřít — ale již jsem neotevřel z obavy, že bych se mohl zřítit z úžasné výše, jíž jsem už dozajista dosáhl. Pak měsíc zase vyšel.

Nejďábelštějším ze všech šoků je úlek nad něčím absolutně nečekaným a neuvěřitelně groteskním. Nic, co mne dosud potkalo, se nedá srovnat s atakem hrůzy z nepravděpodobného výhledu, který se mi v tu chvíli otevřel, a z jeho bizarních detailů. Obraz sám byl právě tak prostý jako omračující, protože byl jednoduše tento: namísto závratného pohledu do korun stromů z nebetyčných výšin nad nimi se za ozdobnou mříží nerozprostíralo nic menšího než *pevná půda*; prostranství tu a tam zdobily mramorové desky a sloupy, to vše ve stínu staré kamenné kaple, jejíž pobořená střecha se spektrálně třpytila v měsíčním světle.

Napůl v mdlobách jsem otevřel mříž a vyvrávoral na bílou štěrkovou cestu, která se přede mnou rozbíhala dvěma směry. Mysl, jak byla zmámená a zmatená, mi stále ještě ovládala zuřivá touha po světle, takže ani fantastická proměna, která se mi právě udala, nemohla zastavit můj další postup. Nevěděl jsem a ani toho nedbal, zda můj čerstvý zážitek je šílenství, sen či nějaké

kouzlo; byl jsem rozhodnut dále hledět vstříc světlu a radosti, za každou cenu. Nevěděl jsem, čí jsem, ani jak si vysvětlit své okolí. Jak jsem však tak bloumal, začal jsem si náhle být vědom jakési zasuté úzkostné vzpomínky; to, co přišlo dál, tedy nebylo tak zcela náhodné. Klenutou brankou jsem opustil toto místo desek a sloupů a putoval otevřenou krajinou; chvílemi jsem se přidržoval viditelné cesty, chvílemi jsem z ní scházel a pln očekávání se bral přes louky, v nichž pouze tu a tam zborcené zbytky staveb připomínaly dávno zapomenutou cestu jinou. Přeplaval jsem také přes bystřinu, na jejíchž březích rozpadlé, mechem obrostlé zdivo svědčilo o tom, že tu kdysi stával most.

Dobré dvě hodiny trvalo, než jsem dosáhl svého zřejmého cíle: letitého, břečťanem obrostlého zámku v hustě zastíněném parku, k zešílení mi povědomého, současně však plného zarážející cizoty. Viděl jsem, že vodní příkop je zasypán a některé z tak dobře mi známých věží jsou v rozvalinách, zatímco jinde byla přistavěna nová křídla, jež mne mátla. Ale co mne nejvíce potěšilo a zaujalo, byla dokořán otevřená okna — okna báječně planoucí světlem, z nichž se šířil do parku hluk nejrozjařenějšího nevázaného veselí. Přistoupil jsem k jednomu a spatřil velmi roztodivně oděnou společnost uprostřed radostné a bezstarostné zábavy. Zřejmě jsem nikdy předtím neslyšel skutečnou lidskou řeč, a tak jsem se mohl jen neurčitě dohadovat, o čem se baví. Některé tváře jako by mi byly vzdáleně povědomé, jiné zase zcela cizí.

A pak jsem vkročil nízkým oknem přes parapet do jasně ozářeného pokoje a tímto pouhým krokem jsem se propadl z jediného zářivého okamžiku své touhy a naděje do nejčernější křeče zoufalství a rozpoznání skutečného stavu. Noční můra si pospíšila: můj vstup měl vzápětí děsivé peripetie, jež jsem nebyl s to ihned pochopit; sotvaže jsem se vysunul nad okenní rám, na celou společnost sestoupil náhlý a neočekávaný příval strachu strašlivé intenzity, jenž zkřivil jednukaždou tvář a vyloudil nejhrůznější křik z takřka každého hrdla. Útěk byl všeobecný. Ve zmatku a panice někteří padali do mdlob a jejich šíleně prchající společníci je táhli za sebou. Mnozí si zakrývali oči rukama a tak, slepě a nemotorně, se řítili vpřed ve svém úprku za azylem, přičemž poráželi kusy nábytku a naráželi do stěn, než se jim podařilo dostat se k jedněm z mnoha dosažitelných dveří.

Ty výkřiky byly strašné; jak jsem zůstal stát, sám neméně zmatený než druzí, v osvětlené komnatě, naslouchaje vzdalujícímu se echu vřavy, začal jsem se chvět při pomyšlení, co asi může číhat zde někde skryté, mnou neviděné. Při zběžné prohlídce se pokoj zdál prázdným, ale když jsem se pohnul směrem k jednomu z výklenků, zazdálo se mi, že jsem zaregistroval čísi přítomnost — náznak pohybu za zlatem lemovanými klenutými dveřmi vedoucími do dalšího, podobného pokoje. Jakmile jsem se k výklenku přiblížil, počal jsem vnímat tu přítomnost jasněji; a potom, s prvním a zároveň posledním hlasitým zvukem, jejž jsem kdy vydal — hrůzostrašným houkavým zavytím, které mne zaskočilo téměř tak bolestně jako jeho původní zhoubná příčina — jsem spatřil a vzal na vědomí v celistvé a děsivé životnosti nepochopitelnou, nepopsatelnou a

nemyslitelnou zrůdu, jež pouhým svým zjevem proměnila veselou společnost ve smečku delirantních uprchlíků.

Dodnes nedokáži popsat její podobu, protože jí byla směsice všeho, co je nečisté, zlověstné, nepřijatelné, abnormální a nechutné. Byl to démonický přelud rozkladu, stáří a všeho dezolátního: hnijící a mokvající *eidolón*, zjevivší se ve vší odpornosti, strašlivé obnažení toho, co se milosrdná země snaží vždy skrývat. Bůh ví, že to nebylo z tohoto světa — nebo už ne z tohoto světa — ale ke své hrůze jsem spatřoval v červy ožraných obrysech s obnaženými kostmi zlovolný patvar lidského těla; a navíc, ten skvrnitý, rozkládající se zjev měl v sobě něco, co mne nevýslovně rozechvívalo.

Byl jsem téměř ochromen, ale ne natolik, abych nevynaložil jisté úsilí na pokus o útěk. Zavrávoral jsem tedy o krok zpět, ale tím se mi kouzlo, jímž mne ta nepojmenovatelná bezhlasá příšera poutala, rozbít nepodařilo. Mé oči, přitahovány sklovitými polokoulemi, jež se do nich vytrvale a odporně upíraly, se odmítaly zavřít, i když se zamlžily a vnímaly úděsný objekt po prvním šoku již jen nezřetelně. Snažil jsem se zvednout ruku, abych je zakryl a ušetřil se tohoto pohledu, ale nervy jsem měl tak napjaté, že paže nebyla s to být plně poslušná příkazu vůle. Tento pokus však stačil, aby mne vychýlil z rovnováhy; odpotácel jsem se několik kroků dopředu v naději, že zabráním pádu. Když se tak stalo, v agónii hrůzy jsem si náhle uvědomil *blízkost* té živé zdechliny; napůl se mi zdálo, že už slyším ohavné duté zvuky jejího dechu. Téměř šílený jsem se přinutil vymrštit ruku, abych odehnal páchnoucí zjevení, které se natolik přiblížilo, když tu v jediné kataklysmatické vteřině kosmické hrůzy a ďábelskou náhodou *se mé prsty dotkly shnilé natažené pazoury toho monstra pod zlatým obloukem.*

Nevykřikl jsem, ale všichni démoničtí ghoulové, kteří v té vteřině létali povětřím na nočním větru, vykřikli za mne, neboť v mé mysli explodovala jediná sesouvající se lavina duši stravujících vzpomínek. Vzpomněl jsem si v onom okamžiku na všechno, co bylo; mé vzpomínky šly dál až před onen přízračný zámek a stromy — rozpoznal jsem proměněnou budovu, v níž jsem stál nyní, a poznal jsem tak — a to bylo nejstrašlivější ze všeho — i ono nečisté zjevení, které na mne zíralo, zatímco jsem odtahoval zpět své poskvrněné prsty od jeho.

Ale ve vesmíru existuje útěcha právě tak jako hořkost, a touto útěchou je nepenthes. Ve svrchované hrůze oné vteřiny jsem znovu zapomněl na vše, co mne zděsilo, a explodující ničivá paměť se rozptýlila v chaosu zrcadlících se představ a obrazů. Jako ve snu jsem prchal pryč od oné strašidelné proklaté materie. V měsíčním světle jsem běžel rychle a mlčky. Vrátil jsem se zpět na prostranství s kaplí k onomu mramorovému příbytku a tu, když jsem sestoupil po schodech, shledal jsem, že kamenné padací dveře už víckrát neotevřu; ale toho mi líto nebylo, protože jsem starý zámek s jeho pochmurným hájem nenáviděl. Nyní už létám s posměvačnými přátelskými ghouly nočním větrem a za dne si s nimi hraji v katakombách Nephren-Ka v nepřístupném a neznámém

údolí Hadoth u Nilu. Vím, že pro mne není světla kromě světla měsíce nad skalními hroby Nebu, ani pro mne nikdy nebude jiné radosti než veselí při oslavách na počest těch, jimž nelze dát jméno — slavnosti Nitokris pod Velkou pyramidou; ve své nové divokosti a svobodě však bezmála vítám hořkost svého vydědění.

Neboť jakkoli mi nepenthes přináší klid, vím, že jsem pouhý divák; jsem cizincem v tomto století a mezi těmi, kdož jsou stále ještě lidmi. Vím to od okamžiku, kdy jsem napřáhl prsty k přízraku za oním velkým pozlaceným rámem: natáhl jsem tenkrát své prsty a dotkl se pouze *chladného a nepoddajného povrchu vyleštěného skla.*

PŘÍPAD CHARLESE DEXTERA WARDA

„Pravé zvířecí soli možno připraviti a uchovati tak, že důvtipný muž takto celou archu Noemovu ve své vlastní studovně podržuje, krásnou podobu zvířete jakéhokoliv z jeho popele podle své libosti vyvolává, a podobnou též metodou může vpravdě filozof z pravých solí lidského popele vyvolati podobu kteréhokoliv mrtvého předka z prachu, do něhož bylo zpopelněno jeho tělo, aniž by se musel uchýlit k zločinné nekromancii.“

BORELLUS

Kapitola první

Konec a začátek

/1/

Ze soukromého ústavu choromyslných blízko Providence ve státě Rhode Island zmizela zcela nedávno velmi zvláštní osoba. Muž se jmenoval Charles Dexter Ward a do ústavu ho velmi zdráhavě poslal jeho zoufalý otec, když viděl, jak jeho duševní úchylka přerůstá z pouhého výstředního chování v temnou mánii s možností vražedných sklonů a očividně podivnou proměnou mysli. Lékaři sami doznávají, že si s jeho případem nevědí rady, neboť je zvláštní jak po stránce fyziologické, tak psychologické.

V prvé řadě pacient vypadal překvapivě starší, než by předpokládalo jeho sedmadvacet let. Pravda, duševní poruchy vedou k rychlejšímu stárnutí organismu, avšak tvář tohoto mladého muže nabyla onoho subtilního výrazu, jaký za normálních okolností mívají jen velmi staří lidé. Za druhé, jeho organické pochody vykazovaly jisté zvláštnosti, které se nesrovnávaly s lékařskými zkušenostmi. Dýchání a srdeční akce byly překvapivě nesouladné, pacient ztratil hlas, takže nebyl schopen vydávat silnější zvuky nežli šepot, zažívací pochody byly neuvěřitelně zpomaleny a nervové reakce na standardní stimuly neodpovídaly žádnému doposud známému normálnímu či patologickému stavu. Pokožka vykazovala chorobný chlad a suchost a její struktura byla přehnaně drsná a konzistence ochablá. Zmizelo dokonce i velké olivově zbarvené mateřské znaménko na jeho pravé hýždi, zatímco na hrudi se mu vytvořil velmi podivný útvar či černavá skvrna tam, kde po ní předtím nebylo ani stopy. Celkem vzato, všichni lékaři jsou zajedno v tom, že u Warda se veškeré metabolické pochody zpomalily v míře naprosto nebývalé.

Rovněž po psychologické stránce byl Charles Ward jedinečný. Jeho duševní choroba se nepodobala ničemu známému, co by bylo popsáno v nejnovějších a

nejdůkladnějších učených pojednáních, a tak převládlo mínění, že disponuje mentální silou, která by z něho byla mohla učinit génia nebo vůdčí osobnost, nebýt toho, že se zvrtla do zvláštních a groteskních forem. Dr. Willett, rodinný lékař Wardovy rodiny, tvrdí, že celkové pacientovy duševní schopnosti se od počátku choroby vlastně zvětšily, jestliže je posuzujeme podle jeho reakce na záležitosti mimo sféru jeho choroby. Pravda, Ward byl vždycky učeným sběratelem starožitností; avšak ani jeho nejbrilantnější rané práce nevykazovaly tak fenomenální chápání a bystrost, jaké projevoval před psychiatry, když byl vyšetřován. Bylo skutečně velmi obtížné získat legální souhlas k hospitalizaci — tak nezkalená a mohutná se jevila jinochova mysl; a pouze na základě svědectví jiných osob a existence mnoha nenormálních mezer v jeho paměti byl konečně umístěn v ústavu. Až do posledního okamžiku před svým zmizením hltavě četl a vášnivě debatoval, jak mu to jen jeho ubohý hlas dovoloval; a bystří pozorovatelé nepočítali s jeho útěkem a prohlašovali otevřeně, že nepotrvá dlouho a bude z nuceného dohledu propuštěn.

/2/

Pouze dr. Willett, který přivedl Charlese Warda na svět a sledoval jeho tělesný a duševní růst po celou dobu, projevoval zděšení při pouhém náznaku, že by se mohl znovu ocitnout na svobodě. Doktor prožil strašlivý zážitek a učinil hrůzné objevy, které se svým skeptickým kolegům ani neodvážil odhalit. Willett vlastně je, pokud jde o tento případ, sám o sobě menší záhadou. Byl poslední, kdo spatřil pacienta před jeho útěkem, a po své poslední návštěvě vyšel z jeho pokoje ve stavu ohromené úlevy, jak si někteří vzpomněli, když se za tři hodiny poté dozvěděli o Wardově útěku. Útěk sám představuje jednu z nerozluštěných záhad ústavu dr. Waitea. Otevřené okno nad dvacetimetrovým srázem bylo sotva dostatečným vysvětlením, avšak jisto je, že po rozhovoru s dr. Willettem mládenec nepopiratelně zmizel. Willett sám nebyl s to podat veřejnosti nějaké vysvětlení, ačkoli vypadal podivuhodně klidnější než před útěkem. Mnozí lidé mají pocit, že by možná řekl více, kdyby byl přesvědčen, že mu uvěří větší počet lidí. Našel Warda v jeho pokoji, ale krátce po jeho odchodu klepali ošetřovatelé na dveře marně. Když je otevřeli, pacient tam nebyl a jediné, co uviděli, bylo otevřené okno, jímž dovnitř proudil chladný březnový větřík a vířil oblak jemného modrošedého prášku, až se jím téměř zalykali. Pravda, psi už nějakou chvíli předtím vyli, ale to bylo ještě v době, kdy byl Willett v pokoji; nic nezvětřili a ani později nevykazovali žádné vzrušení. Wardův otec byl ihned telefonicky uvědomen, ale zdálo se, že je víc smuten než překvapen. V době, kdy se dostavil osobně dr. Waite, dr. Willett s ním už promluvil a oba popřeli, že by o útěku něco věděli nebo do něj byli nějak zapleteni. Pouze od jistých důvěrných přátel Willetta a Warda staršího byly získány určité náznaky, a i ty jsou příliš fantastické, než aby jim mohlo být

dopřáno víry. Jediné, co přetrvává dodnes, je skutečnost, že po zmizelém choromyslném nezůstala ani stopa.

Charles Ward se zajímal o starobylé věci od svého dětství; nepochybně v něm tuto zálibu vzbudilo samo ctihodné město a předměty z minulých časů, které plnily každičký kout starého rodičovského domu na Prospect Street na kopci. S přibývajícími lety jeho zájem o starožitnosti rostl, až historie, genealogie a studium koloniální architektury, nábytku a řemeslných výrobků nakonec ze sféry jeho zájmů vytlačily všechno ostatní. Je důležité mít tuto zálibu na zřeteli ve vztahu k jeho chorobě; neboť ačkoli není jejím absolutním jádrem, hraje prominentní roli v povrchních projevech nemoci. Mezery v přísunu informací, kterých si psychiatři povšimli, se všechny týkaly moderní doby a byly vždy vyvažovány nadměrnou, byť i skrývanou znalostí záležitostí dávno minulých, jak bylo zjištěno přímými dotazy; vypadalo to málem, jako by byl pacient doslova přenesen pomocí jakési obskurní autohypnózy do dřívějších dob. Zvláštní bylo, že Ward se už tolik nezajímal o starožitnosti, které mu bývaly tak dobře známé. Zdálo se, že o ně ztratil zájem právě proto, že je dobře znal; a veškeré jeho úsilí poslední dobou cílilo k tomu, aby ovládl ony známé skutečnosti moderního světa, které byly tak totálně a neomylně vymazány z jeho paměti. Fakt, že k takovému naprostému výmazu došlo, se snažil co nejusilovněji skrýt; všem, kdo ho pozorovali, však bylo jasné, že veškerou jeho četbu a rozhovory ovládalo zběsilé přání vstřebat tolik vědomostí o vlastním životě a běžném dění dvacátého století, jaké by měl právem mít vzhledem k roku narození 1902 a školní výchově. Psychiatři si nyní lámou hlavu, jak se uprchlý pacient s naprosto nedostatečnými vědomostmi dokáže vyrovnat s dnešním komplikovaným světem; převládá mínění, že se „ukryje“ jako nenápadný a málo placený zaměstnanec do té doby, než jeho úroveň novodobých znalostí dosáhne normálu.

Počátek Wardovy duševní choroby je jablkem sváru mezi psychiatry. Dr. Lyman, vynikající autorita z Bostonu, jej klade do let 1919 a 1920, tedy do posledního chlapcova ročníku na střední škole Mosese Browna, kdy se náhle od studia minulosti přiklonil ke studiu okultismu a kdy se odmítl podrobit zkouškám na univerzitu s odůvodněním, že pracuje na svém vlastním výzkumu daleko větší důležitosti. To se dá zajisté prokázat změnou Wardových zvyklostí v té době, kdy neustále prohledával městské archívy a pátral na starých hřbitovech po jistém hrobě z roku 1771; hrob patřil jeho předkovi Josephu Curwenovi, jehož některé listiny prý našel za táflováním prastarého domu v Olney Court na Stampers Hill, kde kdysi prý Curwen bydlel.

Nedá se celkem vzato popřít, že v zimě 1919-1920 došlo u Warda k velké změně; poté náhle přestal se svými výlety po starožitnostech a zoufale se pustil do okultních studií doma i v zahraničí, která střídal s obzvlášť vytrvalým pátráním po hrobě svého předka.

Od tohoto názoru se však dr. Willett zásadně distancuje a svůj názor opírá o souvislou a důkladnou znalost pacienta, jakož i o jisté hrůzné výzkumy a

objevy, které poslední dobou učinil. Tyto výzkumy a objevy na něm zanechaly své stopy; jeho hlas je roztřesený, když o nich hovoří, a ruka se mu chvěje, když se o nich pokouší psát. Willett připouští, že změna z let 1919 až 1920 by mohla za jistých okolností na první pohled vypadat jako začátek pozvolného úpadku, který vyvrcholil strašným a žalostně přízračným odcizením v roce 1928, avšak na základě osobního pozorování je přesvědčen, že je třeba rozlišovat jemněji. Zatímco otevřeně přiznává, že chlapec měl vždy nevyvážený temperament a reagoval přemrštěně citlivě a nadšeně na jevy ve svém okolí, odmítá připustit, že by tato mladická proměna znamenala skutečný přechod z duševního zdraví k chorobě; naopak uvádí Wardovo vlastní prohlášení, že objevil či znovu objevil něco, co by mohlo mít obdivuhodný a hluboký dopad na celé lidské myšlení.

Je si jist, že opravdová choromyslnost se dostavila až s pozdější změnou; až poté, co byl objeven Curwenův portrét a staré listiny; až po cestě na podivná místa v cizině a po jistých hrozivých invokacích, které Ward prozpěvoval za zvláštních a tajuplných okolností; poté, co obdržel náznak jistých *odpovědí* na tyto invokace a kdy sepsal zoufalý dopis za srdcervoucích a nevysvětlitelných poměrů; po vlně vampirismu a hrozných pověstí kolujících v Pawtuxetu; a poté, co pacientova paměť přestala vnímat současnou dobu, zatímco mu selhával hlas a jeho fyzický vzhled prodělával subtilní změny, jež později pozorovalo tolik lidí.

Až v této době, poznamenává Willett velmi bystře, se noční můry začaly nepochybně uvádět do spojitosti s Wardovou osobou, a lékař pociťuje děsivou jistotu, že existuje dostatek solidních důkazů, které by podepřely jinochovo tvrzení, že učinil neobyčejně důležitý objev. Především, dva neobyčejně bystří dělníci viděli, jak byly nalezeny starodávné listiny Josepha Curwena. Za druhé, chlapec mu jednou ukázal tyto listiny a jednu stránku z Curwenova deníku, a každý dokument měl veškeré známky autenticity. Skrýš, ve které je Ward údajně nalezl, je očividnou skutečností a Willett si je velmi důkladně prohlédl v prostředí sotva uvěřitelném a obtížně prokazatelném. Pak tu byly záhady a shodnosti v Orneových a Hutchinsonových dopisech, problém Curwenových listin a to, co objevili detektivové o dr. Allenovi; to vše a strašné poselství psané ve středověkých minuskulích, které Willett našel ve vlastní kapse, když se probral z bezvědomí po jednom šokujícím zážitku.

A nejpřesvědčivější ze všeho jsou oba ohavné výsledky, které doktor obdržel z jistých formulí při svém posledním pátrání; výsledky, které fakticky potvrzovaly pravost listin i jejich obludné implikace právě v době, kdy byly listiny navždy sprovozeny z lidského povědomí.

/3/

Za dřívějším životem Charlese Warda je třeba se ohlížet jako za něčím, co patří minulosti stejně tak jako starobylé věci, které tolik miloval. Na podzim

1918, a se značnou dávkou nadšení pro vojenský výcvik, jak to bylo v té době obvyklé, začal svůj první rok na střední škole Mosese Browna, která je blízko jeho domova. Stará hlavní budova z roku 1819 vždy vábila jeho mladistvý smysl pro starožitnosti a rozsáhlý park, ve kterém akademie stojí, lahodil jeho smyslu pro krajinná zákoutí. Společenských povinností měl málo, a tak trávil svůj čas povětšině doma, na těkavých toulkách, ve školních škamnech a při cvičení, a též shromažďováním starodávných a genealogických údajů na radnici, v guvernérském paláci, ve veřejné knihovně, v Historické společnosti, v knihovnách Johna Cartera Browna a Johna Haye na Brownově univerzitě a v nově otevřené Shepleyově knihovně na Benefit Street. Dovedeme si ho představit, jak asi v oněch dnech vypadal: vysoký, štíhlý a světlovlasý, s cílevědomým pohledem a spíš neškodně neobratný než přitažlivý.

Jeho toulky byly vždycky dobrodružnými výpravami do minulosti, během nichž se mu dařívalo z množství pozůstatků fascinujícího starého města znovu vyvolat živý a souvislý obraz minulých staletí. Jeho domovem byl velký georgiánský dům na vršku poměrně strmého kopce, který se tyčí hned východně od řeky, a ze zadních oken jeho rozmáchlých postranních křidel mohl ze závratné výše shlížet dolů na všechny ty věže, kupole, střechy a vysoké domy dolního města a na fialové pahorky za ním. Tady se narodil a z půvabného klasicistního vchodu v cihlové fasádě se dvěma arkýřovými okny ho chůva poprvé vyvezla v dětském kočárku; kolem bíle natřeného farmářského domku, který tu stál opomenut už dvě stě let a který město dávno obkroužilo, k výstavným kolejím po vznešené, přepychové třídě, kde starodávná cihlová sídla a menší dřevěné domy s úzkými vchody z dórských sloupů snily svůj sen uprostřed rozlehlých dvorů a zahrad.

Ve svém kočárku dále pokračoval po ospalé Congdon Street, o jednu ulici níž na stráni tak srázné, že všechny domy na její východní straně stály na vysokých terasách. Dřevěné domky zde byly většinou starší, protože rostoucí město šplhalo právě do tohoto kopce; při takových jízdách vstřebal do sebe cosi z pitoreskních barev této podivné koloniální vesnice. Chůva se obvykle zastavovala a sedávala na lavičkách na Prospect Terrace, aby si poklábosila se strážníky; a jednou z chlapcových prvních vzpomínek bylo velké moře zamlžených střech a kupolí a věží i vzdálených kopců na západě, které uviděl jednoho zimního odpoledne z té velké terasy s kovovým zábradlím, všechno tajemně fialové v protikladu k horečnatě apokalyptickému západu slunce s jeho rudou, zlatou, purpurovou a podivně zelenou. Obrovská mramorová kupole guvernérského paláce se ostře rýsovala proti nebi svou masivní siluetou a socha na jejím vrcholku byla obklopena fantastickou září sršící z otvoru v tónované vrstvě mraků, jež tvořily rámec pro planoucí nebesa.

Když povyrostl, začaly jeho pověstné toulky: nejprve s chůvou, kterou za sebou netrpělivě vlekl, později o samotě v zasněné meditaci. Odvažoval se dál a dál dolů z toho téměř kolmého kopce a do starších a barvitějších částí starého města. Váhavě a nesměle se protápával po prudkém svahu Jenckes Street s

jejími domovními zdmi a průčelími z koloniálních dob až ke stinnému nároží Benefit Street, kde před ním vyvstával starobylý dřevěný dům s dveřmi mezi dvojicí jónských sloupů a vedle něj prehistorická budova s mansardovou střechou a zbývajícím kouskem původního farmářského dvorku spolu se sídlem velkého soudce Durfeeho s potuchlými stopami po georgiánské nádheře. Začínalo se to tu měnit v chudinskou čtvrť, avšak titánské jilmy vrhaly na celý plácek osvěžující stín a chlapec se rád toulával dál k jihu mezi dlouhými řadami předrevolučních stavení s velkými ústředními komíny a klasickými portály. Na východní straně ulice seděly domy vysoko na terasách s dvojitými řadami kamenných schodů a mladý Charles si je dovedl představit, jak vypadaly v době, kdy ulice byla nová a kdy se červené podpatky a paruky ostře odrážely od malovaných pedimentů, jejichž zchátralost byla teď stále zřetelnější.

Na západní straně kopec spadal téměř tak srázně jako na východní ke staré Town Street, kterou zakladatelé vytyčili na břehu řeky v roce 1636. Zde se vinul bezpočet malých uliček s nahloučenými hrbatými domy nesmírného stáří; ač jimi byl fascinován, trvalo dlouho, než se odvážil pustit se do jejich starodávných srázů bez strachu, že se z nich vyklube sen či brána do neznámých hrůz. Shledal, že daleko schůdnější je cesta po Benefit Street podle kovové ohrady skrytého svatojánského hřbitova a zadní části koloniálního úřadu z roku 1761 a podle trouchnivějících trosek krčmy U zlatého kříže, kde se kdysi zastavil Washington. Na Meeting Street — která se v jiných dobách nazývala postupně Gaol Street a King Street — pohlížel vzhůru k východu k oblouku schodiště, k němuž se ulice byla nucena uchýlit při svém ztékání kopce, a dolů k západu ke staré cihlové koloniální škole, která se pod ním usmívala přes ulici na starobylé znamení U Shakespearovy hlavy, kde býval před revolucí tištěn *Providence Gazette and Country-Journal*. Pak přišel na řadu znamenitý První baptistický kostel z roku 1775, pyšnící se svou neporovnatelnou věží od Gibbse, a za ním georgiánské střechy a kupole, které se vznášely opodál. Tady a dále k jihu bylo město výstavnější a rozkvétalo nakonec do podivuhodné skupiny raných panských sídel, avšak stále odtud vedly malé uličky dolů ke srázu na západní straně, přízračné ve své mnohahroté starobylosti a svažující se k barvité změti rozkladu a úpadku, v níž zpustlé starobylé nábřeží dnes dřímavě vzpomíná na hrdé dny v sousedství víru neřesti a špíny, hnijící přístavní hráze s kalnýma očima krámků a přežívajících názvů ulic jako Packet, Bullion, Gold, Silver, Coin, Doubloon, Sovereign, Guilder, Dollar, Dime a Cent.

Jak rostl a osměloval se, pouštěl se mladý Ward občas do tohoto maelströmu domů na spadnutí, zlomených rozpěr, popukaných schodů, zkroucených balustrád, snědých tváří a nepopsatelných pachů; klikatou cestou od South Main k South Water Street prolézal doky, kam stále ještě zajížděly parníky ze zátoky a průlivu, a vracel se pak tímto nejníže položeným místem k severu podle skladišť s ostrými střechami z roku 1816 a přes rozlehlé náměstí u Velkého mostu, kde na svých starých klenutých obloucích stále ještě pevně stojí tržnice z roku 1773. Na tomto náměstí se občas zastavoval a vpíjel očima omamnou

krásu starého města, které tu stoupá po východním svahu pokryto georgiánskými věžičkami a korunováno obrovitým novým dómem Křesťanské vědy asi tak, jako je Londýn ověnčen dómem Svatého Pavla. Nejraději přicházel na toto místo za pozdního odpoledne, kdy šikmé sluneční paprsky pozlacují tržnici a starobylé střechy a zvonice na kopci, osvětlujíce magickým přísvitem zasněné přístavní hráze, kde kdysi kotvily lodi Východoindické společnosti. Po dlouhém dívání se mu z poetické nádhery toho pohledu málem zatočila hlava, a tu pak stoupal za soumraku do svahu k domovu kolem starého bílého kostela a po úzkých příkrých stezkách, kde okénka s malými tabulkami začínala vykukovat žlutými záblesky a nadsvětlíky vysoko nad dvojitými řadami schodů s podivně točeným zábradlím.

V jiných dobách a v pozdějších letech vyhledával živé kontrasty: trávil třeba polovinu doby svých toulek ve zříceninách koloniální oblasti na sever od svého domova, kde kopec spadá k úpatí Stampers Hill s jeho ghettem a černošskou čtvrtí, které se tísní okolo místa, odkud dříve, ještě před revolucí, vyjížděly poštovské kočáry, a druhou polovinu v půvabné jižní oblasti poblíž ulic se jmény jako George, Benevolent, Power a Williams, kde v klíně starého svahu beze změny spočívají krásné usedlosti a části ohrazených zahrad, a na příkré cestě mezi zelenými ploty, kde prodlévá tolik milých vzpomínek. Těmto toulkám s pilným studiem, které je doprovázelo, Ward zajisté vděčil za velké množství vědomostí o starých časech, které nakonec z jeho mysli vytlačily novodobý svět a které dotvářejí duševní půdu, na niž za oné osudné zimy 1919—1920 padla semena, která měla přinést tak podivné a hrůzné plody.

Dr. Willett je přesvědčen, že až do této neblahé zimy, kdy došlo k první změně, byla záliba Charlese Warda pro starobylosti prosta jakékoli stopy morbidity. Hřbitovy pro něho kromě malebnosti a historické ceny neměly žádnou zvláštní přitažlivost, a cokoli podobného násilí či divokým instinktům mu bylo naprosto cizí. Tehdy jako by se mu do duše záludnými kroky vkrádaly podivné výsledky jednoho z jeho genealogických triumfů z předchozího roku; objevil totiž mezi svými předky z matčiny strany jistého letitého muže jménem Joseph Curwen, který přišel v březnu 1692 ze Salemu a o němž se šeptaly velmi zvláštní a znepokojivé zvěsti.

Wardův prapradědeček Welcome Potter se v roce 1785 oženil s jistou „Ann Tillinghastovou, dcerou paní Elizy, dcery kapitána Jamese Tillinghasta“, po jejímž otci se v rodině nedochovalo ani stopy. Na sklonku roku 1918 objevil mladý genealog při zkoumání jednoho svazku původních rukou psaných městských zápisů záznam popisující legální změnu jména, když v roce 1772 jistá paní Eliza Curwenová, vdova po Josephu Curwenovi, spolu se svou sedmiletou dcerkou Ann znovu přijala své dívčí jméno Tillinghastová; odůvodnila to tím, že „jméno jejího manžela upadlo v obecné pohoršení skrze to, co vyšlo najevo po jeho skonu, kterýž jen potvrdil onu dávnou obecnou známost, třeba by manželka neměla této přikládati víry, pokud se neprokáže, že o ní jakkoli pochybovati nelze.“ Tento zápis se objevil na světě, když se od sebe

náhodně oddělily dva listy, předtím navzájem slepené a z nedbalosti považované za jediný, jak se prokázalo pečlivou revizí počtu stránek.

Charlesi Wardovi bylo okamžitě jasné, že vskutku objevil až dosud neznámého prapraprapraděda. Odhalení ho dvojnásob vzrušilo, protože už dříve zaslechl neurčité zprávy a zahlédl ojedinělé narážky vztahující se k této osobě, o níž zůstalo tak málo záznamů kromě těch, které vešly v obecnou známost až v moderní době, takže to skoro vypadalo jako spiknutí, aby byl vymazán z lidské paměti. Kromě toho to, co se objevilo, bylo tak zvláštní a pobuřující povahy, že se člověk nemohl ubránit podivné otázce, co že se to asi kronikáři z koloniálních dob tak úzkostlivě snažili zastřít a zapomenout — nebo se mu do mysli vkrádalo podezření, že pro ten výmaz byly až přespříliš vážné důvody.

Předtím se Ward spokojoval s tím, že své romantické představy o Josephu Curwenovi držel na uzdě; když ale objevil, že je vlastním příbuzným tohoto pečlivě utajovaného muže, začal co nejsystematičtěji shánět všechno, co se o něm mohl dozvědět. V tomto vzrušeném pátrání nakonec uspěl nad veškeré očekávání, protože dávné dopisy, deníky a spousta nezveřejněných memoárů mezi pavučinami na půdách v Providenci a jinde poskytly mnohé vysvětlující úryvky, které jejich autoři nepokládali za vhodné zničit. Jeden důležitý fakt přišel dokonce z místa tak vzdáleného, jako je New York, kde byly v muzeu u Frances' Tavern uskladněny jakési rhodeislandské dopisy z koloniálních dob. Vskutku klíčovou událostí — a podle dr. Willetta i konečným důvodem Wardovy zkázy — bylo to, co se našlo v srpnu 1919 za táflováním chátrajícího domu v Olney Court. To byl beze vší pochyby onen klíč, který otevřel výhled do temných krajů, jejichž konec sahal dále než do pekel.

Kapitola druhá

Co předcházelo a děs

/1/

Joseph Curwen, jak vyšlo najevo z nesouvislých legend, které Ward zaslechl či objevil, byl udivující, záhadnou a tajuplně děsivou osobností. Uprchl ze Salemu do Providence — toho univerzálního přístavu pro všechny podivné, svobodomyslné a vzpurné duše — na počátku velkého honu na čarodějnice, neboť se obával, že bude obviněn kvůli svým svérázným a samotářským způsobům a podivným chemickým a alchymistickým experimentům. Byl to nenápadný muž kolem třicítky a brzy byl shledán hodným toho, aby se stal svobodným občanem Providence; vystavěl si pak dům hned na sever od domu Gregory Dextera na začátku Olney Street. Dům stál na Stampers Hill západně

od Town Street, v části, která později dostala jméno Olney Court; v roce 1761 jej nahradil větším domem na stejném pozemku, který ještě stojí.

První, co bylo na Josephu Curwenovi nápadné, bylo to, že za celou dobu od svého příchodu jako by skoro nezestárnul. Začal podnikat v loďařství, zakoupil si kotviště u Mile End Cove, pomáhal při přestavbě Velkého mostu v roce 1713 a zúčastnil se stavby kongregacionalistického kostela na kopci; vždycky však vypadal na třicet či pětatřicet let, ne víc. Jak se vršila desetiletí, začala tato zvláštní okolnost budit všeobecnou pozornost; Curwen ji však vždy vysvětloval tím, že pochází z drsných předků a vede prostý způsob života bez velké námahy. Jak se tato prostota srovnávala s nevysvětlenými příchody a odchody tohoto tajnůstkářského obchodníka a s podivnými záblesky v jeho oknech v nočních hodinách, nebylo lidem moc jasné, a hledali tedy pro jeho přetrvávající mladistvý vzhled a dlouhověkost jiná vysvětlení. Převládalo přesvědčení, že s Curwenovým vzhledem má co činit neustálé míchání a vaření chemikálií, kterým se zabýval. Vznikaly chýry o prapodivných substancích, které si dával přivážet na svých lodích z Londýna a z Indie či které nakupoval v Newportu, Bostonu a New Yorku; a když se starý dr. Jabez Bowen přistěhoval z Rehobothu a otevřel si za Velkým mostem U jednorožce a hmoždíře lékárnu, začaly řeči o drogách, kyselinách a kovech, které od něho ten zamlklý poustevník neustále kupoval nebo objednával. Mnozí trpící různými neduhy se na něho obraceli o pomoc, protože se domnívali, že Curwen má podivuhodné a tajemné lékařské vědomosti; i když přímo svým neosobním způsobem jejich víru nevyvracel a vždycky, když žádali o pomoc, jim dával podivně zbarvené lektvary, bylo vidět, že pokud léčil jiné, prospělo jim to jen málokdy. Když nakonec od cizincova příchodu uplynulo přes padesát let, aniž to na jeho tváři nechalo víc než pětiletou změnu, lidé si začali šeptat o temnějších záležitostech a nikterak nebránili jeho samotářským tužbám, jež dával vždy najevo.

Soukromé dopisy a deníky z té doby rovněž odhalují mnoho různých důvodů, pro které byl Joseph Curwen obdivován a obáván a kvůli nimž se mu nakonec lidé vyhýbali jako morové nákaze. Jeho posedlost hřbitovy, kde byl vídán v každé době a za každého počasí, byla notoricky známa; nikdo však nemohl dosvědčit, že by se kdy dopustil znesvěcování hrobů. Na Pawtuxet Road mu patřila farma, kde obvykle trávíval celé léto a kde ho občas vídali v různých hodinách denních i nočních. Jeho jedinými viditelnými služebníky byl zachmuřený pár narragansettských Indiánů; nemluvný muž s tváří plnou podivných jizev a žena odpudivého vzhledu díky příměsi černošské krve. V přístavku domu byla umístěna laboratoř, kde se konala většina chemických pokusů. Zvědaví nosiči a kočí, kteří sem dodávali láhve, pytle nebo bedny k malým zadním vrátkům, by mohli vyprávět o lahvích, tyglících, retortách fantastických tvarů a o pecích, které zahlédli v nízké místnosti plné polic; potichu prorokovali, že nepotrvá dlouho, než ten málomluvný „chymik“ — chtěli říci „alchymista“ — nalezne kámen mudrců. Nejbližší sousedé farmy, Fennerovi, kteří bydleli asi čtvrt míle odtud, vypovídali podivné věci o jistých

zvucích, které za nocí údajně vycházely z Curwenova domu. Tvrdili, že šlo o výkřiky a táhlé vytí; nezamlouval se jim také velký počet dobytka na pastvinách, neboť takového množství masa, mléka a vlny bylo osamělému starci s nepatrným počtem sluhů stěží zapotřebí. Zdálo se, že dobytek se mění týden od týdne, jak byla od kingstonských farmářů nakupována nová a nová stáda. Kromě toho budil velmi nepříjemný dojem velký přístavek s vysokými úzkými štěrbinami namísto oken.

Povaleči od Velkého mostu toho hodně napovídali také o Curwenově vlastním domě v Olney Court; nikoli o tom, který si dal postavit v roce 1761, když mu už muselo být nejméně sto let, ale o původním, který měl mansardovou střechu a půdu bez oken a doškem kryté strany, jejichž dřevo dal při demolici důkladně spálit. Pravda, tady bylo méně záhad; avšak hodina, za níž bylo v domě pozorováno světlo, uzavřenost dvou tmavých cizinců, kteří tvořili jediné služebnictvo, nezřetelné a odpor vzbuzující mumlání neuvěřitelně staré francouzské hospodyně, veliké množství potravin, které mizely ve dveřích, za nimiž žily jen čtyři osoby, jakož i *druh* jistých hlasů, které bylo slyšet ve značně podivných dobách — to vše se spřádalo s tím, co bylo známo o pawtuxetské farmě, a dalo domu špatné jméno.

Také ve vybranějších kruzích nezůstal Curwenův dům nikterak nepovšimnut; jak se nový přistěhovalec postupně zapojoval do církevního i obchodního života města, navazoval přirozeně známosti i s lepšími lidmi, jejichž společnost i hovory by zajisté dokázal ocenit. Bylo známo, že pochází z velmi dobré rodiny, protože Curweny či Carweny ze Salemu nebylo v Nové Anglii třeba představovat. Ukázalo se, že Joseph Curwen v mladých letech hodně cestoval, žil jistou dobu v Anglii a podnikl nejméně dvě cesty do Orientu; jeho mluva, když jí ráčil používat, byla mluvou učeného a vzdělaného Angličana. Ale Curwen z toho či onoho důvodu o společnost nestál. I když nikdy vysloveně návštěvníky neodrazoval, vždy okolo sebe dokázal vytvořit takovou hradbu rezervovanosti, že jen málo jedinců si na něho troufalo promluvit tak, aby to neznělo nejapně.

Jeho chování jako by skrývalo sardonickou aroganci, jako kdyby dospěl k bodu, kdy mu veškeré lidské bytosti připadají nudné, když se už kdysi pohyboval mezi výjimečnějšími a mocnějšími bytostmi. Když známý vtipálek dr. Checkley přišel v roce 1738 z Bostonu, aby se stal administrátorem Královské církve, nedal si ujít příležitost k návštěvě člověka, o němž toho tolik slyšel; po velmi krátké době však odešel, snad kvůli jakémusi příšernému podtónu, který prý odhalil při debatě se svým hostitelem. Charles Ward řekl svému otci, když spolu o Curwenovi jednoho zimního večera rozmlouvali, že by dal mnoho za to, kdyby se dozvěděl, co záhadný stařec veselému duchovnímu řekl, avšak že všichni pisatelé deníků se shodují v názoru, že dr. Checkley k tomu nebyl ochoten cokoli dodat. Dobrák Checkley prožil zřejmě ohavný šok a nikdy nedovedl vzpomenout Josepha Curwena, aniž přitom ztratil veselou uhlazenost, kterou byl proslulý.

Určitější však byl důvod, proč se nadutému poustevníkovi vyhýbal jiný muž vybraného vkusu a chování. Pan John Merritt, postarší anglický gentleman s literárními a vědeckými sklony, přibyl z Newportu do města, které Newport tak rychle významem předhánělo, v roce 1746 a vystavěl si pěkné venkovské sídlo na „Necku“ v místě, které je nyní srdcem nejlepší čtvrti. Žil si tam pohodlně a ve velkém stylu, jako první ve městě si držel kočár s livrejovanými sluhy a velice se pyšnil svým dalekohledem, mikroskopem a dobře vybavenou knihovnou anglických a latinských knih. Protože pan Merritt o Curwenovi slyšel, že má nejlepší knihovnu v Providenci, brzy u něho vykonal návštěvu a byl přijat daleko srdečněji než většina návštěvníků domu před ním. Obdiv pro hostitelovy bohatě zásobené police, které obsahovaly kromě řeckých, latinských a anglických klasiků též pozoruhodné baterie filozofických, matematických a vědeckých děl včetně Paracelsa, Agricoly, Van Helmonta, Sylvia, Glaubera, Boyla, Boerhaava, Bechera a Stáhla, podnítil Curwena k tomu, že ho přiměl k návštěvě svého domu a laboratoře na farmě, kam předtím nikoho nepozval, a oba tam okamžitě odjeli v kočáře pana Merritta.

Pan Merritt vždycky doznával, že na farmě vlastně nic hrozného neviděl, ale tvrdil, že tituly knih ve zvláštní knihovně thaumaturgických, alchymistických a teologických děl, která Curwen uchovával v předním pokoji, postačily samy o sobě k tomu, aby v něm vzbudily trvalý odpor. Možná však, že k tomuto předsudku značně přispěl výraz jejich vlastníka, když mu je ukazoval. Bizarní sbírka zahrnovala kromě spousty standardních spisů, které by mu byl pan Merritt, nebýt tak rozčilen, doopravdy záviděl, téměř všechny kabalisty, démonology a magiky známé lidstvu; byla to skutečná pokladnice všeho pochybného v oblasti alchymie a astrologie. Hermes Trismogistus v Mesnardově vydání, *Turba philosopharum*, Geberův *Liber investigationis*, Artephousův *Klíč k moudrosti* — ti všichni tu byli; hned za nimi se řadil kabalistický *Zohar*, souborné dílo *Alberta Magna* od Petera Jamma, *Ars magna et ultima* od Raymonda Lullyho v Zetznerově vydání, *Thesaurus chemicus*, Fluddův *Clavis alchimiae*, Trithemiovo *De lapide philosophico*. Bohatě byli zastoupeni středověcí Židé a Arabové, a pan Merritt celý pobledl, když vyjmul z knihovny krásný svazek s nápadným nápisem *Kánón é Islám* a shledal, že je to vlastně zakázaný *Necronomicon* šíleného Araba Abdula Alhazreda, o kterém slyšel šeptat tak obludné věci před léty, když se na veřejnost provalily nepopsatelné orgie v podivné malé rybářské osadě Kingsportu v provincii Massachusetts-Bay.

Avšak — a to je dosti zvláštní — tento ctihodný gentleman se přiznal, že ho nepochopitelně znepokojil nepatrný detail. Na velkém mahagonovém stole tam prý ležel titulní stranou dolů silně opotřebovaný svazek Borella s mnoha záhadnými marginálními a poznámkami mezi řádky v Curwenově rukopisu. Kniha byla otevřena asi v polovině a v jednom odstavci byly řádky mystických písmen podtrženy tak silnými a rozechvělými tahy péra, že návštěvník neodolal, aby si je nepřečetl. Zda to bylo obsahem podtrženého odstavce či horečnou silou

škrtů, které tvořily podtržení, nedokázal říci; avšak něco z této kombinace se ho velmi nepříjemně a podivně dotklo. A utkvělo mu v mysli až do konce jeho dnů, protože si to po paměti zapsal do svého deníku a jednou ocitoval svému blízkému příteli dr. Checkleymu, než si povšiml, jak velice to uhlazeného administrátora rozrušilo. Text zněl takto:

> „Pravé zvířecí soli možno připraviti a uchovati tak, že důvtipný muž takto celou archu Noemovu ve své vlastní studovně podržuje, krásnou podobu zvířete jakéhokoliv z jeho popele podle své libosti vyvolává, a podobnou též metodou může vpravdě filozof z pravých solí lidského popele vyvolati podobu kteréhokoliv mrtvého předka z prachu, do něhož bylo zpopelněno jeho tělo, aniž by se musel uchýliti k zločinné nekromancii.“

Nejhorší pověsti o Josephu Curwenovi se však šeptaly poblíž doků na jižní části Town Street. Námořníci jsou lid pověrčivý, a zkušení plavci v posádkách nekonečně putujících šalup s rumem, otroky a melasou, u zpustlých privatýrů a na velkých brigách Brownů, Crawfordů a Tillinghastů, ti všichni pokradmu nad sebou dělali tajemná znamení, kdykoli zahlédli štíhlou a lehce nahrbenou postavu klamně mladistvého vzhledu a se světlými vlasy, jak vchází do Curwenova skladiště v Doubloon Street nebo jak hovoří s kapitány a lodními zprostředkovateli na dlouhém nábřeží, kde se neklidně pohupovaly Curwenovy lodi. Vlastní Curwenovi úředníci a kapitáni ho neměli rádi a báli se ho, a všechny jeho námořníky tvořila tedy mnohobarevná sebranka z Martiniku, Sv. Eustacia, Havany nebo Port Royalu. Však právě rychlost, s jakou byli tito námořníci střídáni, vytvářela z největší a nejhmatatelnější části podstatu strachu, který starý muž vzbuzoval. Posádku například pustili v době volna do města a některé členy pověřili tou či onou pochůzkou; když se znovu sešli, bylo téměř jisté, že jeden nebo dva muži scházejí. Pověsti nezapomínaly ani na to, že mnohé takové pochůzky se týkaly farmy na Pawtuxet Road a že velice málo námořníků se odtamtud vracelo; a tak časem zápasil Curwen se značnými potížemi, aby si svou podivně smíchanou posádku udržel. Skoro pravidelně jich několik dezertovalo, jakmile se doslechli, co se na nábřeží v Providenci povídá, a hledání náhrady za ně v Západní Indii se pro obchodníka stávalo stále větším problémem.

Kolem roku 1760 se Joseph Curwen stal prakticky vyvrhelem, kterého podezřívali z nejasných hrůzných činů a ze styků s démony, což vypadalo ještě hroziveji, protože to bylo nepojmenovatelné, neuchopitelné, a dokonce i neprokazatelné. Poslední kapkou byla snad aféra se zmizelými vojáky v roce 1758, neboť v březnu a dubnu toho roku byly v Providenci ubytovány cestou do Francie dva královské pluky a jejich počet se zmenšil tak nevysvětlitelně, že to daleko přesahovalo obvyklou míru dezercí. Pověsti se točily kolem častých případů, kdy byl Curwen viděn, jak hovoří s cizími rudokabátníky; když jich pak několik začalo být pohřešováno, lidem hned napadla podobnost s poměry

mezi jeho námořníky. Těžko říci, co by se bylo stalo, kdyby pluky nebyly odvolány na další cestu.

Světské obchodníkovy podniky mezitím prosperovaly. Měl v městském obchodu prakticky monopol na sanytr, pepř a skořici a snadno předčil kterékoli loďařství s výjimkou Brownova v dovozu mosazného zboží, indiga, bavlny, vlny, soli, lodního vybavení, železa, papíru a anglického zboží všeho druhu. Menší obchodníci jako James Green od Slona v Cheapside, Russellovi od Zlatého orla za mostem nebo Clark a Nightingale od Pánve a ryby blízko New Coffee-House na něm byli téměř zcela závislí, a jeho smlouvy s místními lihovarníky, mlékaři z Narragansettu, chovateli koní a newportskými svíčkaři z něho učinily jednoho z největších vývozců v kolonii.

I když se mu lidé vyhýbali, nepostrádal však docela smysl pro občanskou povinnost. Když vyhořel koloniální úřad, upsal pěknou částku do loterií, z jejichž výtěžku byl v roce 1761 postaven jiný, cihlový, který ještě stojí na konci promenády na staré hlavní třídě. V témže roce také vypomohl při přestavbě Velkého mostu po říjnové vichřici. Nahradil mnoho knih z veřejné knihovny, která vyhořela při požáru koloniálního úřadu, a značně přispěl do loterie, jejíž výtěžek poskytl blátivé promenádě u tržnice a hluboce rozježděné Town Street dláždění z velkých zaoblených kamenů s vyvýšeným chodníkem uprostřed. Asi v té době si postavil prostý, ale luxusní nový dům, jehož dveře představovaly řezbářský div. Když se Whitefieldovi přívrženci v roce 1743 odtrhli od kostela dr. Cottona na kopci a založili za mostem kostel děkana Snowa, Curwen se k nim přidal; jeho podpora a nadšení však brzy povadly. Nyní však začal opět pěstovat zbožnost, jako kdyby chtěl rozptýlit stín, který ho odsunul do izolace a který by brzy mohl bez rázného zásahu ohrozit jeho podnikání.

Dojem z toho divného bledého muže, podle vzhledu sotva středního věku, leč zajisté nejméně stoletého, který se konečně snažil vynořit z oparů hrůzy a odporu příliš neurčitého, než aby se dal uchopit či analyzovat, byl současně patetický, dramatický a plný opovržení. Tak velká je však moc bohatství a povrchních gest, že zjevný odpor, kterým byl obklopen, se poněkud zmírnil, zejména když náhle přestali mizet jeho námořníci. Rovněž při svých výpravách na hřbitovy začal být velice opatrný, protože ho už nikdy při takových toulkách nepřistihli; zároveň ubylo pověstí

o příšerných zvucích a provozu na jeho farmě v Pawtuxetu. Tempo, s jakým konzumoval potravu a nahrazoval dobytek, zůstávalo na abnormální výši; avšak až do moderní doby, kdy Charles Ward zkoumal jeho účty a faktury v Shepleyově knihovně, nikoho — kromě snad jednoho rozhořčeného mladého muže — nenapadlo porovnat velký počet guinejských černochů, které přivezl do roku 1766, se znepokojivě malým počtem, za který mohl vykázat důvěryhodné účty o prodeji, podle kterých je dodal buď obchodníkům s otroky u Velkého mostu, nebo plantážníkům v Narragansettu. Lstivost a vynalézavost toho obávaného individua byly nepochybně příšerné, jakmile jich jednou byl nucen použít.

Efekt všech těchto opožděných snah byl ovšem nutně nevalný.

I nadále byl Curwen opomíjen a nedůvěra k němu vzrůstala, což bylo pochopitelné už jen z toho důvodu, že i v tak vysokém věku vypadal nadále velice mladě; a i on musel nahlédnout, že tím koneckonců trpí i jeho majetek. Jeho pečlivá studia a experimenty, ať už jakékoli, zřejmě pohlcovaly značné částky, když v nich zamýšlel pokračovat; a protože změna prostředí by ho připravila o získané obchodní výhody, nepomohlo by mu, kdyby měl začínat někde jinde. Zdravý rozum vyžadoval, aby upravil svůj vztah k měšťanům v Providenci tak, aby jeho přítomnost už nebyla signálem ke změně rozhovoru v šepot, k průhledným výmluvám o jiných zástojích a ke vzniku všeobecné atmosféry zábran a tísně. Jeho zaměstnanci, jejichž počet byl nyní zredukován na bezmocný a zchudlý hlouček těch, které nechtěl nikdo jiný zaměstnat, mu dělali hodně starostí; a své lodní kapitány a důstojníky si udržoval jen chytrými tahy, jimiž je ovlivňoval — pomocí hypoték, dlužních úpisů či informací, které měly velký význam pro jejich živobytí. V mnoha případech, jak písaři deníků uvádějí s nádechem posvátné bázně, projevil Curwen přímo čarodějnou schopnost pronikat k rodinným tajemstvím za pochybnými účely. Během posledních pěti let jeho života to málem dělalo dojem, že údaje, kterých tak podivuhodně nabyl, mu poskytly rozmluvy s dávno zesnulými nebožtíky.

Asi v té době přišel prohnaný učenec na poslední zoufalý nápad, jak si znovu získat postavení ve společnosti; až dosud přísný poustevník se nyní rozhodl, že se výhodně ožení, přičemž si za ženu vybere dámu, jejíž původ znemožní jakoukoli další ostrakizaci jeho domu. Možná že měl pro své přání oženit se také hlubší důvody; důvody tak vzdálené naší známé kosmické sféře, že pouze listiny nalezené půldruhého století po jeho smrti mohly vyvolat jakési podezření; avšak o tom se už nic jistého nedozvíme. Přirozené že si uvědomoval, s jakým strachem a odporem by se setkaly jakékoli normální námluvy, a tak se ohlížel po vhodné kandidátce, na jejíž rodiče by mohl vykonávat vhodný tlak. Jak shledal, objevit takovou kandidátku nebylo tak snadné, jelikož měl velmi vyhraněnou představu o její kráse, společenské obratnosti i finančním zajištění. Nakonec se jeho hledání zúžilo na domácnost jednoho z nejlepších a nejstarších námořních kapitánů, vdovce vznešeného původu a neposkvrněné pověsti jménem Dutie Tillinghast, jehož jediná dcera Eliza byla obdařena veškerými myslitelnými ctnostmi kromě vyhlídek na dědictví. Kapitán Tillinghast byl zcela pod Curwenovým vlivem a nakonec, po strašné hádce v jeho domě na Powet's Lane, dal k bezbožnému svazku své svolení.

Eliza Tillinghastová byla v té době osmnáctiletá a vychovávaná tak urozeně, jak to omezené prostředky jejího otce dovolovaly. Navštěvovala školu Stephena Jacksona naproti promenádě u soudního dvora a byla svou matkou, než ta v roce 1757 zemřela na neštovice, pečlivě zasvěcována do všech dovedností a umění vedení domácnosti. Její výšivky, na kterých pracovala jako devítiletá v roce 1753, lze ještě zhlédnout v místnostech rhodeislandské Historické společnosti.

Po matčině smrti vedla sama dům za pomoci jedné staré černošky. Její střety s otcem kvůli proponovanému sňatku s Curwenem byly nepochybně bolestné; o nich však nejsou záznamy. Jisté je, že její zasnoubení s Ezrou Weedenem, druhým důstojníkem na Crawfordově osobní lodi *Enterprise*, bylo legálně zrušeno a její sňatek s Josephem Curwenem se konal sedmého března 1763 v baptistickém kostele za přítomnosti nejvybranějších občanů, jimiž se město mohlo pyšnit; ceremonii vykonal mladší Samuel Winson. *Gazette* se o události zmínila jen letmo a zdá se, že ve většině zachovaných výtisků byla zmínka o svatbě vystřižena nebo vytržena. Ward našel po velkém pátrání v archívech jednoho soukromého sběratele jen jediný nedotčený výtisk, který pobaveně dodržoval bezvýznamnou jazykovou uhlazenost:

> „Navečer minulého pondělí vešel pan Joseph Curwen, obchodník z tohoto města, do stavu manželského se slečnou Elizou Tillinghastovou, dcerou kapitána Dutie Tillinghasta, kterážto mladá dáma se tak stala další ozdobou manželského stavu a jeho trvalého štěstí, oplývajíc vynikajícími přednostmi i neobyčejnou krásou.“

Soubor Durfeeho a Arnoldových dopisů, který Charles Ward objevil krátce před prvním záchvatem své duševní choroby v soukromé sbírce Melvilla F. Peterse z George Street a který pojednává o tomto a poněkud dřívějším období, vrhá ostré světlo na pobouření, jaké ve veřejném mínění vyvolal tento neblahý sňatek. Společenský význam Tillinghastových se však nedal popřít; a tak Joseph Curwen opět shledal, že jeho dům navštěvují lidé, kteří by se jinak zajisté nikdy nedali přinutit k tomu, aby překročili jeho práh. Jeho opětné přijetí do společnosti nebylo ovšem nikterak dokonalé, a nevěsta tímto vynuceným dobrodružstvím společensky utrpěla; v každém případě se však poněkud zmírnila síla naprostého ostrakismu. Při jednání s manželkou podivný ženich udivil ji i celou obec tím, že projevil nejvyšší ohleduplnost a takt. Nový dům v Olney Court byl nyní zcela prost rušivých projevů, a ačkoli Curwen byl často nepřítomen a pobýval na farmě v Pawtuxetu, choval se více než kdy jindy během dlouhých let svého pobytu ve městě jako normální občan. Jen jediná osoba zůstávala vůči němu zaujatá, totiž právě onen mladý námořní důstojník, jehož zasnoubení s Elizou Tillinghastovou bylo tak náhle zrušeno. Ezra Weeden otevřeně přísahal pomstu, a třebaže měl jinak klidnou a obvykle mírnou povahu, ovládla ho nyní nenávistná cílevědomost, která pro uzurpátorského manžela nevěstila nic dobrého.

Sedmého května roku 1765 se narodilo jediné Curwenovo dítě Ann; byla pokřtěna ctihodným Johnem Gravesem z Královské církve, do níž oba, manžel i manželka, vstoupili krátce po svatbě na znamení kompromisu mezi jejich dosavadní příslušností ke kongregacionalistické a baptistické církvi. Záznam o narození stejně jako o sňatku dva roky předtím byl vyškrtnut z většiny výtisků církevních a městských letopisů, kde by se byl měl objevit; Charles jej nalezl

jen s největšími obtížemi poté, co objevil změnu vdovina jména, která ho zpravila o jeho vlastním příbuzenství a dala vznik horečnému zájmu, který vyvrcholil jeho duševní chorobou. Záznam o narození byl vlastně nalezen za velmi podivných okolností v korespondenci s dědici loajalisty dr. Gravese, který s sebou vzal duplikát záznamů, když své místo pastora na začátku revoluce opustil. Ward se pokusil využít tohoto pramene, protože věděl, že jeho praprababička Ann Tillinghastová-Potterová bývala episkopalistkou.

Krátce po narození dcery, což byla událost, kterou očividně uvítal s vřelostí zcela nepřiměřenou jeho obvyklému chladu, se Curwen rozhodl, že se dá portrétovat. Portrét namaloval velmi nadaný Skot jménem Cosmo Alexander, žijící tehdy v Newportu a později známý jako raný učitel Gilberta Stuarta. Podobizna prý byla vyvedena na obkladovém táflování knihovny v domě na Olney Court, ale žádný ze dvou starých deníků, které se o tom zmiňovaly, nenaznačuje, co se s ní nakonec stalo. V této době projevoval nevypočitatelný učenec známky neobvyklé roztržitosti a trávil veškerý možný volný čas na farmě v Pawtuxetu. Nacházel se, jak se zdálo, ve stavu potlačovaného vzrušení či napětí; jako by čekal na něco fenomenálního nebo stál na prahu nějakého podivného objevu. Chemie nebo alchymie přitom zřejmě hrála značnou roli, protože ze svého domu přenesl na farmu větší počet knih na toto téma.

Jeho předstíraný zájem o občanské záležitosti se neumenšoval; nevynechal žádnou příležitost k tomu, aby pomohl vůdcům, jako byli Stephen Hopkins, Joseph Brown a Benjamin West, v jejich usilování o pozdvižení kulturní úrovně města, která tehdy byla — pokud jde o humanitní vědy — značně pod úrovní Newportu. Pomohl Danielu Jenckesovi najít místo pro knihkupectví a byl pak i jeho nejlepším zákazníkem; podobně podporoval i zápasící *Gazette*, která vycházela každou středu U Shakespearovy hlavy. V politice horlivě podporoval guvernéra Hopkinse proti Wardově skupině, jejíž hlavní síla byla v Newportu, a jeho opravdu výmluvný projev v roce 1765 v Hacher's Hall, kde se postavil proti oddělení severní Providence jako zvláštního města s předsvěreneckým hlasovacím právem v Národním shromáždění, přispěl víc než co jiného k tomu, aby byl předsudek proti němu zlomen. Avšak Ezra Weeden, který ho pečlivě sledoval, se veškeré této jeho povrchní aktivitě cynicky vysmíval; otevřeně prohlašoval, že to není nic jiného než maska pro jakýsi nepopsatelný styk s nejtemnějšími propastmi Tartaru. Pomstychtivý mládenec začal systematicky studovat tohoto muže a veškeré jeho konání, kdykoli byl v přístavu; celé noční hodiny trávil u mola s připraveným člunem, kdykoli zahlédl světla v Curwenově skladišti, a sledoval pozorně malý člun, který se občas tiše kradl přes zátoku a zpět. Také pawtuxetskou farmu hlídal co nejbedlivěji a jednou ho vážně pokousali psi, které na něho vypustil párek starých Indiánů.

/2/

Na podzim roku 1770 se Weeden rozhodl, že nastal jeho čas, a získal značnou podporu mezi zvědavými měšťany, neboť ovzduší napjatého očekávání se rozpadlo jako starý plášť a uvolnilo místo zle skrývanému vytržení nad dokonalým triumfem. Zdálo se, že Curwen se jen s velkým úsilím zdržuje veřejného chvalozpěvu nad tím, co odhalil či poznal či dosáhl; zjevně však převládla potřeba utajení nad touhou sdílet svou radost s jinými, protože nikdy nic nevysvětlil. Právě po tomto přechodném údobí, které, jak se zdá, nastalo někdy počátkem července, začal pochmurný učenec lidi překvapovat informacemi, o kterých mu mohli očividně povědět jen jejich dávno zemřelí předkové.

Avšak Curwenova tajuplná činnost touto proměnou nikterak neustala. Naopak, zdálo se, že vzrůstá; a tak stále větší a větší část jeho obchodů za něho sjednávali kapitáni, které k sobě nyní připoutával pouty strachu, jež byla stejně mocná jako kdysi pouta korupce. Zcela zanechal obchodu s otroky pod záminkou, že zisk z něj stále klesá. Každou možnou chvilku trávil na farmě v Pawtuxetu; je ovšem pravda, že se tu a tam opět začalo povídat o jeho přítomnosti v místech, která, třeba ne vysloveně v blízkosti hřbitovů, přece jen s nimi byla v určitém vztahu, takže si přemýšliví lidé v duchu kladli otázku, do jaké míry se vlastně starý obchodník doopravdy změnil. Ezra Weeden, ač jeho špehování bývalo vzhledem k jeho zámořským cestám nutně krátkodobé a přerušovaně, se vyznačoval pomstychtivou vytrvalostí, kterou praktičtí měšťané a farmáři postrádali; proto podroboval Curwenovy záležitosti tak důkladnému zkoumání, jakého se jim nikdy předtím nedostalo.

Mnohé ze zvláštních manévrů lodí podivného obchodníka brali lidé jako samozřejmost vzhledem k neklidným časům, kdy každý kolonista byl rozhodnut odporovat ustanovením zákona o cukru, který jim kazil vynikající obchod. Pašování a úhybné manévry byly v Narragansettské zátoce pravidlem a noční přistávání a vykládání podloudných nákladů něčím zcela obvyklým. Avšak Weeden, který noc co noc sledoval nákladní čluny a malé šalupy, které se tajně odkrádaly z Curwenových skladišť u doků v Town Street, nabyl brzy přesvědčení, že to nejsou jen ozbrojené lodi Jeho Veličenstva, čemu se ten podezřelý plížil tak úzkostlivě vyhýbá. Před jeho proměnou v roce 1766 obsahovaly tyto čluny z největší části spoutané černochy, které odváželi přes zátoku a vyloďovali na skrytém místě na břehu severně od Pawtuxetu; dále pak byli hnáni do příkrého kopce a otevřenou krajinou na Curwenovu farmu, kde byli zamykáni v oné velké budově s vysoko umístěnými štěrbinovitými okny či průzory. Po proměně se však celá rutina pozměnila. Dovoz otroků náhle ustal a po nějakou dobu zanechal Curwen svých nočních plaveb. Potom, někdy na jaře roku 1767, přišla nová taktika. Opětně si nákladní čluny navykly odrážet od temných tichých doků, ale tentokrát zajížděly daleko do zátoky, snad až za Nanquit Point, kde se patrně potkávaly s cizími koráby značné velikosti a

rozličného vzhledu, aby od nich převzaly náklad. Curwenovi námořníci pak náklad vyložili na obvyklém místě na břeh a po zemi dopravili na farmu; tam jej uzamkli v téže záhadné kamenné budově, která dřív přechovávala černochy. Náklad téměř výhradně pozůstával z beden a krabic, z nichž většina byla podlouhlá a těžká a znepokojivě připomínala rakve.

Weeden stále a s nepolevující vytrvalostí hlídal farmu, každého večera ji na dlouhou dobu navštěvoval a zřídkakdy minul týden, aby se na ni nepodíval, vyjma doby, kdy byla zem pokryta zrádným sněhem, který by mohl vyzradit jeho otisky. Ale i tehdy se často přikrádal co nejblíže po vyšlapané cestě nebo po ledě na blízké řece, aby se přesvědčil, jaké stopy tu zanechali jiní. Protože si uvědomoval, že námořnické povinnosti jeho vigilie narušují, najal si svého hospodského kamaráda jménem Eleazar Smith k tomu, aby v jeho nepřítomnosti v pátrání pokračoval; a tihle dva muži by vskutku bývali mohli pustit do oběhu hodně mimořádných chýr. Neučinili tak pouze proto, že si uvědomovali, jak by taková publicita mohla jejich kořist vyplašit a zabránit jakémukoli dalšímu pokroku v pátrání. Před jakoukoli akcí chtěli mít v ruce něco podstatného. Co se doopravdy dozvěděli, bylo překvapující a Charles Ward dal častokrát před rodiči najevo politování nad tím, že Weeden později své zápisky spálil. O tom, co objevili, lze říci jen to, co Eleazar Smith stručně zaznamenal do nepříliš souvislého deníku a co jiní pisatelé deníků a dopisů bázlivě opakovali podle jejich konečného prohlášení; z něho vyplývalo, že farma samotná je pouhou zevní slupkou jakési obrovité a odporné hrozby takových rozměrů a dosahu, že jsou přístupny jen mlhavému pochopení.

Má se za to, že Weeden se Smithem záhy dospěli k přesvědčení, že pod farmou se rozkládá velká soustava tunelů a katakomb, kde kromě starého Indiána a jeho ženy žije početné lidské osazenstvo. Dům sám se svým špičatým štítem byl starou památkou z poloviny sedmnáctého století, měl obrovský vysoký komín a mřížovaná okna s kosočtvercovými tabulkami; laboratoř byla umístěna v přístavku na severní straně, kde se střecha svažovala téměř k zemi. Tato budova stála osamoceně od jiných; však soudě podle různých hlasů, které bylo v určitou dobu zevnitř slyšet, musela být přístupná tajnými podzemními chodbami. Tyto hlasy byly před rokem 1766 pouhým mumláním a šepotem černochů či šílenými výkřiky, doprovázenými podivnými zpěvy či zaříkáváním. Po této době však nabyly velmi zvláštního a děsivého odstínu, probíhajíce celou škálou tónů — mezi monotónním brumláním otupělého souhlasu a výbuchy divoké zběsilosti, bručivými rozhovory a kňouravými prosbami, dychtivým supěním a odmítavým řevem. Zdálo se, že hovoří různými jazyky známými Curwenovi, jehož chraplavý hlas se dal často odlišit od odpovědí, výčitek či naléhání.

Občas se zdálo, že v domě je více osob; Curwen, několik zajatců a strážci těchto zajatců. Bylo slyšet hlasy takového druhu, že je nikdy předtím neslyšeli ani Weeden a Smith, přestože měli bohaté zkušenosti z cizích přístavů, i mnohé jiné, jejichž národnost určit dovedli. Rozhovory připomínaly vždy jakýsi

katechismus či zpověď, jako kdyby se Curwen snažil od poděšených nebo vzpurných zajatců násilím získat nějakou informaci.

Weeden měl ve svém zápisníku mnoho doslovných zpráv o zaslechnutých rozhovorech, protože byly začasté vedeny v angličtině, francouzštině a španělštině, které znal; z těch se však nedochovalo nic. Tvrdil však, že kromě některých ďábelských dialogů, jež se týkaly dávných záležitostí rodin z Providence, byla většina otázek a odpovědí, kterým rozuměl, povahy vědecké nebo historické. Jednou například byla francouzsky vyslýchána střídavě běsnící a zatrpklá bytost na masakr Černého prince v Limoges roku 1370, jako kdyby existoval jakýsi skrytý důvod, pro který by měla znát odpověď. Curwen se zajatce — byl-li to zajatec — ptal, zdali byl dán rozkaz k vraždění proto, že na oltáři starodávné románské krypty pod katedrálou bylo nalezeno Znamení kozla, nebo zda Temný muž ze sabatu v Haute Vienne pronesl Tři slova. Když nedostal odpověď, uchýlil se tazatel ke krajním prostředkům; ozval se strašlivý výkřik a po něm ticho následované mumláním a zvukem pádu.

Žádný z rozhovorů nebyl nikdy sledován očitými svědky, protože okna byla vždy zatažena těžkými záclonami. Jednou však během rozhovoru v neznámé řeči zahlédli na záclonì stín, který Weedena nadmíru vyděsil; připomněl mu totiž jednu z loutek, které viděl na podzim roku 1764 v Hacher's Hall, kde nějaký muž z Germantownu v Pensylvánii provozoval důmyslné mechanické divadlo pod názvem „Pohled na znamenité město jeruzalémské, na kterémž zpodoben jest Jeruzalém, chrám Šalamounův, jeho královský trůn, znamenité věže a hory, jakož i utrpení našeho Spasitele od zahrady Getsemanské až po kříž na hoře golgotské; umně vyvedené sochy, kteréž stojí za pohled zvědavého." Při této příležitosti sebou posluchač, který se přiblížil těsně k oknu předního pokoje, odkud zvuky vycházely, náhle škubl, což probudilo starý indiánský pár tak, že na něho pustili psy. Poté už nikdy žádné hovory v domě slyšet nebylo a Weeden a Smith dospěli k závěru, že Curwen svou činnost přenesl do podzemních oblastí.

Že takové oblasti vpravdě existují, vyplývalo dostatečně jasně z mnoha věcí. Slabé výkřiky a steny neklamně vycházely tu a tam ze zdánlivě neporušené země v místech vzdálených od jakéhokoli stavení; v křovinách u břehu řeky, kde stráň příkře spadá do pawtuxetského údolí, byly rovněž objeveny klenuté dubové dveře v rámu masivního zdiva, které mohly být docela dobře vchodem do jeskyň pod kopcem. Kdy a jak byly tyto katakomby vybudovány, nedovedl Weeden vysvětlit; často ale naznačoval, jak snadno by takové místo bylo dosažitelné pro skupinu neviditelných dělníků od řeky. Joseph Curwen používal své míšenecké námořníky vskutku mnohostranně. Za velkých jarních dešťů v roce 1769 měli oba pozorovatelé příkrý břeh pod ostrým dohledem pro případ, že by déšť vynesl na světlo nějaká tajemství z podzemí, a byli odměněni pohledem na velké množství lidských i zvířecích kostí v místech, kde voda vyryla v březích hluboké strouhy. Přirozeně že takové věci se daly snadno

vysvětlit blízkostí dobytčí farmy a existencí starých indiánských pohřebišť, avšak Weeden a Smith si o tom mysleli své.

V lednu roku 1770, když Weeden a Smith marně přemítali, co si o celé té bláznivé záležitosti myslet a co si s ní počít, došlo k příhodě s *Fortalezou*. Celní flotila pod velením admirála Wallace, rozhořčená spálením celního člunu *Liberty* v Newportu minulého léta, začala zvýšenou měrou sledovat cizí koráby; při této příležitosti zajal *Cygnet*, ozbrojený škuner Jeho Veličenstva pod kapitánem Harry Leshem, jednoho časného rána po krátkém pronásledování koráb *Fortalezu* kapitána Manuela Arrudy z Barcelony, podle lodních záznamů na cestě do Providence. Když loď prohledávali kvůli kontrabandu, ukázalo se, že náklad pozůstává výhradně z egyptských mumií určených pro „námořníka A. B. C“, který si pro své zboží měl přijet s nákladním člunem hned u Nanquit Pointu a jehož totožnost kapitán Arruda z důvodů cti odmítl prozradit. Místní úřad viceadmirality v Newportu, nevěda, co si počít vzhledem k tomu, že na jedné straně nešlo o kontraband, avšak na straně druhé šlo o nezákonné utajování zboží, zvolil na radu výběrčího Robinsona kompromis a loď propustil, zakázal jí však kotvit v rhodeislandských vodách. Později se vyprávělo, že byla spatřena v bostonském přístavu, ačkoli v něm nikdy oficiálně nezakotvila.

Tato mimořádná událost nemohla nevzbudit v Providenci velkou pozornost, a jen málokteří pochybovali o tom, že mezi nákladem mumií a příšerným Josephem Curwenem existuje jakási spojitost. Jeho exotická studia a dovoz podivných chemikálií byly všeobecně známé a jeho záliba ve hřbitovech byla všem podezřelá; nebylo tedy zapotřebí velké představivosti k tomu, aby ho uváděli v souvislost s tímto výstředním dovozním artiklem, který dost dobře nemohl být určen pro nikoho jiného ve městě. Jako by si uvědomoval toto všeobecné přesvědčení, dal si Curwen záležet na tom, aby se příležitostně letmo zmiňoval o chemické hodnotě mumifikačních balzámů; patrně se domníval, že tak celou záležitost uvede na pravou míru, aniž by přiznal svou přímou účast. Weeden a Smith samozřejmě neměli nejmenší pochyby, co celá věc znamená, a popustili uzdu nejdivočejším teoriím ohledně Curwena a jeho obludné činnosti.

Následující jaro, stejně jako minulé, oplývalo hojnými dešti a pozorovatelé pečlivě hlídali břeh řeky za Curwenovou farmou. Velkou část břehu voda odplavila a odhalila též jisté množství kostí, pohled na jakékoli podzemní prostory či brlohy se však nenaskytl. Cosi se šuškalo ve vesnici Pawtuxetu, ležící asi míli po proudu, kde řeka teče přes slapy v kamenné terase, aby vplula do poklidného zákoutí zátoky. Tam, kde bizarní starodávné chaloupky šplhaly od venkovského můstku do stráně a rybářské plachetnice kotvily v ospalých přístavištích, obcházely neurčité zvěsti o věcech, které plynou dolů po řece a na chvíli se objevují na světle, než sklouznou dolů přes vodopád. Pawtuxet je přirozeně dlouhá řeka, která se vine mnoha osídlenými kraji s hojnými hřbitovy, a jarní deště byly pochopitelně vydatné; avšak rybářům u mostu se nezamlouval zdivočelý pohled jedné z těch věcí, když se řítila dolů do klidných vod, ani způsob, jakým jiná z nich křičela, i když její stav byl dalek toho, kdy je cokoli

normálně schopno křičet. Zvěsti přiměly Smithe — Weeden byl tou dobou právě na moři — aby rychle odchvátal ke břehu za farmou, kde zajisté zůstalo dost důkazů po rozsáhlém propadu půdy. Nenašlo se však ani stopy po žádné chodbě do příkrého břehu, neboť miniaturní lavina po sobě zůstavila pevnou hradbu zeminy s křovinami, které se zřítily seshora. Smith se dal do práce a začal zkusmo kopat, ale odradil ho neúspěch; a možná i strach z úspěchu. Zajímavým tématem spekulace by byla otázka, co by asi učinil vytrvalý a pomstychtivý Weeden, kdyby byl býval v té době na břehu.

/3/

Na podzim roku 1770 Weeden usoudil, že čas dozrál k tomu, aby pověděl o svém odhalení ostatním; měl totiž pohromadě velký počet faktů, které na sebe navzájem navazovaly, a svědectví další osoby, aby mohl odmítnout možné nařčení, že jeho představivost se dala unést žárlivostí a pomstychtivostí. Za prvního důvěrníka si vybral kapitána Jamese Mathewsona z Enterprise, který ho jednak dostatečně znal, aby nepochyboval o jeho pravdomluvnosti, a jednak měl ve městě dostatečně velký vliv, aby byl vyslechnut s veškerou vážností. Rozhovor probíhal v horním pokoji Sabinovy krčmy poblíže doků a byl přítomen i Smith, aby mohl potvrdit prakticky každé tvrzení; bylo zřejmé, že jeho výpověď učinila na kapitána Mathewsona otřesný dojem. Jako téměř každý ve městě, také on choval vůči Josephu Curwenovi temné podezření, takže stačilo, aby bylo potvrzeno a rozšířeno o údaje, které ho dokonale přesvědčily. Ke konci porady byl velmi vážný a oběma mladším mužům nakázal přísné mlčení. Řekl, že co se dozvěděl, postupně sdělí zhruba deseti nejvzdělanějším prominentům z Providence, zjistí jejich názor a bude dbát každé rady, kterou mu poskytnou. V každém případě bylo v dané chvíli nejdůležitější utajení, neboť nešlo o záležitost, kterou by mohli vyřešit městští konstáblové nebo milice; a především popudlivý dav bylo třeba udržet v nevědomosti, aby v těchto už tak trudných časech opět nedošlo k panice, jež vypukla před necelým stoletím v Salemu a byla příčinou příchodu Josepha Curwena.

Podle kapitánova názoru patřili k osobám, na něž bylo záhodno se obrátit, dr. Benjamin West, jehož článek o posledním transitu Venuše dokazoval, že je učeným a bystrým myslitelem; dále ctihodný James Manning, představený koleje, která se právě přestěhovala z Warrenu a byla dočasně umístěna v budově nové školy na King Street, než bude dokončena její stavba na kopci nad Presbyterián Lane; bývalý guvernér Stephen Hopkins, někdejší člen Filozofické společnosti v Newportu a muž velmi širokého rozhledu; John Carter, vydavatel *Gazette*; všichni čtyři bratři Brownovi, John, Joseph, Nicholas a Moses, kteří tvořili uznávanou místní elitu a z nichž Joseph byl kromě toho velmi učený laik; starý dr. Jabez Bowen, velmi vzdělaný pán a člověk se značnou znalostí Curwenových nákupů pochybného charakteru; a konečně kapitán Abraham

Whipple, fenomenálně odvážný a energický privatýr, na něhož se dalo spolehnout, že se postaví do čela jakéhokoli nutného zákroku. Tito muži, pokud budou souhlasit, se nakonec měli sejít ke společnému rozhodování, a na nich by pak bylo, aby se rozhodli, zda informovat či neinformovat guvernéra kolonie Josepha Wantona z Newportu, než se rozhodnou pro akci.

Poslání kapitána Mathewsona uspělo nade všechno očekávání; neboť i když u jednoho či dvou vybraných důvěrníků narazil na určitou skepsi, pokud šlo o duchařskou část Weedenovy zprávy, nebyl mezi nimi nikdo, kdo by nepovažoval za nutné přistoupit k tajné a organizované akci. Bylo zjevné, že Curwen představuje pro dobro města i kolonie jisté potenciální nebezpečí a musí být eliminován za každou cenu. Koncem prosince roku 1770 se v domě Stephena Hopkinse sešla skupina prominentních občanů a projednala tam eventuální opatření. Weedenovy poznámky, které předtím svěřil kapitánu Mathewsonovi, byly pečlivě prostudovány a on i Smith byli předvoláni, aby svým svědectvím stvrdili dotyčné podrobnosti. Ještě před koncem schůzky se celého shromáždění zmocnilo cosi podobného strachu, ačkoli tento strach byl prodchnut zarputilou rozhodností, vyjádřenou nejlépe drsnými a hlučnými kletbami kapitána Whipplea. Rozhodli se, že

o všem uvědomí guvernéra, protože bylo patrné, že budou muset použít něčeho více než zákonných prostředků. Vzhledem k tomu, že zřejmě vládl skrytými silami neznámého potenciálu, nebyl Curwen člověkem, kterého by stačilo bezpečně varovat, aby opustil město. Mohlo by dojít k nepopsatelným odvetným opatřením, a i kdyby si ten příšerný tvor dal říci, znamenal by jeho odchod jen přesun bezbožného břemene na jiné místo. Byly to nezákonné časy a muži, kteří po celá léta vzdorovali moci královských výběrčích, necouvali ani před tvrdšími prostředky, když povinnost zavolala.

Curwena bylo nutné překvapit na jeho pawtuxetské farmě velkým přepadovým oddílem zkušených privatýrů a bylo třeba poskytnout mu poslední příležitost, aby vše vysvětlil. Jestliže by se ukázalo, že je šílencem, který se baví pokřikem a fantastickými mnohojazyčnými hovory, byl by řádně izolován. Pokud by však vyšlo najevo něco závažnějšího a ukázalo se, že hrůzyplné historky o podzemních chodbách jsou pravdivé, pak bylo třeba, aby on

i všichni jeho společníci zemřeli. Dalo se to vyřídit v klidu a ani jeho vdova a její otec by se nemuseli dozvědět, co se ve skutečnosti stalo.

Zatímco se jednalo o těchto závažných krocích, došlo ve městě k tak děsivé a nevysvětlitelné události, že se po nějaký čas nemluvilo na míle daleko o ničem jiném. Uprostřed jedné měsíčné lednové noci plné sněhu se vzduch nad řekou a okolními pahorky rozezvučel otřesnou řadou výkřiků, které přitáhly ospalé hlavy do všech oken; lidé v blízkosti Weybosset Pointu zahlédli cosi velkého a bílého, kterak se zběsile řítí po neuklizeném prostoru před krčmou U Turkovy hlavy. Skupiny mužů s lucernami a mušketami vyrazily do ulic, aby se přesvědčily, co se děje, ale jejich pátrání nebylo odměněno zdarem. Příštího jitra však bylo na ledovém zátarasu u jižních pilířů Velkého mostu, kde se vedle

Abbotova lihovaru rozkládá Dlouhý dok, nalezeno úplně nahé obrovské svalnaté tělo; jeho totožnost se stala předmětem nekonečných spekulací, a to zejména starých pamětníků, v nichž vyvolala ona ztuhlá tvář s očima vytřeštěnýma hrůzou jakousi vzpomínku. Se zachvěním si mezi sebou vyměňovali kradmé šeptané věty plné úžasu a obav, neboť v těch ohavných ztuhlých rysech se ukrývala podoba — tak překvapivá, že téměř hraničila s totožností — muže, který zemřel před celými padesáti lety.

Ezra Weeden u nálezu byl; a protože si vzpomněl na štěkot psů z minulé noci, vyrazil po Weybosset Street a přes most u Blátivého doku, odkud zvuk vycházel. Mladý muž byl plný podivného očekávám a nepřekvapilo ho, že když dospěl na okraj obydlené oblasti, kde ulice přecházela v cestu do Pawtuxetu, narazil tam na velmi zvláštní stopy ve sněhu. Nahý obr byl pronásledován psy a mnoha muži, přičemž stopy po tom, jak se psi a muži vraceli, byly velmi dobře znatelné. Zřejmě se pronásledování vzdali, když se ocitli příliš blízko města. Weeden se neradostně ušklíbl a vysledoval stopy k jejich počátku jako čistě formální detail. Šlo o pawtuxetskou farmu Josepha Curwena, zcela podle jeho očekávání; a byl by dal mnohé za to, kdyby její dvorek byl býval méně pošlapán. Za daných okolností se neodvažoval projevit v plném denním světle ani náznak nějakého zájmu. Dr. Bowen, za kterým Weeden se svou zprávou ihned zašel, provedl pitvu oné podivné mrtvoly a objevil některé zvláštnosti, které ho zcela zarazily. Zdálo se, že mužův zažívající trakt nikdy nepracoval, zatímco veškerá kůže byla hrubé a vláčné konzistence, která se nedala nikterak vysvětlit. Šeptané pověsti starců o tom, jak je mrtvola podobná dávno zesnulému kováři Danielu Greenovi, jehož pravnuk Aaron Hopkin byl lodním komisionářem a Curwenovým zaměstnancem, učinily na Weedena jistý dojem, a tak se začal poptávat, až se dozvěděl, kde je starý Green pochován. Téže noci navštívila starý Severní hřbitov naproti Herrenden's Lane desetičlenná skupina mužů a hrob otevřela. Našla jej ale prázdný, zcela podle očekávání.

Mezitím bylo s poštovními kurýry dojednáno, že budou zadržovat Curwenovu poštu, a krátce než došlo k příhodě s nahou mrtvolou, byl zachycen dopis od muže jménem Jedediáš Orne ze Salemu, který spolčeným občanům poskytl látku k hlubokému zamyšlení. Části dopisu, okopírované a dochované v archívech rodiny, kde je našel Charles Ward, zněly přibližně takto:

> „Je mi potěchou, že pokračuješ ve studiu starobylostí po svém způsobu, a nemyslím, že by to byli lépe dokázali u Hutchinse v městě Salemu. Zajisté, že nic než nejdivější ohavnost vzešla z toho, co H. vyvolal z věci, kteréž dokázal získati jen část. To, co jsi poslal, bylo vše darmo, ať proto, že se něčeho nedostávalo, či proto, že jsem neměl ta správná slova — buď že jsem je nehodně citýroval, či nevěrně opsal. Teď však jsem v koncích. Tvého chymického umění nemaje, bych řádně mohl studovati Borella, doznávám, že jsem u velikém zmatku nad tvojí Sedmou knihou *Necronomiconu*, kterouž mi čísti radíš. Než vpravdě bych rád, abys vzal na vědomí, co nám

povědíno o tom, kterak pečlivě třeba dbáti, koho vyvolávati, neb pomysli, co pan Mather napsal v Margináliích k……, a posuď, jak pravdivě ta hrůzná věc popsána jest. A opět ti pravím, nevyvolávej nic, co nejsi s to zažehnati; čímž mám na mysli cokoliv, co by na druhé straně mohlo vyvolati proti tobě věc, kdež by ani tvoje nejmocnější znamení nebyla k ničemuž. Dotazuj se těch menších, aby ti neodpověděli větší a nechtěli ti poroučeti nad míru. Strach mne posedl, když‌tě jsem se dočti, že znáš to, co drží Ben Zariatnatmik ve své krabici z ebenu, neboť se dohaduji, kdož ti o tom pověděl. Též si přeji, bys mne Jedediášem, a nikoli Simonem nazýval. V této společnosti není člověku dobře žíti dlouho a tobě je zajisté znám můj záměr, podle kteréhož jsem se sem vrátil co můj vlastní syn. Jsem žádostiv, bys mne seznámil s tím, co tvůj Temný muž vyzvěděl od Sylvána Cocidia v oné hrobce pod římskou zdí, a budu ti zavázán, když‌tě mi zapůjčíš svůj manuskript, o kterémž se zmiňuješ.“

Jiný a nepodepsaný dopis z Pensylvánie vyvolával stejné představy, zvláště v této pasáži:

„Béřu na vědomost, co pravíš a co se posílání účtů toliko přes tvoje koráby dotejčí, leč nemohu povždy nabýti jistoty, kdy je mám očekávati. V záležitosti, o kteréž byla řeč, žádám leč jediné; míti jistotu, že jsem ti dokonale porozuměl. Dáváš mi věděti, že má-li býti dosaženo nejlepších výsledků, nesmí chyběti žádná část, avšak sám víš nejlíp, jak zatěžko jest míti jistotu. Jeví se mi jako notný hazard a obtíž odnášeti celou bednu a v městě (i.e. u sv. Petra, sv. Pavla, sv. Marie a v Kristově kostele) sotva tak lze učiniti. Jsem si však vědom, co nedokonalostí měl onen vyvolaný posledního října a kolik živých vzorků na to padlo, než uhodil jsi na ten správný způsob v roce 1766; takže se tebou dám vésti ve všech záležitostech. S netrpělivostí očekávám tvou brigu a denně se poptávám na molu u pana Biddlea.“

Třetí podezřelý dopis byl sepsán v neznámé řeči a dokonce i neznámým písmem. Ve Smithově deníku nalezeném Charlesem Wardem je neobratně okopírována jedna kombinace znaků, která se často opakovala; odborníci na Brownově univerzitě prohlásili, že jde o amharské čili habešské písmo, ačkoli nedokázali rozluštit ani jediné slovo. Žádné z těchto psaní nebylo Curwenovi doručeno, ačkoli okolnost, že ze Salemu nenadále zmizel i Jedediáš Orne, byla hodně diskutována a svědčila o tom, že muži z Providence podnikli jistá diskrétní opatření. Pensylvánská historická společnost rovněž obdržela jakýsi podivný dopis, který přijal dr. Shippen a který se týkal přítomnosti jistého odporného individua ve Filadelfii. Avšak ve vzduchu visely rozhodnější zásahy a právě v tajných nočních schůzkách skupiny osvědčených námořníků a privatýrů v Brownově skladišti nutno hledat hlavní plody Weedenových

odhalení. Pomalu, ale jistě se rozvíjel plán kampaně, která měla zahladit veškeré stopy po nechutných záhadách okolo Josepha Curwena.

Curwen přes veškerou snahu o utajení očividně cítil, že je něco ve vzduchu, neboť lidé si všimli, že se tváří neobyčejně sklíčeně a ustaraně. Jeho kočár byl teď hodně vídán ve městě a na Pawtuxet Road a on sám postupně shazoval slupku předstírané zdvořilosti, s jejíž pomocí se poslední dobou pokoušel čelit předsudkům měšťanů. Fennerovi, nejbližší sousedé jeho farmy, si jednou v noci povšimli mocného světelného záblesku, který vyrazil k obloze z jakéhosi otvoru ve střeše záhadné budovy s vysokými a nadměrně úzkými okny; tuto skutečnost oznámili Johnu Brownovi do Providence. Pan Brown se stal velitelem vybraného oddílu, který měl Curwena zlikvidovat, a informoval Fennerovy, že se chystá jistá akce. To považoval za nutné, protože nebylo možné, aby si rozhodujícího nájezdu nepovšimli; svůj postup jim vysvětlil tak, že Curwen špicluje pro celníky v Newportu, proti kterým se otevřeně či tajně svíraly ruce každého loďaře, obchodníka či farmáře v Providenci. Zda této lsti sousedé, kteří byli svědky tolika prapodivných věcí, uvěřili, není jisté, avšak Fennerovi byli každopádně ochotni uvést v souvislost s mužem tak prapodivných mravů každé zlo. Jim tedy pan Brown dal na starost, aby hlídali Curwenovu farmu a pravidelně hlásili vše, co se tam bude dít.

/4/

Pravděpodobnost, že Curwen je na stráži a zkouší něco neobvyklého, jak naznačoval onen podivný záblesk světla, nakonec uspíšila akci, která byla skupinou seriózních občanů tak pečlivě naplánována. Podle údajů ve Smithově deníku se v pátek 12. dubna 1771 v deset hodin večer shromáždil ve velkém sále Thurstonovy krčmy U zlatého lva na Weybosset Pointu za mostem oddíl asi jednoho sta mužů. Z vedoucí skupiny prominentů byli kromě vůdce Johna Browna přítomni dr. Bowen se svou brašnou s chirurgickými nástroji, představený koleje Manning bez velké paruky (největší v kolonii), kterou obvykle nosil, guvernér Hopkins v temném plášti a v doprovodu svého bratra námořníka Eseha, kterého do věci se svolením ostatních v poslední chvíli zasvětil, John Carter, kapitán Mathewson a kapitán Whipple, který měl velet hlavní úderné jednotce. Tito velitelé se radili odděleně v zadní místnosti, načež kapitán Whipple vyšel do sálu a přijal od přítomných námořníků přísahu a vydal instrukce. Eleazar Smith byl ve společnosti velitelů, když seděli v zadní místnosti, očekávajíce příchod Ezry Weedena, který měl za úkol sledovat Curwena a hlásit odjezd jeho kočáru na farmu.

Okolo půl jedenácté bylo na Velkém mostě slyšet těžký rachot, po němž následoval zvuk kočáru v ulici pod ním; nebylo tedy už zapotřebí čekat na Weedena, aby věděli, že odsouzenec vyrazil na svou poslední noční jízdu k bezbožnému kouzelnictví. Za chvilku poté, když už bylo slyšet jen slabé

kodrcání vzdalujícího se kočáru na mostě u Blátivého doku, se objevil i Weeden; nájezdníci se na ulici tiše seřadili do vojenského pořádku, na zádech křesací ručnice, pušky na ptáky nebo velrybářské harpuny, které si přinesli. Weeden a Smith jeli s oddílem a z velitelů byli k přímému nasazení připraveni kapitán Whipple, kapitán Eseh Hopkins, John Carter, představený Manning, kapitán Mathewson a dr. Bowen spolu s Mosesem Brownem, který dorazil na poslední chvíli, ač se neúčastnil předchozího sezení v krčmě. Všichni tito svobodní občané a stovka jejich námořníků se vydali bezodkladně na dlouhý pochod; vyhlíželi zachmuřeně a trochu vystrašeně, když na sebou nechali Blátivý dok a stoupali do mírného svahu Broad Street směrem k Pawtuxet Road. Hned za kostelem Staršího Snowa se někteří muži otočili, aby se pohledem rozloučili s Providencí, ležící pod hvězdami časného jara. Půvabně z ní vyrůstaly kostelní věže a průčelí a z malé zátoky na sever od mostu jemně vál slaný vánek. Vega stoupala nad velký kopec nad vodou, jehož zalesněný hřbet byl přerušen obrysem střechy nedokončené kolejní budovy. Na úpatí tohoto kopce a v úzkých stoupajících uličkách na svazích snilo své sny staré město; stará Providence, pro jejíž bezpečnost a duševní zdraví měla být vymýcena tak nestvůrná bezbožnost.

Za hodinu a čtvrt nájezdníci, jak bylo předem domluveno, dorazili na Fennerovu farmu, kde vyslechli závěrečnou zprávu o své oběti. Ta dorazila na farmu asi půl hodiny předtím a brzy poté opět vystřelilo k obloze ono podivné světlo; žádné z oken, která bylo vidět, se však nerozsvítilo. Tak tomu bylo poslední dobou vždycky. Ještě než zprávu vyslechli, vyrazil k jihu jiný velký záblesk, a všichni v oddíle si uvědomili, že jsou vskutku na prahu scény hrůzných a nadpřirozených divů. Kapitán Whipple nyní rozkázal své jednotce, aby se rozdělila na tři oddíly: dvacet mužů pod Eleazarem Smithem mělo vyrazit přímo ke břehu a střežit přístaviště proti možným posilám, které by si Curwen mohl přivolat prostřednictvím posla v případě nutnosti; druhých dvacet mužů pod vedením kapitána Eseha Hopkinse se mělo přikrást dolů k řece za Curwenovu farmu a zničit sekyrami nebo pomocí prachu dubové dveře ve vysokém příkrém břehu; třetí skupina měla obklíčit dům samotný s přilehlými budovami. Z tohoto oddílu měl vést jednu třetinu kapitán Mathewson k záhadné kamenné budově s vysokými úzkými okny, druhá třetina měla následovat samotného kapitána Whipplea k hlavnímu domu farmy a zbývající třetina měla obklíčit celou skupinu budov, dokud nebude svolána konečným signálem.

Poříční skupina měla po jednom hvizdu vylomit dveře ve stráni a potom čekat a zajmout vše, co by z podzemí za dveřmi vyrazilo. Při zvuku dvou hvizdů měla postoupit ke vchodu a utkat se s nepřítelem, nebo se připojit k ostatním útočníkům. Skupina u kamenného domu měla na tyto signály reagovat podobně: po prvním si vynutit vstup a při druhém sestoupit do podzemí tou cestou, která bude objevena, a připojit se k všeobecnému či rozptýlenému boji, který se v jeskyních rozpoutá. Třetí čili pohotovostní signál tří hvizdů měl přivolat okamžitě zálohu, jinak pověřenou hlídkováním; jejích dvacet mužů se mělo

rozdělit a vniknout do neznámých hlubin jak přes vlastní farmu, tak přes kamennou budovu. Víra kapitána Whipplea v existenci katakomb byla nezvratná, a při plánování nevypracoval tedy žádné alternativní řešení. Měl po ruce velmi silnou a pronikavou píšťalku, a neměl proto strach, že jeho signály zůstanou nepochopeny nebo popleteny. Poslední záložní oddíl u přístaviště byl samozřejmě mimo dosah píšťalky a vyžadoval speciálního posla, který by v případě potřeby vypomohl. Moses Brown a John Carter se s kapitánem Hopkinsem odebrali k říčnímu břehu, zatímco představený Manning byl přidělen k oddílu kapitána Mathewsona k průzkumu kamenné budovy. Dr. Bowen s Ezrou Weedenem zůstali ve skupině kapitána Whipplea, která měla zaútočit na farmu přímo. Útok měl započít, jakmile posel od kapitána Hopkinse dorazí ke kapitánu Whippleovi, aby mu oznámil, že skupina u řeky je připravena. Velitel pak měl jednou silně zapískat a oddíly začít společně útok na třech místech. Krátce před jednou v noci vyrazily tři oddíly z Fennerovy farmy; jeden, aby hlídal přístaviště, druhý, aby zamířil do údolí řeky a k vratům ve stráni, a třetí, aby se rozdělil a postaral o vlastní budovy Curwenovy farmy.

Eleazar Smith, který doprovázel oddíl hlídající břeh, ve svém deníku zaznamenává klidný postup a dlouhé čekání na kopci u zátoky; přerušilo je cosi, co vypadalo jako vzdálený signál píšťalky a zvláštní směs řevu a výkřiků a výbuchu střelného prachu, které jako by přicházely ze stejné strany. Později se jeden muž domníval, že slyší vzdálené výstřely, a ještě později Smith sám zachytil dunění titánských slov, které rezonovalo vysoko nad nimi. Až před ránem se objevil jediný vyděšený posel s divokýma očima a zvláštně páchnoucím šatem a řekl oddílu, aby se v klidu rozešel domů a aby nikdy myšlenkou či slovem nezavadil o to, co se v noci dálo, ani o člověka, který býval Josephem Curwenem. Cosi na poslově chovám bylo daleko přesvědčivější než pouhá jeho slova; neboť třebas to býval námořník, kterého mnozí znali, něco se z jeho duše vytratilo, či naopak se v ní objevilo cosi, co ho navždy odsoudilo k osamění. Byla to táž věc, s níž se později setkávali u jiných starých známých, kteří vstoupili do onoho pásma hrůzy. Většina z nich ztratila či získala cosi neuchopitelného a nepopsatelného. Spatřili nebo zaslechli či pocítili cosi, co nepříslušelo lidským bytostem — a nemohli na to zapomenout. Nikdy se od nich nic neproslechlo; i nejprostší pudy smrtelníků mají své hranice hrůzy. A skupina na břehu řeky postihla u onoho posla jakýsi bezejmenný děs, který téměř uzamkl jejich vlastní rty. Sami toho vypověděli velmi málo a deník Eleazara Smithe je jediným přetrvávajícím písemným záznamem celé výpravy, která vyrazila od Zlatého lva.

Charles Ward však objevil jinou nejasnou zmínku v jakési korespondenci Fennerových, kterou našel v New Londonu, kde, jak věděl, žila jiná větev rodiny. Zdá se, že Fennerovi, od jejichž domu bylo zřetelně vidět odsouzenou farmu, zahlédli odjíždějící řady nájezdníků a velmi jasně slyšeli zuřivý štěkot Curwenových psů, doprovázený prvním pronikavým hvizdem, který spustil útok. První silný hvizd byl následován opětovným velkým světelným záblesk

z kamenné budovy a o chvíli později, po druhém signálu, který zavelel k všeobecnému útoku, se ozval tlumený rachot výstřelů z mušket a po něm strašný burácející řev, který písař Luke Fenner popsal ve svém líčení jako „Uááááhrrrr-Ruááááhrrr!“ Řev však obsahoval kvalitu, jakou pouhý popis nebyl s to vyjádřit, a autor se zmiňuje, že jeho matka při tom zvuku rázem omdlela. Později se opakoval, i když méně hlasitě, načež následovala další, ale tlumenější střelba spolu s hlasitým výbuchem střelného prachu od řeky. Asi hodinu poté začali všichni psi strašlivě štěkat a země se zachvěla — tak výrazně, že svícny na polici nad krbem se začaly kácet. Bylo cítit silný pach síry a otec Luke Fennera prohlásil, že zaslechl třetí čili pohotovostní hvizd, ačkoli ostatní jej nepostřehli. Tlumená palba z mušket zazněla znovu, vystřídána hlubokým ječením, méně pronikavým, ale strašnějším než předchozí; byl to jakýsi hrdelní, ohavně nepřirozený kašel či chrochtání, jehož označení jako jekot bylo spíš dáno jeho trváním a patologickým dojmem než vlastní akustickou hodnotou.

Poté byl v místech, kde ležela Curwenova farma, spatřen plamenný výbuch a ozvaly se zoufalé výkřiky poděšených mužů. Muškety zablýskly a zapraskaly a cosi hořícího padlo k zemi. Objevila se druhá hořící věc a bylo zřetelně slyšet lidský výkřik. Fenner napsal, že byl dokonce s to zapamatovat si několik slov vyplivnutých jako náhlým výbuchem: „Všemohoucí, ochraňuj své ovečky!“ Následovaly další výstřely a druhá věc padla k zemi. Poté nastalo asi třičtvrtěhodinové ticho; na konci této doby Arthur Fenner, Lukeův bratr, zvolal, že vidí, jak z prokleté farmy stoupá ke hvězdám „rudá mlha“. Nikdo kromě dítěte to nemohl dosvědčit, ale Luke připouští zvláštní shodu paniky a téměř křečovité hrůzy, která v té chvíli třem kočkám, které se nacházely v místnosti, prohnula hřbet a naježila srst.

Pět minut poté zavanul studený vítr a vzduch se naplnil nesnesitelným zápachem tak silným, že jen čerstvý mořský vzduch mohl zabránit, aby si toho nepovšimla pobřežní skupina nebo kterákoli bdící duše v Pawtuxetu. Zápach nepatřil k ničemu, s čím se kdokoli z Fennerů někdy předtím setkal, a probouzel v lidech svíravou beztvarou hrůzu, daleko horší než pach hrobu či kostnice. Těsně poté zazněl ohavný hlas, na který žádný nešťastník, který jej zaslechl, nemohl zapomenout. Duněl z oblohy jako ortel zkázy a okna drnčela, jak jeho ozvěna postupně slábla. Byl to hluboký a melodický hlas; mohutný jako kovové varhany, ale zlovolný jako zapovězené knihy Arabů. Nikdo není s to povědět, co říkal, protože hovořil neznámou řečí, ale Luke Fenner, aby znázornil onu démonickou intonaci, si zapsal toto: „DÝSMÍS — JEŠET — BONEDOSEFFEDUVEMA — ENTTEMOS.“ Až do roku 1919 nebyl nikdo schopen spojit tento hrubý přepis s čímkoli v lidském povědomí, avšak Charles Ward zbledl, když v něm poznal cosi, co kdysi odsoudil Mirandola, třesa se hrůzou, jako nejzazší horor mezi inkantacemi černé magie.

Tomuto zlovolnému divu z Curwenovy farmy jako by odpovídal zcela jasně slyšitelný lidský výkřik či hluboký jednohlasný jek, načež se neznámý zápach zmnožil o další pach, stejně nesnesitelný. Nyní vypuklo úpění zřetelně odlišné

od tohoto jeku a pokračovalo vytím ve stoupajících a klesajících kadencích. Chvílemi vypadalo téměř srozumitelně, třebaže žádný posluchač nedovedl vystopovat určitá slova; a v jednom okamžiku jako by vyvrcholilo v ďábelský a hysterický chechtot. Nato se z desítek lidských hrdel vyrval vřesk vrcholné hrůzy, vřesk, který zazněl silně a jasně přes tu nesmírnou hlubinu, ze které musel vytrysknout; a potom ovládla vše temnota a ticho. Spirály štiplavého dýmu stoupaly do výše a zastřely hvězdy, třebaže se neobjevily žádné plameny a na žádné budově se příštího dne neukázaly známky požáru.

K ránu zaklepali na dveře Fennerových dva vyděšení poslové, jejichž šat byl nasáklý nepostižitelnými pachy, a požádali o soudek rumu, který velmi dobře zaplatili. Jeden z nich sdělil členům rodiny, že s případem Josepha Curwena je skoncováno, a uložil jim, aby se o událostech uplynulé noci nezmiňovali. Ač tento příkaz zněl arogantně, vzhled těch, kdož jej vyslovili, ho zbavil veškeré nadutosti a dodal mu hrozivou autoritu; proto zůstávají jen tyto skrovné dopisy Luke Fennera, které — jak napsal svému příbuznému z Connecticutu — měl příjemce zničit. Jedině skutečnost, že příbuzný neuposlechl, takže dopisy se nakonec dochovaly, uchránily celou záležitost před milosrdným zapomenutím. Charles Ward byl schopen dodat ještě jednu podrobnost jako důkaz dlouhodobého zájmu pawtuxetských usedlíků o dávné tradice. Starý Slocum z této vesnice řekl, že jeho dědeček věděl o prapodivné pověsti o jakémsi ožehlém a znetvořeném těle, které bylo nalezeno v polích asi týden poté, co byla ohlášena smrt Josepha Curwena. Řeči udržoval v oběhu pouze dojem, že tělo, aspoň pokud se z jeho spáleného a znetvořeného stavu dalo usuzovat, nebylo ani zcela lidské, ani nepatřilo žádnému tvorovi, kterého kdy lidé z Pawtuxetu zhlédli či o kterém aspoň četli.

/5/

Ani jeden muž, který se toho strašného nájezdu účastnil, se nedal přimět k tomu, aby se o něm zmínil byť jen slovíčkem, a každý úryvek mlhavých údajů, který se dochoval, pochází od těch, kteří byli mimo hlavní bojovou skupinu. Je až cosi děsivého na důslednosti, s jakou tito skuteční nájezdníci zničili všechny zmínky, které v tomto směru ukrývaly sebemenší náznaky.

Osm námořníků zahynulo, ale ačkoli jejich těla nebyla dopravena zpátky, jejich rodiny se spokojily s prohlášením, že došlo ke srážce s celníky. Totéž prohlášení vysvětlilo i četné případy poranění, která převazoval a léčil výhradně dr. Jabez Bowen, který výpravu doprovázel. Nejhůře se dal vysvětlit onen nepojmenovatelný pach lpící na všech nájezdnících, tedy věc, o níž se diskutovalo celé týdny. Z občanských vůdců měli nejvážnější rány kapitán Whipple a Moses Brown a dopisy jejich žen svědčí o překvapení, jaké vyvolávalo jejich mlčení a pečlivé skrývání obvazů. Po psychologické stránce jako by každý účastník zestárl, vystřízlivěl a byl otřesen. Naštěstí šlo vesměs o silné, aktivní a

prosté lidi ortodoxního náboženského přesvědčení, neboť kdyby byli bývali jemnějšího založení a jejich duševní život byl složitější, zajisté by na to silně doplatili. Představený Manning byl rozrušen nejvíc; avšak i on překonal nejtemnější stíny a udusil vzpomínky v modlitbách. Každý z těchto vůdců měl v pozdějších letech vést aktivní život a je možná štěstí, že tomu tak bylo. Více než o rok později vedl kapitán Whipple dav, který zapálil celní loď Gaspee, a v tomto smělém činu můžeme vytušit jakýsi první krok k tomu, aby vymazal z mysli bezbožné obrazy.

Vdově po Josephu Curwenovi byla předána zapečetěná olověná rakev podivného tvaru, kterou patrně nalezli na místě, kde jí bylo zapotřebí, a v níž — jak jí bylo sděleno — odpočívalo tělo jejího muže. Padl prý v bitce s celníky, o jejíchž podrobnostech by nebylo vhodné se příliš šířit. Kromě tohoto prohlášení se o konci Josepha Curwena nikdo nezmiňoval a Charles Ward měl po ruce jediný náznak, aby na něm mohl vybudovat jakousi teorii. Tímto náznakem byla pouhá nitka — roztřesenou rukou podtržená pasáž v zadrženém dopise Jedediáše Ornea Curwenovi, kterou si Ezra Weeden zčásti opsal. Kopie byla nalezena v majetku Smithových potomků; je na nás, abychom rozhodli, zdali ji Weeden předal svému společníkovi jako němý důkaz nenormálnosti, ke které došlo, když celá záležitost skončila, nebo zda ji — což je pravděpodobnější — měl Smith už předtím a sám podtrhl to, co dokázal ze svého přítele vytáhnout pomocí bystrého úsudku a obratných otázek. Podtržená část je pouze toto:

„A opět ti pravím, nevyvolávej nic, co nejsi s to zažehnati; čímž mám na mysli cokoliv, co by na druhé straně mohlo vyvolati proti tobě věc, kdež by ani tvoje nejmocnější znamení nebyla k ničemuž. Dotazuj se těch menších, aby ti neodpověděli větší a nechtěli ti poroučeti nad míru.“

S ohledem na tento odstavec a se zřetelem k tomu, jaké ztracené a nepopsatelné spojence byl poražený muž schopen povolat v úzkých, byl možná Charles Ward na vahách, zda vůbec nějaký občan z Providence Josepha Curwena zabil.

Úmyslné vymazání každé památky na mrtvého ze života i z letopisů města Providence nesmírně podpořili sami vůdcové nájezdu. Zprvu neměli v úmyslu být tak důkladní a ponechali vdovu i jejího otce v neznalosti pravého stavu věcí; avšak kapitán Tillinghast byl bystrý muž a brzy objevil dosti pověstí, aby to v něm vzbudilo obavy a vedlo ho nakonec k tomu, že požádal svou dceru a vnučku, aby si změnily jméno, spálily knihovnu a veškeré zbývající listiny a aby daly odtesat nápis z břidlicové desky nad hrobem Josepha Curwena. Dobře se znal s kapitánem Whipplem a patrně z tohoto drsného námořníka vytáhl více než kdokoli jiný, pokud šlo o to, jak prokletý čaroděj skončil.

Od té doby se Curwenova památka ocitala ve stále větším zapomenutí, což se nakonec s obecným souhlasem přeneslo i na městské záznamy a archívy *Gazette*. Po duchovní stránce to lze srovnat pouze s mlčením, jaké obklopovalo

jméno Oscara Wildea po celých deset let po jeho pádu do nemilosti, a po stránce dosahu pouze s osudem onoho hříšného krále z Runaguru v povídce lorda Dunsanyho, o němž bohové rozhodli, že nejen musí sám přestat existovat, ale že musí být vymazána i památka na to, že vůbec kdy existoval.

Paní Tillinghastová, jak vdovu začali po roce 1772 nazývat, prodala dům na Olney Court a nastěhovala se ke svému otci do Power's Lane, kde žila až do své smrti v roce 1817. Farma v Pawtuxetu, které se nyní vyhýbala každá lidská duše, zůstala po celá léta na pospas plísním a zdálo se, že chátrá nepředstavitelnou rychlostí. Kolem roku 1780 z ní zůstaly stát jen kamenné a cihlové zdi a do roku 1800 se i ty rozpadly do beztvarých hromad suti. Nikdo se neodvážil projít změtí křovin na břehu řeky, za níž měla být ukryta vrata do příkrého svahu, a nikdo se také nepokusil znovu rekonstruovat obraz scén, uprostřed nichž Joseph Curwen odešel od hrůz, které napáchal.

Pouze robustního kapitána Whipplea slyšeli bystří posluchači, jak si pro sebe občas mumlá: „Hrom aby do toho — ale proč jen se tolik chechtal, když tak ječel? Vypadalo to, jako by ten proklatec měl něco za lubem. Za půl koruny bych mu ten jeho barák spálil…"

Kapitola třetí

Pátrání a evokace

/1/

Charles Ward, jak jsme viděli, se o tom, že pochází z Josepha Curwena, poprvé dozvěděl v roce 1918. Nepřekvapuje, že se okamžitě začal zajímat o vše, co mělo nějakou spojitost s dávnou záhadou; neboť každá mlhavá chýra, kterou o Curwenovi zaslechl, se nyní stala sama o sobě něčím životně důležitým pro toho, kdo v sobě měl Curwenovu krev. Žádný nadaný a nápaditý genealog by nejednal jinak, než že by od té doby začal horlivě a systematicky sbírat o Curwenovi veškeré údaje.

Na počátku se Ward své pátrání ani v nejmenším nepokoušel utajovat, takže dokonce i dr. Lyman je na vahách, zdali by se začátek jinochovy choroby měl posunout před konec roku 1919. Ward hovořil otevřeně s členy své rodiny — třebaže jeho matka neprojevovala zvláštní nadšení nad tím, že má za předka právě Curwena — i s úředníky různých muzeí a knihoven, které navštěvoval. Kdykoli žádal soukromé rodiny o záznamy, o kterých se domníval, že je mají, nikterak přitom nezastíral, o co mu jde, a sdílel s nimi poněkud pobavenou skepsi, s jakou se dívali na dávné pisatele deníků a dopisů. Často projevoval dychtivou zvědavost nad tím, co se asi před půldruhým stoletím udalo na paw-

tuxetské farmě, jejíž polohy se marně snažil dopátrat, a jaký vlastně Curwen ve skutečnosti byl.

Když narazil na Smithův deník a archívy a když se mu dostal do rukou dopis Jedediáše Ornea, rozhodl se, že navštíví Salem a poohlédne se tam po Curwenově dřívější činnosti a vztazích, což učinil o velikonočních prázdninách v roce 1919. V Essex Institute, který dobře znal ze svých dřívějších pobytů v tomto okouzlujícím starém městě chátrajících puritánských lomenic a namačkaných mansardových střech, byl velice mile přivítán a objevil velké množství údajů o Curwenovi. Dozvěděl se, že jeho předek se narodil v Salem-Village, nyní Danversu, který leží asi sedm mil za městem, dne osmnáctého února roku 1662-3 a že uprchl na moře ve věku patnácti let, aby se znovu objevil až po devíti letech, vybaven mluvou, oblečením a chováním rodilého Angličana, a usadil se přímo v Salemu. V té době se s rodinou příliš nestýkal a veškerý volný čas trávil nad podivnými knihami, které si přivezl z Evropy, a neznámými chemikáliemi, které mu přivážely lodi z Anglie, Francie a Holandska. Některé jeho výlety na venkov se staly předmětem značného zájmu a byly nejasně spojovány s pověstmi o nočních ohních na horách.

Curwenovými jedinými blízkými přáteli byli jacísi Edward Hutchinson ze Salem-Village a Simon Orne ze Salemu. S těmito muži byl často vídán při hovoru na návsi a jejich vzájemné návštěvy nebyly ničím neobvyklým. Hutchinson měl daleko u lesa dům, který se citlivějším povahám příliš nezamlouval kvůli zvukům, které se z něj za noci ozývaly. Říkalo se o něm, že mívá prapodivné návštěvníky, a světla, která bývalo vidět v jeho oknech, nemívala vždy stejnou barvu. Vědomosti, které měl o mrtvých a o věcech dávno minulých, byly považovány za obludné; v době, kdy začaly hony na čarodějnice, zmizel a nikdo o něm víc neslyšel. V téže době odcestoval i Joseph Curwen, ale lidé se brzy dozvěděli, že se usadil v Providenci. Simon Orne žil v Salemu do roku 1720, kdy začala budit veřejnou pozornost okolnost, že se na něm neprojevují žádné stopy stárnutí. Poté zmizel a asi po třiceti letech se vrátil jeho dvojník a údajný syn, aby vznesl nároky na dědictví. Jeho žádosti bylo vyhověno, když předložil doklady psané vlastní rukou Simona Ornea; Jedediáš Orne pak bydlel nadále v Salemu až do roku 1771, kdy jisté dopisy od občanů z Providence adresované ctihodnému Thomasi Barnardovi a jiným způsobily, že se v klidu odebral neznámo kam.

Doklady o všech těchto podivných událostech byly přístupné v Essex Institute, u soudu a na matričním úřadě a obsahovaly jak neškodné věci, jako vlastnická práva na pozemky a prodejní smlouvy, tak i nenápadné úryvky znepokojivější povahy. Zcela jednoznačné narážky na ně se objevily ve čtyřech či pěti zápisech o čarodějnických procesech, jako například v tom, kde Hepzibah Lawsonová dne 10. července 1692 přísahala u soudu v Oyeru a Terminen, jemuž předsedal soudce Hathorne, že „čtyřmecítma čarodějek a Temný muž se obyčejně setkávali v lesích za domem páně Hutchinsona“, a jistá Amity Howová při sezení 8. srpna prohlásila před soudcem Gedneyem, že „oné

noci vložil Ďábel své znamení na Bridget S., Jonathana A., *Simona O.*, Deliverance W., *Josepha C.*, Susan P., Mehitable C. a Deborah B.“. Potom tu byl seznam titulů Hutchinsonovy pověstné knihovny, který nalezli, když zmizel, a nedokončený manuskript psaný jeho vlastní rukou šifrou, kterou se nikomu nepodařilo přečíst. Ward si dal zhotovit fotokopii tohoto rukopisu a začal na šifře nenápadně pracovat, hned jak mu ji dodali. Po srpnu nabyly jeho práce na šifře až horečné intenzity a podle jeho řečí a chování se lze domnívat, že přišel na klíč k řešení před říjnem nebo listopadem. Nikdy však neřekl, zda uspěl či ne.

Největší bezprostřední zájem však budil materiál týkající se Ornea. Wardovi trvalo jen velmi krátkou dobu, aby podle totožnosti rukopisu dokázal to, co již považoval za prokázáno v textu dopisu adresovaného Curwenovi: že totiž Simon Orne a jeho údajný syn jsou jedna a táž osoba. Jak se už Orne zmínil ve svém dopise, nebylo příliš bezpečné žít v Salemu moc dlouho, a proto se uchýlil na třicet let do ciziny a vrátil se až jako představitel další generace, aby se ucházel o své pozemky. Orne byl zřejmě velmi opatrný a většinu své korespondence zničil, avšak občané, kteří v roce 1771 zahájili výše popsanou akci, našli a uchovali několik dopisů a listin, které vzbudily jejich zvědavost. Byly tu záhadné formule a diagramy psané jeho rukou či v jiných rukopisech, které nyní Ward pečlivě kopíroval a fotografoval, a jeden nesmírně záhadný dopis psaný písmem, v němž badatel podle matričních záznamů jednoznačně poznal rukopis Josepha Curwena.

Tento Curwenův dopis, třebaže mu chybí označení roku, nebyl zjevně tím, na nějž odpovídal Orne ve svém zadrženém dopise, a podle vlastních dokladů jej Ward umístil do doby před rokem 1750. Nebude možná chybou, uvedeme-li text vcelku jako vzorek stylu člověka, jehož osud byl tak temný a strašlivý. Adresát je oslovován jako Simon, avšak slovo je přeškrtnuto (zda Curwenem nebo Orném, nebyl Ward schopen říci).

Providence, 1. květen.

Bratře,

a ctěný starý příteli, s veškerou uctivostí a vroucím díkůvzdáním Tomu, jemuž sloužíme pro jeho věčnou moc. Právě jsem objevil to, co sám měl bys znáti, co se věcí posledních dotejčí, a co v tom punktu učiniti třeba. Nehodlám tě následovati a pro léta svá se odebrati jinam, an Providence postrádá oné břitkosti jako Zátoka při postihování věcí nadobyčejných i horlivosti soudů. Jsemť též zaneprázdněn svými koráby a zbožím, a nemohl jsem tudíž učiniti, jakož jsi učinil ty; krom toho nachází se pod mojí farmou v Pawtuxetě to, co je ti povědomo a co by zajisté nemohlo čekati, až se navrátím zpět coby někdo jiný.

Nikterak však nejsem nepřipraven na těžké časy, jakž jsem ti pověděl, a dlouho jsem se obíral způsobou, jak se navrátiti zpátky po ztrátě těla. Minulé noci jsem napadl na slova, jež dovedou vyvolati YOGG-SOTHOTHA, a poprvé jsem patřil na onu tvář, o níž hovoří Ibn Schacabac v --------. A ona mi

pravila, že klíč je ukryt v III. žalmu Liber damnatus. Až slunce vstoupí do pátého domu a ocitne se v trigonu se Saturnem, narejsuj Pentagram ohně a třikráte proslov devátý verš. Týž verš pak opakuj o každém svátku Nalezení sv. Kříže a v předvečer Všech svatých, a věc ona pak vezme svůj zrod ve vnějších sférách.

A ze semene starého pak se zrodí ten, kdož se bude ohledati, ač nevěda, co hledá.

Leč toto vše nebude k ničemuž, jestliže nebude dědice a jestliže soli, či způsob, jak soli vyráběti, nebude připraven pro jeho ruce. A na tomto místě doznávám, že jsem potřebných kroků nepodnikl, aniž nalezl mnoho. Ten postup je vpravdě zapeklitý a hltá tak veliký počet vzorků, že jich získávám dostatek jen s velkými obtížemi, v to nezapočítávaje námořníky, kteréž si přivážím z Indií. Zdejší lidé začínají větřiti, avšak dokážu si je udržeti od těla. Urození pak jsou horší nežli lid, jsouce podezřívavější při svém konání, a lid pak víc víry klade v to, co říkají. Obávám se, že ten farář a pan Merritt trochu více mluvili, ale prozatím nic nenasvědčuje nebezpečí. Chymické látky lze snadno obdržeti, an jest ve městě dvou výtečných chymiků, dr. Bowen a Sam Carew. Já pak kráčím cestou, kterouž vyznačil Borellus, a též Abdul Al-Hazred svou VII. knihou jest mi převelice nápomocen. Cožkoliv se mi zdaří vyzískati, z toho i ty budeš míti užitek. A mezitím nikterak nepolevuj a užívej oněch slov, kteráž jsem ti pověděl. Jsou řádně opsána, leč v pádě, že budeš si přáti spatřiti ho, užívejž toho, co jest psáno na kousku……, kterýž přikládám do tohoto balíčku. Svoje verše odříkej vždy o svátku Nalezení sv. Kříže a v předvečer Všech svatých; a jestliže tvůj rod nevymře, *pak přijde v létech příštích ten, kdo se ohledati bude zpátky a použije oněch solí či látek, které mu zanecháš.* Job XIV, 14.

Jsem šťasten, že se opět vynacházíš v Salemu, a troufám, že tě zas zanedlouho uzřím. Mám dobrého hřebce a pomýšlím na to, že si opatřím kočár, neb je tu v Providenci už jeden (páně Merrittův), ač cesty jsou špatné. Rád-li cestuješ, nepomíjej mne. Z Bostonu můžeš najmouti poštovní kočár na cestu přes Dedham, Wrentham a Attleborough, a ve všech těchto městech jsou znamenité hostince. Ubytuj se u pana Bolcoma ve Wrenthamu, kde jsou lože měkčí než u pana Hatche, však k jídlu se zastav u těch druhých, protože u nich se vaří lépe. Zahni do Providence u Patucketských slapů a projeď kolem krčmy pana Saylese. Můj dům nachází se hned proti krčmě pana Epeneta Olneye za Towne Street, na severní straně od Olney Court. Vzdálenost od Bostonu jest asi čtyřiačtyřicet mil.

Zůstávám starým a věrným přítelem a služebníkem Almonsin-Metratonu,

Josephus C.

Pan Simon Orne,
William’s-Lane, v Salemu.

Tento dopis kupodivu jako první udal Wardovi přesné místo, kde stával v Providenci Curwenův dům, neboť žádný ze záznamů, s nimiž se až dosud setkal, nebyl tak přesný. Byl to dvojnásob překvapivý objev, protože jako novější Curwenův dům, který byl vystavěn v roce 1761 na místě starého, označil rozbořenou budovu, která dosud stála na Olney Court a byla Wardovi dobře známa z jeho starožitnických toulek po Stampers Hill. Dům byl vzdálen pouze několik bloků od jeho vlastního domu výše na kopci a nyní v něm bydlela černošská rodina, která požívala v okolí dobré pověsti, protože se zabývala příležitostným praním či úklidem a topením. Skutečnost, že ve vzdáleném Salemu našel tak náhle důkaz, že v historii jeho vlastní rodiny existovalo toto rodinné sídlo, učinila na Warda mohutný dojem, a tak se rozhodl, že si místo hned po návratu důkladně prohlédne. Mystičtěji zabarvená místa v dopise, která chápal jako výstřední symbolismus, ho zarážela; přesto se záchvěvem zvědavosti zaznamenal, že biblická pasáž, na kterou se dopis odvolával — Job XIV, 14 — obsahuje známý verš: „Kdyby mohl ožít muž, jenž zemřel, čekal bych po všechny dny své služby, až budu vystřídán."

/2/

Mladý Ward se vrátil domů ve stavu příjemného vzrušení a strávil následující sobotu dlouhým a vyčerpávajícím studiem domu v Olney Court. Dům, nyní už zchátralý věkem, nikdy nebyl panským sídlem v pravém slova smyslu; byl to skromný dvouapůlpodlažní dřevěný městský dům v typickém koloniálním stylu se špičatou střechou, velkým ústředním komínem a umělecky vyřezávanými dveřmi s půlkruhovým oknem nad nimi, trojúhelníkovým štítem a úpravnými dórskými sloupy. Na první pohled utrpěl jen nepatrné změny, a Ward cítil, že hledí na něco, co je velmi blízké neblahému předmětu jeho pátrání.

Současní černí obyvatelé domu ho znali, a tak byl starým Asou a jeho ženou Hannah velmi zdvořile pozván dál. Uvnitř bylo více změn, než by se dalo z vnějšího pohledu předpokládat; Ward si s pocitem lítosti povšiml, že jemné spirálovité závitnice s vázami nad krbem a vyřezávané obložení vestavěných skříní jsou pryč, zatímco značná část jemného táflování a přesahujících okrajových lišt je počmáraná, rozsekaná a vydlabaná či jednoduše zcela překrytá lacinými tapetami. Celkem vzato nepřinesla prohlídka zdaleka tolik, kolik Ward očekával; aspoň však bylo vzrušující stát uprostřed stěn, které kdysi obýval tak hrůzyplný muž jako Joseph Curwen. Se zachvěním si povšiml, že ze starobylého mosazného klepadla byl pečlivé odstraněn jakýsi monogram.

Od té doby až do skončení školy trávil Ward svůj volný čas nad fotokopií Hutchinsonových šifer a shromážděnými místními údaji o Curwenovi. Prvé mu stále odolávalo; druhého však měl — včetně vodítek k podobným datům jinde — tolik, že byl ochoten podniknout výlet do New Londonu a New Yorku, aby

se mohl obeznámit se starými dopisy, o kterých tušil, že tam jsou. Cesta byla velmi užitečná, protože mu přinesla Fennerovy dopisy se strašlivým líčením nájezdu na pawtuxetskou farmu a korespondenci mezi Nightingalem a Talbotem, z níž se dozvěděl o portrétu, který měl být namalován na jednom panelu Curwenovy knihovny. Záležitost s portrétem ho obzvlášť zaujala, protože by byl dal mnohé za to, aby se dozvěděl, jak Joseph Curwen vlastně vypadal; a tak se rozhodl, že podnikne druhou výpravu do domu v Olney Court, aby se přesvědčil, zdali pod olupujícím se nánosem pozdějších barev nebo pod vrstvami plesnivých tapet nezůstaly po dávném portrétu nějaké stopy.

K průzkumu došlo brzy v srpnu a Ward pečlivě zkoumal stěny v každé místnosti, která byla dost velká na to, aby mohla pojmout knihovnu neblahého stavebníka. Zvlášť velkou pozornost věnoval velkým panelům nad původním ostěním, a asi po jedné hodině pocítil silné vzrušení, když dospěl k přesvědčení, že na širokém prostoru nad krbem je po odloupnutí několikerého nánosu barev povrch znatelně tmavší, než by odpovídalo obvyklému zabarvení či dřevu pod ním. Po několika pečlivějších pokusech s kapesním nožem měl jistotu, že narazil na značně velký portrét. S opravdovým sebezapřením se mladý muž rozhodl neriskovat poškození, k němuž by zajisté vedl bezprostřední pokus odhalit obraz pomocí nože, a vzdálil se z místa svého objevu pro odbornou pomoc. Po třech dnech se vrátil s velmi zkušeným umělcem, panem Walterem Dwightem, který měl svůj ateliér blízko úpatí College Hill, a znamenitý restaurátor se ihned pustil do práce pomocí vhodných metod a chemikálií. Starý Asa a jeho žena byli chováním svých návštěvníků patřičně vzrušeni a obdrželi za tuto invazi do svého domova náležitou odměnu.

Jak restaurování den za dnem pokračovalo, sledoval Charles Ward se vzrůstajícím zájmem Unie a stíny, které byly po tak dlouhém zapomenutí postupně odhalovány. Dwight započal se spodní částí obrazu, a tak se, protože obraz měl trojnásobnou výšku proti šířce, tvář po nějakou dobu neobjevovala. Mezitím vyšlo najevo, že jde o sporého, dobře rostlého muže v temně modrém kabátci a vyšívané vestě, krátkých kalhotách z černého saténu a bílých hedvábných punčochách, sedícího ve vyřezávaném křesle na pozadí okna, jež otevíralo výhled na mola a lodi. Když se objevila hlava, bylo vidět, že je pokryta nefalšovanou albemarleovskou parukou a že má hubenou, klidnou a bezvýraznou tvář, která připadala jak Wardovi, tak restaurátorovi povědomá. Teprve k posledku však restaurátor i jeho zákazník začínali žasnout nad podrobnostmi oné hubené, bledé tváře a se záchvěvem posvátné hrůzy si uvědomovali, jaký dramatický trik tu sehrála dědičnost. Neboť stačila konečná olejová lázeň a několik dotyků škrabky, aby se plně objevil výraz, který zakryla staletí; a aby postavila zmateného Charlese Dextera Warda, který tak rád prodléval v minulosti, tváří v tvář jeho vlastním živým rysům v obličeji jeho strašlivého prapraprapraděda.

Ward přivedl rodiče, aby zhlédli div, který odhalil, a otec se okamžitě rozhodl obraz zakoupit, třebaže byl vyveden na stávajícím ostění. Podobnost s

chlapcem, byť v archaickém vydání, byla obdivuhodná; bylo zjevné, že přes jakýsi šalebný atavismus si fyzické rysy Josepha Curwena po půldruhém století nalezly přesný duplikát. Podobnost paní Wardové jejímu předkovi nebyla nikterak výrazná, i když si vzpomněla na některé příbuzné, kteří měli v obličeji rysy, jež její syn sdílel s dávno mrtvým Curwenem. Nebyla tímto objevem nijak nadšena a svému muži řekla, že by portrét měl spíš spálit než jej dát odnést domů. Bylo na něm, tvrdila, cosi bezbožného; nejen ve vlastní podstatě obrazu, ale právě v oné podobnosti s Charlesem. Pan Ward však byl praktický muž s váženým postavením — byl výrobcem bavlněných látek s velkými továrnami v Riverpointu v pawtuxetském údolí — a nebyl ochoten naslouchat ženským vrtochům. Obraz na něj podobností synovi učinil mocný dojem a byl přesvědčen, že si ho syn jako dárek zaslouží. S tímto názorem — jak netřeba zdůrazňovat — Charles co nejsrdečněji souhlasil; a tak po několika dnech vyhledal pan Ward majitele domu, drobného mužíka s tváří malého hlodavce a hrdelním přízvukem, a obdržel celý panel i ostění nad ním včetně obrazu za cenu, jež odvrátila hrozící příval nepříjemného handrkování.

Zbývalo tedy jen sejmout ostění a odvézt je do Wardova domu, kde byly provedeny úpravy pro jeho restauraci a instalaci nad elektrickým krbem v Charlesově studijní knihovně na třetím podlaží. Charlesovi byl svěřen úkol dohlédnout na odvoz, a tak 28. srpna doprovázel dva odborné dělníky od Crookerovy aranžérské firmy do domu v Olney Court, kde byly římsa krbu i panel nad ní odstraněny s velkou péčí a přesností, aby mohly být převezeny nákladním autem společnosti. Zůstala po nich plocha odkrytých cihel nad průběhem komínu, za níž si mladý Ward povšiml čtvercového výklenku velikosti asi jedné stopy, který byl umístěn očividně za hlavou portrétu. Protože byl zvědav, co takový prostor může znamenat či obsahovat, přiblížil se a nahlédl dovnitř; tam našel pod silnou vrstvou prachu a sazí několik zažloutlých listin, hrubý silný sešit a několik zpráchnivělých útržků látky, zřejmě zbytků po stuze, kterou bylo vše svázáno dohromady. Když odfoukl větší část špíny a popela, vytáhl sešit a prohlédl si smělé tahy nápisu na jeho deskách. Byl psán rukou, kterou se naučil rozpoznávat už v Essex Institute, a označoval sešit jako „*Deník a záznamy Josepha Curwena, gentlemana z Providence-Plantations, dříve bytem v Salemu.*“

Jelikož ho objev nadmíru rozrušil, ukázal Ward sešit oběma zvědavým dělníkům, kteří byli na místě s ním. Jejich svědectví je zcela jednoznačné, pokud jde o povahu a pravost nálezu, a dr. Willett na ně klade velikou váhu k podpoře své teorie, že na počátku svého výstředního chování nebyl mladý muž ještě duševně chorý. Veškeré ostatní listiny byly rovněž psány Curwenovým rukopisem a jedna z nich vyhlížela obzvlášť zlověstně, protože nesla nápis: „*Tomu, kterýž přijde po mně, a jak on se může ocitnouti mimo čas a sféry.*“ Jiná byla psána šifrou jako Hutchinsonovo psaní, které bylo až dosud Wardovi hádankou. Třetí — a tu badatel zajásal — vypadala jako klíč k šifře, zatímco čtvrtá a pátá nesly označení „Edw. Hutchinson, nositel erbu“ a „Jedediáš Orné,

Esq.“, „nebo jejich dědicové anobrž ti, kdož je budou zastupovati.“ Šestá a poslední listina nesla nápis: *„Joseph Curwen, jeho život a cesty v létech 1678 a 1687: O tom, kam cestoval, kde zůstával, koho navštívil a co se dozvěděl.“*

/3/

Dospěli jsme nyní k bodu, v němž akademičtější škola psychiatrů spatřuje počátek choromyslnosti Charlese Warda. Hned po svém objevu si mladý muž prostudoval několik dalších stránek sešitu a rukopisy a zřejmě v nich nalezl něco, co na něj učinilo nesmírný dojem. Vskutku, od doby, kdy ukázal názvy písemností dělníkům, jako by samotný text střežil s obzvláštní péčí a prožíval zmatení mysli nevysvětlitelné ani historickým a genealogickým významem nálezu. Po návratu domů oznámil novinu téměř zahanbeně, jako by chtěl zdůraznit její nesmírnou důležitost, aniž by bylo třeba důkazu. Nápisy na deskách rodičům ani neukázal a řekl pouze, že nalezl nějaké dokumenty psané rukou Josepha Curwena, „většinou šifrované“, které bude muset prostudovat velmi pečlivě, než vysvitne jejich pravý význam. Je nepravděpodobné, že by i dělníkům něco ukázal, nebýt jejich neskrývané zvědavosti. Podle všeho se nepochybně chtěl vyhnout zdání obzvláštní nesdílnosti, která by ještě více rozvázala jejich jazyky.

Oné noci proseděl Charles Ward ve svém pokoji drahnou dobu, pročítaje nalezený sešit a listiny, a neustal, ani když nastal den. Jídlo mu na jeho naléhavou žádost poslali nahoru, jak o to poprosil matku, když za ním přišla, aby se přesvědčila, co se děje; odpoledne se pak objevil jen nakrátko, když přišli dělníci instalovat Curwenův portrét na ostění knihovny. Příští noc spal přerušovaně v šatech a neustále horečně zápasil s luštěním šifrovaného rukopisu. Ráno si matka povšimla, že pracuje na fotokopii Hutchinsonovy šifry, kterou jí několikrát předtím ukázal; když se ho však zeptala, řekl jí, že Curwenův klíč pro ni nelze použít. Toho odpoledne zanechal práce a fascinovaně přihlížel, jak muži dokončují instalaci obrazu na ostění nad rafinovaně realisticky vyhlížejícím elektrickým krbem, přičemž tuto napodobeninu i s římsou odsadili poněkud od severní stěny, jako kdyby tam byl komín, a boční zdi obložili táflováním, které odpovídalo táflování pokoje. Přední panel s obrazem byl upilován a zavěšen tak, aby za ním zůstala volná prostora jako skříňka. Když dělníci odešli, přestěhoval se Ward se svou prací do knihovny a posadil se před obraz s očima napůl na šifře, napůl na portrétu, který na něj zíral zpět jako dávný, o staletí starší obraz v zrcadle. Rodiče, jak si dodatečně vzpomínají na jeho chování v té době, popisují zajímavé podrobnosti jeho tajnůstkaření. Před služebnictvem zřídkakdy ukrýval jakoukoli listinu, kterou právě studoval, protože správně předpokládal, že Curwenův spletitý a archaický rukopis je nad jejich pochopení. S rodiči však postupoval opatrněji a kromě případů, kdy šlo o šifrovaný rukopis nebo o pouhou směsici záhadných

symbolů a neznámých ideogramů (jako v oné listině nadepsané „*Tomu, kterýž přijde po mně*…“), zakrýval text nějakým vhodným Uštem, dokud návštěvník neodešel. Přes noc měl listiny uzamčené ve svém starožitném sekretáři, kam je také vkládal, kdykoli místnost opouštěl. Brzy si osvojil dosti pravidelné hodiny a návyky až na to, že ustaly jeho dlouhé procházky a jiné zájmy mimo dům. Začátek školy, jejíž nejvyšší ročník nyní navštěvoval, ho zřejmě nevyrušil z klidu; častokrát se nechal slyšet, že nemá v úmyslu se obtěžovat s univerzitou. Tvrdil, že má před sebou důležitý speciální výzkum, který mu poskytne větší možnosti vzdělání v humanitních vědách než jakákoli univerzita na světě.

Přirozeně pouze člověk, který vždy býval pilný, výstřední a samotářský, byl s to se vydat po této cestě, aniž by na sebe přivábil pozornost. Ward však byl už svým založením učenec a poustevník; proto jeho rodiče spíš zarmoutila než překvapila přísná odloučenost a tajnůstkaření, jimiž se obklopil. Jak otci, tak matce nadto připadalo podivné, že jim nechce ukázat ani částečku svého pokladu ani je seznámit se žádnými údaji, které vyluštil. Tuto zdrženlivost vysvětloval tím, že chce vyčkat, až se mu podaří nějaké ucelenější odhalení, avšak jak míjely týdny a objevy se nedostavovaly, začalo mezi mladým mužem a rodiči vzrůstat jakési napětí; to později zesílilo u jeho matky v otevřený odpor ke všemu, co mělo něco společného s pátráním týkajícím se Curwena.

Během října začal Ward opět navštěvovat knihovny, tentokrát však nikoli kvůli starožitnostem jako dříve. Předmětem jeho bádání se nyní staly čarodějnictví a magie, okultismus a démonologie; když mu pak prameny v Providenci vyschly, nasedl do vlaku do Bostonu a čerpal z bohatých zdrojů velké knihovny na Copley Square, Widenerovy knihovny na Harvardu či Siónské experimentální knihovny v Brookline, kde jsou k dispozici vzácné traktáty o bibli. Nakoupil spoustu knih a dal ve své knihovně zřídit dodatečnou soustavu polic pro nově získaná díla o záhadných věcech; o vánočních svátcích kromě toho podnikl okružní cestu mimo město včetně výletu do Salemu, aby tam nahlédl do jistých záznamů v Essex Institute.

Kolem poloviny ledna 1920 se ve Wardově chování objevil zákmit triumfu, který nevysvětlil, načež zanechal práce nad Hutchinsonovými šiframi. Namísto toho se vydal dvojí cestou: chemických bádání a shromažďování záznamů. Pro první si zřídil laboratoř na nepoužívané půdě domu, pro druhou sháněl veškeré možné prameny důležitých statistických dat z Providence. Místní obchodníci s léčivy a vědeckými přístroji při pozdějším vyšetřování udávali zvláštní a zdánlivě nesmyslné seznamy látek a přístrojů, které Ward nakupoval; avšak úředníci v guvernérském paláci, na radnici a v různých knihovnách se shodují v tom, co bylo předmětem jeho druhého zájmu: pátral intenzívně a horečně po hrobu Josepha Curwena, z jehož náhrobního kamene lidé předchozích generací tak moudře odtesali jméno.

V rodině Wardových ponenáhlu vzrůstalo přesvědčení, že něco není v pořádku. Charles trpěl vrtochy a drobnými změnami zájmů i dříve, avšak toto rostoucí tajnůstkaření a zaujetí pro záhady nebylo ani u něho obvyklé. Práci pro

školu jen předstíral, a ačkoli u žádné ze zkoušek nepropadl, bylo vidět, že jeho někdejší píle vymizela. Měl nyní jiné zájmy: když nebyl ve své laboratoři s tucty starých alchymistických knih, byl k nalezení buď nad starými městskými pohřebními záznamy, nebo nad okultními svazky ve své knihovně, kde na něho z velkého panelu na severní stěně upíraly ironický pohled tak překvapivě mu podobné — a zdálo se, že stále podobnější — rysy Josepha Curwena.

Koncem března přidal Ward ke svým archivářským toulkám sérii výprav po různých starých hřbitovech ve městě. Důvod se objevil později, kdy se úředníci z radnice nechali slyšet, že patrně našel důležitý klíč. Své pátrání po hrobu Josepha Curwena mezitím náhle zamění na hrob jakéhosi Naphthali Fielda; změna se vysvětlila, když vyšetřovatelé, kteří po něm přezkoumávali záznamy, našli zlomkovitý zápis o Curwenově pohřbu, který se kupodivu zachoval a ve kterém se konstatovalo, že ona podivná olověná rakev byla zakopána „deset sotp na jih a pět stop na západ od hrobu Naphthali Fielda v --------." Skutečnost, že v zachovaném zápisu chybí bližší údaj o hřbitově, značně komplikovala pátrání a hrob Naphthali Fielda se stával stejně nepolapitelným jako Curwenův; zde však v minulosti nedošlo k systematickému výmazu jména, a dalo se tedy rozumně předpokládat, že Ward narazí na náhrobní kámen, i kdyby záznam o něm zanikl. Proto tedy ony výpravy — z nichž byly vyloučeny hřbitovy Svatojánský (dříve Královský) a kongregacionalistický na Swan Pointu, protože podle jiných statistik byl jediný Naphthali Field (zesnulý v roce 1729), o kterého se mohlo jednat, baptista.

/4/

Blížil se květen, když dr. Willett, na žádost starého Warda a vybaven veškerými údaji o Curwenovi, které rodina od Charlese získala ještě v době, kdy nic nezatajoval, s mladým mužem konečně promluvil. Setkání však mělo malý význam a skončilo bezvýsledně, protože Willett po celou dobu cítil, že Charles je naprostým pánem sama sebe a zaobírá se důležitými věcmi; aspoň však tajnůstkářského mladíka donutilo podat nějaké racionální vysvětlení svého chování v poslední době. Ward byl typ bledého, nevýrazného člověka, který se ocitá v rozpacích, přesto však byl docela ochoten hovořit o svých počinech, i když ne tak, aby odhalil jejich cíl. Prohlašoval, že listiny jeho předka skrývají jistá podivuhodná tajemství tehdejšího vědeckého poznám, většinou šifrovaná, která jsou asi na stejné úrovni jako objevy Baconovy či snad je i převyšují. Sama o sobě však byla bezvýznamná, ledaže by byla uvedena v soulad se souborem dnes již překonaného učení, a kdyby byla vystavena na odiv světu ovládanému pouze moderním vědeckým názorem, oloupilo by je to o veškerou osobitost a dramatickou významnost. Aby mohla zaujmout skutečně důležité postavení v historii lidského poznání, bylo třeba, aby je nejprve uvedl v soulad člověk obeznámený s pozadím, z něhož vyrůstala — a tomuto úkolu se nyní

Ward zasvětil. Pokoušel se co nejrychleji vstřebat znalost oněch zanedbávaných umění starých dob, jakými musel každý skutečný tlumočník curwenovských údajů disponovat, přičemž doufal, že časem bude moci učinit významné prohlášení, podat úplnou zprávu a prezentovat světu záležitosti pro lidstvo a svět ducha nesmírně významné. Ani Einstein, prohlašoval, nedokázal tak hluboce revolucionizovat běžný pohled na svět.

Pokud šlo o jeho pátrání po hřbitovech, jehož cíl otevřeně připustil, i když o podrobnostech svého postupu pomlčel, pravil, že má důvod k domněnce, že zneuctěný náhrobní kámen u hrobu Josepha Curwena byl popsán jistými mystickými znaky — vytesanými podle směrnic v jeho poslední vůli a z nevědomosti zachovanými těmi, kdo vymazali jméno — které jsou absolutně podstatné pro konečné rozluštění jeho kryptického systému. Curwen si podle Warda přál uchovat svá tajemství velmi pečlivě; v důsledku toho své údaje roztrousil mimořádně podivným způsobem. Když ho dr. Willett požádal, aby si ony mystické dokumenty směl prohlédnout, projevil Ward velkou zdráhavost a snažil se ho odvrátit takovými věcmi, jako byly fotografie Hutchinsonových šifer a Orneových formulí a diagramů; nakonec mu však ukázal vnější strany některých skutečných curwenovských nálezů — *„Deník a záznamy“*, šifry (titul rovněž šifrovaný) a poselství *„Tomu, kterýž přijde po mně“*, plné formulek — a dovolil mu nahlédnout do dokumentů, které byly psány záhadnými znaky.

Otevřel také deník na stránce, kterou vybral, patrně pro její nezávadnost, a umožnil Willettovi spatřit Curwenův souvislý rukopis v řeči anglické. Doktor si velice dobře povšiml kudrlinkových a komplikovaných písmen a všeobecného ovzduší sedmnáctého století, které ulpívalo na krasopisu i stylu, přestože pisatel přežil do století osmnáctého, a brzy nabyl jistoty, že dokument je pravý. Text sám byl relativně triviální a Willett se upamatoval jen na zlomek:

> „Středa 16. Oktobris 1754. Moje šalupa Wahefal z Londýna se tohoto dne objevila s dvaceti novými muži najatými v Indiích. Španěly z Martineca a Holanďany ze Surinamu. Holanďani by rádi opustili loď, neb zaslechli cosi neblahého o těchto výpravách, než pokusím se je přemluvit, aby zůstali. Pro pana Knighta Dextera U vavřínu a knihy 120 kusů látky pro pláště a 100 pro pláštěnky, 20 kusů houní modré barvy, 50 kusů calamanca, 300 kusů shendsoye. Pro pana Greena U slona 20 ohřívacích pánví, 10 pudů uzených jazyků. Pro pana Perriga 1 sada sídel. Pro pana Nightingalea 50 rysů formátu 12 X 15 palců. Minulé noci jsem třikráte vyvolával SABAOTHA, leč nikdo se mi neobjevil. Musím zvěděti více od pana H. V Transylvánii ho však lze jen těžko dosíci a je nadmíru s podivem, že mi nemůže poskytnouti toho, co tak výtečně používal posledních sto let. Simon mi za posledních pět týdnů nenapsal, než očekávám, že o něm brzičko uslyším.“

Když dr. Willett při čtení dospěl až sem a chystal se obrátit list, bylo mu v tom spěšně zabráněno Wardem, který mu sešit přímo vytrhl z rukou. Doktorovi

se podařilo na otevřené stránce přečíst pouhých pár vět; ty se mu však kupodivu nadlouho vryly do paměti. Zněly takto:

> „Když*tě* jsem odříkal verš z Liber damnatus o svátku Nalezení sv. Kříže a v předvečer Všech svatých, troufám, že se ta věc líhne mimo sféry. A přiláká toho, kdož má přijíti, jestliže zajistím, aby se narodil a aby si oblíbil věci minulé, a aby se ohlížel zpátky přes staletí celá, pro kterýžto účel jest mi připraviti soli či to, z čeho je lze připraviti.“

Willett více nezahlédl, než i tento nepatrný záblesk vnesl jakýsi nový a nejasný děs do malovaných rysů Josepha Curwena, který na ně z panelu ironicky shlížel. Od té doby se stále nemohl zbavit podivného dojmu — a jeho lékařské zkušenosti ho ujišťovaly, že je to pouhý dojem — že v očích portrétu se skrývá jakési přání, ne-li přímo nutkání k tomu, aby sledoval mladého Charlese Warda, jak se pohybuje po pokoji. Před odchodem se zastavil, aby podrobně obraz prostudoval, a znovu užasl nad jeho podobností Charlesovi, zatímco se snažil vštípit si do paměti každičký detail té záhadné bezbarvé tváře včetně drobné jizvy či důlku na hladkém čele nad pravým okem. Cosmo Alexander, usoudil, byl malíř hodný Skotska, které dalo vznik Raeburnovi, a učitel hodný svého vynikajícího žáka Gilberta Stuarta.

Ujištěni lékařem, že Charlesovu duševnímu zdraví nic nehrozí, že se však na druhé straně zabývá výzkumy, které by mohly být skutečně důležité, byli Wardovi shovívavější, než by tomu bylo za jiných okolností, když v průběhu června mládenec se vší rozhodností prohlásil, že do koleje nenastoupí. Prohlásil, že se musí věnovat studiím daleko větší životní důležitosti, a projevil přání vydat se příštím rokem do ciziny, aby tam získal jisté prameny k údajům, kterých se mu v Americe nedostávalo. Starší Ward sice jeho druhé přání odmítl jako absurdní vzhledem k tomu, že hoch sotva překročil osmnáctý rok věku, ale svolil, pokud se týkalo univerzity; a tak po složení nepříliš slavné maturitní zkoušky na škole Mosese Browna následovala pro Charlese tříletá etapa, kdy intenzívně studoval okultismus a pátral po hřbitovech. Byl považován za výstředníka a z očí přátel své rodiny zmizel ještě důkladněji než předtím; držel se jen své práce a jen občas si vyjel do jiného města, aby tam prostudoval tajné záznamy. Jednou zajel na jih, aby si pohovořil s podivným starým mulatem, který žil uprostřed močálu a o němž noviny napsaly podivný článek. Jindy zas navštívil malou vesničku v Adirondackých horách, odkud pronikly na venek zprávy o jakýchsi prazvláštních starých ceremoniích. Rodiče mu však stále odmítali povolit cestu do Starého světa, po níž toužil.

Když dosáhl v březnu roku 1923 dospělosti a předtím zdědil menší sumu po dědovi z matčiny strany, rozhodl se Ward konečně, že podnikne cestu do Evropy, která mu byla tak dlouho odpírána. O tom, kam zamýšlí cestovat, nechtěl říci nic víc, než že ho jeho studia nutně zavedou na mnohá místa, slíbil však, že rodičům bude psát vydatné a podrobné zprávy. Když nahlédli, že si věc

nedá vymluvit, přestali mu bránit a pomáhali mu ze všech sil; a tak v červnu mladý muž vyplul do Liverpoolu s požehnáním otce i matky, která ho doprovodila do Bostonu a mávala mu na rozloučenou z mola v Charlestownu, dokud loď nezmizela za obzorem. Dopisy brzy přinesly zprávu, že bezpečně doplul a že si zajistil dobré bydlení v Great Russell Street v Londýně, kde zamýšlel nějakou dobu zůstat — aniž navázal styky s jakýmikoli rodinnými přáteli — dokud nevyčerpá veškeré prameny Britského muzea v jistém ohledu. O každodenním životě psal jen málo, neboť prakticky nebylo o čem. Studium a experimenty mu zabíraly veškerý čas a Ward se zmínil o laboratoři, kterou si zařídil v jednom z pokojů. Skutečnost, že se vůbec nezmiňoval o historických toulkách po onom kouzelném starobylém městě s lákavými obrysy starodávných kupolí a věží a změtí uliček, považovali rodiče za dobrou známku toho, do jaké míry nové zájmy rozšířily jeho rozhled.

V červnu roku 1924 sdělila krátká noticka, že Charles odjel do Paříže, kam si byl předtím odskočil na dva krátké výlety pro materiály do Bibliothéque Nationale. Tři měsíce poté posílal pouze pohlednice a udal svou adresu v Rue St. Jacques, přičemž se zmínil o zvláštním bádání mezi vzácnými rukopisy v knihovně jakéhosi neznámého soukromého sběratele. Známým se vyhýbal a žádní turisté nepřijížděli se zprávou, že by ho byli navštívili. Poté se rozhostilo ticho; v říjnu pak Wardovi obdrželi pohlednici z Prahy se zprávou, že Charles se ocitl v tomto starobylém městě jen proto, aby se poradil s jistým nesmírně starým mužem, který prý byl posledním žijícím vlastníkem jakési podivné informace ze středověku. Udal svou adresu na Novém Městě a další pohyb oznámil až příští leden, kdy poslal několik pohledů z Vídně se zprávou, že městem projíždí cestou do jakési východněji ležící země, kam ho prý pozval jeden z těch, s nimiž si dopisoval a sdílel zálibu v okultismu.

Příští pohlednice přišla z Kluže v Transylvánii a popisovala Wardův postup k jeho cíli. Měl v úmyslu navštívit jistého barona Ferenczyho, jehož pozemky ležely v norách na východ od Rakusu; psát se mu mělo do Rakusu, kde byl pod ochranou tohoto šlechtice. Další pohlednice o týden později a rovněž z Rakusu sdělovala, že pro něj přijel povoz jeho hostitele a že z městečka odjíždí do hor, což byla poslední zpráva po značně dlouhou dobu; na časté dopisy rodičů neodpovídal až do května, kdy dopisem odmítl plán matky, která se s ním zamýšlela setkat v Londýně, Paříži nebo Římě někdy v létě, kdy Wardovi plánovali cestu po Evropě. Jeho bádání, psal, je takové povahy, že by mu nedovolilo opustit současné bydliště, a poloha zámku barona Ferenczyho beztak nebyla pro návštěvy vhodná. Zámek stál v horách na divokém útesu mezi temnými lesy a místní lidé se kraji natolik vyhýbali, že by se tu návštěvníci necítili ve své kůži. Baron kromě toho údajně nepatřil k lidem, v nichž by mohli nalézt zalíbení korektní a konzervativně založení obyvatelé Nové Anglie. Jeho vzhled a způsoby budily odpor a byl prý tak starý, až to budilo zneklidňující dojem. Bude lépe, psal Charles, když rodiče počkají na jeho návrat do Providence, což nebude trvat dlouho.

Návrat se nicméně uskutečnil až v květnu 1925, kdy poté, co příjezd oznámilo několik pohlednic, mladý poutník klidně vklouzl na palubě *Homeriku* do New Yorku a dlouhé míle do Providence překonal autobusem, vpíjeje dychtivě očima vlnící se zelené pahorky, voňavé kvetoucí sady a bílá věžatá městečka jarního Connecticutu; poprvé po téměř čtyřech letech vychutnával starobylou Novou Anglii. Když vůz přejel Pawcatuck a vjel na půdu Rhode Islandu uprostřed pohádkově zlatého pozdního jarního odpoledne, srdce se mu rychleji rozbušilo a vjezd do Providence po Reservoir a Elmswood Avenue se stal báječným a závratným zážitkem i přes hloubku zakázaného vědění, do něhož se na tak dlouho ponořil. Z vyvýšeného náměstí, kde se spojují Broad, Weybosset a Empire Street, viděl v ohni západu slunce před a pod sebou líbezné a nezapomenutelné domy, kupole a věže starého města; hlavu měl podivuhodně lehkou, když vozidlo sjíždělo ke stanici za hotelem Biltmore, nabízejíc výhled na velký dóm a něžnou, střechami přerušovanou zeleň starého vrchu na druhé straně řeky a vysokou koloniální vížku Prvního baptistického kostela, zalitou růžovou barvou magického večerního světla v kontrastu s čerstvou jarní zelení jejího srázného pozadí.

Stará Providence! Právě toto místo a tajuplné síly z jeho dlouhé a nepřerušené historie mu daly život a nyní ho přitahovaly zpět k divům a záhadám, jejichž hranice žádný prorok nemohl určit. Zde leželo ono arkánum, zázračné i děsivé zároveň, na něž ho veškerá léta putování a námahy připravovala. Taxík s ním svištěl přes Post Office Square s výhledem na řeku, kolem staré tržnice a na konec zátoky, a pak vzhůru po srázném a zaobleném svahu Waterman Street na Prospect Street, kde mu kynuly od severu obrovská zářící kupole a západem zrudlé jónské sloupy kostela Křesťanské vědy. Potom osm bloků podle půvabných starých sídel, která vídaly jeho dětské oči, a kolem cihlových chodníků, po nichž tolikrát stoupaly jeho mladé nohy. A nakonec malý bílý, dávno zapomenutý farmářský domek po pravé straně a na levé klasicistický Adamův portál a vznosnými arkýři zdobená fasáda velkého cihlového domu, kde se narodil. Nastal soumrak a Charles Dexter Ward se vrátil domů.

/5/

Jedna psychiatrická škola, méně akademicky založená než dr. Lyman, přisuzuje počátek Wardovy duševní choroby jeho výletu do Evropy. I když připouští, že byl na počátku cesty duševně zdráv, je přesvědčena, že po návratu jeho chování zaznamenalo katastrofální proměnu. Avšak i tento názor dr. Willett odmítá připustit. Bylo tu něco, tvrdí, co se stalo až později; mladíkovo podivínství v tomto stadiu připisuje praktikování rituálů, kterým se naučil v cizině — což je samozřejmě samo o sobě dosti podivná věc, ale v žádném případě z ní nevyplývá duševní aberace jejich vykonavatele. Ward sám, třebaže

viditelně zestárlý a zatvrzelejší, byl stále normální, pokud jde o jeho celkové chování, a v několika rozhovorech s Willettem projevil duševní vyrovnanost, jakou žádný choromyslný — byť i na počátku své choroby — nedovede nepřetržitě předstírat delší dobu. Názor, že o onemocnění šlo již v této době, vznikl na podkladě zvuků, jež bylo po celou dobu slyšet z Wardovy půdní laboratoře, kde se většinou zdržoval. Bylo to jakési prozpěvování a opakování slov a dunivé deklamace ponurých veršů; a ačkoli zvuky vždy pronášel Wardův vlastní hlas, cosi v kvalitě toho hlasu a v přízvuku zaklínačích formulí, které pronášel, nutně vnášelo chlad do krve každého, kdo je zaslechl. Lidé si také všimli, že Nig, ctihodný a milovaný černý domácí kocour, při určitých tónech prskal a ježil hřbet.

Také vůně, které příležitostně pronikaly ven z laboratoře, byly podivné. Občas odporně páchly, avšak častěji byly aromatické a měly strašidelnou, nepolapitelnou kvalitu, jež jako by měla moc vyvolávat fantastické obrazy. Lidé, kteří je čichali, měli sklon k chvilkovým přeludům obrovských výhledů na podivné horské vrcholy či na dlouhé aleje sfing a hypogryfů ztrácející se v nekonečnu. Ward neobnovil své dřívější toulky a namísto toho se ve svých místnostech věnoval záhadným knihám, které si přivezl domů, a stejně záhadným bádáním; na vysvětlenou prohlašoval, že evropské prameny velice rozšířily jeho možnosti, a sliboval velkolepé objevy, které v příštích letech učiní. Wardův zestárlý vzhled překvapující měrou zvýšil jeho podobnost s Curwenovým portrétem a dr. Willett, který se často při své návštěvě před obrazem zastavoval, nyní žasl nad tím, že je prakticky shodný; jen malý dolíček nad pravým okem obrazu zůstával teď jako jediný rozdíl mezi dávno zesnulým čarodějem a žijícím mladým mužem. Willettovy návštěvy, které vykonával na žádost starého Warda a jeho ženy, byly velmi zvláštní. Ward nikdy doktora neodmítl přijmout, ale tomu bylo jasné, že proniknout do duše mladíka se mu nikdy nepodaří. Často si povšiml podivných věcí: malých voskových sošek groteskních tvarů na policích nebo na stolech, zpola vymazaných zbytků po kruzích, trojúhelnících a pentagramech vyvedených křídou či uhlem ve vyklizené ústřední části velké místnosti. Po nocích pokračovaly rytmické inkantace, a tak bylo velmi obtížné udržet si služebnictvo či potlačovat kradmé zmínky o Charlesově duševní chorobě.

V lednu 1927 se přihodila zvláštní věc. Jednou okolo půlnoci, když Charles prozpěvoval jakýsi rituál, jehož čarodějné kadence zaznívaly nepříjemně celým domem, se přihnal od zátoky náhlý poryv studeného vichru a země se slabě zachvěla, čehož si povšiml každý v sousedství. Kocour současně projevil neobyčejné známky hrůzy a psi se rozštěkali na míle daleko. To vše bylo předehrou k silné bouři, na tuto roční dobu nezvyklé, během níž se ozvala taková rána, že Wardovi byli přesvědčeni, že dům zasáhl blesk. Vyřítili se po schodech nahoru, aby se přesvědčili, co se stalo, avšak Charles je u dveří na půdu zastavil; byl bledý, odhodlaný a zlověstný, tváří mu však pohrávala směsice až děsivě vítězného sebevědomí a vážnosti. Ujistil rodiče, že dům nebyl

zasažen bleskem a bouře se brzy přežene. Zarazili se a vyhlédli z okna a viděli, že má pravdu; blýskání se postupně vzdalovalo a stromy se v tom podivném ledovém poryvu od moře přestaly ohýbat. Hrom poklesl do tlumeného blábolivého chechtotu a nakonec odezněl vůbec. Vyšly hvězdy a pečeť triumfu ve tváři Charlese Warda vykrystalizovala ve velmi zvláštní výraz.

Po dva měsíce po této příhodě byl Ward přikován ke své laboratoři méně než jindy. Projevoval zvláštní zájem o počasí a kladl divné otázky po době příchodu jarního tání. Jednou v noci koncem března odešel po půlnoci z domu a vrátil se až téměř k ránu, kdy jeho matka, trpící nespavostí, zaslechla zvuk vozidla zastavujícího u vjezdu. Ozvaly se tlumené kletby, a když paní Wardová vstala a přistoupila k oknu, spatřila čtyři temné postavy, jak pod Charlesovým vedením vytahují z nákladního auta podlouhlou těžkou bednu a vnášejí ji postranním vchodem do domu. Slyšela namáhavé dýchání a těžké kročeje na schodech, a konečně i dunivé dupání na půdě; poté kroky opět sestupovaly a čtyři muži se objevili venku a s vozem odjeli.

Příštího dne se Charles opět vrátil do svého ústraní na půdě, zatáhl temné záclony na oknech laboratoře, a jak se zdálo, pustil se do práce na jakési kovové substanci. Nikomu nechtěl otevřít dveře a vytrvale odmítal veškerou nabízenou potravu. Okolo poledne bylo slyšet páčivý zvuk, po němž následoval strašlivý výkřik a zvuk pádu, ale když paní Wardová zabušila na dveře, syn jí nakonec slabým hlasem odpověděl, že se nic nestalo. Odporný a nepopsatelný zápach, který se valil z místnosti, označil za naprosto neškodný a bohužel nevyhnutelný. Tvrdil rovněž, že nyní hlavně potřebuje samotu a že se později objeví u večeře. Odpoledne, poté co ustaly jakési podivné syčivé zvuky, které vycházely z uzamčených dveří, se konečně objevil se strhanými rysy a zakázal komukoli vstupovat do laboratoře pod jakoukoli záminkou. Tím vlastně započala nová utajovací taktika; neboť od té doby nesměl nikdo navštívit ani záhadné pracoviště v mansardě, ani přilehlý sklad, který si sám vyklidil, zhruba vybavil nábytkem a připojil jako ložnici ke své nedotknutelné soukromé doméně. Zde bydlel s knihami, které si přinesl ze své dolní knihovny, až do doby, kdy si zakoupil přízemní domek v Pawtuxetu a přestěhoval se do něj se všemi vědeckými náležitostmi.

Večer si Charles vzal noviny před ostatními členy rodiny a částečně je poškodil, patrně náhodou. Když si později dr. Willett ověřil datum podle výpovědi různých členů domácnosti, vyhledal nedotčenou kopii novin v redakci *Journalu* a na místě zničené části nalezl tuto malou noticku:

> NOČNÍ KOPÁČI PŘEKVAPENI NA SEVERNÍM HŘBITOVĚ.
>
> Robert Hart, noční hlídač na Severním hřbitově, objevil dnes ráno v nejstarší části hřbitova skupinu několika mužů s nákladním autem, avšak zřejmě je vyplašil předtím, než dosáhli toho, co zamýšleli, ať už to bylo cokoli.

K objevu došlo kolem čtvrté ranní, kdy byla Hartova pozornost přivábena zvukem motoru před jeho domkem. Chtěje se přesvědčit, co se děje, spatřil na hlavní cestě několik desítek metrů opodál velké nákladní auto; nestačil však k němu doběhnout dříve, než ho zvuk kroků na štěrku cesty prozradil. Muži rychle naložili do vozu velkou bednu a odjeli po silnici, než je stačil dohonit; jelikož žádný známý hrob nebyl poškozen, je Hart přesvědčen, že právě tuto bednu chtěli zakopat.

Kopáči museli pracovat poměrně dlouho předtím, než byli vyrušeni, protože Hart nalezl dosti daleko od hlavní cesty vykopanou velkou jámu v místě u hrobu Amosy Fieldové, odkud dávno zmizela většina starých náhrobních kamenů. Jáma, o velikosti a hloubce běžného hrobu, byla prázdná; neodpovídala rovněž žádnému pohřbu, o němž by byla zmínka v hřbitovních záznamech.

Seržant Riley z Druhé policejní stanice si místo prohlédl a vyjádřil se v tom smyslu, že jámu vykopali pašeráci lihovin, kteří dostali poněkud morbidní, ale chytrý nápad, když pátrali po bezpečném místě, kde by sotva mohli být vyrušeni. V odpovědi na dotazy Hart prohlásil, že prchající vůz směřoval na Rochambeau Avenue, ačkoli si tím nebyl jist.

Během několika příštích dnů rodina Charlese Warda sotva zahlédla. Poté, co ke svému půdnímu království připojil i ložnici, zůstával tam v naprostém osamění a nechával si přinášet jídlo, které odebíral až poté, co služebná odešla. Mumlání jednotvárných formulí a prozpěvování bizarních veršů se občas opakovalo, zatímco jindy mohli náhodní posluchači slyšet zvuk cinkajícího skla, sykot chemikálií, tekoucí vodu či hučící plynové plameny. Často se přede dveřmi vznášely pachy neurčitelných vlastností, naprosto nepodobné čemukoli předtím známému; a výraz viditelného napětí na tváři mladého poustevníka, kdykoli si nakrátko vyšel ven, vzbuzoval nejodvážnější spekulace. Jednou si vyrazil na spěšný výlet do Athenea pro jakousi knihu, kterou potřeboval, jindy si najal posla, aby mu z Bostonu přivezl nanejvýš nesrozumitelný svazek. Napětí se hrozivě stahovalo nad celou situací, a jak rodina, tak dr. Willett přiznávali, že jsou s rozumem v koncích a nevědí, co si o všem myslet.

/6/

Patnáctého dubna dostaly věci podivný spád. Zatímco se zdánlivě nic nezměnilo, pokud jde o věc samotnou, zajisté došlo k děsivému rozdílu, pokud jde o její stupeň, a dr. Willett z nějakého důvodu této změně připisuje značný význam. Bylo to na Velký pátek, což byla okolnost, která velmi vzrušila služebnictvo, kterou však jiní zcela přirozeně neberou v úvahu jinak než jako shodu okolností. Pozdě odpoledne začal mladý Ward opakovat jistou formuli obzvláště silným hlasem a současně pálil jakousi látku, která páchla tak

pronikavě, že její dým pronikl celým domem. Formule byla tak dobře slyšitelná i v předsíni před zamčenými dveřmi, že paní Wardová nemohla jinak než si ji zapamatovat, když tam úzkostlivě čekala a naslouchala, a později byla schopna ji na žádost dr. Willetta popsat. Slova zněla takto — a podle znalců, kteří to sdělili dr. Willettovi, lze jejich blízkou analogii nalézt v mystických spisech „Elifase Leviho“, záhadného ducha, který se dokázal proplížit štěrbinou v zapovězených dveřích a vrhnout pohled na děsivé výhledy v prázdnotě za nimi:

„Per Adonai Eloim, Adonai Jehova,
Adonai Sabaoth, Metraton Ou Agla Methon,
verbum pythonicum, mystérium salamandrae,
cenventus sylvorum, antra gnomorum,
daemonia Coeli God, Almonsin, Gibor,
Jehosua, Evam, Zariathnatmik, Veni, veni, veni.“

Toto pokračovalo po dvě hodiny beze změny či přerušení, když se pojednou v celém sousedství rozpoutalo pandemonium psího vytí. Rozsah tohoto vytí lze posoudit podle prostoru, jakého se mu dostalo příštího dne v novinách, ale pro lidi v domácnosti Wardových bylo to vše přehlušeno zápachem, který se okamžitě nato rozšířil: ohavným, vše pronikajícím zápachem, jaký nikdo z nich nikdy předtím ani potom nepocítil. Uprostřed této mefitické záplavy se velmi jasně zablesklo jako při bouřce září tak silnou, že by byla schopna oslnit, nebýt denního světla; a potom se ozval hlas, na který nikdo, kdo jej kdy zaslechl, nikdy nezapomene, neboť duněl jako vzdálená bouře a byl fantasmagoricky odlišný od Wardova hlasu. Otřásal domem a přes vytí psů ho zřetelně slyšeli nejméně dva sousedé. Paní Wardova, která plna zoufalství naslouchala před zamčenou synovou laboratoří, se třásla, pociťujíc závan pekel; neboť Charles jí pověděl, jak zlé pověsti se ten hlas těší v temných knihách, a podle Fennerových dopisů duněl nad odsouzenou farmou v Pawtuxetu oné noci, kdy došlo k záhubě Josepha Curwena. Nebylo možné si pomýlit onu hrozivou větu, protože Charles ji příliš živě popsal za oněch dávných dnů, kdy otevřeně hovořil o svém pátrání po Curwenovi. A přece to byl jen tento zlomek dávného a zapomenutého jazyka: „DIES MIES JESCHET BOENE DOESEF DOUVEMA ENITEMAUS.“

Vzápětí po rachotu se na okamžik zatmělo, třebaže západ slunce měl nastat až za hodinu, a potom se přihnal závan dalšího pachu, odlišný od předchozího, ale stejně nesrozumitelný a nesnesitelný. Charles teď opět prozpěvoval a matka dokázala rozeznat slabiky, které zněly jako „Yi-nash-Yog-Sothoth-he-lglb-fi-throdag“ zakončené na „Yah!“ a jejichž maniakální síla se vystupňovala do uší zaléhajícího crescenda. O sekundu později veškeré předchozí vzpomínky vymazal ječivý výkřik, který vyrazil ven se zběsilou razancí a postupně přešel do paroxysmu ďábelského a hysterického chechtotu. Paní Wardova se v oné směsi strachu a slepé odvahy, jakou matky mívají, přiblížila a zabušila úděsně na dveře, neobdržela však žádnou odpověď. Opět zabušila, ale zarazila se na

pokraji nervového zhroucení, když se ozval druhý skřek, tentokrát neomylně hlasem jejího syna — *který zněl současně s dosud praskajícím řehotem onoho druhého hlasu.* Hned nato omdlela, ačkoli stále ještě není s to vzpomenout si na pravou příčinu své mdloby. Paměť občas milosrdně vymazává vzpomínky.

Pan Ward se ze svého obchodního jednání vrátil ve čtvrt na sedm, a když nenašel ženu dole, byl poděšeným služebnictvem informován, že je pravděpodobně u Charlesových dveří, odkud vycházely daleko podivnější zvuky než kdykoli předtím. Když okamžitě vystoupil po schodech nahoru, uviděl paní Wardovou, jak leží na podlaze chodby před laboratoří; sotva si uvědomil, že omdlela, odchvátal pro sklenici vody z umyvadla v sousedním přístěnku. Vylil jí chladnou tekutinu do tváře, a s potěšením pozoroval okamžitou reakci z její strany a viděl, že překvapeně otevřela oči, když tu jím projel mráz a obava, že i on sám se brzy ocitne ve stejném stavu, z něhož se probírala. Neboť na první pohled tichá laboratoř nebyla zdaleka tak tichá, jak se zdálo, a vycházelo z ní mumlání tlumeného rozhovoru, příliš tichého, než aby mu bylo možno rozumět, přesto však hluboce zraňujícího duši.

U Charlese nebylo samozřejmě ničím novým, že si pro sebe mumlal nějaké formule; toto mumlání však bylo naprosto jiného rázu. Tohle byl zjevný dialog či napodobování řečové modulace, naznačující otázky a odpovědi, prohlášení a odezvy. Jeden hlas patřil nesporně Charlesovi, druhý však měl hloubku a dutost, jimž se jinochovy imitátorské schopnosti mohly sotva přiblížit. Bylo v něm cosi ohyzdného, bezbožného a abnormálního, a nebýt výkřiku jeho procitající manželky, Theodore Howland Ward by se stěží mohl ještě téměř rok vychloubat, že dosud nikdy neomdlel. Za daných okolností uchopil ženu do náruče a rychle ji snesl dolů, dříve než si mohla všimnout hlasů, jež ho tak hrozně rozrušily. I tak nebyl dostatečně rychlý, aby unikl a nezaslechl cosi, co způsobilo, že se nebezpečně zapotácel i se svým břemenem. Neboť výkřik paní Wardové zjevně zaslechli i jiní než on, a v odpověď na něj se za zavřenými dveřmi ozvala první rozeznatelná slova, která vyšla z toho hrůzného dialogu. Byla to jen nervózní výzva k opatrnosti Charlesovým vlastním hlasem, ale význam oněch slov pro otce, který je zaslechl, tajil nevýslovnou hrůzu. Věta zněla takto: *„Tiše! — Piš!“*

Wardovi se nějakou dobu po večeři radili a pan Ward se rozhodl, že s Charlesem ještě ten večer rozhodně a vážné promluví. Ať už měl před sebou sebedůležitější cíl, takové chování nadále nebylo možné trpět; neboť poslední vývoj překračoval veškeré meze zdravého rozumu a stával se hrozbou pro pořádek a nervovou vyrovnanost celé domácnosti. Chlapce zřejmě opustily smysly, neboť jen čiré šílenství ho mohlo dohnat k tak divokým výkřikům a k předstíraným rozhovorům s napodobováním hlasů jako dnes. Bylo třeba, aby vše přestalo; v opačném případě hrozilo, že se paní Wardová roznemůže a bude problém udržet si služebnictvo.

Když skončila večeře, pan Ward vstal a stoupal po schodech nahoru k Charlesově laboratoři. Ve třetím podlaží se však zastavil, když z opuštěné

synovy knihovny zaslechl jakési zvuky. Zřejmě tam létaly knihy a divoce šustily listiny; když přistoupil ke dveřím, spatřil uvnitř jinocha, kterak rozčileně sbírá plnou náruč knih všech velikostí a tvarů. Charles měl zdivočelý a zběsilý výraz a při zvuku otcova hlasu upustil leknutím celý svůj náklad. Na otcův příkaz se posadil a po nějakou dobu poslouchal výtky, které si tak dlouho zasluhoval. K žádné scéně nedošlo. Ke konci souhlasil, že otec má pravdu a že jeho hlasy, mumlání, prozpěvování a chemické pachy jsou nepřípustně rušivé. Přislíbil, že se bude chovat klidněji, i nadále však trval na naprostém soukromí. Větší část jeho budoucí práce, tvrdil, tak jako tak představuje čistě knižní výzkum; pro vykonávání hlasitých rituálů, které se v budoucnu ukáží jako nutné, se může přestěhovat jinam. Při zprávě, že matka úděsem omdlela, projevil nejvyšší sklíčenost a vysvětloval, že rozmluva, kterou později zaslechla, byla součástí složitého symbolismu, kterým měla být navozena jistá duchovní atmosféra. Těžko pochopitelné chemické termíny, jichž syn užíval, pana Warda poněkud poplašily, avšak když se s Charlesem loučil, měl dojem, že je po duševní stránce nepopiratelně zdravý a vyrovnaný, přestože v něm stále převládalo záhadné a nejvýš závažné napětí. Rozhovor vlastně nic nevyřešil, a když Charles sebral svou náruč knih a odešel z místnosti, pan Ward sotva věděl, co si má o celé věci myslet. Bylo to všechno stejně záhadné jako smrt ubohého starého Niga, jehož tuhnoucí tělo s vytřeštěnýma očima a strachem pokřivenou tlamou bylo hodinu předtím nalezeno ve sklepě.

Poháněn nejasným detektivním pudem nahlédl nyní nešťastný rodič do poloprázdných polic, aby se přesvědčil, co syn odnesl na půdu. Jinochova knihovna byla přehledně a přesně roztříděna,

takže člověk mohl říci na první pohled, které knihy, či aspoň jaký druh knih byl odstraněn. Při této příležitosti pana Warda překvapilo, že z okultních či historických knih nechybí nic než ty, které si už mladý muž odnesl dříve. Tituly odnesené nyní byly všechny novějšího data: historická a vědecká pojednání, zeměpisné knihy, literární příručky, filozofická díla a jisté současné noviny a časopisy. Znamenalo to vskutku velmi zvláštní odklon od nedávné čtenářské záliby mladého Warda, a otec se zarazil v rostoucím víru zmatku a stoupajícím pocitu cizoty. Tuto cizotu vnímal velmi ostře a velmi mu tížila hruď, když se snažil přesvědčit, co se to vlastně okolo něho děje. Něco tu doopravdy nebylo v pořádku jak v hmotném, tak duchovním smyslu. Po celou dobu, co v pokoji prodléval, měl dojem, že tu něco nesouhlasí, a teprve nyní mu začalo svítat co.

Na severní stěně se stále tyčil starobylý vyřezávaný panel z domu v Olney Court, avšak na popraskanou a tak obtížně restaurovanou olejomalbu velkého Curwenova portrétu padla pohroma. Čas a nestejnoměrné vytápění nakonec vykonaly své a nějakou dobu po posledním úklidu pokoje došlo k nejhoršímu. Portrét Josepha Curwena se odlupoval od dřeva, až se zkroutil do menších a menších plošek — a nakonec se s hrozivě tichou náhlostí rozpadl na malé kousíčky; navždy zanechal svého dozoru nad jinochem a ležel na podlaze v podobě vrstvičky jemného modrošedého prášku.

Kapitola čtvrtá

Mutace a šílenství

/1/

V týdnu, který následoval po onom nezapomenutelném Velkém pátku, bylo Charlese Warda vidět častěji než obvykle, jak neustále přenáší knihy mezi knihovnou a půdní laboratoří. Choval se klidně a rozumně, měl však pokradmý a štvaný výraz, který se matce vůbec nezamlouval, a neuvěřitelnou chuť k jídlu — soudě podle požadavků na kuchařku.

Dr. Willett byl o pátečních zvucích a událostech zpraven a měl příští úterý s mladým mužem dlouhý pohovor v knihovně, nyní již zbavené pohledu starého obrazu. Rozhovor byl jako vždy bezvýsledný; avšak Willett je stále ochoten přísahat, že jinoch byl v té době při smyslech a duševně zcela zdráv. Stále opakoval své sliby brzkého odhalení, a též se zmínil o nutnosti přemístit laboratoř na jiné místo. Nad ztrátou portrétu truchlil podivuhodně málo, uvážíme-li jeho prvotní nadšení; naopak, zdálo se, že v náhlém rozpadu obrazu shledává cosi humorného.

Někdy ve druhém týdnu se Charles začal zdržovat po dlouhá údobí mimo dům, a když jednoho dne stará dobrá černoška Hannah přišla vypomoci s jarním úklidem, zmínila se o jeho častých návštěvách starého domu v Olney Court, kam prý přicházel s velkými zavazadly a prováděl ve sklepě podivné vykopávky. Vždy se k ní i ke starému Asovi choval vlídně, ale připadal jí ustaranější než dříve, což ji, které od narození vyrůstal před očima, velmi zarmucovalo.

Jiná zpráva o Charlesovi přišla z Pawtuxetu, kde ho někteří přátelé rodiny překvapivě často vídali na dálku. Zdálo se, že obzvláště rád se zdržuje ve výletním domku v Rhodesu na Pawtuxetu, a pozdější dotazy dr. Willetta v tomto bodě vyjevily skutečnost, že neustále usiloval o to, aby pronikl k zahrazenému břehu řeky, po němž chodíval směrem k severu, aby se pak na dlouhou dobu neobjevoval.

Později v květnu došlo k dočasnému oživení rituálních zvuků v půdní laboratoři, což vedlo pana Warda k přísnému napomenutí a Charlese k poněkud roztržitému slibu nápravy. Přihodilo se to jednoho rána a vypadalo to jako opakování onoho imaginárního rozhovoru z bouřlivého Velkého pátku. Jinoch se hádal sám se sebou a přel se velmi prudce, protože náhle propukly dobře rozeznatelné série různohlasých řinčivých výkřiků v podobě střídavých dotazů a popírání, což vedlo paní Wardovou k tomu, že vyběhla nahoru a poslouchala u dveří. Nepodařilo se jí zaslechnout víc než útržek, jehož jediná prostá slova byla

„musím to mít krvavé po tři měsíce“; všechny zvuky však ihned ustaly, když zaklepala. Když byl později Charles otcem vyslýchán, řekl, že mezi sférami vědomí existují různé konflikty, které se dají obejít jen velkou obratností, že se však pokusí přenést je do jiných oblastí.

Okolo poloviny června došlo k prazvláštní noční příhodě. Za časného večera se v laboratoři nahoře ozval jakýsi hluk, a pan Ward se právě chystal zjistit, co se děje, když se náhle vše utišilo. O půlnoci pak, když se rodina odebrala na lože, zamykal sluha na noc domovní dveře, když se prý pod schody objevil poněkud potácivě a nejistě Charles s velkým zavazadlem a gesty naznačoval, že by chtěl vyjít z domu. Mladý muž nepromluvil ani slovo, avšak ctihodný Yorkshiřan zachytil pohled jeho horečnatých očí a bez příčiny se roztřásl. Otevřel mu dveře a Ward vyšel ven; ráno pak dal sluha paní Wardové výpověď. V pohledu, který na něho Charles vrhl, bylo prý cosi zlověstného. Není správné, prohlásil sluha, aby si mladý gentleman takto měřil pohledem poctivého člověka, a není tedy ani možné, aby nadále zůstal na místě, byť i na jedinou noc. Paní Wardová sluhovi dovolila odejít, ale jeho výpovědi nevěnovala přílišnou pozornost. Představa, že by oné noci Charles dočista zdivočel, byla směšná, protože než usnula, slyšela seshora z laboratoře slabé zvuky; znělo to jako vzlyky a kroky a vzdechy, které mohly znamenat jen krajní zoufalství. Byla už zvyklá nočním zvukům naslouchat, neboť záhadné chování jejího syna jí vyhánělo z mysli cokoli jiného.

Příští večer, právě tak jako onoho večera téměř tři měsíce předtím, odnesl Charles noviny velmi brzy a náhodou jejich větší část ztratil. Na událost si vzpomněli až později, když dr. Willett začal ověřovat nevysvětlené části problému a shledával tu a tam chybějící články. V redakci *Journalu* nalezl část, kterou Charles ztratil, a zaznamenal dvě zprávy, které mohly mít význam:

OPĚTNÉ KOPÁNÍ NA HŘBITOVĚ.

Dnes ráno objevil Robert Hart, noční hlídač na Severním hřbitově, že na staré části hřbitova se opět činili vykradači hrobů. Hrob Ezry Weedena, který se podle jeho převráceného a zběsile poničeného náhrobku narodil v roce 1740 a zemřel v roce 1824, byl nalezen prázdný a vyloupený, což bylo zjevně vykonáno lopatou ukradenou z přilehlé kůlny.

Vše, co z obsahu hrobu více než století po pohřbu zbylo, zmizelo až na několik třísek shnilého dřeva. Nezůstaly žádné stopy po kolech, avšak policie zjistila pár otisků bot, které byly nalezeny v sousedství a ukazují na muže vytříbeného vkusu.

Hart se kloní k názoru, že příhoda má spojitost s kopáním, na které se přišlo minulého března, kdy byla vyplašena skupina lidí s nákladním autem, když předtím na hřbitově vykopala hlubokou jámu; avšak seržant Riley z Druhé policejní stanice tuto teorii popírá a poukazuje na naprosté rozdíly v obou případech. V březnu se kopalo na místě, kde žádný hrob nebyl; tentokrát byl vypleněn hrob dobře vyznačený a udržovaný, a to s veškerými

známkami cílevědomého a úmyslného činu, což se projevilo rozbitím náhrobku, který byl ještě včera nepoškozen.

Když se členové Weedenovy rodiny dozvěděli o tom, co se stalo, vyjádřili úžas a rozhořčení; nebyli také s to pomyslet na jakéhokoli nepřítele, který by měl zájem na znesvěcení hrobu jejich předka. Hazard Weeden z Angell Street č. 598 si vzpomíná na legendu, podle níž se Ezra Weeden krátce před revolucí zapletl do jakési velmi podivné záležitosti, která jej však nikterak nezkompromitovala; o žádném novodobém sporu či záhadě nemá pak ani potuchy. Případ byl svěřen inspektoru Cunninghamovi, který doufá, že se mu podaří v nejbližší budoucnosti učinit cenná odhalení.

PSI V PAWTUXETU ROZRUŠENI.

Občané Pawtuxetu byli dnes ráno okolo třetí hodiny probuzeni mimořádným štěkotem psů, který se zdál být soustředěn v okolí řeky na sever od Rhodesu na Pawtuxetu. Rozsah a druh štěkotu byly podle názoru většiny těch, kdož jej slyšeli, neobyčejně podivné. Fred Lemdin, noční hlídač v Rhodesu, prohlašuje, že byl doprovázen zvuky velmi podobnými výkřikům člověka ve smrtelné úzkosti a agónii. Rychlá a velmi krátce trvající bouřka, která se zřejmě rozpoutala někde blízko břehu řeky, přerušila tento rozruch. Podivné a nepříjemné pachy, pravděpodobně z olejových nádrží na břehu zátoky, které lidé uvádějí s touto příhodou ve spojitost, možná svým dílem přispěly k rozrušení psů.

Charlesova tvář nyní nabyla velmi vyděšeného a štvaného výrazu, a všichni, kdož si na to vzpomínají, se shodují v názoru, že snad právě v tomto období by byl velmi rád učinil jakési prohlášení či doznání, od něhož ho zdržoval jen čirý strach. Z matčina morbidního nočního naslouchání vyšlo najevo, že častokrát vyšel pod rouškou tmy ven, a většina akademičtěji založených psychiatrů je v současné době zajedno, když ho obviňuje z pobuřujících případů vampirismu, které noviny tou dobou senzačně vytrubovaly, ale které nebylo možno s konečnou platností připsat na vrub žádnému známému zločinci. Tyto případy, příliš časté a známé, než aby bylo třeba je podrobněji rozebírat, zahrnovaly oběti každého věku a typu a zdálo se, že se soustřeďují okolo dvou rozdílných míst: kolem sídlištního pahorku v North Endu poblíž Wardova domu a v předměstských okrscích poblíž Pawtuxetu ležících už na území Cranstonu. Napadáni byli jak pozdní chodci, tak lidé, kteří spali při otevřeném okně, a ti, kdož přežili a byli schopni o všem vyprávět, popisovali jednoznačně vyzáblou, pružnou skákající nestvůru s planoucíma očima, která zatínala zuby do hrdel či paží svých obětí a hltavě na nich hodovala.

Dr. Willett, který odmítá i domněnku, že Charlesova duševní choroba začala v této době, vysvětluje tyto děsivé jevy s opatrností. Tvrdí, že má jisté vlastní teorie, a své výroky omezuje na zvláštní druh negace. „Nebudu uvádět," tvrdí, „kdo nebo co spáchalo podle mého názoru tyto útoky a vraždy, ale prohlašuji, že

Charles Ward jimi není vinen. Mám důvod k tomu, abych si byl jist, že nepoznal chuť krve, což ostatně lépe než jakékoli slovní vývody potvrzuje jeho tendence k chudokrevnosti a vzrůstající bledost. Ward se zapletl s hrůznými věcmi, za což zaplatil, ale sám nebyl žádným zločincem ani nestvůrou. Pokud jde o dnešní stav, nerad o něm uvažuji. Nastala jistá změna, a já se spokojuji s vírou, že starý Charles Ward s ní přestal existovat. Alespoň jeho duše určitě; neboť to šílené tělo, které zmizelo z Waiteova ústavu, mělo duši jinou.“

Willett se vyjadřuje autoritativně, protože býval u Wardů častým hostem a ošetřoval tam paní Wardovou, jejíž nervy pod strašným náporem začaly povolovat. Noční naslouchání jí přinášelo jakési morbidní halucinace, s nimiž se doktorovi svěřovala jen váhavě a které on před ní zlehčoval, ačkoli nad nimi hloubal, když byl sám. Přeludy se vždy týkaly slabých zvuků, které ve své fantazii slyšela z půdní laboratoře a ložnice, přičemž zdůrazňovala zejména tlumené vzdechy a vzlyky, které se údajně ozývaly v nejneočekávanějších hodinách. Začátkem července poslal Willett paní Wardovou na delší pobyt do Atlantic City a nabádal jak pana Warda, tak zdrceného a vyhýbavého Charlese, aby jí psali pouze veselé dopisy. Zdá se, že právě tomuto vynucenému pobytu vděčí paní Wardová za svůj život a pokračující duševní zdraví.

/2/

Zanedlouho po matčině odjezdu začal Charles Ward sjednávat koupi pawtuxetského domku. Byla to sešlá dřevěná budova s betonovou garáží, sedící vysoko nad řídce zastavěným břehem řeky poněkud výše než Rhodes, avšak mladý muž z nějakého podivného důvodu o žádné jiné stavení neměl zájem. Nedal obchodníkům s nemovitostmi pokoje, dokud mu ji jeden z nich za přemrštěnou cenu od trochu neochotného majitele nezajistil, a ihned, jakmile byla volná, převzal ji ještě za tmy a přestěhoval tam ve velkém krytém nákladním autě celý obsah své půdní laboratoře včetně čarodějnických i novodobých knih, které si vypůjčil ze své knihovny. Nechal si auto naložit v časných ranních hodinách a za tmy; otec si vzpomíná jen na tlumené kletby a dusot kroků té noci, kdy byly věci odvezeny. Nato se Charles přestěhoval zpátky do svého bytu a na půdu už nikdy nevkročil.

Do pawtuxetského domku Charles přestěhoval veškerá tajemství, která obklopovala jeho půdní království, s tou výjimkou, že teď je s ním sdíleli dva společníci: lotrovsky vyhlížející portugalský míšenec z nábřežní části South Main Street, který zřejmě plnil úlohu sluhy, a hubený cizinec učeneckého vzhledu s temnými brýlemi a krátkým a jakoby obarveným plnovousem, který zjevně vystupoval jako Wardův spolupracovník. Sousedé se s těmito podivnými chlapíky marně pokoušeli zapříst rozhovor. Mulat Gomes mluvil anglicky málo a vousáč, který udal své jméno jako dr. Allen, se ochotně držel jeho příkladu. Ward sám se snažil o větší přívětivost, ale svými nesouvislými výklady o

chemických pokusech budil pouze zvědavost. Netrvalo dlouho a začaly se vyprávět podivné historky o tom, že se v domku celé noci svítí; o něco později, když svícení konečně ustalo, se objevily ještě podivnější historky o neúměrně velkých objednávkách masa u řezníka, o tlumeném volání, deklamovánkách, rytmickém prozpěvování a výkřicích, které jako by vycházely z nějakého hlubokého sklepení pod domem. Nová a prapodivná domácnost si rozhodně nezískala mezi místními počestnými občany zvláštní oblibu a nebylo divu, že se vyskytly temné narážky uvádějící ji do spojitosti se souběžnou epidemií upířích útoků a vražd, zvláště když se okruh této epidemie omezil téměř výhradně na Pawtuxet a přilehlé edgewoodské uličky.

Ward většinu času trávil v domku, avšak někdy spával i doma a stále byl považován za obyvatele otcovského domu. Dvakrát se vzdálil z města na týdenní cesty, jejichž účel se až dosud nepodařilo odhalit. Pleť měl stále pobledlejší, byl vyhublejší než dříve, a když dr. Willettovi opakoval svou starou povídačku o budoucích odhaleních, ztrácel něco ze své bývalé jistoty. Willett ho často překvapil v otcovském domě, protože starší Ward propadl starostem a zmatku a chtěl pro svého syna tak dobrý lékařský dohled, jak to jen bylo u tak tajnůstkářského a individualistického jedince možné. Lékař stále trvá na svém, že i v tak pozdní době byl mladík stejný jako dříve, a na podporu svého tvrzení uvádí mnohé rozhovory, které s ním vedl.

Okolo září vlna vampirismu pominula, ale v lednu dalšího roku se Ward ocitl v těžkých nesnázích. Už nějakou dobu si lidé povídali o tom, jak za nocí přijíždějí k domku a zase od něj odjíždějí nákladní auta, a v této souvislosti odhalila nepředvídaná komplikace alespoň jeden druh jejich nákladu. Na osamělém místě poblíž Hope Valley došlo totiž k jednomu z častých trestuhodných přepadů aut lupiči, kteří šli po černých dodávkách lihovin. Tentokrát se však měli stát obětmi nemilého překvapení zločinci sami. Podlouhlé bedny, kterých se zmocnili, obsahovaly totiž, jak se ukázalo, daleko hrůznější kontraband — tak hrůzný, že se věc nedala mezi příslušníky podsvětí utajit. Zloději spěšně zakopali, co objevili, když se ale o věci dozvěděla státní policie, bylo zahájeno přísné vyšetřování. Jeden nedávno zadržený tulák dal nakonec souhlas k tomu, že na místo zavede skupinu policistů, když mu předtím byla slíbena dodatečná beztrestnost. Národnímu — či dokonce mezinárodnímu — smyslu pro veřejné dekorum by zajisté neprospělo, kdyby se veřejnost měla dozvědět, co úděsem ochromená skupina policistů tehdy objevila, což bylo více než jasné i nepříliš vzdělaným strážcům veřejného pořádku. Vzápětí stíhal jeden telegram do Washingtonu druhý.

Bedny byly určeny Charlesi Wardovi do jeho pawtuxetského příbytku, kde státní i federální policie vzápětí vykonala důraznou a závažnou návštěvu. Policisté našli pobledlého a ustaraného muže se dvěma podivnými společníky a získali cosi jako vysvětlení a snad i důkaz, že nešlo o žádný zločin. Ward údajně potřeboval určité anatomické vzorky jako součást výzkumného programu, jehož závažnost a validitu mohl potvrdit každý, kdo ho za posledních deset let poznal,

a proto tedy objednal požadovaný druh a počet od institucí, které považoval za tak legální, jak jen možno. O totožnosti vzorků neměl ani potuchy a patřičně ho šokovalo, když mu vyšetřovatelé vysvětlili, jak obludný dopad by mělo na city veřejnosti a na národní hrdost, kdyby věc vyšla najevo. V tomto doznání ho podporoval jeho vousatý kolega dr. Allen, jehož zvláštně dutý hlas měl ještě větší přesvědčivost než Wardova vlastní nervózní obhajoba; a tak úředníci nakonec nic nepodnikli a pouze si pečlivě poznamenali newyorské jméno a adresu, jež jim Ward poskytl jako podklad pro — jak se později ukázalo — bezúspěšné vyšetřování. Pro pořádek je třeba dodat, že vzorky byly rychle a v tichosti navráceny na jejich patřičná místa a veřejnost se nikdy nedozví, jak bezbožně byl narušen jejich klid.

Dne 9. února 1928 obdržel dr. Willett od Charlese Warda dopis, kterému přikládá mimořádnou důležitost a kvůli němuž se často přel s dr. Lymanem. Lyman je přesvědčen, že psaní obsahuje pozitivní důkaz velmi rozvinutého případu *dementia praecox*, zatímco Willett jej naopak považuje za dokonale normální projev nešťastného mladíka. Obzvláště přitom poukazuje na charakter rukopisu, který se neodlišuje od normy; ten, třebaže vykazuje známky nervového rozrušení, je nicméně očividně Wardův. Úplný text zní takto:

100 Prospect Street,
Providence, R. I.
8. února 1928

Drahý dr. Willette,

cítím, že konečně nadešla chvíle, abych Vám odhalil to, co jsem Vám tak dlouho sliboval a kvůli čemu jste na mne tak často naléhal. Trpělivost, kterou jste svým vyčkáváním projevil, a důvěru v mé duševní zdraví, jakou jste prokázal, Vám nikdy nezapomenu.

Teď, když jsem připraven promluvit, musím pokorně doznat, že žádného triumfu, o kterém jsem snil, nebudu moci dosáhnout. Namísto triumfu jsem nalezl děs, a můj pohovor s Vámi tedy nebude chloubou vítězství, ale prosbou o pomoc a radu, jak zachránit sebe i celý svět před hrůzou, jež je nad veškeré lidské pomyšlení a chápání. Vzpomínáte si jistě, co říkaly Fennerovy dopisy o oné dávné skupině nájezdníků v Pawtuxetu. To vše je třeba učinit znovu a rychle. Závisí teď na nás více, než lze vyjádřit slovy — celá civilizace, veškeré přirozené právo, možná dokonce i osud celé sluneční soustavy a vesmíru. Přivedl jsem na svět monstrum, ale učinil jsem tak ve jménu vědy. Nyní mi musíte pomoci jménem všeho života a přírody zatlačit je zpátky do temnot.

Opustil jsem navždy onen dům v Pawtuxetu a musíme vymýtit vše, co tam je, ať živé či neživé. Já sám se tam už nikdy nevrátím a Vy nesmíte uvěřit, kdybyste někdy slyšel, že tam jsem. Až Vás uvidím, povím Vám, proč to říkám. Vrátil jsem se domů natrvalo a přeji si, abyste mne navštívil,

jakmile budete mít volných pět či šest hodin, abyste mi mohl popřát sluchu. Potrvá to tak dlouho — a věřte mi, říkám-li Vám, že jste nikdy nebyl postaven před jasnější profesionální povinnost, než je tato. Můj život a rozum je to nejmenší, co je tu v sázce.

Neodvažuji se o tom povědět svému otci, protože by nepochopil, jak je celá věc důležitá. Řekl jsem mu však, že se nacházím v nebezpečí, a on zařídil, aby dům hlídali čtyři muži z detektivní agentury. Nevím, kolik toho zmohou, neboť proti sobě mají síly, které si sotva dovedete představit a uznat i Vy sám. Přijďte tedy rychle, jestliže mne chcete spatřit živého a slyšet, jak byste mohl zachránit vesmír od přímo pekelné moci.

Vyhovuje mi jakákoli doba — nehnu se z domu. Netelefonujte předem, protože nelze říci, kdo či co by se mohlo pokusit Vás zadržet. A modleme se ke všem bohům, kteří existují, aby tomuto našemu setkání nic nezabránilo.

Se vší vážností a zoufalstvím

Charles Dexter Ward.

P.S. Zastřelte dr. Allena, jakmile ho uvidíte, *a jeho tělo rozpusťte v kyselině. Nepalte ho!*

Dr. Willett psaní obdržel v půl jedenácté dopoledne a okamžitě si zařídil, aby měl volno na celé odpoledne a večer pro rozhovor; pamatoval přitom na to, aby tuto dobu mohl podle potřeby protáhnout do noci. Naplánoval si, že dorazí před čtvrtou odpolední, a po několik hodin, které zbývaly, se zmítal v těch nejdivočejších spekulacích a většinu své práce prováděl jen mechanicky. I když by se nezasvěcenému mohl dopis zdát výtvorem chorobné mysli, Willett zažil u Charlese Warda tolik podivností, že jej nemohl pokládat za pouhý výsledek chorobného třeštění. Cítil docela dobře, že se nade vším vznáší cosi nepostižitelného, prastarého a strašlivého, a narážka na dr. Allena mu připadala téměř srozumitelná s ohledem na vše, co se v Pawtuxetu o Wardově záhadném kolegovi proslýchalo. Willett onoho muže nikdy na vlastní oči nespatřil, ale dost toho slyšel o tom, jak vypadá, a zbýval mu jen podiv, jaké oči se to ukrývají za těmi černými brýlemi.

Přesně ve čtyři se dr. Willett dostavil do Wardova domu, ale k velkému zklamání shledal, že Charles své rozhodnutí zůstat doma nedodržel. Strážci byli na místě, řekli mu však, že mladý muž vypadal, jako by ztratil část své ustrašenosti. Ráno se prý po telefonu vyděšeně hádal a přel, řekl jeden z detektivů, a odpovídal nějakému neznámému hlasu slovy jako „jsem velmi unaven a musím si odpočinout“, „prosím vás, odložte rozhodnou akci, dokud nepřijdu na nějaký kompromis“, „jistou dobu nemohu nikoho přijmout, budete mne muset omluvit“ nebo „velice lituji, ale teď si od všeho musím odpočinout; promluvíme si o tom později“. Potom zřejmě po meditaci nabyl odvahy a vyklouzl ven tak pokradmu, že ho nikdo nezahlédl ani si nevšiml jeho nepřítomnosti, dokud se okolo jedné nevrátil a nevstoupil beze slova do domu. Vyšel po

schodech nahoru, kde se mu patrně jeho ustrašenost vrátila; jakmile totiž vstoupil do knihovny, slyšeli ho vykřiknout vysokým zděšeným hlasem, který později přešel v rdousivé lapání po dechu. Když se však šel sluha podívat, co se děje, objevil se ve dveřích s odhodlaným výrazem a beze slova muže odehnal způsobem, který strážce nesmírně poděsil. Poté zřejmě něco přerovnával v policích, protože bylo slyšet velké bušení, dupot a praskot; nato se znovu objevil a ihned odešel. Willett se ptal, zdali nezanechal nějaký vzkaz, ale bylo mu řečeno, že nikoli. Sluha vypadal podivně rozrušen čímsi v Charlesově vzhledu a chování a starostlivě se vyptával, zdali je nějaká naděje na vyléčení jeho nervové choroby.

Téměř celé dvě hodiny čekal dr. Willett marně ve Wardově knihovně, pozoroval zaprášené police se širokými mezerami, odkud byly odstraněny knihy, a chladně se usmíval na panelové ostění na severní stěně, odkud ještě před rokem shlížely mírně do pokoje jemné rysy Josepha Curwena. Po chvíli začaly narůstat stíny a radostná nálada západu slunce ustupovala neurčitému děsu, který letěl jako stín před příchodem noci. Pan Ward se konečně vrátil domů a projevil nad nepřítomností svého syna velký podiv a rozhořčení vzhledem k veškeré námaze, která byla na jeho ochranu vynaložena. O Charlesově schůzce nic nevěděl a přislíbil, že dá dr. Willettovi vědět, jakmile se mládenec vrátí domů. Když se s doktorem loučil s přáním dobré noci, prohlásil, že je naprosto konsternován tím, co se děje se synem, a naléhal na hosta, aby udělal, co je v jeho silách, a synovi vrátil jeho dřívější klid. Willett docela rád z knihovny unikl, protože se mu zdálo, že v ní přebývá cosi děsivého a bezbožného; jako kdyby zmizelý obraz po sobě zanechal dědictví zla. Nikdy se mu nezamlouval, a i teď, třeba měl dosti silné nervy, měl dojem, že v tom prázdném panelu číhá cosi, co v něm budí naléhavé nutkání dostat se co nejdříve na čerstvý vzduch.

/3/

Příštího rána obdržel Willett od staršího Warda zprávu, že Charles stále není doma. Ward se zmínil, že mu dr. Allen telefonicky vzkázal, že Charles nějaký čas zůstane v Pawtuxetu a nesmí být vyrušován. Bylo to údajně nutné, protože Allen sám byl na neurčitou dobu odvolán, takže byl nucen nutný výzkum přenechat Charlesovu stálému dohledu. Charles údajně posílá mnoho pozdravů a omlouvá se za veškeré potíže, které snad jeho náhlá změna způsobila. Při tomto vzkazu uslyšel pan Ward poprvé hlas dr. Allena, jenž v něm probouzel jakousi neurčitou a zasutou vzpomínku, kterou sice nedovedl nikam zařadit, ale která ho vzrušovala a děsila. Tváří v tvář těmto zarážejícím a navzájem si odporujícím zprávám byl dr. Willett na vahách, co si počít. Zoufalá vážnost Charlesova psaní byla nepopiratelná, ale co si měl člověk myslet o tom, že hned v příštím okamžiku porušil vlastní rozhodnutí? Mladý Ward přece psal, že jeho bádání dostalo bezbožný a hrozivý charakter, že musí být spolu s jeho vousatým

kolegou vymýceno za každou cenu a že on sám se k němu nikdy nevrátí; podle posledních svědectví však na všechno zapomněl a vrátil se znovu doprostřed všech záhad. Zdravý rozum nabádal k tomu, aby jinocha i s jeho výstřednostmi nechal na pokoji, avšak nějaký hlubší instinkt nedovoloval, aby dojem z onoho bláznivého dopisu opadl. Willett jej pročítal znovu a znovu, nebyl však schopen přimět se k přesvědčení, že obsah dopisu je tak prázdný a šílený, jak se zdály naznačovat jeho bombastické fráze. Hrůza v dopisu byla příliš hluboká a reálná a spolu s tím, co už doktor věděl, vyvolávala příliš živé náznaky přízraků z míst mimo prostor a čas, než aby umožňovala jakékoli cynické vysvětlení. Tam kdesi v dálce číhaly nepopsatelné hrůzy; a bez ohledu na to, jak nepatrnou možnost člověk měl, aby se k nim přiblížil, měl být připraven kdykoli na cokoli.

Po celý týden přemítal dr. Willett nad dilematem, které mu bylo vnuceno, a stále více se přikláněl k názoru, že musí Charlese v jeho pawtuxetském příbytku navštívit. Žádný jinochův přítel se nikdy do této zapovězené pevnosti neodvážil vniknout a i otec věděl o jejím vnitřku pouze z popisů, které se mu syn uráčil poskytnout; Willett však cítil, že přímý dohovor s pacientem je nutný. Pan Ward dostával od syna krátké a nicneříkající strojopisné zprávy a tvrdil, že paní Wardová na tom ve svém útulku v Atlantic City není o nic lépe. Nakonec se tedy doktor odhodlal k činu a přes podivný pocit, který mu vnukaly staré pověsti o Josephu Curwenovi, se odvážně vypravil do domku na kopci nad řekou.

Willett to místo navštívil už dříve z čiré zvědavosti, ačkoli pochopitelně nikdy nevstoupil do domu a neoznámil svou přítomnost; věděl proto docela přesně, kudy se dát. Vyjel jednou odpoledne koncem února ve svém malém autě z Broad Street a myšlenky mu kupodivu zabloudily k oné odhodlané skupince mužů, která se stejnou cestou vydala sto padesát let předtím, aby splnila strašlivé poslání, které nikdo nikdy nebyl s to plně pochopit.

Cesta chátrajícím předměstím byla krátká a brzy se před ním objevily učesaný Edgewood a ospalý Pawtuxet. Willett zahnul doprava po Lockwood Street a zajel vozem po venkovské cestě co nejdál, potom vystoupil a kráčel k severu, kde čněl vrchol kopce nad půvabnými zátočinami řeky a zamlženou nížinou za ní. Bylo tu stále ještě málo domů a osamělý domek s betonovou garáží na vršku po jeho levici se nedal nikterak přehlédnout. Svižným krokem vystoupil po zanedbaném štěrkovém chodníku, silnou rukou zabušil na dveře a bez zachvění oslovil zlověstně vyhlížejícího portugalského mulata, který je na štěrbinu otevřel.

Willett řekl, že musí okamžitě vidět Charlese Warda v životně důležité záležitosti. Žádnou omluvu nechtěl přijmout a dodal, že v případě odmítnutí bude nucen napsat starému Wardovi úplnou zprávu o celé záležitosti. Mulat stále váhal a opřel se o dveře, když se je Willett pokoušel otevřít. Avšak doktor jen zvýšil hlas a opakoval svůj požadavek. Nato se z temného vnitřku ozval chraplavý šepot, který návštěvníka skrz naskrz probodl chladem, ačkoli nebylo důvodu k obavám. „Pusť ho dovnitř, Tony," řekl ten hlas, „můžeme si promluvit tak dobře hned jako kdykoli jindy." I když samotný šepot byl znepokojivý, ještě

větší byla hrůza, která ho vystřídala. Podlaha zapraskala a před doktorovým zrakem se objevil mluvčí — a původcem těch podivných vibrujících tónů nebyl nikdo jiný než Charles Dexter Ward.

Přesnost, s níž si dr. Willett vybavil a zaznamenal rozhovor onoho odpoledne, je výrazem důležitosti, jakou tomuto zvláštnímu údobí přikládá. Nyní totiž konečně připouští základní změnu v myšlení Charlese Dextera Warda a je přesvědčen, že v této chvíli hovořil hlasem mladého muže mozek na hony vzdálený mozku, jehož rozvoj sledoval plných šestadvacet let. Kontroverze s dr. Lymanem ho donutila k velké přesnosti a Willett s konečnou platností datuje choromyslnost Charlese Warda od doby, kdy začaly jeho rodičům docházet strojopisné zprávy. Zprávy nejsou psány Wardovým normálním stylem: dokonce ani stylem onoho posledního zoufalého dopisu Willettovi. Mají podivný ráz a jsou psány archaickou mluvou, jako kdyby se pisateli v hlavě cosi pohnulo a vypustilo z ní záplavu sklonů a dojmů, které chlapec nasbíral v době dětského zápalu pro starobylosti. Lze vysledovat zjevné úsilí o moderní projev, ale duch a občas i jazyk projevu pocházejí z minulosti.

Tato minulost se projevovala v každém Wardově tónu a gestu, když doktora uváděl do onoho přízračného stavení. S úklonami jej vyzval, aby se posadil, a náhle se rozhovořil oním zvláštním šepotem, který se pokoušel hned na počátku vysvětlit.

„Onemocněl jsem tuberkulózou," začal, „z toho proklatého povětří od řeky. Omluvte prosím můj jazyk. Troufám, že přicházíte od mého rodiče, byste se ujistil, co mne tíží, a jsem té víry, že mu nevypovíte ničeho, co by jej znepokojilo."

Willett nesmírně pečlivě studoval ty chraplavé tóny, ale ještě pozorněji tvář hovořícího. Měl pocit, že tu cosi nehraje, a přemýšlel o tom, co mu kdysi rodina vyprávěla o noční příhodě, která tak vystrašila yorkshirského sluhu. Přál si, aby nebyla taková tma, ale nepožádal, aby vytáhli některou žaluzii. Namísto toho se jen Warda zeptal, proč jedná v protikladu s tím zoufalým psaním, které mu poslal asi před týdnem.

„Hnedle se k tomu dostaneme," odvětil jeho hostitel. „Prosím, abyste pochopil, že mé nervy jsou na tom špatně, a tak konám a říkám podivné věci, za něž nemohu býti činěn odpovědným. Jak jsem vám opětovně vypověděl, jsem na prahu velkých objevů a jejich enormita stoupá mi občas do hlavy. To, co jsem již objevil, leckterého by vylekalo, ale já nejsem ten, který by se na dlouho odraditi nechal. Byl jsem hlupcem, žádaje o tu vartu před domem a zamykaje se v pokoji, neb kdyžtě jsem dospěl tak daleko na své cestě, mé místo jest zde. Ti čmuchaví sousedé nevedou o mně dobré řeči a snad mne i zavedla slabost, kdyžtě jsem sám uvěřil tomu, co o mně povídají. Nic z toho, co činím, není zlé, činím-li to, jak se patří. Buďte té lásky a popřejte mi asi šest měsíců — potom vám ukážu něco, co vám vaši trpělivost vynahradí přebohatě.

Patrně jste také povědom, že znám způsobu, kterak se dobrati věcí minulých z pramenů jistějších nežli knihy, a ponechávám tedy na vás, byste posoudil

důležitost toho, co mohu dodati k historii, filozofii a uměnám díky dveřím, jimiž mohu k nim vstupovati. Předek můj toto vše vlastnil, kdyžtě přišli ti zpropadení šťouralové a zamordovali ho. Opět to nyní vlastním, nebo se alespoň nedokonale přibližuji tomu, abych se zmocnil alespoň části toho vědění. Tentokráte se nesmí nic přihoditi jen proto, že se mne občasně zmocňují idiotské pochyby. Prosím, zapomeňte na všecko, co jsem vám napsal, milý pane, a buďte dobré mysli a beze strachu z místa tohoto či kohokoli v něm. Dr. Allen jest mužem vybroušených zájmů a dluhuji mu omluvu za všechno zlé, co jsem byl o něm pověděl. Přál bych si, abych jej nemusel postrádati, ale jsou věci, které je nucen prováděti jinde. Jeho zaujetí pro veškeré věci tyto je rovno mému a mám za to, že když u mne převládl strach nad dílem mým, převládl též strach vůči němu, ježto on byl mi v něm nejlepším pomocníkem.“

Ward umlkl a doktor byl na vahách, co říci či co si o všem myslet. V konfrontaci s klidným popřením dopisu si připadal jako hlupák; a přece se nemohl zbavit dojmu, že i když tento rozhovor je podivný, nepochopitelný a nepochybně bláznivý, psaní bylo tragické v tom, že bylo přirozené a podobné Charlesi Wardovi, kterého znal. Willett se nyní pokoušel obrátit rozhovor k věcem minulým a vyvolat u mladého muže vzpomínky na některé dávné události, které by mu vrátily chování, jaké znal. Při tomto počínání však dospěl k nanejvýš groteskním výsledkům. Bylo tomu tak později se všemi psychiatry. Důležité úseky mentálních obrazů ze zásobárny Charlese Warda, zejména pak ty, které se týkaly moderní doby a jeho vlastního osobního života, byly nevysvětlitelným způsobem vymazány, zatímco veškerá masa historických zájmů z mládí vytryskla z hlubokého podvědomí a zaplavila všechno soudobé a osobní. Mimořádné znalosti mladého muže o minulosti byly abnormální a nezdravé, a tak se je pokoušel co nejlépe skrýt. Když se Willett zmínil o nějakém oblíbeném předmětu jeho chlapeckých historických studií, vysvětlil jej častokrát s takovou znalostí, jaká se od normálního smrtelníka v žádném případě nedala očekávat, a doktor se rozechvěl, když se kolem něho kmitla taková nenucená narážka.

Nebylo přirozené, aby někdo znal tolik podrobností o příhodě tlustého šerifa, kterému sklouzla z hlavy paruka, když se předklonil při jakési hře v Douglassově Histrionické akademii na King Street 11. února 1762, kteréžto datum připadlo na čtvrtek; nebo o tom, jak herci sestříhali text Steeleho „Svědomitého milence“ tak neobratně, že byl člověk rád, když úřady prolezlé baptisty divadlo o čtrnáct dní později zavřely. To, že bostonský kočár Thomase Sabina byl „šlakovitě nepohodlný“, se dalo vyčíst ze starých písemností; ale který milovník historie by si dokázal vzpomenout na to, že vrzání nového vývěsního štítu Epeneta Olneyho (totiž okázalé koruny, kterou na něj posadil, když začal svou krčmu nazývat Korunní kavárnou) znělo přesně stejně jako prvních pár not nového jazzového kousku, který vyhrávaly všechny rádiové přijímače v Pawtuxetu?

Ward se však nedal tímto způsobem dlouho vyslýchat. Novější a osobní záležitosti zcela sumárně přešel a o dávné události projevil naprostý nezájem. Zjevně si především přál uspokojit svého návštěvníka natolik, aby odešel a už se nevrátil. Za tímto účelem Willettovi nabídl, že mu ukáže celý dům, a hned ho provedl všemi místnostmi od sklepa až po půdu. Willett si všechno prohlédl, avšak neušlo mu, že je tu příliš málo knih — a to ještě neškodných — než aby zaplnily široké mezery ve Wardových regálech doma, a že skrovná „laboratoř“ představuje velmi chabý zastírací pokus. Jistěže tu někde musela být knihovna i laboratoř; ovšem kde, to se nedalo říci. To, co nedovedl pojmenovat, se Willettovi v podstatě vypátrat nepodařilo, a tak se vrátil do města ještě před večerem a pověděl starému Wardovi o všem, co se stalo. Dospěli k souhlasnému názoru, že mladý muž to rozhodně nemá v hlavě v pořádku, ale že zatím není třeba podnikat nic drastického. Především však bylo třeba, aby paní Wardová byla udržována v naprosté nevědomosti, jak to jen strojopisné dopisy jejího syna dovolovaly.

Pan Ward se nyní rozhodl, že syna osobně navštíví a že to bude návštěva naprosto nečekaná. Dr. Willett ho jednoho večera vzal svým vozem na dohled domku a trpělivě čekal, až se vrátí. Návštěva trvala dlouho a otec se z ní vrátil velmi posmutnělý a zmatený. Přijat byl podobně jako Willett, až na to, že když si vynutil vstup do předsíně a pánovitě rozkázal Portugalci, aby mu přivedl syna, Charles si dal pořádně na čas, než se objevil; v chování změněného syna kromě toho nezůstalo ani stopy po synovské oddanosti. Při tlumeném osvětlení si mladý muž stěžoval, že je krutě oslňován. Vůbec nepromluvil nahlas, oháněje se tím, že ho bolí v krku; jeho chraplavý šepot v sobě měl cosi znepokojivého, a na tuto vzpomínku pan Ward dlouho nemohl zapomenout.

Jako spojenci rozhodnutí učinit vše pro záchranu jinochovy mysli jali se pan Ward a dr. Willett shromažďovat veškeré drobty údajů, které jim jeho případ mohl poskytnout. Nejprve prostudovali, o čem se vypráví po Pawtuxetu, což bylo poměrně snadné, protože oba měli v této oblasti přátele. Dr. Willett získal nejvíce zpráv, jelikož lidé s ním hovořili otevřeněji než s otcem ústřední postavy, a ze všeho, co uslyšel, vyvodil, že život mladého Warda se vskutku podivně změnil. Řeči, které kolovaly mezi lidmi, nepřestávaly uvádět jeho domácnost do spojitosti s vampirismem uplynulého léta a noční příjezdy a odjezdy nákladních aut rovněž napomáhaly šíření těchto ponurých spekulací. Místní obchodníci kroutili hlavami nad nadměrnými objednávkami masa a čerstvé krve, které dodávaly dva řeznické krámy v blízkém sousedství. Pro domácnost se třemi lidmi byla taková množství zcela absurdně vysoká.

Byl tu také problém podzemních zvuků. Zprávy o nich byly těžko postižitelné, ale všechny neurčité náznaky se daly redukovat do jistých základních odrůd. Zcela pozitivně existovaly zvuky rituálního charakteru, a to v době, kdy se v domě nesvítilo. Mohly pochopitelně vycházet i ze známého sklepa, ale udržovaly se pověsti, že dole existují hlubší a rozsáhlejší krypty. Willett a pan Ward této skupině pověstí věnovali vážnou pozornost, protože si

vzpomínali na dávné legendy o Josephu Curwenovi a jeho katakombách a jaksi předem předpokládali, že nynější dům byl vybrán právě proto, že ležel na místě starého Curwenova sídla, jak to odhalil jeden obrázek nalezený za portrétem; bez úspěchu se mnohokrát pokoušeli najít v břehu řeky ony dveře, o kterých se zmiňovaly staré rukopisy. Pokud šlo o všeobecné mínění o jednotlivých obyvatelích domu, bylo brzy jasné, že Portugalcem lidé opovrhovali, vousatého a brýlatého dr. Allena se báli a k bledému mladému učenci chovali hluboký odpor. Během několika posledních týdnů se Ward zjevně velice změnil, neboť se přestal pokoušet o přívětivost a při těch několika málo příležitostech, kdy se odvážil ven, se dorozumíval jen chraplavým a zvlášť odpudivým šepotem.

Takové byly útržky a fragmenty tu a tam nasbíraných zpráv, nad nimiž měli pan Ward a dr. Willett mnoho dlouhých a vážných porad. Snažili se cvičit v dedukci, indukci a konstruktivní představivosti až po samy hranice možností a pokoušeli se uvádět všechny známé skutečnosti Charlesova pozdějšího života včetně onoho zoufalého dopisu, který teď doktor otci ukázal, do souvislosti s hubeným průkazním materiálem týkajícím se starého Josepha Curwena, který měli k dispozici. Dali by mnohé za to, kdyby mohli nahlédnout do listin, které kdysi našel Charles Ward, neboť jim bylo jasné, že klíč k jinochově choromyslnosti vězí v tom, co se dozvěděl o starém čaroději a jeho činech.

/4/

A přesto celkem vzato nezahájil příští etapu tohoto zvláštního případu žádný krok pana Warda nebo dr. Willetta. Otec i lékař, zaraženi a zmateni stínem příliš beztvarným a neuchopitelným, než aby s ním bylo možno zápolit, odpočívali nepokojně u vesel, zatímco strojopisné dopisy mladého Warda rodičům byly stále řidší. Potom nadešel první den v měsíci a s ním spojené finanční vyrovnávání, a úředníci několika bank začali podivně potřásat hlavami a navzájem si telefonovat. Ti z nich, kteří znali Charlese Warda od vidění, zašli do domku, aby se zeptali, proč každý jeho šek v poslední době vypadá jako neobratný padělek, a příliš je neuklidnilo, když jim mladý muž chraptivě vysvětloval, že mu ruku postihl nervový otřes, který téměř znemožnil normami psaní. Rukopisná písmena dokázal údajně psát jen velmi obtížně; dokládal to skutečností, že je nucen psát na stroji veškeré své dopisy, dokonce i otci a matce, kteří měli jeho výpověď potvrdit.

Vyšetřovatele ovšem nezarazila a nezmátla jen tato okolnost, protože takové případy se už staly a nebyly tedy zásadně podezřelé; nezmátly je dokonce ani řeči obíhající v Pawtuxetu, o kterých ten či onen cosi zaslechli. Byli však zcela konsternováni některými výroky mladého muže, z nichž vycházela najevo naprostá ztráta paměti ohledně důležitých finančních záležitostí, které měl ještě před jedním či dvěma měsíci v malíčku. Něco tu nehrálo; přestože jeho projev byl souvislý a racionální, pro špatně skrývanou ztrátu paměti ohledně důležitých

věcí neexistovalo žádné normami vysvětlení. I když žádný z mužů příliš dobře Warda neznal, nemohli se také ubránit dojmu, že se v řeči i chování změnil. Slyšeli, že se zajímá o starobylosti, ale ani ten nejbeznadějnější milovník historie neustále nepoužíval starodávné mluvy a gest. Celkem vzato, kombinace chraplavosti, ochromených rukou, špatné paměti, pozměněné řeči a chování musela znamenat nějakou vážnou poruchu, která byla nepochybně základem pro většinu podivných zvěstí; úředníci se proto při odchodu rozhodli, že pohovor se starším Wardem je zcela na místě.

A tak se šestého března 1928 konala v pracovně pana Warda dlouhá a vážná porada, po níž zcela popletený a rezignovaný otec zavolal dr. Willetta. Willett si prohlédl přehnané a neobratné podpisy šeků a srovnal je v duchu s rukopisem onoho posledního zoufalého dopisu. Změna byla vskutku radikální a hluboká, ale přece mu nové písmo připadalo podivně známé. Mělo velmi zvláštní složité a archaické kudrlinky a jeho tahy vyhlížely naprosto odlišně od písma, kterého jinoch odjakživa používal. Bylo to zvláštní — ale kde je už zahlédl? Vcelku bylo zřejmé, že Charles trpí duševní chorobou. O tom nemohlo být nejmenší pochyby. A protože nebylo pravděpodobné, že by byl schopen spravovat majetek nebo i nadále jednat s okolním světem, bylo třeba s jeho přehmaty něco podniknout a zahájit léčení. Právě v té době byli povoláni psychiatři, doktoři Peck a Waite z Providence a dr. Lyman z Bostonu, kterým pan Ward a dr. Willett nejpodrobněji popsali celý případ a kteří se velmi dlouho radili v nyní nepoužívané knihovně jejich mladého pacienta, prohlížejíce knihy a časopisy, které tu zanechal, aby získali další představy o jeho normálním duševním rozpoložení. Když si prohlédli tento materiál a pročetli mladíkův dopis Willettovi, shodli se všichni v názoru, že studia mladého Warda by sama o sobě postačila k tomu, aby zviklala či alespoň zvrátila jakýkoli běžný intelekt, a vyjádřili co nejdůraznější přání zhlédnout knihy a dokumenty důvěrnějšího rázu; věděli však, že to bude možné až po zhlédnutí domku samotného, pakliže vůbec. Willett nyní zkoumal celý případ s horečnou energií; teprve nyní získal svědectví dělníků, kteří viděli, jak Charles Ward objevil Curwenovy doklady, a teprve teď si dal dohromady příhody se zničenými novinovými zprávami, které pak vyhledal v redakci *Journalu*.

Ve čtvrtek osmého března vykonali doktoři Willett, Peck, Lyman a Waite v doprovodu pana Warda u jinocha náhlou návštěvu; aniž zastírali cíl svého počínání, podrobili nyní pacienta co nejpodrobnějšímu výslechu. Charles, třebaže mu trvalo nesmírně dlouho, než se objevil, a byl cítit podivnými a odpornými pachy z laboratoře, se naprosto neprojevoval jako zarputilec; bez váhání připustil, že jeho paměť a duševní vyrovnanost poněkud utrpěly přílišným zaujetím těmito odlehlými vědami. Nekladl odpor, když naléhali na to, aby byl přemístěn jinam, a vskutku projevil vysoký stupeň inteligence. Jeho chování by bylo vyšetřovatele přimělo ke zmatenému ústupu, nebýt persistentně archaického trendu v jeho mluvě a skutečnosti, že moderní myšlení bylo v jeho vědomí zcela nepochybně nahrazeno starobylými názory, což ho jasně

odlišovalo od normálu. O tom, co dělá, nebyl ochoten skupině lékařů povědět víc, než byl dříve sdělil své rodině a dr. Willettovi, a zoufalý dopis z minulého měsíce prohlásil za důsledek nervového otřesu a hysterie. Trval na tom, že v domě nemá žádnou knihovnu ani laboratoř kromě těch, které viděli, a ztrácel se v neurčitých frázích, když měl vysvětlit, proč v domě nejsou cítit pachy, kterými má nasáklé šaty. Klevety v sousedství připisoval pouze laciným výmyslům popletené zvědavosti.

O tom, kde se nachází dr. Allen, nedokázal říci nic určitého, ale ujistil své návštěvníky, že onen vousatý a brýlatý muž se vrátí, až ho bude zapotřebí. Když vyplácel mzdu nepohnutému Bravovi, který nereagoval na žádné dotazy návštěvníků, jakož i při zamykání domu, který zdánlivě skrýval tolik temných tajemství, neprojevil Ward žádné známky nervozity, snad až na sotva postřehnutelnou pauzu, kdy se zarazil, jako kdyby naslouchal velmi slabému zvuku. Zřejmě ho opanovala klidná filozofická rezignace, jako kdyby jeho odvoz byl pouhou přechodnou příhodou, která způsobí nejmenší potíže, když ji jednou provždy snadno a rychle vyřídíme. Bylo jasné, že důvěřuje očividně neporušené bystrosti svého ducha, která mu pomůže překonat všechny nepříjemnosti, do nichž ho zavedla zvrácená paměť, ztracený hlas a rukopis a tajnůstkářské a výstřední chování. Bylo dohodnuto, že matce o této změně nepodají zprávu; otec měl zařídit, aby jí

i nadále docházely dopisy s jeho jménem. Ward byl odvezen do klidného a malebně položeného soukromého ústavu pro choromyslné, který vedl dr. Waite v zátoce na ostrově Conanicut, a všichni lékaři, kteří byli na případu zúčastněni, ho podrobili velmi důkladným prohlídkám a výslechům. Právě tehdy byly zaznamenány ony fyzické odlišnosti — zpomalený metabolismus, kožní změny a neúměrné nervové reakce. Dr. Willetta znepokojily výsledky vyšetření nejvíce, protože Warda ošetřoval celý život a s děsivou rychlostí dovedl ocenit rozsah jeho fyzického rozkladu. Dokonce i ona známá olivová skvrna na jeho hýždi zmizela, zatímco na hrudi se objevila velká černá bradavice či jizva, která tam dříve nebyla a která uvedla Willetta v podiv, zda se snad mladý muž někdy nepodrobil obřadu, při kterém se účastníkům jistých nočních shromáždění na divokých opuštěných místech udělovala „čarodějnická znamení“. Doktor se nemohl ubránit vzpomínce na přepis záznamu jednoho čarodějnického procesu v Salemu, který mu Charles za starých časů, když před ním ještě neměl tajemství, ukázal a který zněl: „… oné noci vložil Ďábel své znamení na Bridget S., Jonathana A., Simona O., Deliverance W., Josepha C., Susan P., Mehitable C. a Deborah B.“ Rovněž Wardova tvář ho podivně znepokojila, až si náhle uvědomil proč. Nad pravým okem mladého muže se objevilo cosi, čeho si dříve nikdy nevšiml — malá jizvička nebo důlek, který byl stejný jako ten na zničeném portrétu Josepha Curwena a mohl svědčit o jakémsi ohavném rituálním očkování, jemuž se oba podrobili v jistém stadiu svých okultních kariér.

Zatímco si nad Wardem v nemocnici doktoři lámali hlavy, byl udržován přísný dohled nad veškerou poštou adresovanou jemu či dr. Allenovi a podle příkazu pana Warda byla posílána přímo jemu samotnému. Willett předpovídal, že bude objeveno jen málo vzhledem k tomu, že jakákoli životně důležitá komunikace bude pravděpodobně udržována prostřednictvím poslů; avšak v druhé půli března přišel z Prahy dopis adresovaný dr. Allenovi, a doktorovi i otci poskytl látku k důkladnému zamyšlení. Byl psán kudrlinkami a velmi starobylým slohem, a třebaže zcela jistě nešlo o výplod cizince, projevoval se v něm stejný odklon od moderní angličtiny jako v mluvě mladého Warda samotného. Dopis zněl následovně:

Kleinstrasse 11,
Praha, Staré Město,
11. února 1928.

Bratře v Almonsin-Metratonu!

Dne tohoto obdržel jsem povědění Tvé o tom, cože vzešlo ze solí, kteréž jsem byl Tobě poslal. Je to nedobré a jasně značí, že náhrobky byly zaměněny, když mi ten vzorek Barnabus přivezl. Vpravdě tomu častokráte tak bývá, jak zajisté pamatuješ podle věci, kterouž obdržel jsi ze hřbitova King's Chapell v roce 1769 a ze Starého hřbitova v roce 1690, což vedlo ke skončení jeho. Sám získal jsem takovou věc v Egyptě před pětasedmdesáti léty; od ní pak pochází jizva, kterouž Tvůj chlapec viděl tu u mne v roce 1924. Jak jsem Ti už před dávnými časy pověděl, nikdá nevyvolávej to, co nebudeš moci zažehnati; a to jak z mrtvých solí, tak mimo sféry časové. Měj vždy po ruce zaklínání a nezapomínej se ujišťovati, máš-li jakoukoliv pochybnost, koho že jsi vlastně vyvolal. Kameny náhrobní taktéž jsou teď pozměněny v devíti případnostech z 10. Nikdá nenabudeš jistoty, kdyžtě se nezeptáš. V těchto dnech slyšel jsem od H., že měl potíž jakousi s vládními vojáky. Převelmi jej rmoutí, že Transylvánie z Uher doOmánie připadla, a rád by pozměnil bydliště svého, nebýt jeho zámek naplněn tím, o čem víme. Však Ti o tom zajisté psaní napsal. V mém příštím poselství bude cosi z jedné mohyly na východě, což způsobí Ti potěšení nemalé. Zatím však buď pamětliv, že velice toužím po B. F., když bys jej pro mne získati mohl. Znáš G. v Pensylvánii lépe než já. Měj si ho poprvé, an je taková Tvá vůle, leč neužívej ho přespříliš, aby se nezatvrdil, neboť musím k němu ještě promlouvati, než skončí.

Yogg-Sothoth Neblod Zin
Simon O.

Panu J. C.
v Providenci.

Pan Ward a dr. Willett byli zaraženi a naprosto zmateni tímto případem očividné choromyslnosti. Stal se tedy nepřítomný dr. Allen, a nikoli Charles Ward, nakonec vůdčí osobností v Pawtuxetu? To by zajisté vysvětlovalo přehnané narážky a rozhodnost v jinochově posledním zoufalém dopisu. A co si myslet o označení vousatého a brýlatého cizince jako „pan J. C.“? Skryté narážce nebylo možno uniknout, ale i obludnosti přece měly jisté hranice! A kdo byl „Simon O.“? Stařec, kterého Ward navštívil před čtyřmi roky v Praze? Snad; v minulých stoletích ovšem existoval jiný Simon O. — Simon Orne alias Jedediah Orne ze Salemu, který zmizel roku 1771 a *jehož zvláštní rukopis nyní dr. Willett neomylně rozpoznával podle fotokopií Orneových formulí, které mu kdysi Charles ukázal*. Jaké to hrůzy a záhady, jaké protimluvy a poruchy přírodních zákonů se po půldruhém století vrátily, aby zneklidnily starou Providenci s jejími shluky věží a kupolí?

Otec i starý lékař, nevědouce, co si počít a co si myslet, šli navštívit Charlese do nemocnice a vyptávali se ho tak nenápadně, jak to jen bylo možné, na dr. Allena a návštěvu Prahy i na to, co je mu známo o Šimonovi nebo Jedediahu Orneovi ze Salemu. Na všechny tyto dotazy mladý muž odpovídal s neúčastnou zdvořilostí a jen vyštěkl svým chraplavým šepotem, že jak se přesvědčil, má dr. Allen podivuhodný duševní raport s jistými duchy z minulosti, a že pisatel, který si s vousatým dopisuje z Prahy, je pravděpodobně stejně nadán. Když pan Ward a dr. Willett odcházeli, uvědomili si ke své rozladěnosti, že vyslýcháni byli vlastně oni dva a že aniž by vězněný jinoch sám prozradil něco životně důležitého, dostal z nich obratně veškeré informace, které dopis z Prahy obsahoval.

Doktoři Peck, Waite a Lyman nebyli nikterak ochotni přikládat podivné korespondenci společníka mladého Warda velký význam; znali totiž sklon spřízněných výstředníků a monomaniaků ke sdružování a byli přesvědčeni, že Charles nebo Allen prostě objevili spřízněnou duši, která kdysi emigrovala; možná někoho, kdo znal Orneův rukopis a okopíroval jej, aby tak mohl vystupovat jako reinkarnace dávno žijící osoby. Allen sám byl něčím podobným a možná přesvědčil jinocha, aby ho přijal za avatara dávno mrtvého Curwena. Takové věci byly známy již dříve, a na tomto základě odbyli tvrdohlaví doktoři rostoucí Willettův neklid, pokud šlo o současný rukopis Charlese Warda, jak jej ukazovaly náhodné vzorky získané pomocí různých uskoků. Willett se domníval, že nakonec přišel na to, proč je mu písmo tak povědomé, a že se vzdáleně podobá dávnému rukopisu samotného Josepha Curwena; ostatní lékaři to však považovali za napodobovací fázi, jakou bylo možno při tomto druhu mánie očekávat, a odmítali jí přikládat jakoukoli důležitost, ať už příznivou či nepříznivou. Protože o tomto prozaickém postoji svých kolegů veděl, poradil Willett panu Wardovi, aby si nechal pro sebe obsah dopisu, který došel druhého dubna na adresu dr. Allena z Rakusu v Transylvánii a jehož písmo se tak silně podobalo písmu v dopisu od Hutchinsona, že otce i lékaře obešla posvátná hrůza, ještě než zlomili pečeť. Dopis zněl takto:

Zámek Ferenczy,
7. března 1928.

Drahý C.,

navštívil mne oddíl asi dvaceti vojínů a hovořili se mnou o tom, co lid venkovský si vypráví. Rumuni tito jsou šlakovitě obtížní, jsouce komisní a puntičkářští současně, kdež Maďara jsi lehce koupil jídlem a pitím. Posledního dne v měsíci mi M. dodal sarkofág Pěti sfing z Akropole, kterézto místo mi označil ten, jehož jsem vyvolal, a já jsem třikráte měl pohovor *s tím, co v něm pochováno bylo.* Je to vzdorovité, než Ty máš povědomost a způsob, jak na ně. Posílám to přímo do Prahy k S. O. Bylo vpravdě moudré, že zachováváš u sebe méně věcí nežli dříve; nebyloť pak nutno míti po ruce stráže a ujídati jim hlavy, což způsobilo, že nalezeno bylo mnohé, když nastaly obtíže, jakž sám nejlíp víš. Nyní jsi mocen pohybu a díla a netřeba Ti zabíjeti v případě potřeby, a troufám, že v brzké době Tě nic k takové strastiplné pouti nutkati nebude. Cítím potěšení, že se už tolik nespolčuješ s těmi mimo sféry, neb povždy plynulo z toho smrtelné nebezpečenství, a zajisté víš, co pošlo z toho, kdyžtě jsi prosil o ochranu někoho, kdo ji odmítl dáti. Žádáš ode mne mnoho, prose o takové formule, kteréž by jiný za Tebe s prospěchem říkati mohl, leč Borellus je toho domnění, že by to snad vpravdě možné bylo, ale musil bys znáti správná slova. Používá jich Tvůj chlapec často? Rmoutí mne, že je tak netýkavým, jakž jsem se toho namoutě obával, když u mne prodléval takměř patnácte měsíců, než mám za to, že víš, jak na něho. Nemůžeš jej pokrotiti formulemi, neb ty oučinkují jenom na takové, kteréž jiné formule ze solí vyvolaly; než stále vládneš rukou silnou a nožem či pistolí a hroby vykopati není tak obtížné, jakož ani o kyseliny nouze nebývá. Ach ano, pravíš, že jsi ho přislíbil B. F.; pak ho chci míti po něm. B. zakrátko k Tobě se dostaví a možná dá Ti to, oč jsi žádal

temnou věc pod Memfidou. Buď pečliv na to, co vyvoláš, a střež se chlapce! Zralé bude to do roka, kdy budou připraveny legie z podzemí, a pak už hranic nebude tomu, co nám náležeti bude. Měj důvěru v slova má, neboť znáš O. a já mám za sebou oněch sto padesát roků nadto, a tudíž jsem oprávněn v těchto věcech Tobě raditi.

Nephreu-Ka nai Hadoth
Edw: H.

Pro J. Curwena, Esq.
v Providenci.

Jestliže však Willett a pan Ward opominuli ukázat tento dopis psychiatrům, pak zajisté neopominuli jednat. Žádná učená sofistika nedokázala vyvrátit skutečnost, že podivný vousatý a brýlatý dr. Allen, o kterém Charlesův dopis hovořil jako o obludné hrozbě, byl v blízkém a hrůzném písemném styku se

dvěma nevysvětlitelnými tvory, které kdysi Ward navštívil na svých cestách, a kteří otevřeně prohlašovali, že jsou Curwenovými přežívajícími společníky či avatary ze Salemu. A že on sám se považuje za reinkarnaci Josepha Curwena a chová — byť i třeba na radu druhých — vražedné úmysly vůči jakémusi „chlapci“, kterým ovšem mohl být míněn sotvakdo jiný než Charles Ward. Dělo se tu cosi nekalého, a bez ohledu na to, kdo začal, zmizelý dr. Allen ve věci hrál klíčovou roli; pan Ward, vzdávaje díky Bohu za to, že Charles je v bezpečí ústavu, proto neztrácel čas a najal detektivy, aby se o záhadném vousatém doktorovi dozvěděli co nejvíce. Chtěl zjistit, odkud přišel a co je o něm v Pawtuxetu známo, a pokud možno odhalit, kde se v současné době zdržuje; mužům svěřil jeden z klíčů od domku, které mu Charles vydal, a nařídil, aby prohledali prázdný Allenův pokoj, který identifikovali při balení pacientových zavazadel, a získali veškeré možné informace z toho, co po sobě zanechal. Pan Ward s detektivy hovořil ve staré knihovně svého syna a muži cítili značnou úlevu, když odtud nakonec odešli, neboť nad celým místem jako by se vznášel neurčitý opar zla; snad to bylo tím, co zaslechli o zlopověstném starém čaroději, jehož obraz tu kdysi hleděl z panelu v ostění, a možná že i z jiných a celkem nepodstatných důvodů; v každém případě všichni jako by pociťovali nehmatatelné miazma, které se soustřeďovalo na onen vyřezávaný pozůstatek starého obydlí a občas nabývalo intenzity hmatatelné emanace.

Kapitola pátá

Noční můra a pohroma

/1/

Vzápětí nato došlo k onomu ohavnému zážitku, který zanechal na duši Marina Bicknella Willetta nesmazatelný otisk hrůzy a k viditelnému věku člověka, jehož mládí bylo i tak dávno pryč, přidal ještě jedno desetiletí navíc. Dr. Willett se s panem Wardem dlouho radil a shodli se na několika bodech, kterým by se, jak oba cítili, psychiatři vysmáli. Dospěli k názoru, že na světě existuje strašlivé hnutí, o jehož přímé návaznosti na nekromancii ještě staršího data než čarodějnictví v Salemu se nedá pochybovat. Skutečnost, že nejméně dva živí lidé — a jeden, na něhož se ani neodvažovali pomyslet — absolutně ovládají mysli či osobnosti, které žily kolem roku 1690 a dříve, byla rovněž nenapadnutelně prokázána, a to v protikladu ke všem známým přírodním zákonům. Co tyto strašlivé bytosti — a spolu s nimi Charles Ward — dělají či se pokoušejí dělat, vysvítalo celkem jasně z jejich dopisů a každého úryvku dávných i nových informací, které případ dotvářely. Vylupovali hroby ze všech dob, včetně hrobů nejmoudřejších a největších mužů světa, v naději, že z jejich dávného popela získají stopy vědění a znalostí, které je kdysi oživovaly.

Mezi těmito přízračnými bytostmi se rozvíjel odporný obchod, při kterém byly směňovány pozůstatky vznešených mužů s chladnou vypočítavostí školáků vyměňujících si knihy; od toho, co z věkovitého prachu vymámili, si pak slibovali moc a vědění přesahující vše, co kdy ve vesmíru nashromáždil jeden člověk či skupina lidí. Přišli na ďábelské způsoby, jak udržet své mozky při životě buď v témže, nebo v různých tělech; a zřejmě se jim podařilo vstoupit do spojení s vědomím těch nebožtíků, které společně nashromáždili. Zřejmě tedy měl kus pravdy chimérický starý Borellus, když psal, že i z nejstarších pozůstatků lze připravovat jisté „základní soli“, z nichž je možné vyvolat stín dávno mrtvého člověka. Existovala formule, jak takový stín vyvolat, a jiná, jak jej zažehnat; a tento způsob byl tak zdokonalen, že se mu dalo úspěšně naučit. Bylo jen třeba opatrnosti při evokacích, protože nápisy na starých náhrobcích nebyly vždy přesné.

Willett a pan Ward se chvěli, když přecházeli od jednoho závěru k druhému. Věci — bytosti či hlasy — bylo tedy možné vyvolat z neznámých míst právě tak dobře jako z hrobů, a i při tomto procesu bylo třeba zachovávat opatrnost. Joseph Curwen nepochybně kdysi dávno vyvolal mnohé zapovězené bytosti, a pokud jde o Charlese — co si o něm myslet? Jaké to síly „mimo sféry“ po něm sáhly z Curwenových dnů a obrátily jeho mysl k zapomenutým věcem? Byl veden k tomu, aby našel určité cesty a vydal se po nich. V Praze hovořil s hrůzným mužem a dlouhou dobu strávil s oním tvorem skrývajícím se v transylvánských horách. A dozajista nakonec nalezl i hrob Josepha Curwena. Článek v novinách a to, co matka v noci zaslechla, byly příliš významné důkazy, než aby se daly přehlédnout. Potom cosi vyvolal a ono to přišlo. Ten mocný hlas shůry na Velký pátek a ty *rozdílné* hlasy v zamčené původní laboratoři! Čemu se jen podobala ta jejich hloubka a dutost? Nebylo to jakési strašlivé předznamenání příchodu obávaného cizince dr. Allena s jeho přízračným basem? Ano, právě to pan Ward cítil s neurčitou hrůzou při svém jediném telefonickém hovoru s tímto člověkem — byl-li to vůbec člověk.

Jaké to pekelné vědomí či hlas přispěchaly na volání tajných rituálů Charlese Warda za těmi zamčenými dveřmi? Hlasy zaslechnuté při hádce — „musím to mít krvavé po tři měsíce“ — dobrý Bože! Nebylo to právě předtím, než vypukla vlna vampirismu? Vyloupení starého hrobu Ezry Weedena a pozdější výkřiky v Pawtuxetu — jaká mysl to kdysi zosnovala pomstu a napomohla k objevu dávné bezbožnosti? A potom domek a vousatý cizinec, pověsti a strach. Konečné Charlesovo onemocnění nedovedli vysvětlit ani otec, ani doktor. Byli si však jisti, že mysl Josepha Curwena se opět vrátila na zem a pokračuje ve svých dávných morbidních sklonech. Že by démonická posedlost byla opravdu možná? Allen do toho byl zcela jistě zapleten, a bylo nutné, aby detektivové nalezli více informací o člověku, jehož existence ohrožovala život mladého muže. Mezitím, protože jeho existence se zdála být mimo diskusi, bylo třeba vynaložit úsilí, aby bylo nalezeno rozsáhlé sklepem pod domkem. Willett a pan Ward, vědomi si skeptického postoje psychiatrů, se při své poslední poradě rozhodli, že

podniknou společné pátrání, a to velice důkladně; sjednali si schůzku příštího rána u domku se zavazadly a jinými nástroji a pomůckami obvyklými při archeologickém pátrání a podzemním průzkumu.

Ráno šestého dubna se vyjasnilo a oba průzkumníci byli u domku kolem desáté ráno. Pan Ward měl klíč, vešli tedy dovnitř a provedli běžnou prohlídku. Z nepořádku v pokoji dr. Allena bylo zřejmé, že detektivové tu už byli, a pozdější badatelé doufali, že našli něco, co by se ukázalo jako cenné. To hlavní bylo nepochybně ve sklepě; bezodkladně tam tedy sestoupili a prošli jej tak jako při předchozím marném pátrání ve společnosti choromyslného mladého majitele. Po nějakou dobu byli zmateni, protože každá píď hliněné podlahy a kamenných zdí vypadala tak pevně a neškodně, že se sotva dalo pomýšlet na nějaký zející otvor. Willett uvažoval tak, že pokud byl novodobý sklep vyhlouben bez vědomí, že pod ním jsou katakomby, musel být začátek chodby tam, kde pracoval mladý Ward a jeho pomocníci, když pátrali po dávných sklepeních, o nichž se doslechli z pověstí ne zcela čistými prostředky.

Doktor se tedy vmyslel do Charlesova postavení a snažil se představit si, jak by asi takový podnikavec začal, avšak tato metoda mu nepřinesla přílišnou inspiraci. Rozhodl se tedy pro vylučovací metodu a pečlivě si celé podzemí prohlédl jak ve smyslu kolmém, tak vodorovném, pokoušeje se každý coul podlahy propátrat odděleně. Tím se mu prostor pro hledání značně zúžil a nakonec zbyla jen malá plošinka před prádelními kotly, kterou už jednou — a marně — prohlížel. Nyní se o to pokoušel všemi možnými způsoby a za použití značné síty, až konečně shledal, že se povrch skutečně otáčí a klouže vodorovně na otáčivém čepu v rohu místnosti. Pod ním byla čistá betonová plocha s otvorem přikrytým železným víkem, k němuž pan Ward okamžitě a se vzrušeným zápalem přispěchal. Víko nebylo obtížné zvednout a otec je zcela odklopil, když si Willett všiml, že se tváří nějak podivně. Vrávoral a hlava mu opile klimbala, a doktor brzy seznal dostatečný důvod v závanu odporného zápachu, který sem vnikal z temné propasti pod nimi.

V mžiku dr. Willett položil svého omdlévajícího společníka na podlahu a křísil ho studenou vodou. Pan Ward reagoval chabě a bylo vidět, že smrdutý závan z krypty ho vážně postihl. Protože nechtěl riskovat, pospíšil Willett na Broad Street pro taxík a brzy poslal trpícího přes jeho slabé protesty domů; poté vytáhl elektrickou svítilnu, přikryl si nos pruhem sterilní gázy a sestoupil dolů, aby ještě jednou nahlédl do znovu objevených hlubin. Zkažený vzduch tou dobou poněkud vyvětral a Willettovi se podařilo vyslat do té styžské temnoty paprsek světla. Viděl, že po nějakých deset stop jde o válcovitou šachtu s kolmými betonovými stěnami a železným žebříkem; pak šachta pokračovala starými kamennými schody, které se patrně dříve vynořovaly ze země někde na jih od stávající budovy.

Willett otevřeně připouští, že na okamžik mu vzpomínka na dávné curwenovské legendy zabránila sestoupit do toho páchnoucího jícnu. Nemohl si pomoci a musel myslet na to, co hlásil Luke Fenner za oné obludné noci. Poté

však přišla ke slovu povinnost, a tak se vydal na tu pouť s velkým zavazadlem, aby v něm mohl odnést případné listiny, které by se mohly ukázat jako užitečné. Zvolna, jak to odpovídalo jeho věku, sestupoval po žebříku dolů, až dospěl ke slizem pokrytému schodišti. To, jak mu napověděla svítilna, bylo dílem dávných zedníků; na kapkami pokrytých zdech viděl chorobný staletý mech. Schody sestupovaly stále dolů, nikoli spirálovitě, ale ve třech ostrých zátočinách. Byly tak úzké, že jen obtížně by tudy prošli dva muži vedle sebe. Willett napočítal asi třicet schodů, když k němu dolehl velmi slabý zvuk; potom už neměl na počítání stupňů ani pomyšlení.

Byl to nezemský zvuk: jakási nízkotónová, lstivá urážka přírody. Nazvat jej tlumeným nářkem, skučením obtěžkaným vinou či beznadějným vytím celého chóru úzkostného a sklíčeného těla bez duše by znamenalo nepostihnout jeho kvintesenciální hnus a duši mučící zabarvení. Byl snad tohle onen hlas, kterému jako by Ward chvilku naslouchal, když jej odváděli? Byl to nejotřesnější zvuk, jaký kdy Willett slyšel, a linul se z neurčitá ještě i poté, co doktor dospěl na konec schodiště a zaměřil světlo svítilny na vysoké stěny široké chodby překlenuté kyklopskou klenbou a zející bezpočtem černých arkád. Síň, ve které stál, byla od podlahy ke středu klenby asi čtrnáct stop vysoká a deset či dvanáct stop široká. Podlaha byla z velkých přitesaných dlaždic, stěny a strop tvořilo omítnuté zdivo. Délku nebyl s to odhadnout, protože se táhla do nekonečné tmy. Některé z arkád měly dveře šestipanelového koloniálního typu, jiné nic.

Překonávaje děs navozený zápachem a vytím, začal Willett prohledávat arkády jednu za druhou; našel za nimi místnosti s žebrovanými stropy, každou středně velkou a patrně určenou k bizarním účelům. Ve většině z nich byly krby, jejichž komíny by svým průběhem mohly představovat zajímavou inženýrskou studii. Nikdy předtím ani potom nespatřil tolik přístrojů či jejich náznaků, které tu trčely ze všech stran z prachu a pavučin půldruhá století, v mnoha případech zjevně rozbité dávnými nájezdníky. Neboť mnohé komnaty vypadaly, jako by se jich nedotkla noha novodobého člověka, a nepochybně představovaly nejranější a nejprimitivnější fáze experimentů Josepha Curwena. Willett posléze dospěl do místnosti zjevně novodobé nebo alespoň nedávno obydlené. Byly tu měřidla oleje, police na knihy a stoly, křesla a sekretáře a stůl s vysokou hromadou listin různého stáří a zachovalosti. Porůznu tu stály svícny a olejové lampy, a když našel i zápalky, rozsvítil Willett ty, které se daly použít.

V jasnějším světle se ukázalo, že obydlí není ničím jiným než poslední studovnou či knihovnou Charlese Warda. Mnohé z knih doktor viděl už předtím a značná část nábytku očividně pocházela ze sídla na Prospect Street. Tu a tam stály kusy Willettovi dobře známé a pocit povědomosti natolik zesílil, že málem pozapomněl na zvuky a nářek, které tu bylo slyšet lépe než od úpatí schodiště. Jeho prvořadou povinností podle předchozí dohody bylo najít a odnést veškeré listiny, které se mu budou zdát životně důležité; zvláště pak ony zlověstné dokumenty, které Charles před dávnou dobou nalezl za obrazem v domě na Olney Court. Při pátrání si uvědomoval, jak obrovský úkol bude představovat

konečné rozluštění: police za policí byly plné listin psaných podivnými znaky a rukopisy, a bylo zřejmé, že potrvá měsíce a možná i léta, než je bude možno rozluštit a vydat. Na jednom místě našel velké balíky dopisů s pražskými a rakouskými poštovními razítky, psané písmem zřetelně rozpoznatelným jako Orneovo či Hutchinsonovo; ty všechny vzal s sebou jako část balíku, který hodlal vynést nahoru ve svém zavazadle.

Konečně, v uzamčeném sekretáři, který kdysi zdobil Wardův dům, našel Willett i složku se starými Curwenovými listinami; poznal je podle zběžného pohledu, který mu na ně Charles před mnoha lety umožnil. Mladý muž je zřejmě uchovával pohromadě ve stejném uspořádání, v jakém je našel, neboť tu byly veškeré tituly, na které si dělníci vzpomněli, s výjimkou listů adresovaných Orneovi a Hutchinsonovi a šifry s jejím klíčem. Willett to vše uložil do svého zavazadla a dále prohlížel přihrádky. Jelikož nejvíc v sázce byl nyní stav mladého Warda, hledal nejusilovněji mezi zjevně nejnovějším materiálem; a tu si v hojnosti soudobých dopisů povšiml zvláštnosti, která ho velmi zarazila. Onou zvláštností byl nepatrný počet písemností psaných vlastní Charlesovou rukou; ty byly navíc nejméně dva měsíce staré. Na druhé straně tu byla doslova spousta listin se symboly a formulemi, historickými poznámkami a filozofickými komentáři psanými kudrlinkovým písmem, které se naprosto shodovalo se starým písmem Josepha Curwena, třebaže listiny nesly novodobá data. Část programu posledních dnů byla očividně věnována pečlivé imitaci písma starého čaroděje, které Charles dovedl do stavu naprosté dokonalosti. Po nějakém třetím rukopisu, který by patřil Allenovi, nebylo ani stopy. Stal-li se tedy tento muž nakonec vůdčí osobností, musel mladého Warda přinutit, aby mu dělal písaře.

V tomto novém materiálu se jedna mystická formule, či spíš pár formulí opakoval tak často, že jej Willett uměl nazpaměť, než zpola dokončil pátrání. Pozůstávala ze dvou sloupců vedle sebe, přičemž levý byl shora nadepsán archaickým symbolem zvaným „dračí hlava“, jak se v dávných almanaších označoval vzestupný lunární uzel, kdežto pravý nesl znamení „dračího ohonu“ čili sestupného lunárního uzlu. Celek vypadal zhruba následovně a doktorovi téměř podvědomě došlo, že druhá polovina je totožná s první, ale psaná obráceně — s výjimkou posledních slabik a podivného jména *Yog-Sothoth*, které se naučil rozeznávat v různých variantách přepisu z jiných písemností, jež zhlédl ve spojitosti s touto děsivou záležitostí.

Y’AI ’NG’NGAH,
YOG-SOTHOTH
H'EE — L’GEB
FAI THRODOG
UAAAH

OGTHROD AI’F
GEB’L — EE’H
YOG-SOTHOTH
’NGAH’NG AI’Y
ZHRO

Formule zněly takto — *přesně* takto, jak je Willett ochoten dosvědčit — a první z nich udeřila na starou strunu nepříjemné a skryté vzpomínky v jeho mozku, kterou si uvědomil později, když se snažil rekapitulovat události onoho strašného Velkého pátku rok předtím. Formule byly tak strašidelné a doktor na ně narážel tak často, že aniž si to uvědomoval, neustále si je potichu opakoval. Konečně nabyl dojmu, že všechny listiny, které byl pro přítomnou dobu schopen zpracovat, zajistil; proto se rozhodl, že nebude dále pátrat, dokud skeptické psychiatry jako celek nepřinutí k rozsáhlejší a systematičtější návštěvě těchto míst. Stále ještě mu zbývalo najít tajnou laboratoř, a tak své zavazadlo ponechal v osvětlené místnosti a znovu se vynořil na temné hlučné chodbě, jejíž klenba neustále odrážela ozvěnu jednotvárného a ohavného nářku.

Sousední místnosti, které vyzkoušel, byly docela prázdné nebo plné rozpadlých beden a hrozivě vyhlížejících olověných rakví; mocný dojem však na něj učinila rozsáhlost původních operací Josepha Curwena. Myslel na otroky a námořníky, kteří zmizeli, na hroby ve všech částech světa, jež byly zneuctěny, a na to, jak asi vypadal konečný nájezd; pak dospěl k názoru, že bude lépe na to už nemyslet. Minul po pravici stoupající kamenné schodiště a usoudil, že dříve asi směřovalo k jedné z Curwenových staveb — možná že právě ke známé kamenné budově s vysokými štěrbinovitými okny — za předpokladu, že schody, po kterých sem sestoupil, vedly z bývalého farmářského domu se šikmou střechou. Vtom jako by stěny vpředu ustoupily a nářek vzrostl. Willett viděl, že dospěl do ohromné otevřené prostory, tak velké, že ji světlo svítilny nedokázalo překlenout; jak postupoval vpřed, narazil občas na silné sloupy podpírající strop.

Po chvíli dospěl ke kruhu sloupů seskupených jako monolity ve Stonehenge, s velkým tesaným oltářem na třístupňové základně uprostřed; řezby na oltáři byly tak zvláštního rázu, že se přiblížil, aby si je mohl prohlédnout v elektrickém světle. Když však spatřil, co znázorňují, odskočil, chvěje se na celém těle, a nezastavil se ani, aby si blíže prohlédl temné skvrny, které zbarvily horní plochu oltáře a roztekly se několika tenkými praménky do stran. Namísto toho nalezl vzdálenou stěnu a sledoval ji, jak se ztrácí do dáli v obrovském kruhu, přerušovaném tu a tam černými otvory a spoustou mělkých výklenků se železnými mřížemi a pouty pro ruce a nohy, které byly zabudovány do zdiva vydutého pozadí. Cely byly prázdné, ale stále bylo cítit strašlivý zápach a slyšet

příšerný nářek, nyní naléhavější než předtím a občas jakoby přerušovaný jakýmsi klouzavým tlukotem.

/2/

Od onoho strašného zápachu a zlověstného hluku se už Willettova pozornost nedala odvrátit. Obojí bylo jasnější a odpornější ve velké sloupové síni než kdekoli jinde a působilo nejasným dojmem, jako by i v tomto temném záhrobním světě podzemních záhad přicházelo odněkud z velké hloubi. Doktor zamýšlel propátrat některé z temných dveřních otvorů, aby odhalil případné schody, jež by vedly ještě hlouběji, předtím ale zaměřil svůj světelný paprsek okolo sebe na dlaždice kamenné podlahy. Byly kladeny velmi volně a v nepravidelných intervalech bylo vidět kamenné desky s malými nepravidelně uspořádanými otvory; na jednom místě ležel nedbale odhozený velmi dlouhý žebřík. Právě na žebříku — a to bylo zvláštní — jako by ulpíval značnou měrou onen strašný a vše pronikající zápach. Jak okolo něj zvolna kráčel, došlo náhle Willettovi, že jak hluk, tak zápach jsou nejsilnější přímo nad podivnými děravými kameny, jako kdyby to byly hrubé padací dveře vedoucí hlouběji dolů do jakýchsi neznámých hrůzných končin. Poklekl u jedné desky, ohmatal ji oběma rukama a shledal, že je schopen s ní pohnout, byť jen s velkou námahou. Když se desky dotkl, nářek dole pod ní se vystupňoval do vyšší tóniny, a tak těžký kámen vydržel zvedat jen s velkým sebezapřením. V tom okamžiku se z hloubi vyvalil nepopsatelný zápach a doktorovi se zatočila hlava, když desku položil stranou a zaměřil paprsek svítilny na otevřený čtvereční metr zející tmy.

Pokud očekával řadu schodů vedoucí do nějaké nesmírné hrůzné propasti, pak mu osud připravil zklamání; neboť v onom oparu zápachu a nakřaplého vytí rozeznal pouze horní část cihlové šachty snad půldruhého metru v průměru a bez jakéhokoli žebříku či jiné možnosti sestupu. Jak světlo zasvitlo dolů, nářek se náhle změnil v proud jakéhosi hrozného štěkotu; spolu s ním se znovu ozval onen zvuk slepého šmátrání a kluzkého tlukotu. Průzkumník se třásl, neschopen si ani představit, jaká obludná věc může v propasti číhat; po chvíli však sebral odvahu nahlédnout vleže přes hrubě přitesaný okraj, spustiv paži se svítilnou do otvoru šachty. Na vteřinu nebyl s to rozeznat nic než slizké a mechem pokryté cihlové stěny, padající bez hranic do napolo hmatatelného miazmatu příšeří a hniloby a úzkostného šílenství; potom si všiml, že na dně úzké šachty, které muselo být na dvacet či pětadvacet stop pod kamennou podlahou, na níž ležel, poskakuje cosi tmavého nahoru a dolů. Svítilna se mu v ruce roztřásla, ale znovu se podíval, aby se přesvědčil, jaký to živý tvor je tu uvězněn v té nepřirozené studni; tvor, kterého opustil a odsoudil k celoměsíčnímu hladovění mladý Ward, když ho lékaři odvedli, a zřejmě jen jeden z velkého počtu uvězněných v podobných studních, jejichž děravá kamenná víka byla tak hustě rozeseta na kamenné podlaze velké klenuté síně. Ať už šlo o jakékoli tvory, v

tak těsných prostorách se nemohli položit; museli se tu choulit a naříkat a čekat a chabě poskakovat po celé strašné týdny, co je jejich pán bezohledně opustil.

Marinus Bicknell Willett však zalitoval, že se dolů podíval znovu ; neboť třeba chirurg a veterán piteven, od toho okamžiku se nenapravitelně změnil. Je těžké vysvětlit, jak jediný pohled na hmatatelný předmět měřitelných rozměrů může člověkem tak otřást a změnit jej; a můžeme jen říci, že jisté obrysy a tvary mají moc symbolů a náznaků, jež na pohled citlivého myslitele působí děsivě a vnukají mu hrůzná tušení temných kosmických vztahů a nepopsatelných skutečností za ochranným valem iluzí, jež nám předvádí obyčejný zrak. Při onom druhém pohledu spatřil Willett takový obrys a tvar, a na několik příštích okamžiků se z něho stal právě takový běsnící šílenec jako kterýkoli pacient soukromého ústavu pro choromyslné dr. Waitea. Svítilna mu vypadla z ruky, kterou opustila veškerá síla a schopnost nervové koordinace, a nevnímal zvuk skřípějících zubů, který vypovídal o jejím osudu na dně propasti. On sám jen řval a řval a řval hlasem, jehož panické falzetto by nerozpoznal žádný z jeho přátel, a ačkoli nebyl schopen postavit se na nohy, zoufale se plazil a kutálel pryč po vlhkém dláždění, kde tucty pekelných studní chrlily dále svůj zubožený nářek a štěkot v odpověď na jeho šílený křik. Drásal si ruce po drsných volných dlaždicích a mnohokrát narazil hlavou o četné sloupy, ale neustal. Nakonec přece jen v naprosté tmě a zápachu přišel k sobě a zacpal si uši, aby neslyšel bublavý nářek, ve který se změnily výtrysky štěkotu. Byl zbrocen potem a neměl možnost rozsvítit světlo; ochromen a na pokraji nervového zhroucení v propastné temnotě a děsu, drcen vzpomínkou, kterou nikdy nebude schopen vymazat z paměti. Tucty oněch hrůzných tvorů byly pod jeho nohama stále naživu a u jedné z šachet zůstalo odklopené víko. Věděl, že to, co zahlédl, nebude nikdy s to vylézt ven po kluzkých stěnách, avšak celý se roztřásl při pomyšlení, že by se přece jen mohlo zachytit o nějaký výstupek.

Nikdy nevypověděl, oč vlastně šlo. Snad o cosi podobného obrazům vytesaným na pekelném oltáři, ovšem nadané životem. Příroda to v oné podobě nikdy nestvořila, neboť to bylo příliš hmatatelně nedokončené. Defekty byly příliš překvapivé a abnormalita rozměrů nepopsatelná. Willett toliko připouštěl, že tvor byl dozajista jednou z bytostí, které Ward vyvolal z nedokonalých solí a udržoval naživu ke služební a rituální potřebě. Kdyby neměl jistý význam, nebyl by jeho obraz jistě vytesán na onom příšerném oltáři. Nebylo to ostatně to nejhorší, co bylo v kameni zpodobněno — Willett ovšem nikdy neotevřel jinou z šachet. V té chvíli ho jako první souvislá myšlenka napadla jedna bezvýznamná věta ze starých Curwenových údajů, které zpracoval již dávno; věta, které použil Simon či Jedediáš Orne v onom zlověstném zadrženém dopisu mrtvému čaroději:

„Zajisté, že nic než nejdivější ohavnost vzešla z toho, co H. vyvolal z věci, kteréž dokázal získati jen část.“

Poté se rozpomněl, spíš k doplnění než vystřídání tohoto obrazu, na přetrvávající dávné pověsti ohledně oné spálené a pokroucené věci, kterou

nalezli v polích asi týden po nájezdu na Curwena. Charles Ward kdysi doktorovi sdělil, co o ní prohlásil starý Slocum; že to nebylo ani lidské, ani se to úplně nepodobalo žádnému živému tvoru, kterého by lidé v Pawtuxetu kdy zhlédli nebo o něm četli.

Tato slova zněla doktorovi v hlavě, jak se kolébal ze strany na stranu, dřepe na kamenné podlaze. Pokoušel se je zapudit a sám pro sebe se modlil k Pánu; pak upadl do mnemonické změti podobné modernistické „Pustině“ pana T. S. Eliota a nakonec se uchýlil k často opakované dvojí formuli, kterou chvíli předtím našel ve Wardově podzemní knihovně: „*Y'ai 'ng'ngah, Yog-Sothoth*“ a dále až ke konečnému „*Zhro*“. Zdálo se, že ho to uklidňuje, a po nějaké době se potácivě postavil na nohy; hořce želel své svítilny, kterou v úděsu ztratil, a zoufale pátral ve svíravé černi chladného vzduchu po nějakém zákmitu světla. Uvažovat nebyl schopen; napínal však zrak všemi směry, zda nespatří alespoň záblesk či odraz jasného světla, jež zanechal v knihovně. Po chvíli měl dojem, jako by zachytil náznak světla kdesi v nekonečné dálce, a plazil se tím směrem s úzkostnou opatrností po rukou a kolenou v tom zápachu a vytí, neustále pečlivě tápaje kolem sebe, aby nenarazil na některý z četných velkých pilířů nebo se nezřítil do úděsné propasti, kterou před chvílí odkryl.

Jednou se jeho prsty dotkly něčeho, co, jak předpokládal, mohly být stupně k pekelnému oltáři, a odskočil od místa s odporem. Jindy zas narazil na proděravělé kamenné víko, které předtím odklopil, a tu se jeho opatrnost zvýšila až politováníhodně. S hrůzným zejícím otvorem, který by ho zadržel, se však již nesetkal. Pokaždé když Willettovy prsty nahmátly děravé víko, roztřásl se. Když přes ně lezl, vyvolalo to někdy dole zesílené sténání, ale většinou bez dalšího efektu, protože se pohyboval téměř nehlučně. Jak postupoval, světélko před ním několikrát viditelně skomíralo, a Willett si uvědomil, že různé svíčky a lampy, které za sebou zanechal, jedna po druhé zhasínají. Pomyšlení na to, že by zůstal ztracen bez zápalek v naprostých tmách uprostřed tohoto podsvětí přízračných bludišť, ho donutilo k tomu, aby vstal a dal se do běhu, což teď, když minul otevřenou šachtu, už mohl učinit bez nebezpečí; věděl totiž, že kdyby mu světlo zhaslo, bude spočívat jeho naděje na záchranu a přežití v záchranné výpravě, kterou za ním po uplynutí dostatečné doby pan Ward vyšle. Nyní se však dostal z otevřené prostory do užší chodby a s jistotou nalezl světlo vycházející z jedněch dveří po jeho pravici. V okamžení tam doběhl a opět se ocitl v tajné knihovně mladého Warda; zachvěl se úlevou, když spatřil prskající zákmity poslední lampy, která ho přivedla do bezpečí.

/3/

Vzápětí rychle doplnil vyhořelé lampy ze zásobníku oleje, kterého si dříve povšiml, a když se v místnosti opět rozjasnilo, začal se rozhlížet po nějaké lucerně pro další pátrání. I když jím totiž zmítal strach, stále převládaly jeho

smysl pro povinnost a zatvrzelost a Willett byl pevně rozhodnut neponechat kámen na kameni při svém pátrání po ohavných faktech, které se ukrývaly za bizarní choromyslností Charlese Warda. Když lucernu nenašel, vybral nejmenší lampičku, naplnil si kapsy svíčkami a zápalkami a vzal s sebou i jednogalonovou zásobu oleje, kterou zamýšlel použít jako rezervu ve skryté laboratoři, kterou by případně objevil kdesi za onou strašlivou otevřenou prostorou s nečistým oltářem a nepopsatelnými krytými šachtami. Tušil, že opětný průchod prostorami si vyžádá jeho nejvyšší statečnosti, ale věděl, že je to třeba učinit. Ani hrůzný oltář, ani otevřená šachta naštěstí nebyly nablízku obrovské zdi s výklenky podobnými celám, která obkružovala celý prostor jeskyně a jejíž tajuplné arkády byly příštím logickým cílem pátrání.

Willett se tedy vrátil zpět do velké sloupové síně plné zápachu a úzkostného vytí, stáhnuv plamen lampy, aby ani zdálky nezahlédl pekelný oltář či otevřenou šachtu a vedle ní ležící poklop. Většina arkád vedla pouze do malých místností, z nichž některé byly prázdné a jiné zřejmě sloužily jako skladiště; v některých těchto prostorách zahlédl hromady šatstva a otřáslo jím, když se přesvědčil, že je nepochybně půldruhého sta let staré. V jiné místnosti našel četné části moderního šatstva, jako kdyby se tu postupně chystaly zásoby pro velký počet lidí. Největší odpor však pocítil k rozměrným měděným kádím, které se tu občas vyskytly; k nim a k příšerným povlakům na nich. Zamlouvaly se mu ještě méně než olověné misky nepřirozených tvarů, na jejichž úlomcích lpěly podezřelé nánosy a kolem nichž se vznášely odpudivé pachy, které byly patrné i ve zkaženém zápachu celé krypty. Když obešel zhruba polovinu celého okruhu stěny, nalezl další chodbu, podobnou té, kterou se sem dostal; otvíralo se z ní vícero dveří.

Začal je ihned otvírat, a poté, co vstoupil do tří středně velkých místností bez významného obsahu, dospěl nakonec do rozlehlého podlouhlého obydlí, v němž věcně vyhlížející nádržky a stoly, hořáky a novodobé přístroje — a občas i knihy a nekonečné police plné džbánů a lahví — jasně svědčily o tom, že to je skutečně ona dlouho hledaná laboratoř Charlese Warda — a před ním bezpochyby i starého Josepha Curwena.

Když zapálil tři lampy, které tu našel naplněné a připravené k použití, prohlédl si dr. Willett s největším zájmem celou místnost a příslušenství; z relativně velkého množství rozličných reagencií na policích usoudil, že převažující zájem mladého Warda byl soustředěn na jisté odvětví organické chemie. Celkem vzato, z vědeckého zařízení, které zahrnovalo i hrůzně vyhlížející pitevní stůl, se dalo vyčíst jen málo; místnost sama byla tedy tak trochu zklamáním. Mezi knihami byl roztřepený starý svazek Borella, psaný gotickým písmem, a bylo hrůzně zajímavé, že Ward si v něm podtrhl stejnou pasáž, jejíž zvýraznění tolik vyděsilo před půldruhým stoletím dobrého pana Merritta na Curwenově farmě. Ona starší kopie musela být ovšem zničena při konečném nájezdu spolu se zbytkem Curwenovy okultní knihovny. Z laboratoře se otvíraly tři arkády, a doktor se je jal prohlížet jednu po druhé. Po běžné

prohlídce zjistil, že dvě z nich vedou pouze do menších skladišť; ta však procházel opatrně, protože si povšiml hromad rakví v různém stavu poškození a silně se roztřásl při pohledu na dvě tři tabulky, jimiž byly označeny a které byl schopen rozluštit. Také v těchto prostorách bylo hodně šatstva a několik nových a pevně sbitých beden, které neměl čas zkoumat. Nejzajímavější ze všeho snad byly podivné kousky, které, jak usoudil, byly zlomky z původního laboratorního vybavení Josepha Curwena. Utrpěly škodu rukama nájezdníků, ale stále se daly částečně rozeznat jako chemické přístroje z georgiánského údobí.

Třetí arkáda vedla do velmi rozsáhlé komnaty, zcela obstavené policemi a uprostřed se stolem, na němž stály dvě lampy. Willett lampy rozsvítil a v jejich zářivém světle studoval nekonečné police, které ho obklopovaly. Některé z horních byly zcela prázdné, ale většina prostoru byla vyplněna malými podivně vyhlížejícími olověnými džbánky dvou všeobecných typů: jedny vysoké a bez držadel jako řecké lekythy či džbány na olej, druhé s jediným držadlem a tvaru faleronu. Všechny měly kovové zátky a byly popsány podivnými symboly modelovanými v mělkém reliéfu. V okamžení si doktor povšiml, že džbány jsou velmi přísně seřazeny; neboť všechny lekythy byly na jedné straně místnosti s velkým dřevěným označením „Custodes“ nahoře, zatímco všechny falerony na straně druhé, označené „Materia“. Všechny džbánky kromě těch na horních policích byly, jak se ukázalo, prázdné, a měly k sobě připevněny lepenkové štítky s čísly zřejmě katalogizovanými; Willett se rozhodl, že se pokusí katalog na místě nalézt. Prozatím ho více zaujal způsob uspořádání jako celek, a tak namátkou otevřel některé lekythy a falerony, aby si mohl utvořit všeobecný obraz. Výsledek byl neměnný. Oba typy džbánů obsahovaly malé množství jednoho druhu látky: jemného prášku nepatrné váhy a mnoha odstínů mdlého neutrálního zabarvení. Pro barvy, které tvořily jedinou proměnnou, tu nebylo žádné zjevné použití; nebyl také rozdíl mezi tím, co se nacházelo v lekythech, a tím, co se nacházelo ve faleronech. Modravě šedý prášek mohl stát vedle narůžověle bílého a kterýkoli prášek ve faleronech mohl mít svůj protějšek v některém z lekythů. Nejvýraznějším rysem prášků byl nedostatek adhezivity. Willett si jeden nasypal do dlaně, a když jej vrátil do džbánku, shledal, že mu na dlani nezůstalo ani zrnko.

Význam dvou nápisů ho mátl a v duchu si kladl otázku, proč je baterie chemikálií tak přísně oddělena od prášků ve skleněných nádobách na policích v laboratoři. „Custodes“, „Materia“; to byl latinský překlad pro „Strážci“ a „Látka“ — a tu mu opět blesklo v mysli, kde slovo „strážci“ předtím ve spojem s tímto hrůzným tajemstvím zahlédl. Bylo to pochopitelně v nedávném dopisu adresovaném dr. Allenovi údajně od starého Edwarda Hutchinsona; slova zněla: „… nebyloť pak nutno míti po ruce stráže a ujídati jim hlavy, což způsobilo, že nalezeno bylo mnohé, když nastaly obtíže, jakž sám nejlíp víš.“ Co to znamenalo? Ale počkat — nebyla tu v této věci *ještě jiná* narážka na „strážce“, na kterou si v době, kdy pročítal Hutchinsonovo psaní, nedovedl plně vzpomenout? V těch dávných dnech bez tajnůstkaření mu přece Ward pověděl o

deníku Eleazara Smithe, který zaznamenal zprávu o Smithově a Weedenově pozorování Curwenovy farmy, a v té děsivé kronice byla zmínka o rozhovorech vyslechnutých předtím, než se starý čaroděj nadobro odstěhoval pod zem. Jak tvrdili Smith a Weeden, v zaznamenaných rozmluvách figurovali Curwen, jeho zajatci a *strážci těchto zajatců*. Těmto strážcům podle Hutchinsona či jeho avatara byly „ujídány hlavy“, takže nyní je dr. Allen neudržoval *v dobrém stavu*. A když ne *v dobrém stavu*, jak jinak nežli jako „soli“, do kterých ta čarodějnická banda očividně zredukovala tolik lidských těl či koster, kolik jen bylo možné?

To tedy obsahovaly tyto lekythy: monstrózní plody bezbožných rituálů a skutků, získané nebo zkrocené patrně do takové poslušnosti, aby kdykoli je vyvolali nějakým pekelným zaříkáváním, byly ochotny pomáhat a bránit svého rouhačského mistra či napomáhat při výslechu těch, kdo neprokazovali podobnou ochotu. Willett se zachvěl při pomyšlení na to, co přesýpal z ruky do ruky, a na okamžik pocítil nutkání uprchnout v panické hrůze z této sluje ohyzdných polic s tichými — a možná bdělými — strážci či hlídkami. Potom pomyslel na „Látku“, která byla uložena v bezpočtu faleronů na druhé straně místnosti. Také soli — a když ne soli „strážců“, pak soli čeho? Dobrý Bože! Bylo snad možné, že tu odpočívají smrtelné pozůstatky poloviny titánských myslitelů všech dob; pozůstatky uloupené supervylupovači hrobů a krypt, ve kterých dle všeobecného přesvědčení odpočívají v bezpečí, aby byli ochotně k službám šílencům usilujícím o to, jak jejich vědění zneužít k ještě ďábelštějšímu účelu, jehož konečný efekt může otřást — jak ubohý Charles naznačoval ve svém zoufalém dopisu — „celou civilizací, veškerým přirozeným právem, možná dokonce i osudem celé sluneční soustavy a vesmíru“? A Marinus Bicknell Willett si jejich prach přesýpal z ruky do ruky!

Potom si povšiml malých dvířek na vzdáleném konci místnosti a uklidnil se dostatečně na to, aby se k nim dokázal přiblížit a prohlédnout si nahrubo vytesaný znak nad nimi. Byl to pouze symbol, ale i tak mu naplnil duši neurčitým děsem; neboť jeden z jeho přátel, chorobný snílek, jej kdysi načrtl na papír a sdělil mu, jaký význam má v temné propasti spánku. Bylo to znamení Koth, které lidé ve snu občas zahlédnou nad vchodem do černé věže stojící osaměle v soumračném přísvitu — a Willettovi se vůbec nezamlouvalo, co mu o jeho moci jeho přítel Randolph Carter pověděl. O chvilku později však na znamení zapomněl, když v prosyceném vzduchu pocítil nový štiplavý pach. Byl to pach spíš chemický než živočišný a zřetelně vycházel z místnosti za dveřmi. A byl to nepochybně týž pach, kterým byly nasáklé šaty Charlese Warda toho dne, kdy jej doktoři odvezli. Bylo to právě zde, na tomto místě, kde zastihla mladého muže poslední výzva? Byl moudřejší než starý Joseph Curwen, protože nekladl odpor. Willett, pevně odhodlán proniknout veškerými přízračnými divy, které podzemní říše obsahovala, uchopil malou lampičku a překročil práh. Vyvalila se proti němu vlna bezejmenné hrůzy, ale nedal se odradit žádným vrtochem a nepodlehl žádnému nutkání. Nebylo tu nic živého, co by ho mohlo

ohrozit, a nic mu tedy nemohlo zabránit v tom, aby prorazil čarodějný mrak, který obklopoval jeho pacienta.

Místnost za dveřmi byla střední velikosti a bez nábytku, až na stůl, židli a dvě skupiny podivných strojů se svěráky a kolečky, ve kterých Willett rozpoznal středověké mučicí nástroje. Po jedné straně dveří byl podstavec plný hrozivě vyhlížejících bičů, nad nímž bylo několik polic s řadami prázdných mělkých olověných pohárů s podstavci ve tvaru řeckých kylixů. Na druhé straně stál stůl; na něm mohutná Argandova lampa, blok na psaní a tužka a dva zazátkované lekythy z venkovních polic, postavené nahodile a jakoby dočasně a ve spěchu. Willett rozsvítil lampu a pečlivě si prohlížel psací blok, aby se dozvěděl, co si mladý Ward poznamenával, když byl vyrušen; nenašel však nic srozumitelnějšího než následující nesouvislé útržky kudrlinkového Curwenova rukopisu, které celkově případ neosvětlovaly:

„B. nezemřel. Prchl však do zdi a našel si dole své místo.“ „Viděl starého V. zaříkávati Sabaotha a naučil se cestu.“ „Třikráte vyvolal *Yog-Sothotha*, a den nato se objevil.“ „F. pokoušel se vymazati veškerou povědomost o tom, kterak vyvolávati ty zvenčí.“

Když silná Argandova lampa ozářila celou komnatu, doktor si všiml, že stěna proti dveřím je mezi dvěma skupinami mučicích nástrojů pokryta věšáky, ze kterých visí řada beztvarých rouch ponurých barev. Avšak daleko zajímavější byly dvě prázdné stěny, obě zcela pokryté mystickými symboly a formulemi nahrubo vytesanými do hladkého kamene. Vlhká podlaha nesla též stopy otesávání a Willett téměř bez nesnází rozluštil obrovský pentagram uprostřed, s obyčejnými kruhy o průměru tří stop asi na půl cesty mezi pentagramem a každým rohem. V jednom z těchto čtyř kruhů, blízko něhož byla zavěšena zažloutlá róba, stál mělký kylix stejného typu jako ty na policích nad podstavcem a biči; hned vedle jeho okraje stál jeden z faleronů z polic ve vedlejší místnosti, se štítkem č. 118. Nebyl zazátkován, a když jej průzkumník prohlédl, zjistil, že je prázdný; se zachvěním si však povšiml, že docela prázdný není. Na jeho plochém dně bylo malé množství suchého, temně zeleného zvětralého prášku, který zajisté patřil ke džbánu, chráněn před rozptýlením jen nepřítomností průvanu v této uzavřené sluji; a Willett téměř zavrávoral při pomyšlení, co to všechno znamená, když si kousek po kousku srovnal různé prvky a předchozí události. Biče a mučicí nástroje, prach nebo soli z džbánu označeného jako „Materia“, oba lekythy z police „Custodes“, roucha, formule na stěnách, poznámky v bloku, narážky v dopisech a legendách, domněnky, které trýznily přátele a rodiče Charlese Warda — to všechno vtáhlo doktora do víru hrůzy, když zíral na onen nazelenalý prášek v poháru olověného kylixu stojícího na podlaze.

Willett se s námahou sebral a začal studovat formule vytesané na stěnách. Na zbarvených a zašlých písmenech bylo zřejmé, že byly vytesány v době Josepha Curwena, a jejich text připadal tomu, kdo pročetl tolik curwenovských materiálů a horlivě se zabýval historií magie, mlhavě známý. V jednom úryvku

doktor jasně poznával to, co paní Wardová zaslechla ze synova prozpěvování v onen neblahý loňský Velký pátek a o čem mu kdysi jeden odborník prozradil, že je to strašlivá invokace tajných božstev mimo normální sféry. Nestálo to tu doslova tak, jak to po paměti zapsala paní Wardová, ba ani tak, jak mu to na zapovězených stránkách Elifase Leviho ukázal odborník; nešlo však popřít, že jde o stejnou věc, a slova jako *Sabaoth*, *Metraton*, *Almonsin* a *Zariatnatmik* vysílala vlny hrůzy průzkumníkovým tělem, které bylo svědkem takové spousty vesmírných ohavností doslova za rohem.

To vše stálo na levé straně po vstupu do místnosti. Stěna na pravé straně byla popsána neméně hustě, a Willett měl pocit čehosi známého, když přišel na pár formulí, s nimiž se nedávno několikrát setkal v knihovně. Byly zhruba řečeno stejné a byly označeny starodávnými symboly pro „dračí hlavu“ a „dračí ohon“ jako ve Wardových záznamech. Avšak slova se značně lišila od moderní verze, jako kdyby starý Curwen zaznamenával zvuk odlišně nebo jako kdyby pozdější studium rozvinulo mocnější a zdokonalené varianty dotyčných invokací. Doktor se pokoušel uvést ve shodu vytesanou verzi s tou, která mu nepřetržitě probíhala hlavou, a shledal, že je to velmi obtížné. Zatímco nápis, jejž si vryl do paměti, začínal „Y’ai ’ng ’ngah, Yog-Sothoth“, nová verze zněla „Aye, cngengah, Yogge-Sothotha“, což jej silně mátlo vzhledem k sylabifikaci druhého slova.

Protože i pozdější text se mu vryl do paměti, odlišnost ho rušila; shledal, že si sám pro sebe prozpěvuje nahlas první formuli ve snaze uvést do souladu zvuk, který si pamatoval, s písmeny, která tu byla vytesána. Jeho hlas zněl v té propasti dávné bezbožnosti tajuplně a hrozivě; jeho intonace jako by byla naladěna na dunivý monotónní zvuk buď kouzlem minulosti či neznáma, nebo ďábelským příkladem onoho tlumeného nářku z propastí, jehož nelidský chlad stoupal a klesal v dálce přes zápach a tmu.

„Y’AI ’NG’NGAH
YOG-SOTHOTH
H’EE-L’GEB
F'AI'THRODOG
UAAAH!“

Avšak co to? Kde se vzal ten chladný vítr, který se náhle zvedl na samém počátku zpěvu? Lampy žalostně prskaly a temnota tak zhoustla, že písmena na stěně Willettovi málem zmizela před očima. Byl tu též kouř a štiplavý zápach, který zcela potlačil závany ze vzdálených šachet; podobný pach cítil už Willett předtím, jenže nekonečně silnější a pronikavější. Odvrátil se od nápisu směrem k místnosti s jejím bizarním obsahem a uviděl, že kylix na podlaze, v němž odpočíval osudný zvětralý prášek, nyní vydává oblak husté černozelené páry překvapivého objemu a neprůhlednosti. Ten prášek — velký Bože! pocházel z police nadepsané „Materia“ — co se to s ním dělo a co jej probudilo? Formule,

kterou prozpěvoval — první ze dvou — dračí hlava, *vzestupný uzel* — Spasiteli, že by snad …

Doktorovi se zatočila hlava a v mysli se mu honily divoké útržky všeho, co viděl, slyšel a četl o hrozném případu Josepha Curwena a Charlese Dextera Warda. „A opět ti pravím, nevyvolávej nic, co nejsi s to zažehnati… Měj vždy po ruce zaklínání a nezapomínej se ujišťovati, máš-li jakoukoliv pochybnost, koho že jsi… třikráte měl pohovor s tím, co v něm pochováno bylo…“ *Bože na nebesích, co je to, ta podoba v dýmu, který se rozestupuje?*

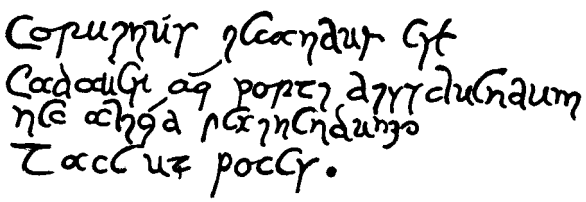
/4/

Marinus Bicknell Willett nedoufá, že jakákoli část jeho příběhu dojde víry u někoho jiného než u některých přátel, kteří jsou mu nakloněni, a proto se jej ani nepokoušel vyprávět mimo tento nejintimnější okruh. Jen málo lidí mimo něj ho kdy slyšelo, a u většiny vyvolal smích a poznámky, že doktor začíná být senilní. Radili mu, aby odešel na delší dovolenou a napříště se vyhýbal případům duševních poruch. Avšak pan Ward ví, že starý lékař říká jen hroznou pravdu. Což snad sám nespatřil na vlastní oči onen neblahý otvor ve sklepě pod domem? Což ho Willett neposlal domů, když se mu v jedenáct hodin onoho zlověstného dopoledne udělalo nevolno? Což netelefonoval doktorovi nadarmo toho večera a pak i druhý den a nepřijel nakonec k samotnému domu, aby tam k poledni našel přítele v bezvědomí, ale beze vší úhony na lůžku nahoře? Willett dýchal chrčivě a zvolna otevřel oči, když mu pan Ward nabídl brandy, kterou přinesl z vozu. Potom se roztřásl a ječivě vykřikl: „*Ty vousy… ty oči… proboha, kdo jsi?*“ Prapodivné to oslovení úpravného modrookého a hladce oholeného pána, kterého znal od dětství!

V jasném poledním slunci se domek od předešlého dopoledne nezměnil. Willettův šat nedoznal změn k horšímu kromě několika skvrn a ošoupaných míst na kolenou, a jen slabý čpavý zápach připomínal panu Wardovi pach jeho syna onoho dne, kdy ho odváželi do ústavu. Doktorova svítilna zmizela, avšak jeho zavazadlo tu stálo v bezpečí, stejně prázdné, jako když je sem přinesl. Než se dal do vysvětlování, dopotácel se Willett opile a se značným vypětím vůle do sklepa a pokoušel se pohnout neblahou plošinkou před prádelními kotly. Nedalo se s ní hnout. Přešel na místo, kde předešlého dne zanechal svůj nepoužitý vak s nástroji, vzal dláto a začal zarputile odstraňovat jedno prkno za druhým. Byl pod nimi jen hladký cement; po nějakém otvoru nebo díře nebylo ani stopy. Tentokráte tu nezelo nic, co by vyvolalo nevolnost u popleteného otce, který za doktorem sestoupil dolů; pod prkny byl pouze hladký cement — žádná neblahá šachta, žádný svět podzemních hrůz, žádná tajná knihovna, žádné Curwenovy listiny, žádné přízračné propasti se zápachem a vytím, žádná laboratoř nebo police či vytesané formule, nic… Dr. Willett zbledl a chytil se mladšího muže. „Včera,“ zeptal se tiše, „viděl jste to tu a cítil jste to?“ Když pan Ward, sám plný

hrůzy a podivu, našel sílu k přikývnutí, lékař si napůl povzdechl a napůl zalapal po dechu a pak přikývl. „Povím vám to tedy," pravil.

Po celou hodinu šeptal lékař v nejslunnějším pokoji, který nahoře našli, svůj děsivý příběh žasnoucímu otci. Nedokázal však říci nic o tom, co se dělo dál, když se rozestoupila zelenavě černá pára z kylixu, a sám byl příliš vyčerpán, než aby si lámal hlavu nad tím, co se doopravdy stalo. Oba muži pak zbytečně a marně potřásali hlavami, dokud pan Ward napolo nevyslovil tichou otázku: „Myslíte, že by mělo cenu začít kopat?" Doktor mlčel, neboť mu připadalo sotva vhodné, aby lidský mozek odpověděl tam, kde mocnosti neznámých sfér tak rozhodně zakročily na této straně Velké propasti. Pan Ward se opětně zeptal: „Ale kam se to všechno podělo? Přineslo vás to sem, a pak jako by to celý ten otvor nějak zapečetilo…" Willett opět odpověděl mlčením. Nebyl to však ještě konec celé záležitosti. Jak sahal pro kapesník, vstávaje k odchodu, ucítil dr. Willett v kapse kousek papíru, který tam předtím nebyl, spolu se svíčkami a zápalkami, které ve zmizelém sklepení posbíral. Byl to běžný list papíru, vytržený zřejmě z laciného bloku v onom čarodějném pokoji hrůz kdesi v podzemí, popsaný obyčejným olůvkem — patrně tím, co leželo vedle. Byl pečlivě složen a kromě lehkého čpavého pachu po záhadné komnatě nevykazoval žádnou známku, která by upomínala na jiný než tento svět. Text sám byl však podivný; nebyl totiž psán písmem našeho století, ale pracnými tahy středověkých temnot, pro laiky, kteří se nad ním nyní skláněli, sotva čitelnými, avšak s kombinací symbolů, které jim připadaly nejasně známé.

Bylo to krátce naškrábané sdělení a jeho tajemství propůjčilo cíl otřesené dvojici mužů, kteří potom pevně vykročili k Wardovu vozu a dali se odvézt nejprve do klidné restaurace a pak do knihovny Johna Haye na kopci.

V knihovně nebylo těžké najít dobré učebnice paleografie, nad nimiž si oba muži lámali hlavy tak dlouho, až se rozsvítilo světlo velkého lustru. Nakonec našli, co potřebovali. Písmena nebyla nějakým fantastickým výmyslem, ale normálním písmem velmi temného údobí. Byly to špičaté saské minuskule z osmého či devátého století a nesly na sobě opar vzpomínky na onu drsnou dobu, kdy se pod lehkým nánosem křesťanství pokradmu provozovaly dávné věrouky a staré rituály a bledý britonský měsíc občas shlížel na podivné reje v římských rozvalinách Caerleonu a Hexhausu a u Věží podél chátrajícího Hadriánova valu. Slova byla složena v latině, kterou si ten barbarský věk byl schopen zapama-

tovat — *„Corwinus necandus est. Cadaver aq(ua) forti dissolvendum, nec aliq(ui)d retinendum. Tace ut potes.“* — a bylo je možno přeložit asi takto: „Curwen musí být zabit. Tělo musí být rozpuštěno v aqua fortis tak, aby nic nezůstalo. Zachovej mlčení, můžeš-li.“

Willett a pan Ward oněměli úžasem. Dotkli se neznáma a shledali, že jun chybí patřičné emoce k tomu, aby mohli reagovat, jak by podle nejasného tušení měli. Zvláště Willettova schopnost vnímat nové dojmy byla téměř vyčerpána; oba muži seděli na místě tiše a bezmocně, až je uzavření knihovny přinutilo k odchodu. Poté otupěle odjeli do Wardova sídla na Prospect Street a nesouvisle rozprávěli až do noci. Doktor si odpočinul, ale domů neodjel a zůstal na místě až do neděle, kdy přišla kolem poledne telefonická zpráva od detektivů, kteří měli za úkol pátrat po dr. Allenovi.

Pan Ward, který nervózně přecházel v županu, hovor osobně převzal; když se dozvěděl, že pátrání je téměř skončeno, řekl mužům, aby se dostavili časně zrána příštího dne. Oba, Willett i on sám, byli rádi, že se tato fáze případu začíná uzavírat, protože ať už byl původ toho podivného poselství v minuskulích jakýkoli, zdálo se jisté, že „Curwen“, kterého bylo třeba zničit, nemůže být nikdo jiný než vousatý a brýlatý cizinec. Charles se muže bál a ve svém zoufalém dopisu napsal, že musí být zabit a rozpuštěn v kyselině. Allen nadto dostával dopisy od podivných čarodějů z Evropy pod jménem Curwen a zřetelně se považoval za avatara zemřelého nekromanta. A nyní z čerstvého a neznámého zdroje přišla zpráva, že „Curwen“ musí být zabit a rozpuštěn v kyselině. Spojení bylo příliš nepopiratelné, než aby mohlo být nastrojeno; kromě toho, což Allen nezamýšlel vraždu mladého Warda na radu tvora zvaného Hutchinson? Dopis, který viděli, se vousatému cizinci pochopitelně nikdy nedostal do rukou; ale z textu bylo vidět, že Allen již vypracoval plány, jak mládence vyřídit, kdyby začal být příliš „netýkavý“. Allena bylo beze vší pochyby třeba zadržet; i kdyby nebyla přijata tak drastická opatření, bylo nutné, aby byl umístěn tam, kde nebude moci Charlesi Wardovi ublížit.

Toho odpoledne se otec a doktor vypravili přes zátoku navštívit v ústavu mladého Charlese, doufajíce s nevelkými vyhlídkami na úspěch, že se jim podaří vyždímat aspoň záblesk nějaké informace ohledně nejhlubších záhad z jediné osoby, která ji byla schopna poskytnout. Willett mu prostě a vážně vyprávěl o všem, co našel, a všiml si, jak jinoch pobledl, pokaždé když popis objevu odpovídal pravdě. Lékař přitom použil co nejdramatičtějších efektů a slídil po každém Charlesově hnutí, když se blížil k popisu šachet s nepojmenovatelnými hybridy. Wardem to však ani nehnulo. Willett se zarazil a pak hlasem rozechvělým rozhořčením promluvil o tom, jak tvorové hladovějí. Vyčetl jinochovi jeho šokující nelidskost a znovu se zachvěl, když mu byl odpovědí pouze sardonický smích. Neboť Charles, když zanechal zbytečného předstírání, že žádné sklepení neexistuje, se choval, jako kdyby v této situaci shledával jakýsi příšerný žert; chraplavě se pochechtával čemusi, co ho pobavilo. Potom zašeptal, s přízvukem

o to děsivějším, že přitom chraptěl: „K čertu s nimi: vždyť *jedí*, a přitom *nemusejí!* Měsíc bez jídla, říkáte? Probůh, pane, to jste vpravdě skromný! Přepěkný to žert na účet chudáka starého Whipplea s jeho ctnostnými žvásty! Nejraději by všechno pobil, není-liž pravda? Hrom do toho, ten řev zvenčí jej napolo ohlušil a nikdy nic nespatřil aniž tušil, že v šachtách něco je. U ďasa, *ta zatracená verbež tam vyje od doby, co utratili Curwena, sto padesát sedm let!*“

Nic víc než to Willett z mladého muže nedostal. Zděšen, ale proti své vůli téměř přesvědčen, pokračoval ve vyprávění, doufaje, že nějaká příhoda snad jeho posluchače vyvede z šílenství, do něhož upadl. Když se díval na jinochovu tvář, nemohl si pomoci, aby se nehrozil nad změnami, které v ní poslední měsíce natropily. Když se zmínil o místnosti s formulemi a zeleným práškem, Charles poprvé projevil známky oživení. Po tváři se mu rozestřel záhadný výraz, když uslyšel, co Willett přečetl v zápisníku, a poznamenal jen, že zápisky jsou starého data a nemají význam pro nikoho, kdo není zasvěcen do dějin magie. „Avšak,“ dodal, „kdybyste jen znal zaříkání schopné vyvolat to, co jsem měl v tom poháru, zajisté byste tu nebyl, abyste mi o tom povídal. Bylo to číslo 118 a troufám, že by vás hrůza roztřásla, kdybyste si to byl vyhledal v mém seznamu v druhé místnosti. Sám jsem to nikdá nevyvolal, ale chystal jsem se tak učiniti právě v den, kdy jste mne odvedli.“

Nato mu Willett pověděl o formuli, kterou přeříkal, a o zelenavě černém dýmu, který se zvedl; když tak učinil, spatřil na Charlesově tváři poprvé opravdový strach. „Tak ono to přišlo, a vy tu dlíte živ?“ Když Ward ta slova zaskřehotal, jeho hlasu jako by praskla pouta, takže poklesl do propastných hlubin přízračné zvučnosti. Willett, kterého osvítil záblesk inspirace, byl přesvědčen, že začíná vidět do situace, a vetkal do své odpovědi

i varování z dopisu, které si zapamatoval. „Číslo 118, říkáte? Nezapomínejte ale, že *kameny náhrobní taktéž jsou teď pozměněny v devíti případnostech z desíti. Nikdá nenabudeš jistoty, kdyžtě se nezeptáš!*“ Nato bez varování vytáhl zprávu v minuskulích a zamával jí pacientovi před očima. Nemohl si přát lepšího účinku, protože Charles Ward okamžitě omdlel.

Celá tato rozmluva byla ovšem vedena v nejvyšší tajnosti, aby místní psychiatři nemohli obvinit otce a lékaře z toho, že pacienta podporují v jeho bludech. Dr. Willett a pan Ward tedy bez cizí pomoci sebrali postiženého mladíka a položili ho na pohovku. Když se pacient probral, opakovaně mumlal něco o tom, že musí neprodleně poslat jakousi zprávu Orneovi a Hutchinsonovi; když se mu plně vrátilo vědomí, doktor mu sdělil, že nejméně jeden z oněch podivných tvorů je jeho zarytým nepřítelem a že radí dr. Allenovi, aby ho zavraždil. Toto odhalení nevyvolalo žádnou zvláštní odezvu, a ještě než bylo vysloveno, bylo návštěvníkům patrné, že jejich hostitel vypadá jako štvanec. Poté odmítl pokračovat v rozhovoru, a tak Willett a otec brzy odešli; varovali ho pouze před vousatým Allenem, načež jinoch pouze odpověděl, že je o něj dobře postaráno a nikomu nemůže ublížit, i kdyby chtěl. Slova byla zakončena téměř zlovolným chechtotem s velmi nepříjemným účinkem. Willett s otcem si

nedělali hlavu z žádné zprávy, kterou by Charles mohl napsat oné hrůzné dvojici v Evropě. Věděli totiž, že ústavní personál cenzuruje veškerou poštu ven a žádné divoké či scestné poselství by nepropustil.

Záležitost s Orném a Hutchinsonem má však zvlášní dohru, pokud ovšem takoví čarodějničtí emigranti existovali. Pronásledován v té hrůzné době nejasnou předtuchou, objednal si Willett u mezinárodní výstřižkové kanceláře seznam významných zločinů a nehod v Praze a ve východní Transylvánii; po šesti měsících nabyl přesvědčení, že mezi mnoha informacemi, které obdržel a nechal si přeložit, našel dvě velmi významné zprávy. Jedna z nich popisovala úplné noční zničení jakéhosi domu v nejstarší pražské čtvrti a zmizení zlého starce jménem Josef Nadeh, který v něm bydlel sám tak dlouho, kam až lidská paměť sahala. Druhá byla o mohutné explozi v transylvánských horách na východ od Rakusu a o naprostém zničení zlořečeného zámku Ferenczy včetně celého osazenstva; o jeho pánovi kolovaly mezi venkovany i vojáky ty nejhorší pověsti, a měl být prý krátce poté povolán do Bukurešti k vážnému výslechu, nebýt této nehody, která ukončila dlouhý životní běh, jaký nikdo nepamatoval. Willett tvrdí, že ruka, která psala minuskule, vládla i silnějšími zbraněmi; a že zatímco Curwen byl ponechán na starosti jemu, byl pisatel s to najít a vyřídit Ornea a Hutchinsona. Na to, jaký byl asi jejich osud, se doktor snaží přepečlivě zapomenout.

/5/

Následující dopoledne přispěchal dr. Willett do Wardova domu, aby byl přítomen příchodu detektivů. Cítil, že Allenovo — či Curwenovo, můžeme-li přijmout jeho nevyřčený nárok na reinkarnaci vážně — zničení či uvěznění musí být provedeno za každou cenu, a své přesvědčení sdělil během čekání panu Wardovi. Tentokrát seděli v přízemí, neboť hornímu patru domu se mezitím začali všichni vyhýbat kvůli zvláštnímu nepříjemnému pocitu, který se jich tam zmocňoval; pocitu, který starší služebnictvo přisuzovalo jakémusi prokletí, které za sebou zanechal zmizelý Curwenův portrét.

V devět hodin se dostavili tři detektivové a hned řekli všechno, co se dozvěděli. K jejich velké lítosti se jim nepodařilo zjistit, kde žije Brává Tony Gomes, což měli v úmyslu, a nenašli ani sebemenší stopu po současném bydlišti dr. Allena; podařilo se jim však o tomto nesdílném cizinci sebrat značné množství místních dojmů a faktů. Allen připadal lidem z Pawtuxetu jako poněkud nepřirozená bytost a převládalo mínění, že jeho hustý, pískově zbarvený plnovous je buď obarvený, nebo falešný — názor, který byl dostatečně podepřen nálezem takového falešného vousu spolu s párem tmavých brýlí v neblahém domě. Jeho hlas, jak mohl pan Ward dosvědčit podle svého jediného telefonického rozhovoru s ním, měl hloubku a dutost, na kterou nebylo možné zapomenout; a jeho pohled byl nepříjemný i přes tmavé a rohovinou lemované

brýle. Jeden obchodník zahlédl při objednávání zboží jeho rukopis a prohlásil, že je velice divný a s kudrlinkami; to se potvrdilo nálezem tužkou psaných poznámek v jeho pokoji, které obchodník identifikoval.

Pokud šlo o povyk kolem vampirismu z minulého léta, většina pověstí odrážela přesvědčení, že opravdovým upírem byl spíše Allen než Ward. Byla též získána prohlášení úředníků, kteří navštívili dům po onom nepříjemném incidentu s nákladním autem. Ti na dr. Allenovi shledávali méně příšerného, ale přiznávali, že byl v domě plném stínů dominantní osobností. Bylo příliš tma, než aby ho mohli jasně vidět, ale poznali by ho prý, kdyby ho měli někdy spatřit. Jeho vous vyhlížel podivně a nad pravým okem měl údajně menší jizvu, i když byla zakryta brýlemi. Pokud šlo o pátrání v Allenově pokoji, nepřineslo nic než plnovous a brýle a pár tužkou psaných poznámek kudrlinkovým písmem, které — jak Willett okamžitě poznal — bylo totožné jak s písmem na starých Curwenových listinách, tak i v nedávných obsáhlých poznámkách mladého Warda, které byly nalezeny ve zmizelých hrůzných katakombách.

Na panu Wardovi a dr. Willettovi utkvělo cosi z hlubokého, subtilního a zákeřného strachu z těchto údajů, jak se před nimi postupně rozvíjely, a téměř se zachvěli, když se přistihli při šílené myšlence, která je oba současně napadla. Falešný vous a brýle, Curwenovo kudrlinkové písmo — starý portrét a jizva — a změněný jinoch s takovou jizvou — hluboký, dutý hlas v telefonu — což si pan Ward nevzpomněl právě na tohle, když ze sebe jeho syn vyrážel žalostné zvuky, na které byl nyní omezen? Kdo kdy viděl Charlese s Allenem pohromadě? Jistě, jednou úředníci, ale kdo potom? Nebylo to právě po Allenově odchodu, kdy Charles najednou ztratil svůj narůstající strach a začal žít trvale v domku? Curwen — Allen — Ward — do jaké bezbožné a ohavné fúze byly spleteny dva věky a dvě osoby? A co ta proklatá podobnost mezi obrazem a Charlesem — což jeho upřený pohled chlapce nepronásledoval po celé místnosti? Proč by také Allen a Charles kopírovali rukopis Josepha Curwena, i když byli sami a nebylo třeba opatrnosti? A pak ty otřesné věci, jež ti dva napáchali — ztracené sklepení hrůz, jež způsobilo, že doktor přes noc zestárnul; vyhladovělé obludy v páchnoucích šachtách; úděsná formule, která přinesla tak nepopsatelné výsledky; poselství v minuskulích ve Willettově kapse; veškeré listiny a dopisy a všechno to povídání o hrobech a „solích“ a objevech — kam to vše vedlo? Pan Ward nakonec udělal to nejrozumnější. Obrnil se proti vlastním námitkám a předal detektivům jistý předmět, aby jej ukázali těm obchodníkům v Pawtuxetu, kteří zlověstného dr. Allena viděli. Tím předmětem byla fotografie jeho nešťastného syna, do které nyní pečlivě zakreslil inkoustem pár těžkých brýlí a špičatý vous, který přinesli z Allenova pokoje.

Po dvě hodiny pak s doktorem čekali v ponurém domě, kde miazma strachu zvolna houstlo, zatímco prázdný panel v knihovně nad nimi jen zíral a zíral a zíral. Potom se muži vrátili. Ano, *změněná fotografie se velice podobá dr. Allenovi.* Pan Ward pobledl a Willett si utíral náhle zpocené čelo kapesníkem. Allen — Ward — Curwen — pro souvislé myšlení to bylo příliš ohavné. Co jen

to ten chlapec vyvolal z prázdnoty, a co to s ním udělalo? Co se to vlastně dálo od začátku do konce? Kdo byl onen Allen, který se pokoušel zabít Charlese jako přílišného „netýkavku“, a proč jeho vyhlédnutá oběť v doušce k onomu zoufalému dopisu napsala, že musí být dokonale zničen kyselinou? A proč také ono poselství v minuskulích, o jehož původu se nikdo neodvažoval dohadovat, tvrdilo, že stejným způsobem musí být zničen „Curwen“? O jakou *proměnu* šlo a kdy došlo k jejímu konečnému stadiu? Toho dne, kdy došel jeho zoufalý dopis — celé dopoledne byl nervózní, a tehdy došlo k proměně. Neviděn vyklouzl z domu a směle vstoupil dovnitř kolem mužů najatých, aby ho hlídali. Tehdy to muselo být, když byl venku. Ale ne — což nevykřikl hrůzou, když vešel do své knihovny — do tohoto pokoje? Co tam našel? Nebo počkat — *co našlo jeho?* Ta podoba, která vrazila směle dovnitř, aniž bylo vidět, že by předtím odešla — byl to nějaký cizorodý stín a hrůza, který se vrhla na chvějící se osobu, jež nikdy nevyšla z domu? Nemluvil snad sluha o podivných zvucích?

Willett na muže zazvonil a dal mu několik tichých otázek. Ano, jistě, nebylo to nic příjemného. Byly slyšet zvuky — výkřik, těžké oddychování, dušení a šramot, praskot a rány, nebo to všechno dohromady. A pan Charles, když vyšel beze slova ven, nebyl ve své kůži. Sluha se rozechvěl, když o tom mluvil, a zavětřil v těžkém vzduchu, který zavanul dolů z některého z otevřených oken nahoře. Hrůza se už natrvalo usídlila v domě a jen najatí detektivové jí zcela nenasákli. Ale i oni byli neklidní; na případu bylo cosi nejasného, co jim vůbec nebylo po chuti. Dr. Willett hluboce a rychle přemýšlel a jeho myšlenky v něm vyvolávaly děs. Tu a tam si něco pro sebe zamumlal, zatímco se mu v hlavě řadil řetěz nových, otřesných a stále určitějších přízraků.

Potom dal pan Ward znamení, že porada skončila, a všichni mimo něho a doktora odešli z místnosti. Bylo poledne, avšak sídlo sužované přízraky začínaly pohlcovat stíny, jako by už přicházela noc. Willett začal svému hostiteli velmi vážným hlasem domlouvat, aby většinu budoucího pátrání nechal na něm. Tušil, že nastanou jisté nepříjemnosti, které lépe snese přítel než příbuzný. Jako rodinný lékař potřeboval volnou ruku a prvním jeho požadavkem bylo, aby ho určitou dobu nechali samotného v opuštěné horní knihovně, kde se kolem starobylého ostění navrstvila aura nezdravé hrůzy, která byla ještě intenzivnější, než když tvář Josepha Curwena lstivě shlížela dolů z malovaného panelu.

Pan Ward, omráčen přívalem groteskních morbidit a nepředstavitelně nenormálních příznaků, které se na něho hrnuly ze všech stran, mohl jen souhlasit; o půl hodiny později byl doktor uzamčen v pokoji, jemuž se všichni vyhýbali, spolu s ostěním z Olney Court. Otec, který venku naslouchal, slyšel, jak minuty míjely, tápavé zvuky pohybů a přehrabávání a nakonec páčivý zvuk a zavrzání, jako kdyby se otvíraly těsně vězící dveře od skříně. Potom se ozval tlumený výkřik a chrčivý dech a spěšné přibouchnutí toho, co bylo otevřeno. Téměř okamžitě zarachotil klíč a Willett se objevil v hale, zděšený a sinalý, a žádal o dřevo pro velký krb v jižní stěně místnosti. Tvrdil, že pícka sama nestačí a elektrický krb prakticky nelze použít. Pan Ward, který toužil po vysvětlení, ale

současně se neodvažoval klást otázky, vydal příslušné pokyny. Muž, který přinesl několik silných borovicových polen, se zachvěl, sotva vstoupil do zkaženého vzduchu v knihovně, aby je položil do krbu. Willett mezitím vystoupil nahoru do zrušené laboratoře a snesl dolů jisté předměty, které tu zůstaly při stěhování minulého července. Byly v přikrytém košíku, a pan Ward tedy neviděl, oč jde.

Potom se doktor ještě jednou zamkl v knihovně a podle oblaků dýmu, které se valily dolů k oknům z komína, bylo jasné, že zapálil oheň. Později, po velkém šustotu novin, bylo opět slyšet ten páčivý praskot; následovala rána, která naslouchajícím nahnala husí kůži. Poté bylo slyšet dva tlumené Willettovy výkřiky, a hned nato se ozvalo svištivé zašustění, nesmírně odpudivé. Nakonec kouř, který vítr odnášel z krbu, silně potemněl a nabyl štiplavosti a všichni si přáli, aby je počasí ušetřilo oné dusivé jedovaté záplavy podivných výparů. Panu Wardovi se zatočila hlava a všichni služebníci se srazili do klubka a přihlíželi, jak se strašný černý dým valí dolů. Po nekonečně dlouhém čekání se zdálo, že páry řidnou, a za zamčenými dveřmi se ozvaly napolo tlumené zvuky škrábání, zametání a jiných drobných úkonů. Konečně, poté, co se ozvalo přibouchnutí nějaké skříně uvnitř, se objevil Willett, posmutnělý, bledý a vytřeštěný, s látkou přikrytým košíkem, který předtím přinesl z horní laboratoře. Ponechal otevřené okno a do kdysi prokletého pokoje nyní proudilo množství čistého vzduchu, aby se smísilo se zvláštním novým zápachem dezinfekčních prostředků. Staré ostění tu stále bylo: zdálo se však, jako by nyní bylo zbaveno zlovolnosti, a tyčilo se v bílém rámu klidně a vznešeně, jako kdyby nikdy neneslo obraz Josepha Curwena. Blížil se večer, avšak tentokrát jeho stíny nepřinášely hrůzu, jen jemnou melancholii. O tom, co vykonal, doktor nikdy nepromluvil. Panu Wardovi řekl: „Nemohu odpovědět na žádnou otázku, ale tvrdím, že jsou rozličné druhy magie. Provedl jsem velkou očistu. Lidem v tomto domě se teď bude spát lépe.“

/6/

Že „očista“ pro dr. Willetta znamenala svým způsobem zkoušku stejně nervy drásající jako ohavné putování zmizelým sklepením, je prokázáno skutečností, že postarší lékař se zhroutil, sotva došel toho večera domů. Po tři dny odpočíval ve svém pokoji, ačkoli služebné si později šeptaly, že ho zaslechly ve středu okolo půlnoci, kdy se domovní dveře tiše otevřely a neobyčejně jemně zaklaply. Představivost služebných má však naštěstí své meze; vzrušené jazyky by se jinak zajisté rozvázaly nad článkem ve čtvrtečním vydání *Evening Bulletinu*, který zněl následovně:

VYLUPOVAČI HROBŮ V SEVERNÍ ČTVRTI OPĚT V ČINNOSTI.

Po asi desetiměsíční přestávce, která uplynula od zločinného vandalismu na Weedenově hrobce na Severním hřbitově, byl časně zrána Robertem Hartem, nočním hlídačem, zahlédnut na témže hřbitově noční vetřelec. Když Hart náhodou na

okamžik kolem druhé noční vyhlédl ze své chatrče, spatřil nedaleko na sever zásvit lucerny nebo kapesní svítilny. Když otevřel dveře, uviděl, jak se proti hlavnímu vchodu jasně rýsuje mužská postava, která vycházela na ulici a zmizela mezi stíny, než se k ní mohl přiblížit nebo ji zadržet.

Právě tak jako první z vandalů v minulém roce, také tento vetřelec nenapáchal žádnou skutečnou škodu, než byl objeven. Prázdná část Wardova hrobu vykazovala známky drobného povrchového kopání, ale o žádný výkop, který by se jen vzdáleně blížil rozsahu hrobu, se nepokusil a také žádný z původních hrobů nebyl narušen.

Hart, který nedokáže popsat vetřelce jinak než jako malého muže s plnovousem, se přiklání k názoru, že všechny tři incidenty s kopáním mají společný původ; policie z Druhé stanice na to pohlíží jinak vzhledem k násilnické povaze druhého incidentu, kdy byla unesena stará rakev a náhrobek rozbit.

K prvnímu incidentu, který byl patrně marným pokusem o zakopání nějakého předmětu, došlo v březnu minulého roku a byl připsán na vrub pašerákům lihovin, kteří hledali úkryt. Je možné, říká seržant Riley, že tato třetí příhoda je stejného charakteru. Policisté z Druhé stanice vynakládají zvláštní námahu, aby chytili gang darebáků, kteří jsou za tyto opakované přestupky zodpovědni.

Ve čtvrtek dr. Willett celý den odpočíval, jako kdyby se z něčeho zotavoval nebo se na něco připravoval. Večer napsal panu Wardovi dopis, který byl doručen druhý den ráno a zpola omámenému otci poskytl látku k dlouhému a hlubokému přemýšlení. Pan Ward nebyl po pondělním šoku z překvapujících zpráv a přízračné „očisty“ schopen sejít dolů a věnovat se obchodu, avšak shledal, že na doktorově dopisu je cosi uklidňujícího, přestože se zdál slibovat zoufalství a připomínat nejnovější záhady.

10 Barnes Street,
Providence, R. I.
12. dubna 1928

Drahý Theodore,

cítím, že Vám musím něco sdělit, než vykonám to, co jsem si na zítřek předsevzal. Udělá to tečku za tou strašnou záležitostí, kterou jsme prožívali (neboť jsem toho názoru, že žádný rýč se nedotkne toho obludného místa, o němž víme), avšak obávám se, že nebudete mít klid, jestliže Vás výslovně neujistím, jak dokonale do sebe vše zapadá.

Znáte mne od dob, kdy jste býval malý chlapec, a tak myslím, že mi uvěříte, když Vám naznačím, že některé věci je lépe nechat tak, nedokončené a nerozřešené. Bude lépe, když se nebudete nadále pokoušet spekulovat o Charlesově případu, a je téměř naprosto nezbytné, abyste jeho matce neříkal nic než to, co už sama tuší. Až Vás zítra navštívím, Charles už bude na útěku. To je vše, co musí zůstat v paměti každého z nás. Je choromyslný a uprchl. Matce můžete jemně a postupně povědět o jeho duševní chorobě, až jí jeho jménem přestanete posílat strojopisné dopisy. Radím Vám, abyste za ní odjel do Atlantic City a sám si pořádně odpočinul. Bůh ví, že toho máte po tom šoku zapotřebí právě tak jako já. Odjíždím na nějakou dobu na Jih, abych se uklidnil a nabral nových sil.

Až tedy přijdu na návštěvu, na nic se mne nevyptávejte. Je možné, že věci nepůjdou podle plánu, ale v tom případě Vám o tom řeknu. Nemyslím si však, že se tak stane. Nebude nadále nutné dělat si jakékoli starosti, protože Charles bude v naprostém bezpečí. Už teď je na tom dobře — lépe, než si dovedete představit. Nemusíte si dělat starosti s Allenem a přemýšlet, kdo nebo co se za ním skrývá. Je právě tak součástí minulosti jako obraz Josepha Curwena, a až u Vás zítra zazvoním, budete si moci být jist, že žádná taková osoba neexistuje. To, co napsalo onu zprávu v minuskulích, už nikdy nebude Vás ani Vaši rodinu obtěžovat.

Musíte se však obrnit proti melancholii a připravit svou ženu na to, aby učinila totéž. Musím Vám otevřeně říci, že Charlesův útěk nebude znamenat, že se k Vám vrátí. Byl stižen podivnou chorobou, jak jste si musel povšimnout z drobných fyzických i duševních změn jeho osoby, a nesmíte doufat, že ho opět uvidíte. Budiž Vám však alespoň útěchou toto — že nikdy nebyl ďáblem ani choromyslným v pravém slova smyslu, nýbrž jen dychtivým, snaživým a zvědavým chlapcem, jemuž se láska k záhadám a k minulosti stala osudnou. Narazil na věci, které by neměl znát žádný smrtelník, a sáhl hluboko zpět přes bariéru let, jak by to nikomu nemělo být dovoleno; a cosi z oné propasti času přišlo a pohltilo jej.

Nyní se dostávám k věci, v níž Vás musím požádat o nejvyšší možnou důvěru. Neboť nebude vpravdě žádné nejistoty ohledně Charlesova osudu. Asi za rok, budete-li moci — a budete-li chtít — můžete vymyslet vhodné vysvětlení, jak chlapec skončil, protože ho tu už nebude. Na rodinném pohřebišti na Severním hřbitově pak vztyčte náhrobek přesně deset stop západně od hrobu svého otce a ve stejném směru; to bude označovat pravé místo odpočinku Vašeho syna. Nemusíte mít strach, že by tam snad odpočívalo něco nenormálního nebo podvrženého. Popel v tom hrobě bude pocházet z Vašeho vlastního těla a krve — ze skutečného Charlese Dextera Warda, jehož mysl jste mohl sledovat od dětství — skutečného Charlese s olivovou skvrnou na hýždi a bez černého čarodějného znamení na hrudi či důlku na čele. Z Charlese, který nikdy nespáchal nic zlého a který musel zaplatit vlastním životem za svou „netýkavost“.

To je všechno. Charles tedy prchne a po roce mu můžete postavit náhrobek. Zítra se mne na nic nevyptávejte. A věřte mi, že čest Vaší staré rodiny je nyní bez poskvrny, jako tomu bylo vždy v minulosti.

S nejhlubší sympatií a výzvou ke statečnosti, klidu a rezignaci zůstávám navždy

Váš upřímný přítel,
Marinus B. Willett

A tak v pátek ráno 13. dubna 1928 Marinus Bicknell Willett navštívil pokoj Charlese Dextera Warda v soukromém ústavu pro choromyslné dr. Waitea na ostrově Conanicut. Jinoch, i když se nijak nepokoušel svému návštěvníkovi vyhnout, byl v mrzuté náladě a zdálo se, že se mu nechce do rozhovoru, po jakém zřejmě Willett toužil. Doktorův objev podzemního sklepení a jeho obludný zážitek v něm samozřejmě vytvořil nový zdroj rozpaků, takže oba po výměně několika nucených formálních zdvořilostí zřetelně zaváhali. Poté se vplížil nový element napětí, když Ward jako by z doktorovy maskovité tváře vyčetl strašlivý záměr, jehož tam dříve nikdy nebylo. Pacient se chvěl strachem, protože si uvědomoval, že od poslední návštěvy tu došlo ke změně, jíž se ustaraný rodinný lékař změnil v bezohledného a neúprosného mstitele.

Ward skutečně pobledl a doktor promluvil jako první.

„Vyšly najevo další podrobnosti," pravil, „a musím vás varovat, že nadešla doba účtování."

„Snad jste zase někde nekopal a neobjevil další hladovou zvěř?" zněla ironická odpověď. Bylo zřejmé, že mladý muž je rozhodnut zachovávat do posledního okamžiku chladnou tvář.

„Ne," odpovídal pomalu Willett, „tentokrát jsem nemusel kopat. Najali jsme muže, aby se poohlédli po dr. Allenovi; našli v domě falešný vous a brýle."

„Výtečně," poznamenal znepokojený hostitel ve snaze o urážlivou vtipnost, „troufám, že vám slušely více nežli vous a brýle, jež máte nyní na sobě."

„Slušely by velmi dobře i vám," zněla klidná a promyšlená odpověď, „*jak to asi také bylo.*"

Když to Willett vyslovil, připadlo mu, jako by přes slunce přešel mrak, třebaže se stíny na podlaze nezměnily. Poté Ward poznamenal:

„Je toto ona věc, jež si tak horkokrevně žádá zúčtování? Což kdyby člověk občasně shledal velmi užitečným vystupovati ve dvou osobách?"

„Ne," řekl Willett vážně, „opět jste na omylu. Není mi nic po tom, chce-li někdo žít dvojím životem; *ovšem za předpokladu, že má vůbec právo existovat a že nezničilo, co ho zavolalo z prostoru.*"

Nyní sebou Ward prudce trhl. „Nuže tedy, pane, copak jste nalezl a čeho si ode mne žádáte?"

Doktor nechal uplynout nějaký čas, než odpověděl, jako kdyby vybíral správná slova pro pádnou odpověď.

„Našel jsem," ozval se nakonec, „cosi v přístěnku za starým panelem, kde kdysi býval obraz, spálil jsem to a popel pohřbil v místě, kde by měl být hrob Charlese Dextera Warda."

Choromyslný zalapal po dechu a vyskočil ze židle, na které seděl.

„U čerta, kdopak vám pověděl — a kdo uvěří, že to byl on — po plných dvou měsících, když jsem živ? Co hodláte učinit?"

Willett, třebaže malé postavy, jako by nabyl výrazu soudního majestátu, když pacienta gestem umlčel.

„Nikomu jsem nic neřekl. Tohle není běžný případ — tohle je šílenství přesahující čas a hrůza mimo pozemské sféry, o jakých ani policie, ani právníci či soudci a psychiatři nemají ani tušení, natož aby se s ním dovedli vypořádat. Díky Bohu, že jakousi náhodou ve mně zůstala jiskérka představivosti, takže když jsem o celé věci uvažoval, nebyl jsem zaváděn z cesty. *Mne neoklamete, Josephe Curwene, protože já vím, že vaše prokletá magie je skutečná!*

Vím, jak jste spřádal kouzlo, které se vznášelo mimo tok času a pak se přisálo na vašeho dvojníka a potomka; vím, jak jste ho vtáhl do minulosti a přiměl ho, aby vás vynesl z mrzkého hrobu; vím, že vás ukrýval ve své laboratoři, zatímco jste studoval moderní dobu a slídil po nocích jako upír, a že jste se později ukázal s vousem a brýlemi, aby se nikdo nepodivoval bezbožné podobnosti mezi vámi a jím; vím, k čemu jste se odhodlal, když se vzepřel proti obludnému znesvěcování hrobů, a *co jste měl v úmyslu později* — a vím i, jak jste to provedl.

Odložil jste svůj vous a brýle a oklamal strážce před domem. Domnívali se, že to je on, kdo vstupuje dovnitř, a mysleli, že to je on, kdo vychází ven, když jste ho uškrtil a ukryl. Byl jste blázen, Curwene, když jste si představoval, že vizuální totožnost postačí. Jak to, že jste nepomyslel na řeč a hlas a rukopis? Nevyšlo to, jak vidíte: víte lépe než já, kdo napsal to poselství v minuskulích, ale ujišťuji vás, že nebylo napsáno nadarmo. Jsou ohavnosti a zvrácenosti, které musí být vymýceny, a věřím, že pisatel těch slov se postará o Ornea a Hutchinsona. Jeden z těch netvorů vám kdysi napsal: ‚Nevyvolávej nic, co nejsi s to zažehnati!' Zničilo vás to už jednou, a možná že stejným způsobem, a může se stát, že vaše vlastní černá magie vás zničí zas. Curwene, člověk může zasahovat do přírody jen v jistých hranicích, a hrůzy, které jste utkal, povstanou a vymažou vás ze světa!"

Tu byl doktor přerušen křečovitým výkřikem tvora před sebou. Beznadějně v úzkých, beze zbraně a věda, že každý projev fyzického násilí přivede doktorovi na pomoc tucet ošetřovatelů, Joseph Curwen se utekl ke svému jedinému dávnému východisku a začal ukazováčky provádět sérii kabalistických pohybů, zatímco jeho hluboký dutý hlas, už nepřekrývaný předstíraným chrapotem, pronášel úvodní slova strašlivé formule.

„PER ADONAI ELOIM, ADONAI JEHOVA, ADONAI SABAOTH, METRATON…"

Willett však byl na něho příliš rychlý. Zatímco psi na dvoře venku začali výt a od zátoky se náhle zvedl chladný vítr, doktor započal odříkávat slavnostními a uměřenými tóny to, co po celou dobu zamýšlel. Oko za oko — magie za magii; nechť se ukáže, jak dobře se naučil svou lekci z podsvětí! Jasným hlasem začal Marinus Bicknell Willett s *druhým* sloupcem oné dvojité formule, která poprvé vyvolala pisatele minuskulí — záhadnou invokaci, jejíž nadpis tvořil dračí ohon, znamení *sestupného uzlu* —

„OGTHROD AI'F
GEB'L-EE'H
YOG-SOTHOTH
'NGAH'NG AI'Y
ZHRO!“

Při prvním slovu, které vyšlo z Willettových úst, formule prvotně započatá pacientem náhle utichla. Neschopen slova, začal netvor divoce mávat rukama, až se jejich pohyby rovněž zastavily. Když bylo vysloveno děsivé jméno *Yog-Sothoth*, nastala ohyzdná proměna. Nebylo to *rozpuštění*, spíše *transformace* nebo *rekapitulace*; Willett zavřel oči, aby neomdlel, než dokončí zbytek zaříkávání.

Neomdlel však, a onen muž ponurých staletí a zapovězených tajemství už nikdy poté svět neobtěžoval. Šílenství mimo čas pominulo a případ Charlese Dextera Warda byl uzavřen. Když pak Willett otevřel oči, viděl předtím, než se z toho pokoje hrůzy vypotácel, že to, co si uchoval v paměti, nebylo nadarmo. Neboť právě tak jako jeho prokletá podobizna rok předtím, ležel nyní Joseph Curwen na podlaze v podobě vrstvičky jemného modrošedého prášku.

PODIVNÝ PAN Z PROVIDENCE

Hlavní problém přístupu k prózám Howarda Phillipse Lovecrafta je, jak ho číst. Sám si svého díla příliš necenil: *Snažím se*, napsal, *zachytit ony těžce polapitelné a nedefinovatelné pocity, které by měly vyvolat iluzi, že někdo uvedl v nepořádek trojrozměrný svět, jeho fakta a časoprostorové elementy; pocity, jichž ve větší nebo menší míře jsou schopni všichni citliví a představivostí nadaní lidé… Poe se o to pokoušel, scházela mu však patřičná povaha. Já se o to rovněž pokouším, mám letoru, jež mi umožňuje vědět, oč se snažím, jenže mi chybí schopnost sdělit čtenáři cokoli, co by mělo cenu. A jinde: Vlastním úkolem povídky je přesvědčivě zachytit jednu jedinou náladu, emoci nebo autentickou životní situaci; když člověk uváží, jak malou roli v našich náladách, emocích a životech hraje podivno (the weird), je mu jasné, že povídky o podivnostech musí nutně být málo významné. Mohou být uměním, protože vědomí zlověstná (the uncanny) je autentická lidská emoce, aleje to zřejmě úzké a omezeně umění… Vážím si realismu víc než které jiné umělecké formy — chtě nechtě si však musím přiznat, že vinou omezenosti mého talentu není realismus metodou, jíž bych mohl s úspěchem užívat.* Soud vážné americké literární kritiky za mnohé vyslovil Edmund Wilson, a je přísný: *Skutečností je, že tyto prózy jsou námezdné pisálkovství, psané pro časopisy jako* Podivné povídky *(Weird Tales) a* Udivující příběhy *(Amazing Stories), kde podle mého mínění měly zůstat. Jediná hrůza většiny těch textů je hrůza špatného vkusu a špatného umění. Lovecraft nebyl dobrý spisovatel. Okolnost, že jeho verbózní a bezvýrazný styl přirovnávají někteří k Poeovi, je pouze jedním z mnoha smutných příznaků, že dnes už skoro nikdo nevěnuje příliš pozornosti tomu, jak je co napsané.* I toho si Lovecraft byl vědom. *Existují moje „poeovské“ povídky a moje „dunsanyovské“ povídky, ale kde jsou, probůh, moje lovecraftovské povídky?*

A přece —

Onen méně významný velký americký spisovatel z konce devatenáctého století Ambrose Bierce má mezi svými příběhy o podivnostech jeden nazvaný *Vhodné prostředí* (The Suitable Surroundings). Jeho hrdina, autor povídek o podivnostech Colston, říká příteli Marshovi: *„Číst mě v tramvaji, to se odvážíš, ale v opuštěném domě — sám — v lese — v noci! Cha! Mám v kapse rukopis, který by tě zabil!“* Marsh si rukopis ve „vhodném prostředí“ přečte — a hrůzou umře.

To je jeden ze dvou způsobů, jak číst Lovecrafta: ten nesnadnější. Prostředí skutečně „vhodných“ a zároveň bezpečných v moderním světě moc není, a sotva kdo bude riskovat půlnoční četbu v newyorské podzemce jen proto, aby naň Lovecraft udělal dojem. Já jsem to štěstí měl — ne sice v newyorské podzemce, jenom v břevnovské družstevní novostavbě — a proto se mi pisálek z Providence nesmazatelně vryl do paměti, kde uchovávám velké — ne nutně

umělecky velké — literární zážitky svého života. Bylo to v létě roku 1960, kdy jsem se po čtyřměsíčním pobytu na žloutenkárně v Motole, kde jsem málem provedl exitus, vrátil domů do nového družstevního bytu U Kaštanu. Byt byl skoro prázdný: kromě postele, kde jsem měl přísně nařízeno ležet, jsme moc nábytku ještě neměli. Moje žena tehdy noc co noc zpívala v Laterně magice, odcházela před sedmou a vracela se kolem půlnoci. Čekání na její návrat jsem si krátil detektivkama, jenže jsem jich za ty čtyři měsíce v Motole přečetl moc a přestávaly mě bavit. Tehdy mi známý pražský znalec literární nesmyslologie, kamarád Franta Jungwirth, s výrazem proutkaře, který právě objevil zlatý poklad, přinesl tři sešitky Amazing Stories z února, března a dubna 1936, jež obsahovaly román V horách šílenství (At the Mountains of Madness). Když žena odešla do divadla, pustil jsem se do čtení, a když se o půlnoci vrátila, byl jsem na tom jen o málo líp než Marsh z Bierceovy povídky. Spíš než prázdný byt a tma vytvořil ovšem „vhodné prostředí“ stav mé nervové soustavy, zbídačelé těžkou hepatitidou. Nad stránkami té, objektivně vzato, ne zrovna vynikající imitace Poea a vlastně pandami k *Dobrodružství Arthura Gordona Pyma* (The Narrative of Arthur Gordon Pym of Nantucket), jsem proto intenzívně zažil onen stav, jenž je dle Lovecrafta *conditio sine qua non* úspěchu příběhu o podivnostech: pocit *zvláštního a maligního přechodného zrušení nebo potření oněch neměnných přírodních zákonů, jež jsou naší jedinou ochranou před ataky chaosu a démonů nesmírného kosmu*. Po letech, když jsem s uzdravenými nervy v Kanadě četl *Hory šílenství* se studenty na Torontské univerzitě, pocit už se nedostavil — studenti nudící se v klimatizovaných posluchárnách moderní Erindaleské koleje jej nezažili nikdy. Z někdejšího zážitku zbylo jen několik stránek pozoruhodně vizuálních evokací fiktivní antarktické krajiny, modelovaných podle himalájských pláten ruského exilového malíře Mikuláše Roericha.

To je snad to jediné z literárního umění — evokace krajiny — co Lovecraft opravdu uměl a v čem se přiblížil jinak pro něho nedostupnému ideálu realismu. Novoanglický kraj, kopce zarostlé lesy, jež se jako kulisy táhnou do hloubek časté mlhy, vypadá skutečně tak, jak si jej Lovecraft vysnil ze vzpomínek v povídkách *Šepot ve tmě* (The Whisperer in Darkness) nebo *Barva z vesmíru* (The Colour out of Space), a dlouhý popis starobylé Providence, který ozvláštňuje několik stránek na začátku *Případu Charlese Dextera Warda* (The Case of Charles Dexter Ward) je, řekl bych, na úrovni proslulých Cooperových evokací staré americké přírody. Je to prolnutí senzacionalistického textu uměním.

Na to jsem taky upozorňoval svoje znuděné a moderní science fiction zesofistikované studenty, a dal jsem jim rovněž klíč k druhému možnému čtení Lovecrafta, ale ten jim ho neotevřel. Asi proto, že byli tak beznadějně mladí.

Klíč se jmenuje *camp* a definovala nebo spíš popsala jej Susan Sontagová ve známé eseji „Poznámky o *campu*“ (Notes on Camp) v knize *Proti interpretaci*

(Against Interpretation). A klíčem k té dlouhé a složité eseji, kterou se tu neodvažuju shrnout, je Poznámka poslední, padesátá osmá: *Klíčové prohlášení* campu: *Je to dobré, protože je to strašné… To člověk samozřejmě nemůže říct vždycky. Jenom za určitých předpokladů, těch, které jsem se pokusila načrtnout v těchto „Poznámkách“.*

Českému čtenáři patrně hned naskočí známé rčení: „Je to tak blbý, až je to krásný!“, a bude mít pravdu — za jistých předpokladů. Sebrané projevy nedávných státníků, byť byly pozoruhodně blbé, sotva v člověku vzbudí estetický prožitek. Nesplňují ty předpoklady, například předpoklad padesátý šestý: *Campový vkus je něco na způsob lásky, lásky k lidské přirozenosti. Místo aby ji soudil, vychutnává drobné triumfy a trapné intenzity „postavy“. Campový vkus se ztotožňuje s tím, co mu přináší požitek. Lidé. kteří tuhle senzibilitu sdílí, nepospívají se věcem, které označují za* camp; *mají z nich požitek.* Camp *je něžný pocit. Anebo Poznámka padesátá pátá:* Camp *je velkorysý. Chce mít z věcí požitek. Jako potměšilost, jako cynismus jenom vypadá (anebo je-li to cynismus, není to bezohledný, ale něžný cynismus). Campový vkus netvrdí, že je nevkusné být vážný; nepospívá se člověku, který dokáže být vážně dramatický. Dělá však to, že nachází úspěch v jistých vášnivých selháních.*

Z toho všeho a ze zbývajících čtyřiapadesáti Poznámek — k plnému pochopení fenoménu *camp* je, obávám se, nutno prostudovat celou esej — myslím vyplývá, že *camp* je metoda čtení patrně uzavřená důsledným estétům, lidem, pro něž v literatuře pouze to zcela vážné a umělecky nejlepší je dosti dobré a kteří odmítají vzít na vědomí cokoliv, co je vně textu samého; přísným vymítačum všeho mimoliterárního z procesu četby. *Camp*, chcete-li, je populistická demokracie v literatuře; těžení maxima z minima.

Lovecraftovy texty se *campem* hemží. Jsou tu třeba okřídlení meziplanetární letci v povídce *Šepot ve tmě*, jimž v zemské atmosféře křídla příliš neslouží, zato jsou ideální pro pohyb v kosmu — tento rozkošný nesmysl v příběhu, jehož hrdina ovládá *Einsteinovu teorii a dochází dokonce k závěru, že Einstein nemá pravdu a že jisté předměty a síly* (například křídlatci ve vzduchoprázdnem prostoru?) mohou *dosáhnout rychlosti vyšší, než je rychlost světla. Camp* je samo spojení moderního světa, byť ten proniká do krajiny salemských procesů jen v nesmělých náznacích telefonu a motorových vozidel (*motors*, nikdy ne *automobiles*), s atmosférou sedmnáctého století; symbióza znalosti T. S. Eliota s chováním potrhlíků z pokleslé literatury, kde o existenci T. S. Eliota není ponětí. Nikdy jim například nevstoupí na mysl, že by se v situacích mírně řečeno krajně riskantních mohli a měli obrátit k institucím, jež moderní společnost zřídila k ochraně občanů. *Camp* jsou nervy z chromované oceli, jimiž disponuje dr. Willett, prozkoumávající sám a sám varovně smrduté katakomby pod farmou Charlese Dextera Warda; nervy podobné anatomickému vybavení, jež umožňuje třeba hrdinům Verneovy *Cesty do středu Země* s dobrou myslí přežívat dobrodružství v útrobách běsnící sopky (*camp*, mimochodem, je nejlepší metoda čtení Julese Verna). *Camp* je mudrování rudolfínských mágů v

pojmech moderních teorií o prostoru a čase (*Tomu, kterýž přijde po mně, a jak on se může ocitnouti mimo čas a sféry*), *camp* koneckonců je sám život makabrózního tvůrce z Providence ve státě Rhode Island.

Podívejme se tedy mimo literaturu.

Po obou rodičích pocházel Lovecraft (nar. 1890) ze starých britských koloniálních rodů, a jak to v koloniích bývá, byl nakonec britštější než lidé v mateřské zemi, kterou nikdy nespatřil. Byl to značně opožděný britský loajalista, existenci Spojených států bral na vědomí toliko v praxi, jinak se prohlašoval za loajálního poddaného Jeho Britského Veličenstva krále. Otec Winfield Scott Lovecraft zemřel v blázinci, když Howardovi bylo osm let, a tak hoch vyrůstal pod příliš ochrannými křídly neurotické matky. Když mu bylo jednadvacet, matka zemřela, rovněž v blázinci, načež se mladého muže ujaly její dvě sestry, které se, pokud jde o ochranná křídla, od matky nelišily. Ty tři vážené, ale nepříliš zámožné dámy připravovaly jinocha pro život gentlemana, u něhož se nepředpokládalo, že by měl někdy mít nějaké placené zaměstnání. Howard o ně taky dlouho, a vlastně nikdy vážně, neusiloval. Byl gentleman: práci — nejprve studium astronomie, pak literární činnost — chápal jako koníčka a žil z příjmu ze zděděného majetku. Majetek byl malý, maličký, příjem mizivý, ale mezi Howardovými gentlemanskými vlastnostmi byla i schopnost žít přiměřeně možnostem. Většinu času a energie věnoval neplacené práci pro amatérské literární společnosti a psaní dopisů, obvykle mnohostránkových, rostoucímu okruhu přátel. Když se jeho finanční situace zhoršila natolik, že se prostě po nějakém výdělku poohlédnout musel, stal se redaktorem na volné noze, přepisovačem a ghostwriterem, za kteréžto služby účtoval sumy neuvěřitelně nepatrné — třísetstránkový román například přepsal (prakticky znovu napsal) za $100, a za „úpravu“ magazínové povídky bral mezi pěti až deseti dolary. Vlastní psaní se řadilo až úplně na konec. Proto po něm taky zbylo tak málo: několik desítek povídek a dva krátké romány.

Matka byla přesvědčena, že její syn je nesmírně ošklivý, a hoch jí uvěřil. Styk s opačným pohlavím byl proto nulový a v Lovecraftových povídkách se prakticky nevyskytuje ani milostný motiv, ani ženské, ani femininní element prózy: konverzace, dialog. Zavdalo to příčinu k domněnkám, že Lovecraft byl homosexuál. Ve skutečnosti byl jenom stydlivý; pozdější okolnosti jeho života vyvrátily moderní podezření, jež dnes ulpívá na každém staromládenectví.

Zato byl výlupkem nejhorších předsudků imperiálního ostrovanství, jež někdy vykrystalizovalo až v hysterickou xenofobii, a dokonce v árijský rasismus, jenž v knihách, jako byl *Mýtus devatenáctého století* (Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts) Houstona Stewarta Chamberlaina, připravoval půdu pozdějšímu vražednému rasismu německých národních socialistů. Lovecraft všechny takové knihy četl: Chamberlaina, Gobineauovu *Esej o nerovnosti lidských plemen* (Essai sur l’ inégalité des races), *Zánik Západu* (Der Untergang

des Abendlandes) Oswalda Spenglera, spisy Nietzscheovy atd., takže není divu, že později obdivoval fašistické diktátory, k nimž, ač militantní antikomunista, nějakou intuicí připojoval Stalina. Byl to však britský gentleman i v mnoha dobrých významech toho slova: když se na základě očitých svědectví přátel, kteří navštívili Německo, přesvědčil, jak život pod diktátory doopravdy vypadá, zcela se jich zřekl a stal se stoupencem Franklina Delano Roosevelta. Svou roli tu možná sehrál fakt, že Roosevelt byl rovněž gentleman ze starého koloniálního rodu.

Na přelomu dvacátých a třicátých let však v dopisech přátelům běsnil nejneuvěřitelnějším způsobem: *V Nové Anglii*, píše příteli Franku Belknapu Longovi, *jsme zle postiženi opičáckými Portugalci, odpornými Jihotaliány a ukecanými Frankokanaďany. Obecně řečeno, naše postižení je latinské, kdežto vaše je semitsko-mongolské… Jediné, co činí život snesitelný tam, kde je hodně negrů, je princip Jima Crowa, a já bych si přál, aby jej aplikovali v New Yorku jak na negry, tak na asiatské typy odulých Židů s krysí vizáží.* Češi, podle něho, jsou *zvrhlá zvířata, obludy prohnilé fyzicky i duševně.*

Kdyby člověk znal Lovecrafta jenom z dopisů, sotva by stál o jeho přátelství. Naštěstí jeho názory, hodné jižanského blba, se prakticky nepromítly do povídek, i když asi není náhoda, že tři zlosyni, příšerně, ale právem zahubení *Hrůzným starcem* (The Terrible Old Man), jsou „odporný Talián" Angelo Ricci, „česká obluda" Joe Czanek a „opičácký Portugalec" Manuel Silva. Najdeme-li však sem tam (nesmírně zřídka) takové trapné stopy v povídkách, v Lovecraftově životě bychom po nich pátrali marně. Jednou z mnoha *campových* vlastností toho života bylo, že teoretický židobijec z Rhode Islandu se obklopil „neárijskými" přáteli a ti ho, vzdor jeho papírovému rasismu, milovali: v nejužším přátelském kruhu, který se podílel na vytváření mýtu Cthulhu (o něm později) a ještě léta po Lovecraftově skonu pěstoval „posmrtné spoluautorství" (tj. prudukoval povídky podle poznámek, jež Lovecraft po sobě zanechal), byli nejméně čtyři Židé: Sam Loveman, Robert Bloch (autor románu *Psycho*, podle něhož Hitchcock natočil slavný horor), Henry Kuttner a Donald Wollheim. Nejen to: Lovecraft se bez nejmenších výčitek svědomí dopustil toho, čemu by skuteční němečtí rasisté řekli *Rassenschande*, neboť žena, která staromládeneckého podivína připravila o panictví a energicky ho dohnala k oltáři (o tom, kdo měl v námluvách iniciativu, nelze dle dochovaných pramenů pochybovat), byla hezká, vervní, nadaná a rozvedená ukrajinská Židovka Soňa Šifirkin Haft Greenová (její nanicovatý první choť si ovšem Greene začal říkat až v Americe: byl to ruský Žid). Manželství nakonec ztroskotalo na manželově gentlemanství: Lovecraft se nejprve přestěhoval za Soňou do New Yorku, kde měla vlastní podnik a úspěšně se uplatňovala jako návrhářka dámských klobouků a nákupčí pro módní salóny. Když však o newyorský podnik přišla a chtěla si otevřít nový v Providenci, kam se Lovecraft mezitím vrátil, narazila na rozhodný odpor jak manželův, tak jeho dvou aristokratických tet z Nemanic. Bylo prostě nemyslitelné, aby paní Lovecraftová provozovala byznys ve městě,

kde sídlí její muž-gentleman. Jenže Soňa měla byznys v krvi, dělat nicnedělající aristokratickou choť neuměla, a tak se, velice nerada, rozloučila se svým fridolínem. Rozešli se v dobrém a Soňa až do smrti (dožila se věku přes osmdesát let) v dobrém na něžného rasistu vzpomínala.

Stejně tak stále rostoucí kruh přátel a obdivovatelů. Hlasatel rasového opovržení byl zřejmě v osobním životě vtělená dobrota, laskavost a družnost. Nakonec, na sklonku života, převážily nad britskými předsudky britské ctnosti: Lovecraft měl výjimečnou schopnost korigovat názory zkušeností a za své někdejší krvelačné postoje se v předvečer vlastního konce intenzívně styděl. Svědčí o tom dopisy ze sklonku života: poslední z mnohatisícového souboru těch písemností, jež, bůhví, Lovecraftovi jako spisovateli možná zabránily rozvinout talent, který měl a který patrně nebyl tak zanedbatelný, jak se sám domníval a jak mu jej otaxovali estétští kritici. Lovecraft pokládal pro gentlemana za nemožné ne snad jenom neodpovědět na každý dopis od kohokoliv, ale odpovědět příliš stručně. A tak psal a psal a psal. Dopisy. Teprve pak, sem tam, nějakou tu povídku.

Zemřel na rakovinu a Brightovu nemoc 15. března 1937.

Byl to člověk sčetlý, nejen v literatuře devatenáctého století, která mu často sloužila za vzor, ale i v produkci současníků: sám autor pokleslých makabróz, četl např. Joyce a vyjadřoval se o jeho významu s inteligencí. Technika „proudu vědomí“, napsal, může naivním lidem připadat jako *nesmyslná inkoherence*, ale leccos mluví v její prospěch. Její extrémní formy sice *překračují hranice skutečného umění, ale umění samo nepochybně hluboce ovlivní.* Dle svědectví dopisů sehrála důležitou roli v jeho politickém prozření kniha jiného současníka, Sinclaira Lewise, *U nás se to stát nemůže* (It Can’t Happen Here), sarkastická románová kritika přesně těch názorů, které Lovecraft sdílel. Je pravda, že z Eliotovy *Pustiny* (The Waste Land) nenechal v časopisecké recenzi kámen na kameni, ale v popisu básně je nechtěná ironie: Pustina *je prakticky nic neznamenající kolekce frází, učených narážek, citátů, slangu a celkem vzato všemožných fragmentů.* Obvykle se soudí, že inspirací k mýtu Cthulhu byly fiktivní kosmologie v dílech lorda Dunsanyho nebo Arthura Machena. Patrně ano, ale ptám se: nebyla aspoň zčásti inspirací k metodě budování mýtu právě zavržená báseň z roku 1922 (tedy z doby nejzazších počátků mýtu)? Ta metoda přece spočívá také na *učených narážkách, citátech… a celkem vzato všemožných fragmentech.*

Původně nebyl v mýtu žádný systém, a Lovecraft sám termín „mýtus Cthulhu“ nepoužíval. Silně evokativní mlhovinu zesystematizovali jeho přátelé a následovníci, zčásti až po jeho smrtí.

První stopa mýtu se objevuje v povídce z roku 1920 nazvané *Nyarlathotep*, podle posla démonů vesmírného zla, které Lovecraft obvykle nazýval *Velcí Starci* (Great Old Ones) nebo *Starobylí* (Ancient Ones). O rok později (1921) je

v příběhu *Bezejmenné město* (The Nameless City) zmínka o šíleném arabském filozofovi jménem Abdul Alhazred, z jehož údajného a zatím nejmenovaného díla se cituje magické dvojverší:

That is not dead which can eternal lie,
And with strange aeons even death may die.
(Co ve věčnosti leží, mrtvé není,
v záhadě věků i smrt se ve smrt změní.)

Uplynul další rok a v povídce *Ohař* (The Hound) se dílo šíleného Alhazreda poprvé identifikuje jako *Necronomicon*. V povídce *Účastník slavnosti* (The Festival) z téhož roku se pak objevuje přízračné město Arkham (modelované podle Salemu) a Miskatonická univerzita, jež o mnoho let později zorganizuje výpravu do hor šílenství.

Z takových a podobných fragmentů Lovecraft a jeho přátelé kus po kuse slepovali mýtus, který dle Augusta Derletha, nejoddanějšího z nohsledů, je vlastně obdobou biblické story o pádu andělů. Slova Lovecrafta samého to potvrzují: *Všechny moje povídky, jakkoli spolu nesouvisejí, jsou založeny na základní báji nebo legendě, že naši Zemi kdysi obývaly jiné bytosti, které se však oddávaly černé magii, a proto ztratily domovské právo a byly ze Země vyhnány. Žijí však někde mimo náš prostor a jsou kdykoli připraveny Země se opět zmocnit.* Později, třeba v povídce Šepot ve tmě z tohoto výboru, umístil Lovecraft své padlé anděly na planetu Yuggoth, což bylo jeho jméno pro Pluta, tehdy právě objevenou devátou planetu sluneční soustavy.

Dobří bohové, zodpovědní za vyhazov zlých Velkých Starců, se v lovecraftovské terminologii nazývají *Bozi-Stařešinové* (Elder Gods), a až na Nodena, pána Velké propasti, nemají jména. Zato božstva zapuzená se vyznačují evokativní pseudoorientální titulaturou: vedle už zmíněného posla Nyarlathotepa je to např. slepý bůh-idiot Azathoth a jeho spoluobyvatel v „centru nekonečna“ Yog-Sothoth. V říši R’lyeh hluboko v moři se skrývá Veliký Cthulhu, a divný pantheon uzavírá Lovecraftův bůh plodnosti, kozlovitý Shub-Niggurath. Tolik Lovecraft: jeho učedníci Valhallu už za jeho života a pak i po jeho smrti značně rozšířili. Tak Clark Ashton Smith přidal zlověstnost jménem Tsathoggua, Henry Kuttner podivnost Nyogtha, August Derleth jazykolam Cthugha atd. atp.

Vědomosti o hrůzných entitách načerpal Lovecraftův kroužek z knih s názvy neméně zlověstnými; některé z nich uvedl do oběhu Mistr, jiné učedníci. Vedle *Necronomiconu* jsou to např. *Pnakotické rukopisy*, *Kniha Eibon* objevená dárkem Ashtonem Smithem, von Junztova *Unaussprechlichen Kulten*, již kdesi vyšťáral autor ságy o Conanovi, sebevrah Robert E. Howard (vznikl spor, co slovo *unaussprechlich* vlastně znamená, ale nakonec se vědci dohodli, že nikoli kulty, jež nejdou vyslovit, nýbrž rituály, o nichž se má držet jazyk za zuby); Robert Bloch vynesl na světlo středověkou kuriozitu Ludwiga Prinna *De Vermis*

Mysteriis, tedy asi *Mystérie červa*, a muž jménem Comte d'Erlette se uvádí jako autor díla *Cultes des Goules*. K těmhle vesměs do té doby neznámým opusům přidali pak lovecraftiáni knihy již známé: Scot-Elliotovu *Atlantis a ztracená Lemurie* (Atlantis and the Lost Lemuria), Frazerovu proslulou *Zlatou ratolest* (The Golden Bough), z níž mimochodem bohatě čerpal T. S. Eliot, Murrayho *Západoevropské čarodějnické kulty* (The Witch Cults in Western Europe) aj. Vznikla tak působivá směsice knih skutečných (ty dávno známé) a vymyšlených (lovecraftovci objevené), která některé čtenáře tak popletla, že majitelé antikvariátů začali dostávat objednávky na *Necronomicon* a na *Mystérie červa* a ti nejpodnikavější dokonce inzerovali „zachovalé výtisky" *Necronomiconu*, „vyřazené ze sbírek Miskatonické univerzity". Všechno to poněkud připomíná Járu da Cimrmana a slavnou vinárnu U pavouka, kterou v Praze hledali zmatení venkované, neboť pražský rozhlas z ní přenášel pohostinská vystoupení Duka Ellingtona. Co podnikaví obchodníci oblouzeným zákazníkům prodávali, nevím, ale *Necronomicon* nakonec, v roce 1978, péčí pozdního lovecraftiánského konvertity Colina Wilsona vyšel. Přiznám se, že obsáhlá a vele(pseudo)učená Wilsonova předmluva na okamžik zviklala i mě, takže jsem o neexistenci *Knihy mrtvých* jmen krátce zapochyboval, zejména když jsem se dozvěděl, že do angličtiny ji z původního jazyka enochského přeložil v Praze astrolog Rudolfa II. dr. John Dee, osoba nepochybně historická. Dále jsem z té předmluvy zvěděl, že Lovecraftův otec Winfield Scott Lovecraft byl podle všeho členem lóže Egyptských zednářů, o nichž existují záznamy v pražské Rudolfově knihovně. Wilsonův přítel, nejmenovaný „český učenec", pokoušel se je pro něho v sedmdesátých letech opatřit, ale musel postupovat opatrně, protože komunistické úřady okultismus a podobná židozednářstva potíraly. Zda český učenec uspěl, nevím.

Byla to tedy všechno hra, jakou v klidných časech hrají lidé, jimž nehrozí nebezpečí od zlých božstev sídlem nikoli na planetě Yuggoth, ale v Berlíně nebo v Moskvě. Jako v jiných podobných hrách, najdou se na stránkách Lovecraftových hororů všemožné *in-jokes*, žerty srozumitelné jen zasvěcencům. Tak třeba *velekněz z Atlantidy Klarkash-Ton*, jenž dle údaje v povídce *Šepot ve tmě* uchoval cyklus jakýchsi Commorionských mýtů, je samozřejmě Clark Ashton Smith; hrabě d'Erlette, autor *Cultes des Goules*, je August Derleth a Lovecraft včlenil sám sebe do některých svých textů jako entitu jménem Eich-Pi El. Žertování vyvrcholilo, když si Robert Bloch vyžádal a písemně dostal svolení *vyportrétovat, zavraždit, zničit, zohavit, proměnit, metamorfózovat nebo jinak zle naložit s podepsaným H. P. Lovecraftem;* za pravost dokumentu podpisy ručili Abdul Alhazred a Fvundvulf von Junzt. Výsledkem byla Blochova povídka *Hvězdný podnapilec* (The Shambler from the Stars), v níž žíznivý vampír před vypravěčovými zraky vycucá z Lovecrafta krev do poslední kapky. Nato Lovecraft ve *Zjevení ze tmy* (The Haunter of the Dark) Blocha ze msty usmrtil; mrtvola se sice jmenuje Robert Blake, ale bydlí v domku na 620

East Knapp Street v Milwaukee ve Wisconsinu, což byla tehdy adresa Roberta Blocha. Poslední slovo v morbidní sérii však patřilo Blochovi. V příběhu *Stín z kostelní věže* (The Shadow from the Steeple), napsaném v roce 1950, tedy dávno po Lovecraftově skutečné smrti, navštíví přítel zavražděného Blakea Fiske Providenci, kde zapřede hovor s pánem nenápadného jména dr. Ambrose Dexter. Diskutují spolu o díle H. P. Lovecrafta a probírají jeho sonet *Nyarlathotep*, v němž divoké šelmy pokorně olizují ruce posla zlých božstev. Fiske pojme temné podezření, vytáhne pistoli, a skácí se mrtev, snad stižen srdeční mrtvicí, snad něčím jiným. Nepříliš tajemný dr. Ambrose Dexter potom odejde na zahradu zalitou měsíčním světlem, kde se potloukají dva černí panteři ze zvěřince. Čtenář naposled spatří Dr. Dextera ve chvíli, kdy mu uprchlí panteři pokorně olizují ruce.

O tomhle autorovi se obecně soudí, že mezi elementy, jež v jeho díle tak nápadně chybějí — ženské, dialog — je na prvním místě humor. Všechno je prý smrtelně vážné, Lovecraft věřil, že humor a povídka hrůzy se vylučují, a svému idolu lordu Dunsanymu vytýkal, že podlehl pokušení psát humorné povídky.

Jak se to vezme. Nevím ovšem, jak je možno konstatovat absenci humoru v díle, jehož, abych tak řekl, ideové pozadí je jeden jediný velký žert s vymyšlenými božstvy, z nichž některá jsou Lovecraftovi kamarádi průhledně maskovaní zvorkafenými jmény. A nemýlím-li se — řekl bych že sotva —, pozorný čtenář často najde mezi údajně vážnými hrůzostrašnostmi ironické ozvěny notoricky známých výroků z literatury. Třeba v povídce *Šepot ve tmě* objeví učenec Akeley zlověstné stopy vedoucí k jeho domu a potom se od něho vzdalující. Vypravěč to — ve zdůrazňující kurzívě — komentuje větou: *They were the hellish tracks of the living fungi from Yuggoth*. (Byly to pekelné stopy živoucích hub z Yuggothu.) V literárním povědomí celých generací anglických i jiných čtenářů je ovšem obtisknut závěr druhé kapitoly *Psa baskervillského* (The Hound of the Baskervilles): *They were the footprints of a gigantic hound!* (Byly to stopy obrovitého psa!) Podobnost čistě náhodná? Bez úmyslu vyloudit na rtech čtenáře úsměv nad rozpoznaným zdrojem citátu? Anebo v téže povídce: po čilé výměně korespondence dostaví se učený pan Wilmarth konečně do domu učeného pana Akeleyho, kde je toho dne a přesně v tu hodinu dychtivě očekáván. Pan Akeley však pozdraví kýženého hosta poněkud přiboudlým: „*Mr. Wilmarth, I presume?*“ neboli: „Předpokládám, že jste pan Wilmarth?“ Tato nejapná identifikace dlouho očekávaného muže je ovšem jedním z vůbec nejslavnějších výroků devatenáctého století, v Lovecraftově době a zemi nepochybně známější než „Evropou obchází strašidlo“. Když se v nitru temné Afriky ztratil roku 1871 průkopnický badatel David Livingstone, vypravil se ho sir Henry Morton Stanley hledat. Snahu korunoval úspěch; Livingstona, který byl tou dobou jediný běloch, jaký se v těch končinách vůbec mohl vyskytovat, Stanley posléze našel a pozdravil ho slovy okřídlenějšími, než jsou málo užitečné perutě meziplanetárních letců z Yuggothu: „*Dr. Livingstone, I*

presume?“ — „Předpokládám, že jste dr. Livingstone?“ Skutečně podobnost čistě náhodná? A co třeba lodní náklad egyptských mumií, tak silně připomínající náklady rakví, o nichž do Albionu cestují upíři z celé Evropy, který zabaví celníci v Newportu, takže na Josepha Curwena málem praskne jeho čarování? Jak jinak číst tuhle rozkošně smrdutou epizodu než jako čistý a patrně vědomý *camp*?

Jak jsem řekl, Lovecraft byl člověk sčetlý a sledoval vrcholy současné literatury. Skutečným znalcem byl však v oblasti písemnictví, jemuž se u nás říká pokleslé, a napsal dokonce zasvěcený přehled hororové literatury *Nadpřirozená hrůza v literatuře* (Supernatural Horror in Literatuře). V jeho vlastním psaní jej neovlivnil ani Joyce, ani Sinclair Lewis, ale pokleslí mistři morbidní fantazie a prózy husí kůže. Znal zřejmě velice dobře anglický gotický román, ony vražedné historie ze starých hradů, kudy bloudí krvácející jeptišky a všemožní upsanci Ďábla. Přímými vzory byli mu však — s jedinou, ale důležitou výjimkou — jeho současníci: Ambrose Bierce, Arthur Machen, Algernon Blackwood a zejména Edward John Moreton Drax Plunkett, Osmnáctý baron Dunsany, kteréhožto zvučně znějícího osnovatele umělých mytologií a příběhů z krajin čiré fantazie (předjal např. Tolkiena a jeho hobity) poznal dokonce osobně a skrznaskrz podlehl jeho britskému kouzlu.

Jeho skutečným bohem byl však Edgar Allan Poe.

Jeho vliv se klene od téměř bezostyšných imitací — co je povídka *Chladný vzduch* (Cool Air) jiného než převyprávěná *Fakta v případu pana Valdemara* (The Facts in the Case of Mr. Valdemar)? (A koneckonců hrůzný konec Josepha Curwena — který *ležel nyní… na podlaze v podobě vrstvičky jemného modrošedého prášku* — je také jenom variace finálního efektu příběhu o muži, jenž se, odhypnotizován, před zraky vypravěče rozteče jako shnilá hruška.) Vliv se projevuje v základní technice, jejíž teoretické zdůvodnění, které jsem svrchu citoval (*Vlastním úkolem povídky je přesvědčivé zachytit jednu jedinou náladu, emoci nebo autentickou životní situaci*), je parafráze Poeových návodů v textech jako třeba recenze Hawthornových *Převyprávěných příběhů* (Twice-Told Tales), odvozených z postulátů Poeovy vpravdě klasické Filozofie básnické skladby (The Philosophy of Composition). Na konci řetězce vlivů stojí román *V horách šílenství*, který je především holdem autorovi *zneklidňující a enigmatické* knihy o Arthuru Gordonu Pymovi. Aby věc byla jasná, řve zešílevší badatel Danforth v závěru románu znovu a znovu *jediné šílené slovo, jehož původ je až příliš zřejmý: „Tekeli-li! Tekeli-li!“* Přesně tak volají přízračtí ptáci těsně předtím, než se před ubohým Pymem z moře vztyčí obrovská bílá postava.

Ta je Poeovou mistrovskou lekcí, jež Lovecraftovi nikdy nedošla. Základní myšlenkou *Filozofie básnické skladby*, o jejíž upřímnosti mnozí pochybovali, je zdůraznění rozhodujícího významu závěru básně, její poslední sloky, i za cenu oslabení toho, co předchází; myšlenku potom Poe přenesl explicitně na úvahy o

konstrukci povídky a implicitně — teoreticky o tom nepsal — na *Arthura Gordona Pyma*. Přeloženo do jazyka praxe: nejlepší efekt si dobrý spisovatel ponechá na samý konec, a je vždy připraven rozředit sloky nebo epizody, které předcházejí, pokud se ukážou silnější než efekt finální. Pym, jak víme z „redaktorovy“ poznámky na konci románu, se z Antarktidy vrátil do Spojených států, ale dříve než stihl vyprávění o svých dobrodružstvích dokončit, zemřel a text opustil „v nejlepším“. Kdo je bílá obryně z moře a jak se Pym z neřešitelné situace se zdravou kůží dostal, se už nikdy nikdo nedoví.

Původní Poeův úmysl, jak jej zrekonstruovali američtí literární vědci, obsahoval ovšem „logické“ vysvětlení. V době, kdy *Pyma* psal, byla v Americe populární teorie o duté zeměkouli, kterou šířil jakýsi John Cleves Symmes z Cincinnati a jeho přítel Jeremiah N. Reynolds (Poe zemřel se jménem tohoto hochštaplera na rtech). Reynolds dokonce téměř přemluvil Kongres, aby financoval výpravu, jež měla v Antarktidě Symmesovu hypotézu dokázat. Podle hypotézy má zeměkoule velké *holes at the Poles* (díry poblíž pólů), jimiž se oceán na jihu vlévá do nitra duté planety, aby se na severu opět vylil (mimo jiné tím Symmes vysvětloval mořské proudy). Lze předpokládat, že v dutinách Země žijí tvoři na způsob lidí atd., což Symmes, pod pseudonymem Adam Seaborn, podrobně popsal v románě *Objevná plavba do Symzonie* (Symzonia, a Voyage of Discovery), který Poe podle mnoha známek v textu *Pyma* četl. Pym zřejmě měl být stržen proudem, o němž je v závěru románu řeč, do vnitřního světa naší planety, a tam prožít další několikaleté dobrodružství, až by jej oceán posléze dírou na severním pólu opět vyplivl na povrch země.

Jenže tady se Poe zřejmě zamyslil. Hrozivá bílá postava, vynořivší se z hlubin vod, představuje, technicky vzato, právě svou neurčitostí a nevysvětlitelností ideální konečný efekt. Je dobře připraven stupňující se intenzitou hrůzných situací, od poměrně banálního dobrodružství dvou chlapců v malém člunu na rozbouřeném moři, přes námořnickou vzpouru na lodi Grampus, provázenou krvavým masakrem, přes ztroskotání na širém moři, přes šok, který Pyma a jeho druhy téměř zabije, když se ukáže, že briga, jež jim zdánlivě jede na pomoc, je koráb naplněný rozkládajícími se mrtvolami, přes kanibalismus, k němuž se trosečníci uchýlí z hladu, přes masakr posádky kapitána Guye na přízračném ostrově Tsalal, až po spektrální postavu z hlubin oceánu. Bylo by možné tuto stoupající křivku hrůzy, navíc opřenou — až na dobrodružství na Tsalalu, a to je zřejmě zbytek původního Poeova úmyslu, protože dle *Symzonie* je vnitřek Země obydlen právě takovými černochy, jako jsou Tsalalané — o realistické strašlivosti popsané v námořnických kronikách, přebít něčím ještě hrůznějším v útrobách Země, o nichž neví nikdo nic a nikdo k nim proto nemá objektivní korelativ ze známé zkušeností? Poe usoudil, že nikoli, a záhadu *Pymova* návratu do civilizace nevysvětlil. Zato do literatury uvedl to, čemu se dnes říká „otevřený konec“ : provokující výzvu čtenářově představivosti, aby věc domyslil sám, a protože v případě Pyma to sotva jde, aby se pokochal děsem z nevysvětlitelná.

Tuhle lekci Lovecraft nikdy nepochopil: hrůzu, po jejímž spatření se Danforth zblázní, se dokonce pokusil — samozřejmě zcela neadekvátně — popsat a všechny jeho povídky jsou řádně ukončené. Pravda, vždycky si dával záležet na finálním efektu, často obratně uchovaném až pro poslední větu. To všechno je Poe, mínus jeho lekce mistrovská.

Jenže ani člověk, který tohle všechno ví, neubrání se kouzlu oné zčásti skutečné, zčásti vymyšlené, zčásti zašlé, zčásti moderní Nové Anglie: půvabu naivního umění, klasického *campu*. Aspoň já jsem se mu neubránil, možná nadosmrti poznamenán nocí v prázdném břevnovském bytě, nad žloutnoucími stránkami *Udivujících příběhů*.

Lovecraft jistě nebyl velký spisovatel, ale ve svém, vědomě omezeném žánru se snažil být co nejlepší. Skutečnost, že tolik lidí od pera i odjinud ho milovalo, rovněž cosi vypovídá o člověku a o jeho literatuře. Svým psaním — povídkami o podivnostech — byl posedlý, nepsal je pro honorář, ale pro uspokojení z tvůrčí činnosti jakkoli nenáročné. Hledejte proto — a jsem přesvědčen, že najdete —, jak napsala Susan Sontagová, *úspěch* v Lovecraftových *vášnivých selháních*.

Josef Škvorecký

EDIČNÍ POZNÁMKA

Howard Phillips Lovecraft patří k oněm autorům, jejichž sláva je na tomto světě již nezastihla. Teprve v 60. letech, bezmála 30 let po Lovecraftově smrti, se američtí čtenáři dočkali masového vydání celé jeho povídkové tvorby. My jsme museli čekat ještě déle, přestože první návrhy na výbor Lovecraftových povídek od Františka Vrby a Jana Zábrany pocházejí z roku 1971. Ediční politika 70. a 80. let však nebyla literatuře hororu nakloněna.

Většina Lovecraftových próz byla poprvé otištěna v americkém časopisu *Weird Tales*, což lze přeložit jako „Podivné povídky“, ovšem „podivné“ ve smyslu „magické“ a „tajuplné“. Tento časopis byl založen v březnu 1923 J. C. Hennebergerem a po roce své existence by málem opět zanikl v důsledku špatné redakční práce a nedostatku zájmu čtenářů. Byl to právě Lovecraft, který neúmyslně pomohl časopisu přežít jeho první krizi. Byl totiž spoluautorem povídky *The Loved Dead* (Milovaná mrtvola), která pobouřila mnoho čtenářů svou nekrofilní tematikou. Skandál však konečně vzbudil potřebný zájem veřejnosti o nově vzniklý časopis a *Weird Tales* pod vedením nového šéfredaktora Farnswortha Wrighta získávaly stále větší popularitu.

Význam *Weird Tales* pro rozvoj fantastické literatury je evidentní; byl to jeden z prvních časopisů zaměřených na literaturu hororu a fantasy, sdružoval kolem sebe takové autory jako Robert E. Howard, Clark Ashton Smith, Henry Kuttner, Ray Bradbury, Robert Bloch, Fritz Leiber a samozřejmě — H. P. Lovecraft.

Právě ve *Weird Tales* vycházely povídky z Lovecraftova nejznámějšího cyklu o Mýtu Cthulhu. Z těch, které jsou obsaženy v našem výboru, to je *Šepot ve tmě* (The Whisperer in Darkness, srpen 1931) a *Případ Charlese Dextera Warda* (The Case of Charles Dexter Ward, květen — červenec 1941). Třetí povídka z našeho výboru řazená do Mýtu Cthulhu je *Barva z vesmíru* (The Colour out of Space), otištěná s rozsáhlými redakčními úpravami v Gernsbackově SF časopisu *Amazing Stories* v září 1927. Je to jeden z mála případů, kdy byla Lovecraftova próza otištěna v magazínu science fiction, ačkoliv mnohé do tohoto druhu literatury nesporně patří.

Lovecraft na stránkách *Weird Tales* debutoval v říjnu roku 1923 povídkou *Dagon*. Byl to jeho první příběh v opravdu profesionálním časopisu ; do té doby publikoval v amatérských publikacích s nízkými náklady — počínaje povídkou *The Alchemyst* (Alchymista), otištěnou roku 1916 v časopisu *The United Amateur*. Prvním velkým úspěchem byla krátká povídka *Divák* (The Outsider), publikovaná ve *Weird Tales* v dubnu 1926. Čtenáři v dopisech právem nešetřili chválou, jeden dokonce napsal (a nebyl to nikdo jiný než August Derleth), že Divák je lepší než vše, co napsal E. A. Poe.

Tentýž August Derleth založil společně s Donaldem Wandreiem v roce 1939 nakladatelství Arkham House, orientované především na publikování

Lovecraftových děl. Zde také vyšla, dva roky po autorově smrti, první sbírka povídek — *The Outsider and Others* (Divák a jiné příběhy). Obsahovala 36 povídek, měla obálku od Virgila Finlaye a vyšla v nákladu l 258 výtisků. Dnes patří toto vydání mezi nejcennější sběratelské rarity.

Lovecraftovy příběhy byly shrnuty v různých sestavách do bezpočtu sbírek. Tři základní svazky, obsahující téměř kompletní povídkovou tvorbu tohoto autora, jsou sbírky *The Dunwich Horror and Others* (Hrůza v Dunwichi a jiné příběhy, 1963), *At the Mountains of Madness and Other Novels* (V horách šílenství a jiné romány, 1964), a *Dagon and Other Macabre Tales* (Dagon a jiné makabrózní příběhy, 1965). Všechny svazky vydal jako první Arkham House a po něm následovala paperbacková vydání různých jiných vydavatelů.

V minulých letech byl Lovecraft českým čtenářům téměř neznámý. První povídkou přeloženou do češtiny byl Hrůzný stařec, otištěný v Zábranově antologii *Lupiči mrtvol* (Orbis 1970), a dlouhou dobu to byl i překlad poslední. Tři další povídky byly otištěny v Revolver revue 14 (1990) — *Skrytý běs, Dagon* a *Účastník slavnosti.* V antologii *Půlnoční stíny l* (Knižní podnikatelský klub 1991) vyšly dvě — *Divák* (s názvem Vyděděnec) a *Barva z vesmíru*. Nakladatelství Nezávislý novinář II vydalo silně zkrácenou novelu V horách šílenství (1991) se závěrem doplněným překladatelem samotným. Něco málo bylo otištěno též samizdatově v publikacích SF klubů. V roce 1991 pak začalo vydavatelství Zlatý kůň pod redakcí Pavla Noska vydávat v omezeném nákladu a sešitové úpravě *Spisy H. P. Lovecrafta,* počínaje svazkem *Dagon a jiné horory*.

Povídky v našem výboru jsou přeloženy ze dvou sbírek (kromě originálního názvu uvádíme i rok napsání povídky). Ve sbírce *Best Supernatural Stories of H. P. Lovecraft* (Nejlepší nadpřirozené povídky H. P. Lovecrafta, uspoř. A. Derleth, The World Publishing Company 1945) vyšly povídky: *Hrůzný stařec* (The Terrible Old Man, 1920), *Rytina* (The Picture in the House, 1920), *Divák* (The Outsider, 1921), *Hudba Ericha Zanna* (The Music of Erich Zann, 1921), *V hrobce* (In the Vault, 1925), *Chladný vzduch* (Cool Air, 1926), *Barva z vesmíru* (The Colour out of Space, 1927), a *Šepot ve tmě* (The Whisperer in Darkness, 1930).

Ze sbírky *At the Mountains of Madness and Other Novels* (V horách šílenství a jiné romány, uspoř. A. Derleth, Arkham House 1964) pochází povídka *Výpověď Randolpha Cartera* (The Statement of Randolph Carter, 1919) a novela *Případ Charlese Dextera Warda* (The Case of Charles Dexter Ward, 1927-28), která vyšla knižně v samostatném svazku poprvé v roce 1951.

V polovině 80. let vydal „lovecraftolog“ S. T. Joshi revidované vydání Lovecraftových povídek, vycházející přímo z autorových rukopisů. Jde vlastně o první autentické vydání, neboť ve všech předchozích vydáních včetně časopiseckých byly texty těchto próz kráceny a upravovány.

Úvodní text k této sbírce pochází z Lovecraftovy pozoruhodné studie *Supernatural Horror in Literatuře* (Nadpřirozená hrůza v literatuře), poprvé

vydané v kratší verzi v amatérském časopisu *The Fantasy Fan* v roce 1934, v plném rozsahu pak v již zmíněném výboru *The Outsider and Others* v roce 1939.

Ivan Adamovič

HOWARD
PHILLIPS
LOVECRAFT

ŠEPOT VE TMĚ a jiné hrůzostrašné příběhy

Uspořádal Ivan Adamovič. Z anglických originálů přeložili Jan Balabán, Ludmila Bartošková, Václav Kajdoš, J. F. Pícha-Stockinger a Andrej Stankovič. Úryvek z autorovy studie Supernatural Horror in Literatuře přeložil Ivan Adamovič. Ilustrovala Helena Konstantinova. Obálku a grafickou úpravu navrhl Pavel Hrách. Vydala Mladá fronta jako svou 5392. publikaci v Praze 1992. První vydání. Odpovědný redaktor Milan Macháček. Výtvarný redaktor Bohuslav Holý. Technická redaktorka Stanislava Lanková. Vytiskla Těšínská tiskárna, a. s., Štefánikova 2, Český Těšín. 17,26 AA. 18,79 VA. 296 stran. 13/34
23-058-92

Knihy Mladé fronty
si můžete objednat na adrese:

MLADÁ FRONTA / odbyt knih
Chlumova 10
130 00 Praha 3